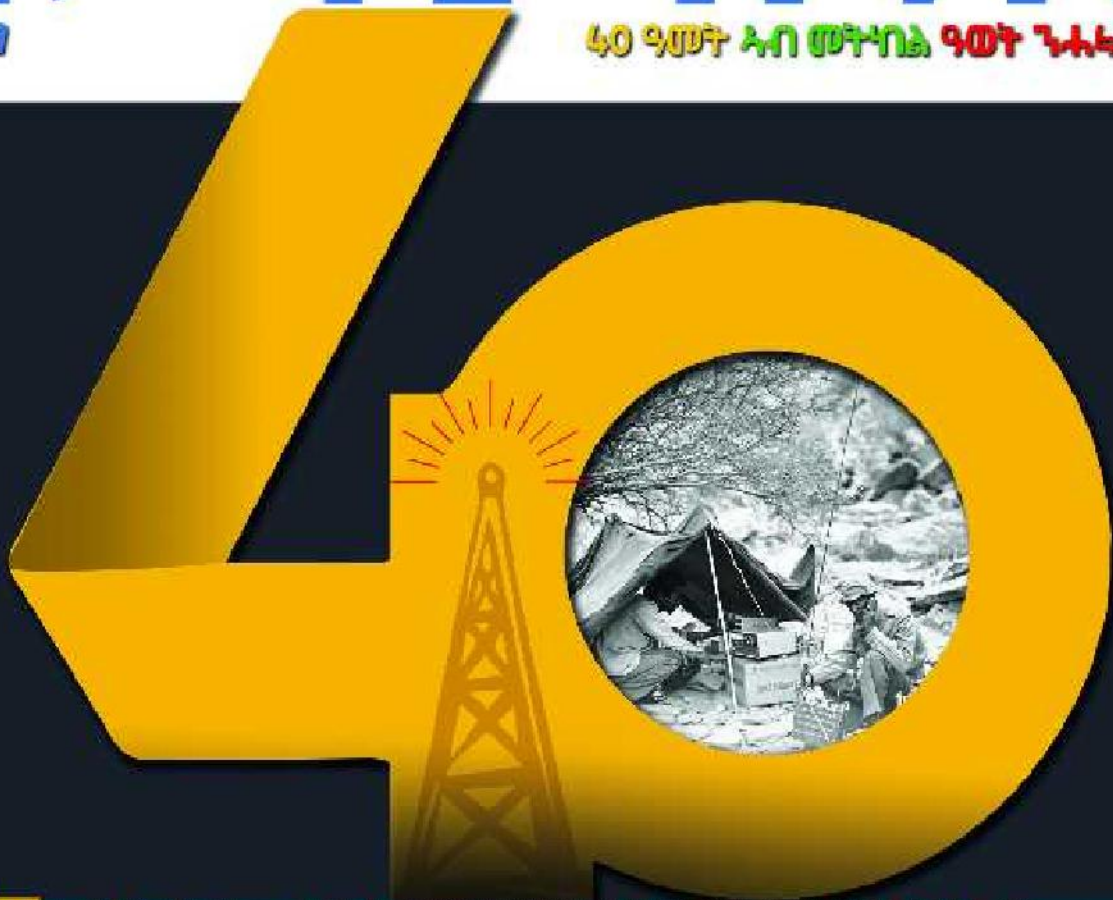

ዳዎደ ሓፋን

ጥሪ 2019

40 ዓመት አብ መንግሥት ዓመት ንሓፋን

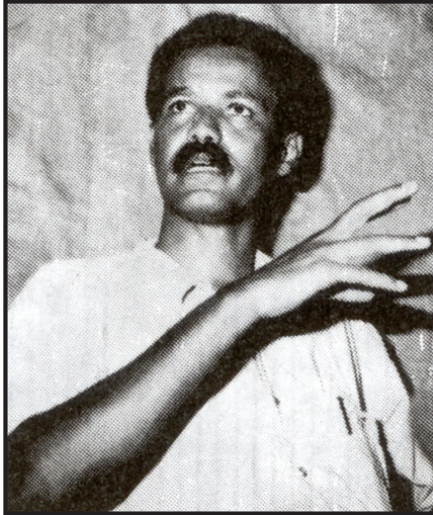

- ✓ "ዳ.ሓ.ሌ. ልዑል ሃገራዊት ዝነበሩት ማዕከላዊ ዜና" ተገዳላዊ አልጋሚን መሓመድ አዲስ
- ✓ ለማዕቲ - አጠናቅ መጽሐፍት
- ✓ ነብ 200 ዋት ናብ አዳማላ ሊንተርነት

ትሕዝቶ

ከብብዳት ድምጹ ሐፋሽ

ብኣጋጣሚ ባሕቲ መስከረም 1990፡ መበል 29 ዓመት ዝኸረ-ዓመት ብረታዊ ተጋድሎ ህዝቢ ኤርትራ፡ ዋና ጸሓፊ ማእከላይ ሽማግሌ ህ.ግ.ሓ.ኤ፡ ተጋዳላይ ኢሳይያስ ኣፈወርቂ፡ ብመገዲ ድምጹ ሐፋሽ ኤርትራ፡ ካብ ህዝቢ ንዝቐረበሉ ሕቶታት ቦቲ ልሙድ ቀጥታውን ግለጽን ቃላቱ መልሲታት ኣብ ዝሃበሉ እዋን ካብ ዝተዛረበ ቃላት ዝተወሰደ ጥቕሲ፤

ሕቶ፡- ናጽነት ኤርትራ መዓሰዩ?

መልሲ፡- ወርሒ'ዩ፡ ክልተ ወርሒ'ዩ፡ ሰለስተ ወርሒ'ዩ ኢልካ ምዝራብ ናቱ ሽግራት ኣለዎ። ምኽንያቱ ኣብዚ ተአፋፊ እዋን ክንድዚ መዓልቲ፡ ክንድዚ ሰሙን፡ ክንድዚ ወርሒ ክትበል ኣጸጋሚ'ዩ። ከም ገምጋም ግን ካብ ኣዋርሕ ዝሓልፍ ኣይኮነን። ምናልባት ዘይተጸበናዮ ሓድሽ ነገር ከመጽእ ይኸእል'ዶ ይኸውን ኢልካ ንጥንቃቄ ከም ትሕጃ ሓደ ሓደ ነገራት ኣብ ግምት ተእቱ ኢኻ። ቀዳማይ ነገር ዘይተጸበናዮም ምዕባሊታት ይመጹ ኢልና ኣይንሓስብን። እንተመጸኡም ከኣ ተቈጻጺርናስ ነቲ ግዜ ንምሕጻሩ ዝከኣለና ከምእንገብር ምትእምማን ኣሎሞ ቀልጢፍና ከንካርጃ ኢና ንሓስብ ዘለና፤ ክሰልጠና ሽኡ ምትእምማን መሊኡ'ዩ።

ገምጋም ብጻይ ኢሳይያስ ልክዕነቱ ተረጋጊጹ፤ ድሕሪ ሸሞንተ ኣዋርሕ ናጽነት ተበሲርና።

2 ቃል ሚኒስተር ዜና ኣቶ የማነ ገብረመስቀል	3 ድ.ሓ.ኤ - 40 ዓመት ጸኒዓ ዘጽነዐት	4 “ድ.ሓ.ኤ. ልዑል ሃገራውነት ...”
7 ኣገደስቲ ዕለታት ኣብ ጉዕዞ 40 ...	9 ካብ 200 ዋት ናብ ኣድማስ ኢንተርነት	13 ሱር-ደም ሃገራዊ ባህሊ
16 ድምጹ ሐፋሽን ኩትትናይን	19 እምንቲ ምንጪ ሓበሬታ ንህዝባን...	21 ህያብ ንድምጹ ሐፋሽ
23 ድምጹ ሐፋሽ - ድሕሪ ናጽነት	31 መሻርኽቲ ክብሪ ወሰኽቲ	35 ሰማዕቲ - እሙናት መሻርኽቲ
38 “እዚ - ድምጹ ሐፋሽ ኤርትራ ካብ ...	40 ግጥም ድምጹ ሐቂ ...	43 ድ.ሓ.ኤ. ኣብ ልምዓትን ንቕሓትን

45
ድምጹ ሐፋሽ
ብልሳን ደቃ

48
ድምጹ ሐፋሽ
ኣብ ኣህጉራዊ
ውድድራት

52
ኢድን ጓንትን

54
መስተንክር ስቱድዮ

ዋና ኣሰናዳኢ
ሰለሙን በርህ

ም/ዋና ኣሰናዳኢ
ሳምሶን ሃይለ

ለይኣውት
ኤደን ሃብተኣብ

ዲዛይን ገበር
ዮሴፍ ኣረጋሀኝ

ስኢሊ
ጨ/ስኢሊ ሚ/ዜና

ቃል ሚኒስቴር ዜና ጽሑፍ የማኔ ገብረመስቀል

ቢቢሲ (BBC) ናይ ሬድዮ አገልግሎት፡ መዓልታዊ ፈነወ ድምጺ ሓፋሽ ብምክትታልን ምስናድን (monitoring)፡ ናይ እንግሊዘኛ ትርጉሙ ናብ መላእ ዓለም ንዝርከቡ ተኸታተልቲ (subscribers)፡ ብጽሑፍ ከምዘሎዎ (BBC SW Transcripts) ይዝርግሉ ነይሩ።

ብዘይካዚ ካብ ሰውዲ ዓረብ ብሓልዮት ሓደ ዜጋ እተመልኦ ፈነወ ሬድዮ፡ ብኢድ ተጻሒፉ ናብ ኩለን ኣብያተ ጽሕፈት ህዝባዊ ግንባር ኣብ ወጻኢ ይዝርጋሕ ነይሩ።

ሎሚ - ድሕሪ 40 ዓመታት - ሬድዮ ድምጺ ሓፋሽ ብብዝሒ ፈነወ ሃገራዊ ቋንቋታት፡ ሰዓታትን፡ ስፍሓት ፕሮግራማትን ብርግጽ (ብዝተዓጸጸፈ) ሃጢረን ዓብያን ኣላ።

ኣብ ጥሪ 1979 ሬድዮ ድምጺ ሓፋሽ ብቡኹሪ ፈነወኡ፡ ምስረትኡ ንህዝቢ ኤርትራ ዘበሰረትሉ እዋን፡ ብመምዘኒ ታሪኽ ይኹን ብመንጽር ፖለቲካዊ ትርጉም፡ ሓደ ካብቶም ዓበይቲ ወይ ብርቂ ፍጻሜታት ሰውራ ኤርትራ እዩ ነይሩ።

እቲ እዋንቲ፡ መሪሕ ውድብ ሰውራ ኤርትራ - ህዝባዊ ግንባር - ሰፊሕ ወተሃደራዊ ምትእትታው ሕብረት ሶቭየት ብዝቐሰበ ኩነት፡ ካብ እተሓረራ ሓያሎ ከተማታትን ሰፊሕ መሬት ሃገርናን ኣንሳሒቡ፡ ስትራቴጂካዊ ምዝላቕ ዘካይደሉ ዝነበረ መድርኽዮ ነይሩ። ኣብዚ ፈታኒ ግዜ ዚ ሬድዮ ድምጽ ሓፋሽ፡ ብመዓልታዊ ፈነወኡ፡ ደሃይ ደቁን ሰውራኡን ብሃንቀውታ ንዝጸናጸን ዝነበረ ኩሉ ዜጋ፡ ሃለዋትን ገስጋስን ሰውራ ኤርትራ ኣብ እዋኑ እተሰንቐን ንስግኣቱን ሻቐሎቱን እተቐሰንን ኣብ ኣዝዩ ወሳኒ መድርኽ እተቐልቀለት፡ መተካእታ ዘይነበራ መስተርህ እያ ነይራ።

ፍሉይን መለለዩን ባህሪ ሬድዮ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ግን ኣብዚ ጥራይ እተሓጸረ ኣይነበረን። ዝዓበየ ባህርያታ፡ እዋናውነትን ልዑል ተአማንነትን ትሕዝቶ መደባታ እዩ ዝነበረ።

በቲ ሻቐ ዝነበረ ናይ ፈነወ ዓቕሚ፡ ጀግራፊካዊ ዝርግሐ ድምጺ ሓፋሽ፡ ኪንዮ ኣብ ጎደቦ ኤርትራ ዝርከባ ሃገራት - ኢትዮጵያ፡ ኬንያ፡ ሱዳን፡ ሰውዲ ዓረብ - ዝሓልፍ ኣይነበረን። ህቡብነታን ተአማንነታን ኣብ ሓጺር እዋን ኣዝዩ ላዕሊ ስለዝደየበ ግን፡ ኣብ ኬንያ ዝመደበሩ ናይ

ብጀግራፊካዊ ዝርግሐ ምስ እንሪኡውን፡ ብሳተላይት (ኣራብሳት ከምኡውን ናይልሳት)፡ ኣብ ምሉእ ኣፍሪቃ፡ ማእከላይ ምብራቕ፡ ኤውሮጳ፡ ኤስያ፡ ኣውስትራልያ ወዘተ. ትበጽሕ ኣላ። ብዘይካዚ፡ ካብ ዝሓለፈ ዓመት ጀሚሩ፡ ኣብ ኢንተርኔት ብቐጥታዊ ፈነወ (Live-Streaming) ከምኡውን እተመርጹ ህቡባት መደባታ ኣብ ዩ-ትዩብ (U-Tube) ከዝርግሑ ጀሚሮም ኣሎዉ።

እዚ ነቶም ከም “ካልኣይ ወለዶ (2G)” ሬድዮ ድምጺ ሓፋሽ ከንወስዶም እንኽእል፡ ሬድዮ ዛሬን ኦማን፡ ብዓቢኡ ከኣ ንኣገልግሎት ቲቪ-ኤሪ ዝምልከት ናይ ሓባር ኩነት እዩ።

ምስ ናይዚ ዝተዓጸጸፈ ዕብየት ብዝሒ መደባትን ጀግራፊካዊ ዝርግሐን ግን፡ ዝኸበደ ናይ ሎምን መጻእን ብድሆ ሬድዮ ድምጺ ሓፋሽን ካልኣይ ወለዶ ዜናዊ ኣገልግሎታትናን፡ ነቲ ብኣጋኡ ኣብ ግዜ ሰውራ እተነደቀ ወርቃዊ ሚዛንን ሕላጎትን ሬድዮ ድምጺ ሓፋሽ ዝኾነ ተአማንነትን ህቡብነትን ምዕቃብን ምዕዛዝን እዩ።

እዚ ዛጊት ኣየተበጽሑን፡ ቀጻሊ ጸዓት ዝሓትት ከቢድ ሓላፍነት እዩ። በዚ ኣጋጣሚ ንቐዳሞት መስረትቲ ሬድዮ ድምጺ ሓፋሽ - ነቶም ኣብ ሃገራዊ ቃልሲ ብጀግንነት ዝሓለፉን ጌና ኣብ መኸተ ህንጻት ሃገር ዝረባረቡ ዘሎዉን - ዝለዓለ ምስጋናይ ኣቕርብ።

ከብርን ሞጎስን ንሰማኢታትና!
ዓወት ንሓፋሽ!

ቃል ዳ/ጀነራል ክፍለ ሬድዮ ግርማይ በርሀ (ዓሊንባ)

ድ.ሐ.ኤ. - 40 ዓመት ጸኒዓ ዘጽነዐት

ባሕቲ ጥሪ 1979፡ ኣብ ታሪኽ ሓርነታዊ ቃልስና፡ ብህዝብን ተጋዳላይን ዘገተ-እለት ዘትይርሳዕ፡ ዓባይ ዕለተ ብስራት እያ። ኣብቲ ስርዓት ደርግ፡ ብደገፍ ሕብረት-ሶቭየት፡ ዝገፍ ወተሃደራዊ ሓይሊ ኣኹቲቱ፡ ህላውን ደምጺን ሰውራ ኤርትራ ጨሪሱ ንምህገም ዝህንደደሉ ዝነበረ፡ ተጋዳላይ ንዝተናውሐ ኩናት ዝቐለሉ ጽንኩር መድረኽ ስትራቴጂያዊ ምዝላቕ ፋልማይ ደምጺ ዘቃልሐት ድ.ሐ.ኤ.፡ ብዘይምቁራጽ ንኤርባዕተ ዕቕድ ብዝሃበቦ ኣገልግሎት፡ ኣብ ምርግጋጽ ናጽነት፡ መስርሕ ህገጽት ሃገርን መኸተ ንልሓላውነትን ዕውነት ስራሕ ዝፈጸመት፡ ጸኒዓ ህዝባ ዘጽነዐት ማዕከን ዜና እያ።

ደምጺ ሓፋሽ ኣብዚ ናይ ኣርብዓ ዓመት ኣገልግሎታ፡ ንሰማዕታ፡ ሓቀኛ፡ ወደዓዊን እዋናዊን ሓበሬታ እናስኸቐ፡ ዕላማ ማሕበራዊ ፍትሒ ንምዕዋት፡ ተራን ተሳታፍነትን ህዝቢ ዝዓዘሉ፡ ሓድነትን ጥምረትን ህዝቢ ዝድልድለሉ፡ ብወህድ ቅኒት ናብ ሓድ ራእይን ዕላማን ዝሰምረሉ ኩነት ኣብ ምፍጣር ዓቢ ስራሕ ፈጸማ እያ። ህዝቢ ርእይቶኡን ሓሳባቱን ዝገልጸሉ መድረኽ ፈጠራ። ባህላዊ ደረጃን ፖለቲካዊ መረዳኢታን ህዝቢ ክብ ኣብ ምባልን ምዕማቕን እጃማ ኣበርኪታ። ምስ ዝተፈለለ ትካላት ሽርክነት ብምፍጣር ትምህርታዊ፡ ሓበሬታዊን መዘናግዕን መደባታ ኣማዕሊሉ፡ ሱታፌን ኣበርክቶን ተኸታተልታ ኣዕዘዘ። ኣብ ፖለቲካን ዲፕሎማሲን፡ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ውሽጢን ወጻኢን ብሓድ ትረግታ ልቢ ከምዝጓዓዝ ኣብ ምግባርን መድረኻዊ ብድህነት ኣብ ምግባርን ኣድማዒ ዕዮ ኣሰላሲላ።

ደምጺ ሓፋሽ፡ ድሕሪ ናጽነት፡ ብፍላይ ኣብዚ ዝሓለፈ 20 ናይ መኸተን ምዕቃብ ልክላውነትን ዓመታት፡ ዓሎቓ፡ ሓሶትን ስነ-ኣእምሮኣዊ ኩናትን ወያነን ተሓባበርቱን ኣብ ምኽሻሕ ዕዘዝ ተራ ኣበርኪታ። ንኤርትራ ካብ ዓለም ንምግልጽ፡ ብዘተፈለለ ቅጽላት ዝተኣልመ ሽርኪታትን ርትዓውነት ዘይነበረ ብይን እገዳን ንምምካት ኣብ ኣመሪካ፡ ኤውሮጳ፡ ማእከላይ ምብራቕ፡ ኣፍሪቃን ካልኦት ቦታታትን ኣብ ዝተኸየደ ሰፊሕ ሰላማዊ ሰልፊታት ብምስታፍ ህዝባውነታ ኣመሰከራ። ኣብ ኩሉ ኤርትራውያን ዝርከቡሉ ቦታታት እናተጓዓዘት፡ ሃገራዊን ሃይማኖታዊን ጽንብላት እናደመቐት፡ ሓይል

ጥምረትን ስኒትን ህዝቢ ኤርትራ ዝተንጸባረቐሉ ፍጻመታት ብዓውታን ብስፍሓትን ኢቃሊሓን ስኒዳን፡ ወያነን ተሓባበርቱን ደምጺ ንምዕፋን ዘከየድዎ ዳግማይ ሃቐነ፡ ካብ ሜዳ ብዝቐሰመቶ ተሞክሮ ውጽኢት ኣልቦ ብምግባር፡ ዕማማ ብኣድማዕነት ኣሰላሲላ። ኣበርክቶኣ ኣብ ህዝቢ ኤርትራ ከይተሓጽረ፡ ናብ ጎረባብቲ ህዝብታት ኣውራ ደማ ናብ ኢትዮጵያ ዝቐንጐ ፕሮግራማት ኣምሓርኛ፡ ትግርኛ፡ ኦሮሞ፡ ዓፋር፡ ኦጋዴንያ እናፈነወት፡ ነዚ ሎሚ ኣብ ኢትዮጵያ ዝርከብ ሰውራ ሰውጢ ክውን ኣብ ምግባር እጃማ ኣበርኪታ።

መበል 40 ዓመት ዕለተ ልደታ ኣብ እነኹበረሉ ዘለና መድረኽ፡ ድ.ሐ.ኤ. ብዘመናዊ ቴክኖሎጂ ደምጺ ብመገዲ ሳተላይትን ማሕበራዊ መራኽቢታትን ኣብ ኩሉ ኩርጉዓት ዓለም ኣብ ዝስምዓሉ ደረጃ በጺሓ ትርክብ። እትጥቀሙሉ መሳርሒታት ካብ ኣናሎማ ናብ ዲጂታል ይቐየር ኣለ። በዚ ኢጋጣሚ፡ ነቶም ኣብ ዝተፈለለ መድረኻት ብኣዝዩ ደኑት መሳርሒታትን መሳላጥያን፡ ስራት ኣትሒዞም፡ ናብዚ ደረጃዚ ክትበጽሑ ዘብቅዕዎ መስራቲቲን ቀዳሞት ኣባላትን፡ ከምኡውን ባህሎም ዝወረሱ ተረከቡቲ ህልዋት ኣባላትን ከምስኩ ዝግብእምዮ።

ደምጺ ሓፋሽ ኤርትራ፡ ካብ ዝተጓዓዘቶ 40 ዓመታት፡ ብዘይካ ሽውዓተ ዓመታት፡ እቲ ዝተረፈ ብምልኡ ብብድህነት ዝተጠናኸን እዩ ነይሩ። ሎሚ ግን እዚ ምዕራፍዚ ተዓጽዮ ናብ ሓድሽ ናይ ታሪኽ ምዕራፍ ኣብ ምስግጋር ንርከብ። ኣብ ጽንኩር መድረኻት፡ ልዑል ኣበርክቶ ብምግባር ምስ ህዝባ ብዓውት ዝወጸት ደምጺ ሓፋሽ፡ ኣብዚ ሓድሽ ምዕራፍ ብኹሉ መዳያት ናህራ ብምዝያድ ዝያዳ ክትምዕብልን ክትሕይልን ትጽቢት ኣባላታን ተኸታተልታንዮ። ደምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ክጽፍ ኤርትራ ዝጸንሐ ምቕለል ዝናኣን ተቐባልነታን ዓቂባ ክትጓዓዝን ተወዳዳሪት ኮይና ክትቅጽልን ሓይልን ግዜ ዘይህብን ስራሕን ብድሆን ይጽበያ ምህላወ ዝዘንጋዕ ኣይኮነን። ነዚ መኪታ ሎሚ እውን ከም ትማሊ ዕውነት ስራሕ ክትፍጽም፡ እቲ ምስጢር፡ ቀትርን ለይትን ምስራሕን ምጽዓርን ምጂኑ ርዱእ እዩ። እዚ ከኣ ከም ኣብ ኩሉ ዓውድታት ብተረከቡቲ ሕድሪ መንእሲያት እናተቐለሰ ዝፍጸም ሃገራዊ ዕማምዮ።

ብኢጋጣሚ መበል 40 ዓመት ምምስራት ደምጺ ሓፋሽ እምበኣር፡ ኣብ ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ንዝርከብ መላእ ህዝቢ ኤርትራ ብሓፈሻ፡ ብፍላይ ደማ ነቶም ብሱታፊኦምን ኣበርክቶኦምን፡ ደምጺ ሓፋሽ ዕውነት ስራሕ ክትፍጽም ዘብቅዕዎ ኩሎም “የሃና” ክብሉም ልዑል ሓበን ይሰምዓሉ። ነቶም ድሌት ህዝቢ ክውን ምእንቲ ክኸውን ክበር ህይወቶም ዝኸፈሉ ሰማእታትና ደማ “ቅሶኑ ዝተበገስኩምሉ ዕላማ ሸቶኡ ወቕዑሉ” ንብሉም።

የሃና! ነቶም ጸኒዖም ዘጽነዑ ሰማእታት ኤርትራ

የሃና! ኣሰርም ንዘገደፉልና ቀዳሞት ኣባላት ድ.ሐ.ኤ.

የሃና! ነቶም ን40 ዓመታት ካብና ዘይተፈለዩ ክብራት ሰማዕቲ ድ.ሐ.ኤ።

ቃለ - መሕትት

“ድ . ሐ . ኤ . ልዑል ሃገራውነት ዝነደቐት ማዕከን ዜና’ ያ”
ጸሓፊ ህግደፍ ኦቶ አልአሚን መሐመድስዒድ

ግርማይ በርህ (ዓሲንባ)

- ምስረታ ድሒኤ ዝደረሽ ኩነት?

* ኣብ ኢጋጣሚ ምምስራት ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ፡ ንኣንብብቲ ብዛዕባ ታሪኻዊ ጉዕዞ ድሒኤ ምግላጽ ኣዝዩ ኣገዳሲ’ዩ። ድሕረ ባይታ ኣመዓባብላ ሜድያ ምርኣይ ከኣ ተበጺሑ ንዘሎ ደረጃ ንጽር ስእሊ ኣብ ምሃብ ሓጋዚ እዩ። ሜድያ ኣብ ኤርትራ፡ ኣብ ግዜ ጣልያን እዩ ጀሚሩ። ጣልያን ንናቴ ረብሐ፡ መምርሒታት የውጽእ፡ ብዝተፈላለዩ መንገድታት ኣብ ኣኼባታት፡ ኣብ መርዓ ነቲ ናቴ ፖሊሲን መደባትን ንምግላጽ ብዝተፈላለዩ ሜድያ ይጥቀም ነይሩ። እንግሊዝ ምስ መጻ ኣብ ነሐሴ 1941 ንመጀመርታ እዋን ሓደ ኣዋጅ ኣውጺኡ። ካብ ሎሚ ንድሓር ብማስ ሚድያ (መራኽቢ ብዙሓን) መምርሒታትና ከነውጽእ ኢና፡ ህዝቢ ድማ ብዛዕባ እቲ ዝግበር ክፈልግ ኣለዎ፡ ርእይቶ እንተለዎ ሜድያ ይጠቐም ዝብል ኣዋጅ። ስለዝህሊ ህዝቢ ኤርትራ ንፈለማ ግዜ ብመጠኑ ሓሳባቱ ዝገልጽሉ ሚድያ፡ ኣብ እዋን ምምሕዳር እንግሊዝ እዩ ዳርጋ ተጀማሚሩ ክንበል ንክእል።

እዚ ንዘመናዊ ማስ ሚድያ ማለትና እዩ እምበር፡ ኤርትራዊ ካብ ጥንቲ ኣትሒዙ ኣብ ከበዓ፡ መታሕትን ኣብ ዝተፈላለዩ ካልኣት ቦታታትን ኣብ መርዓ፡ ሓዘንን ካልእ ኢጋጣሚታትን ብግጥሚ፡ ብማስ፡ ብደርፊ፡ ብሳይንስናት ወዘተ ሓበሬታ ይለዋወጥ ነይሩ’ዩ። ዘመናዊ ሚድያ ድማ ኣብ 50ታት ብፍላይ ድማ ኣብ ግዜ ፈደረሽን ኣዝዩ ሰፊሑ ነይሩ። እንተኾነ እቲ ሽዑ ዝነበረ ጋዜጣታት ምስ ዕላማታት ኢትዮጵያን ደገፍታን ዝኸይድ ስለዘይነበረ፡ ብዝተፈላለዩ ሜላታት ከምዝዳኸምን ኣብ መወዳእታ ድማ ከምዝዕጸን ተገይሩ። ኣብ 60’ታት ኣቶ ወልደኣብ ወልደማርያም ናብ ስደት ድሕሪ ምምርሖም፡ ካብ ካይሮ፡ “ድምጺ ኤርትራውያን” ዝተሰማየ መደብ ብፊደላዊ ይፍንወ ነይሮም። ግብጻውያን ብፍላይ ስርዓት ዓብይል ናስር ምስ ሃይለስላሴ ዕርክነት ምስ ጀመረ ግን፡ “ድምጺ ኤርትራውያን” ፊደላዊ ድምጻ ብኡ ንብኡ ጠፊኡ።

ኣብ ፈለማ 60ታት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ፡ ዝተፈላለዩ መጽሄታት - ሓንቲ ካብኣተን ሰውራ ዝተሰማየት ብዓረብ፡ ትግርኛን እንግሊዝን ኣውራ ኣብ ሃገራት ኣዕራብ ክትዝርግሕ ጀሚራ ነበረት።

ብዝተፈላለዩ መልክዓት ድማ ንጉዳይ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ምርዳእ ሓጋዚት ነይራ። ኣብ ግዜ ዘመነ ክፍልታትውን ነፍሲ-ወከፍ ክፍሊ ነፍቱ ኣገባባት መራኽቢታት ነይሩዎዩ። ብሮሹር ወይ ፓምፍሌት ምዝርጋሕ፡ ሰሚናራትን ኣኼባታትን ምክያድ፡ ኣብ ግዜ መርዓ፡ ሓዘንን ካልእ ህዝባዊ ኢጋጣሚታትን ንህዝቢ ሓበሬታ ምስናቕ ከም ናይ መራኽቢ ኣገባባት ይስርሓሎም ነይሩ። ምስ ምውላድ ህዝባዊ ግንባር ከኣ፡ ኣብ ዓደን፡ በይሩትን ግብጺን ከምኡውን ኣብቲ ህዝባዊ ሓይልታት ትንቀሳቕሱ ዝነበረት ከባቢታት ዝተፈላለዩ ጽሑፋት ብምዝርጋሕን ሰሚናራት ብምክያድን ፖሊሲ ህዝባዊ ሓይልታት ዘንጸባርቑን ንግጉይ መስመር ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዝእርምን ናይ ሚድያ ስራሓት ይካየድ ነይሩ።

ኣብ 1973 ኣብ ገረግር ሓንቲ ናይ ዜና ክፍሊ ነይራትና። ኣብኡ ጋዜጣን ፊደላዊን ንምምስራት ንኣሸቱ ንኣሸቱ ናይ ፈተነ መጽናዕትታት ይግበር ነይሩ። ከም ውጽኢቱ ከኣ ኣብቲ ዓመትቲ ንኣሸቶ ማሕተም ክንምስርት ብቐዕና። ንፖሊቲካዊ ትምህርቲ ከገልግል ዝኸእል መምሃሪ ጽሑፋት ኣብቲ ቦታ እናተጻሕፈ ከኣ ናብ ኣስመራን ካልኣት ከተማታት ኤርትራን - እንተላይ ናብ ዝተፈላለዩ ከተማታት ኢትዮጵያ ከዝርጋሕ ጀሚሩ። ኣብ ውሽጢ ኤርትራ እቲ ጽሑፋት ኣብ ከተማታት ኣስመራ፡ ባጽዕ፡ ኣቐርደት፡ ከረን ይዝርጋሕ ነይሩ። ዕላማታት ህዝባዊ ሓይልታት ናብ ህዝቢ ንምትሕልላፍን ዘይቅነዕ ፖሊቲካዊ ኣሰራርሓ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ንምንቃፍን ዝዓለመ ጽሑፋት ብዓቕሚቲ ውድብ ይዝርጋሕ ነይሩ።

ቅድመ ምስረታ ድምጺ ሓፋሽ

ድምጺ ሓፋሽ እምበክር ድሕሪ ከምዚ ዓይነት ኩነታት ያሳየ ነበር ተመስሪታ። እቲ እዋን - እዋን ስትራቴጂያዊ ምዝላቕ ስለዝነበረ፡ ቀንዲ ዕላማ ምስረታዊ ፊደላ፡ ነቲ ስርዓት ደርግ፡ “ህዝባዊ ግንባር ጠፊኡዩ! አኺልዎዩ! የለን! ክብል ዝነዘሉ ዝነበረ ፕሮፖጋንዳ ንምብዳህ ተባሂሉዩ። ካብ ትጽቢት ነፍሲ ወከፍ ወጸኢ ድምጺ ሓፋሽ ኣብ ፋሕ እያ ተመስሪታ። ድምጺ ካብ ፋሕ እንተነዊሑ ናብ ከም ኣፍዓበት፡ ናቕፋ፡ ቶኮር፡ ከባቢ ፖርት ሱዳን እንተ በጺሓትልና ንዝሓር ርእሱ ሓደ ዓቢ ዝላዩ ኢልና ኢና ንኣምን ነይርና። ብኸምኡ ጀሚራ ድማ ህዝባዊ ግንባር ዘተንፈሶ እናተንፈሶት ኣብ ውሽጢ ሓጺር ግዜ ዝበለጸጉ መሳርሒታት ውድብ ኮይና ንዝሓለፈ 40 ዓመታት ኣብ ምግልጋል ትርኩስ ኣላ። ኣደ ብሉጻት ወረሰትን ኣውሓስትን ምዃና እንሆ ጸኒዓ ዘጽነዐት፡ ንማሕለፍታት ጸላእቲ ዝበደህት ተአማኒትን ክብርትን ድምጺ ሓቂ ክትከውን በቂዓ።

- **ኣብ ካልኣይ ውድባዊ ጉባኤ፡ ምስ መደብ ምቕልጣፍ ናጽነት ንኣተሓሕዝ ድምጺ ሓፋሽ ዝምልከት ዝተወሰደ ውሳኔ ነይሩዩ?**

* ሓደ ካብ ኣተኩራታት ካልኣይ ውድባዊ ጉባኤ፡ ምሕያል ዜናዊ ስራሕ እዩ ነይሩ። ብኡ መሰረት ኣብ ኣወዳድባኡ፡ ትሕዝቶ መደባቱ፡ ቅርጹ፡ ኣገባብ ፈነወኡ ድርጅት ክፈጥር ዝኸኸል ካብ ዓዲ እንግሊዝ፡ ዓዲ ጣልያንን በደሩትን ብዓቕሚ ህዝባዊ ግንባር፡ ፊደላታትን ምስኡ ዝኸይድ ሓጋዚ መሳርሒታትን ተገዚኡ ከመጽእ ጀሚሩ። ኣብቲ ጉባኤ ከምእተዘርበሉ፡ ሓደ ካብቲ ህዝባዊ ግንባር

ዝሰርሓሉ ዓቢይቲ ንጥፈታትን ብደረጃ ክፍሊ ክምስረት ኣለዎ ተባሂሉ ዝተኣምነሉን ኣሃዱታት ክፍሊ ዜናን ባህልን እዩ ነይሩ። በዚ ድማ ክፍሊ ዜናን ባህልን፡ ኣብ ኣሃዱ ዜና፡ ኣሃዱ ምንቕቓሕ፡ ኣሃዱ ማሕተም ተወዲቡ ፖሊሲታቱ ኣነጺሩ፡ መደባቱ ሓንጺዱ ስርሑ ብዝሓሸ ደረጃ ቀጸሉ።

ሓደ ካብ ክብርታት ድምጺ ሓፋሽ፡ ብዝተኸለለ መጠን ንዝተፈጸመ ንጥፈት ወይ ውጽኢት ብሓቕነት ምግላጽ እዩ ነይሩ። ንኣብነት ኣብ እዋን ኩነት እንፍንዎ ዝነበርና ንምወታት፡ ቁሱላት ኮነ ዝዓነወ ንበረት ጸላኢ ዝምልከት ጸብጻባት፡ ብስነ ስርዓት ዝተታሕዘን ህድእ ዝበለን ዘይተጋነነን እዩ ነይሩ። ንኣብነት 100 ኣባላት ስራዊት ጸላኢ ከምዝሞቱ ሓበሬታ ብጺሑካ ከሎ፡ ካብ ምሒር ጥንቃቕ ክንዲ 100 ትብል ቅሩብ ከተውሕዶ ትፍትን። ብኢትዮጵያ ዝዘርጋሕ ዝነበረ ወተሃደራዊ ጸብጻባት ግንብመንጽ፡ ብዕጽፍታት ኣጋኒኖም ናይ ምቕራብ ባህሊ ነይሩዎም። ሓደ ካብ ፖሊሲታት ወይ መምርሒታት ድምጺ ሓፋሽ ምበክር ኣብ

ዜናዊ ስርሓት ነገራት ዘይምግናን፡ ሓሶት ዝመስል ሓበሬታ ንፈነወ ዘይምቕራብን ኣብ ቁይቀን ምልልሰን ዘይምእታውዮ ነይሩ። ንኣብነት ወያነ፡ ኣብ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ፈነወ ከካይዱ ህዝባዊ ግንባር ኣፍቂድሎም ክንሱ፡ ክንዲ ነቲ ጽብቕ ድሌት ናይ ህዝባዊ ግንባር ተጠቒሞም ፖሊሲታቶምን መስመራቶምን ዝገልጹ፡ ኣብ ቁይቀን ንህዝባዊ ግንባር ተገልቢጦም ኣብ ምጽራፍን ምንሻውን ክጽመዱ ይመርጹ ነይሮም። ንህዝባዊ ግንባር “ናይ ቡርጅዋ መሪሕነት ዘለዎ ግንባር” ብምባል ዘቆናጽብ ዜናን ጸብጻባትን ብዝሓፈሩ ፊደላታትን እናፈነወን እናሰማዕናን ከለና ግን ከምዘይሰማዕና ንኣልፎ ነይርና።

- **ተራ ድምጺ ሓፋሽ ኣብ ምምጻእ ናጽነት ኤርትራ ብኣፈሻኡ ከመይ ትግምግሞ?**

* ህዝቢ ንድሓኡ ብሃንቀውታዮ ዝጸበያ ነይሩ። ዋላ ኣብቲ ብዓፈና (ጃሚን) ንምስምዓ ኣጸጋሚት እትኾነሉ ዝነበረት እዋን፡ መስመራት እናቕያየረ ይከታተላ ነይሩ። ጸላእቲ፡ ድምጺ ሓፋሽ ብፍላይ ኣብ ከተማታት ከምዘይትሰማዕ ንምግባር ኩሉ ዓይነት ምቁጽጻራት እዮም ዘካይዱ ነይሮም። መከታተሊ መሳርሒታት ኣምጺኦም እትፍንወሉ ቦታ ብምፍላጥ ንምጥቕዓ ከምኡውን ድምጺ ንምዕፋን ፍሉይ ኣሃዱታት ኣዋፊሮም ነይሮም እዮም። ድምጺ ሓፋሽ ዝሰመዐ ሰብ ገበን ከም ዝፈጸመ ተወሲዶ ኣዝዩ ከቢድ መቐጻጸቲ ይብዮነሉ ነይሩ። ድምጺ ሓፋሽ ከሰምዑ ስለዝተረኸቡ ጥራይ ክሳብ ብሞት ክቕጽዑ ዝተፈርዱ ሰባት ኣለው። ዜጋታት ንግሆ ምስ ተንስኡ ቡን ከይሰተዩ ቅድም ድምጺ ሓፋሽ እዮም ዝሰምዑ ነይሮም። ነቲ ፖለቲካዊ ሃዋህው፡ ቃልሲ

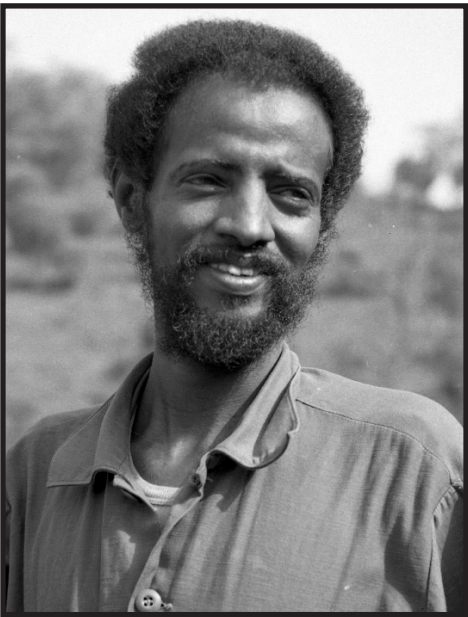
ሀዘባዊ ግንባርን ምስ ጸላእቲ ዘካይዶ ዝነበረ ግጥማትን፡ ብፍላይ እቲ ኣንጻር ጸላኢ ዝግበር ዝነበረ ወተሃደራዊ ስርሒታት ከምኡውን ዘካይዶ ዝነበረ ፖሊቲካዊ ምንቕጻዕ ናብ ሀዘቢ ከምዝበጸሕ ኣብ ምግባር ድምጺ ሓፋሽ ዝነበራ ተራ ዝለዓለዩ ነይሩ። ኣብ ደገ ዝነበሩ ኤርትራውያን ከኣ መደባት ድምጺ ሓፋሽ ብካሴት ቀዲሒም ናብ ጽሑፍ ገሊቢጦም ብፋክስ ጌሮም ናብ ኣመሪካ፡ ኤውሮጳን ዝተፈለለዩ ቦታታትን ይሰድዎ ነይሮም። ስለዚ እቲ ኣብ ኣመሪካ ዝነበረ ሰብ፡ ናይታ መዓልቲ ዜና ኣብ ዘለዎ ቦታ ኮይኑ፡ ኣብ ውሽጢ ገዝኡ ከሎ ከንብባ ይኸእል ነይሩ። ክሳብ ምምጻእ ናጽነት ድማ ድምጺ ሓፋሽ ኣዝዩ ልዑል ዝኾነ ተራ ትጻውት ነይራ ከንብል ንኸእል ኢና።

- ኣብ ዓቕሚ ሰብ ይኹን መሳርሒታት ፈነወ ዚጋጥም ዝነበረ ብድህነት ብኸመይ ከሰገር ከኢሉ?

* ሀዘባዊ ግንባር ምስ ኩነታትዮ ዝኸይድ። ኣብ ነብስና ኢና ንምርኮስ። ደገፍ ናይ ካልኣት ሓቲትና ኣይንፈልጥን፤ ዝረኽብናዮውን የብልናን። ኣብዚ ናይ ዜና ወይ ናይ ሚዲያ ክንዛረብ እንተኹንና ከኣ፡ ኣብ ፈለማ ብናትና ዓቕሚ ዝተመስረታ ኣብያተ ማሕተም፡ ቦቲ ሽዑ ዝርከብ ዝነበረ ‘ማተሪያል’ ጌርና ንምምዕባለን ንሰርሕ ነይርና። ብ‘ስቴንሰል’ እናተባዛሐ ከኣ ከም ኣዋጅ ወይ ውጽኢት ኣኼባ መሪሕነት ዝኣመስለ ሓበሬታታት እናተጻሕፈ ይዝርጋሕ ነይሩ። ምስ ምምስራት ድሒኤ ሓሳብ ጽቡቕ ጌሩ ክጽሕፍ ዝኸእል ዘበለ ተጋዳላይ፡ ወይ ድማ ካብ ደገ ተማሂሩ ዝሰለፍ ናብ ድምጺ ሓፋሽ እዩ ዝምድብ ነይሩ። ከምኡ ስለዝኾነ ድምጺ ሓፋሽ ደው ኢላ ክትምክት ከኢላ። ካብ ትምስረት ክሳብ ሎሚ ሓንቲ መዓልቲውን ትኹን ጠጠው ኢላ ኣይትፈልጥን። ኣብ ግዜ ቃልሲ ዝነበረ‘ሞ ዝተቐየረ እንተሎ፡ ፈነወ ክትጅምር እንከላ እተቃልሐ ዝነበረት ናይ ተኹሲ ድምጺ እዩ። ድሕሪ ናጽነት ከምዝተርፍ ተገይሩ። ኣብ ግዜ ናጽነት እቲ ስራሓት ብምልኡ ብሓድሽ ኣገባብ ከም ዝውደብ ኮይኑ። ንሱ ጥራይ ዘይኮነ እቶም ኣብኡ ዝነበሩ ኣባላት ድምጺ ሓፋሽ ወይ ዝበዝሑ ኣብ ድምጺ ሓፋሽ ዝተመልመሉን ኣብ ዜና ተሞኩሮን ዓቕምን ዝደለቡን ዝበዝሑ ኣምባሳዳራት ክኹኑ ከለዉ፡ ብዙሓት ካልኣትውን ናብ ካልእ ዝግበዩ ስራሓት ተመዲበዎ። እዚ ክኸውን ከሎ ግን እታ ፊድሮ ከምዘይትህሰን እቲ ዝድለ ስራሕ ድማ ከምዘይጉዳእን ብኣንጻሩ ከምዝምዕብል ንምግባሩ ምዝናቕ ናይ ሰባት ይግበር ነይሩ። ብሓፈሻኡ ኣብ ኩሉ ንጥፊታት “መን ኣበይ ቦታ እንተ ተመደበ የድምዕ ወይ ይሓይሽ” ብዝብል ምደባ ኣባላት ይካየድን ይሰራዕን ብምንባሩ እንሆ ናብዚ ዘለናዮ ዜናዊ ምዕባለ ተበጺሑ ክንብል ንኸእል።

- ተራ ድሒኤ ኣብ እዋን ረፈረንደም ብኸመይ ትዝከር?

* ውጽኢት ረፈረንደም ምስ ተፈልጠ ይዝከረኒ ሰባት “ሞት ከም ኣዳም” ክብሉ ይስምዑ ነይሮም። ረፈረንደም ብድምጺ ሓፋሽ ምስ ተኣወጀን ውጽኢት ረፈረንደም ድማ ምስ ተነግረን “ቢቃ

ኣቶ ኣልኣሚን ኣብ 1970ታት

ዋላ ሕጂ እንተሞትና ዘሰክፍ የብልናን፤ እንቋዕ እዚ ረኣና” ዝበሉ ብዙሓት እዮም ነይሮም። ኣብ እዋን ረፈረንደም ተራ ድምጺ ሓፋሽ ኣብ ምጉሰጓስ ሀዘቢ ክሳብ ክንደይ ዓቢ ከም ዝነበረ ካብዚ ቃላትዚ ምርዳእ ይከኣል። መስርሕ ረፈረንደም ኣብ ኩሉ ቦታታት ንኸዕወት ኣብ ምጉሰጓስ ኮነ ውጽኢት ረፈረንደም ናብ ሀዘቢ ኤርትራን ዓለምን ኣብ ምብጻሕ ቀንዲ ተዋሳኢት ድምጺ ሓፋሽ ምንባራ ካብ ሓንጎሊይ ዘይተሓከ ፍጻመዮ ኢለ ብሕጽር ዝነበረ ክገልጽ እኸእል።

- ኣበርክቶ ድሒኤ ኣብ ጥምረት ኤርትራውያን ብኸመይ ይግለጽ?

* እቲ ጥምረት ኣዝዩ ዓቢዮ፤ ሓይልዮ፤ ድምጺ ሓፋሽ ሃገርን ሃገራውነትን ኣብ ሀዘባ ዝነደቐት ሓይል ማዕከን ዜና ክብላ እኸእል። እዚ ኩሉ ናብ ሀዘባዊ ግንባር ዝተሰለፈ ሓፋሽ ዳርጋ ኩሉ ብመንገዱ ድምጺ ሓፋሽ ዝፍኖ ዝነበረ ፖሊቲካዊ መልእኽትታትዮ። ስርዓታት ሃይለስላሴን መንግስቱ ሃይለማርያምን ሓይላትዮም ነይሮም፤ ዓቕሚ ነይሩዎም፤ ገንዘብ ነይሩዎም፤ ደገፍ ናይ ዓለም ነይሮዎም። ሀዘባዊ ግንባር ግን ብንኡስ ዓቕሙ፡ ኣብ ንቕሓት ሀዘቢን ተጋዳላይን ተኣማሚኑ እዩ ዝቃለስ ነይሩ። ናይ ቃልሲ መንፈስ ኣብ ልቢ ነፍሲ ወከፍ ዜጋ ክሰርጽ ከኣ ድምጺ ሓፋሽ ዝተጻወተዮ ተራ ቀሊል ኣይኮነን። ተራ ድምጺ ሓፋሽ ኣዝዩ ወሳኒ እዩ ነይሩ። ሓደ ካብቲ መሳርሒ ሀዘባዊ ግንባርዮ - ልክዕ ከምቲ መድፍዕ፡ ጠያይት፡ ስንቂ፡ መድሃኒት፡ ኣብ ምምጻእ ናጽነት ዓቢ ተራ ዝተጻወተ፡ ድምጺ ሓፋሽውን ንምዕዋት እዚ ቃልሲዚ ሓንቲ ካብቶም ዓቢ ተራ ዝተጻወቱ ረቂቒታትዮ ኢልና ክንዛረብ ንኸእል።

እምነት - ማይል

አገደስቲ ዕለታት አብ ጉዕዞ 40 ዓመታት

ግርማይ መንግስቱ

01/01/1979	ድምጺ ሓፋሽ አብ ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል፡ ፋሕ አብ ዝተባህለ ቦታ ብቋንቋታት ትግርኛን ዓረብን ፈነወኦ ፈሊማ።
01/02/1979	ድ.ሓ.ኤ. ብጸላኢ ከይትህደን፡ ካብ ፋሕ ኣዝሊቓ አብ ዓንበርብ ፈነወኦ ቀጺላ።
6/02/1979	ንህዝብን ሰራዊትን ኢትዮጵያ፡ ፍትሓዊ ሕቶ ህዝቢ ኤርትራ ንምርዳእ፡ ፈነወ ብቋንቋ ኣምሓርኛ ጀመሩ።
16/02/1979	ፈነወ ብቋንቋ ዓፋር ጀመሩ።
16/05/1979	ድ.ሓ.ኤ. መደበራ ካብ ዓንበርብ ናብ ዓራግ ቀይራ።
18/08/1979	ብቋንቋ ትግራይት ፈነወ ጀመሩ።
1/09/1979	‘ድምጺ ሰውራ ኤርትራ’ ዝተሰምየ ሓባራዊ ፕሮግራም ፊደላዊ ውድባት ህዝባዊ ግንባርን ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራን ብድምጺ ሓፋሽ ክፍኖ ጀመሩ።
11/10/1979	‘ድምጺ ወያነ ትግራይ’ ዝተሰምየ ፈነወ ውድብ ህ.ወ.ሓ.ት. ብድምጺ ሓፋሽ ክፍኖ ጀመሩ።
01/10/1980	ድምጺ ሓፋሽ ተመሊሶ ናብ ዓንበርብ ብምግዓዝ፡ ካብ ቴንዲ-ስቱድዮ ተገላጺላ፡ ትሕቲ-መሬት ካብ ዝተሃንጸ ስቱድዮ ክትፍኑ በቂዓ።
09 /11/1980	‘ድምጺ ወያነ ትግራይ’ አብ ርእሲ ትግርኛ፡ ብቋንቋ ኣምሓርኛ መደባት ክፍኑ ጀመሩ።
03/02/1981	ጉልበት ፈነወ ጽምጺ ሓፋሽ ካብ 200 ዋት ናብ 750 ዋት ክብ ኢሉ።
31/12/1981	ሰርዓት ደርግ ብደብዳብ ነፈርቲ ምዕናዋ ተሓሊልዎ፡ ድምጺ ኪዕፍን (ጃም) ጀመሩ።
17/02/1982	ምስ ምጅማር 6ይ ወራር ሳልሳይ መስመር ፈነወ ጀመሩ።
01/7/1982	ድምጺ ሓፋሽ ካብቲ ንቅድመ-ግንባር ቀረባ ዝነበረ ዓንበርብ፡ ናብ ዝሓሸ ውሕስነት ዝነበሮ ቦታ፡ ንቦ ሻባይት ግጺዛ።
23/6/1983	4ይ መስመር ብምውሳኽ ፈነወ ድምጺ ሓፋሽ ከምዝሕይል ተገይሩ።
15/8/1985	መስመራት ፈነወ ናብ 8 ብምድያቡ፡ 4 መስመራት ብዘይ ዕፈና ክፍንዎ ኣኸኢሉ።
16/10/1987	ፕሮግራም ቋንቋ ኩናማ ተጀመሩ።
01/07/1991	ድ.ሓ.ኤ. ድሕሪ 12 ዓመታት ገድላዊ ዕማም፡ ኣስመራ ብምእታው ፈነወኦ ቀጺላ።

02/12/1992	ፈነወ ማእከላይ ማዕበል ናብ ክልተ መስመራት ክብ ኢሉ።
27/6/1993	ድ.ሓ.ኤ. ታሪኻዊ ብስራት ውጽኢት ረፈረንደም ብቐጥታ ኣቃሊሑ።
05/02/1994	ኣብ ድሮ ጓይ ጉባኤ ህ.ግ. ድምጺ ሓፋሽ፡ ኣስማት ስውኣት ሓርነታዊ ቃልሲ፡ ካብ ናቕፋ ኣቃሊሑ።
03/04/1998	ኣብ ሰላዕዳዕሮ ብማእከላይን ሓጺርን ማዕበል ዝፍኑ ሓዲሽ መደበር ፈነወ ተተኪሉ።
6/07/1998	ፕሮግራም ቋንቋ ብሊን ተጀመሩ።
7/07/1998	ፕሮግራም ቋንቋ ሳሆ ተጀመሩ።
02/08/1998	ስቱድዮ ድ.ሓ.ኤ. ካብ ሲነማ ኣዝመራ፡ ናብ ሓድሽ ህንጻ ሚኒስትሪ ዜና ፎርቶ ግዲዙ
24/08/1998	ኣብ እዋን ጓይ ወራር ወያኔ ፈነወ ድምጺ ሓፋሽ ብኢንተርኔት ክመሓላለፍ ጀመሩ
20/02/1999	ፕሮግራም ቋንቋ ናራ ተጀመሩ።
01/01/2001	ፈነወ ፊድዮ ዛራ ተጀመሩ።
24/05/2001	ፕሮግራም ቋንቋ ብዳውዮት ተጀመሩ።
2/06/2003	ክልቲኡ መስመራት ፈነወ ድምጺ ሓፋሽ ብሳተላይት ክፍኖ ጀመሩ።
13/06/2003	ፈነወ ፊድዮ ዛራ ኣብ ሳተላይት ኣትዩ።
12/08/2004	ፈናዊት ፊድዮ ኤፍ.ኤም. ኣብ ኣውላ፡ ጋሽ ባርካ ተተኪላ
02/09/2007	FM ፊድዮ ሳዋ ፈነወ ጀመሩ።
01/11/2007	ስርዓት ወያኔ ፈነወ ድምጺ ሓፋሽ ንምዕባስ፡ ዕፈና ጀመሩ።
21/03/2008	ናይ ኣዋላ ፈናዊት ፊድዮ FM ናብ ባረንቱ ግዲዛ።
26/03/2008	ኣብ ዓሰብ ፈነወ FM ፊድዮ ጀመሩ።
28/12/2009	ድ.ሓ.ኤ. ካብ ኣናሎማ ናብ ዲጂታል ብምስግጋር ምዕቡል ኣሰራርሓ ኣተኣታትዖ።
10/03/2010	ፈነወ ፊድዮ ኑማ ተጀመሩ።
12/04/2010	ኣብ ዓሻ-ጎልጎል ሓደስቲ ትራንስሚተራት ሓጺር ማዕበል ተተኪለን።
15/08/2016	FM ፊድዮ ኣብ ዳዕሮ ኩንዓት ተተኪላ ፈነወ ጀመራ።

መደበራት ፈነወ ድምጺ ሓፋሽ

ፋሕ	=	ፕሪ 1979
ዓንበርብ	=	ለካቲት 1979 – ግንቦት 1979
ዓራግ	=	ግንቦት 1979 - ጥቅምቲ 1980
ዓንበርብ	=	ጥቅምቲ 1980 - ሓምለ 1982
ሻባይት	=	ሓምለ 1982 - ሓምለ 1991
ኣስመራ	=	ሓምለ 1991 - ክሳብ'ዚ እዋን'ዚ

ካብ 200 ዋት ናብ ኣድማስ ኢንተርኔት

ሺሃብ ኣርኢያ

እንታይ ከም ዝመስል ኣዕሊሉና ኣሎሞ ሰናይ ጸንሖት።

ፈነወ ቅድሚ ናጽነት

ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ድምጺ ውጹዕ ህዝቢ ኤርትራን ሓቀኛ ቃልሱን ንዓለም ንምስማዕ፡ ቅድሚ 10ታት ዓመታት ፈነወ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ክጅምር እንከሎ፡ ተወፋይነትን ተበላሓትነትን ኣባላት ተክኒክ፡ ድሃይ ድምጺ ሓፋሽ ልዕሊ ኩሎም መሰናኸላት በሪኹ፡ ዓወት ፍትሓዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ግድን ምዃኑ ከምስክር ልዑል ተራ ተጻዊቶምዮም። ኣሃዱ ተክኒክ ድምጺ ሓፋሽ ምስ ምዕባለ ሰውራ፡ ካብ ግዜ ናብ ግዜ ዓቕሙ ኩብ እናበለ፡ እቲ ብ200 ዋት ዝጀመረ ፈነወ፡ በቶም ዘለዉ ምዕቡላት ኣገባባት ፈነወ ማለት ብሳተላይትን ኢድማስ ኢንተርኔትን ኣብ መላእ ዓለም ዝርከቡ ሰማዕቲ ድምጺ ሓፋሽ መደባታ ብንጹር ክከታተሉ ኣብ ምስራሕ ይርከብ።

ኣብ'ቲ መጀመርታ ፈነወ ብ200 ዋት እዩ ፈሊሙ። ጸኒሕና ናብ 750 ዋት ኣደይብናዮ። ምስቲ ህዝቢ ህዝቢ ኤርትራ፡ ድምጺ ሰውራኡ ንምስማዕ ዝነበሮ ልዑል ባህግን ድልዩትን ከኣ፡ እቲ ሸፊን ዕዉትዮ ነይሩ ክበሃል ይከኣል።

ጸላኢ፡ ድምጺ ሓፋሽ ኣብ ህዝቢ ዝነበራ ልዑል ተቐባልነት ኣጸቢቐ ይርዳእ ብምንባሩ፡ ድምጺ ንምዕፋን፡ ብፍላይ፡ ካብ 1982 ክሳብ 1987 ኣብ ዝነበረ ዓመታት ብቀጻሊ ጃም ይገብራ ነይሩ። ነዚ በተን ዝነበራና ንኣሸቱ ትራንስሚተራት መስመራት እናቐያየርና ንብድሆ ነይርና። እቲ ሜላ፡ ንሕና ፍሪኬንሲ ንቕይር፡ ህዝብና ድማ ብኸልተ-ሰለስተ ሬድዮ ገይሩ እናቐየረ ኩነታት ሰውራኡ ይሰምዕ ነይሩ። ካብ 1985 ንድሓር ክሳብ ኣርባዕተ ዝበጽሖ ፈነወቲ ሬድዮታት ነይርናና። ጸላኢ ድማ፡ ንመደባቱ ገዲፉ ጃሚን ይገብር ስለ ዝነበረን ዓቕሙውን ስለ ዝተዳኸመን፡ ኣብ መወዳእታ ነቲ ፋይዳ ዘይረኽበሉ ጃሚን

ድምጺ ሓፋሽ ኣብዚ ሰቲድዮዚ እያ ተመስሪታ

ከዋድቆ ተገዲዱ።

ኣብ መወዳእታ 90ታት ዓቕሚ ፈነወና ናብ 1.2 ኪሎ ዋት ክብ ኣቢልናዮ ኢና። ኣብ ድሮ ናጽነት ከኣ ኣብ ሻባይት ናይ 10 ኪሎ ዋት ክንተክል መደብ ነይሩና። እዚ መደብ ከይተተግበረ ግን ናጽነት ኣርኪቡ።

ፈነወ ድሕሪ ናጽነት

ድሕሪ ናጽነት እታ ኣብ ሻባይት ክትትክል ዝተሓሰበት ናይ 10 ኪሎዋት ትራንስሚተር ኣብ ኣስመራ ተተኪላ። ፍርቆም ኣባላት ኣብ ናቕፋ፡ እቶም ፍርቂ ድማ ኣብ ኣስመራ ኮይኖም ፈተነታት የካይዱ ነይሮም። ኣብ መዓልቲ ሰማእታት 20 ሰኔ 1991 ድማ፡ ካብዚ ክልተ ቦታታት ብማዕረ ክንፍኑ ጀመርና። ድሕሪዚ እቲ ኣብ ናቕፋ ዝነበረ መደበር ተዓጽዮ፡ ምስቲ ኣብ ኣስመራ ዝነበረ መደበር ተጠርኒፉ። ብዘይካ እታ ኣብ ሜዳ ዝነበረት ናይ 10 ኪሎ ዋት ሓጺር ማዕበል፡ ኣብ ኣስመራ ናይ 50 ዋት ማእከላይ ማዕበል ትራንስሚተር ስለ ዝጸንሓትና፡ ብማእከላይ ማዕበል እውን ክንፍኑ ጀመርና። ብናይ ትሽዓተኣን ቢሄራትና ቋንቋታት፡ ብተወሳኺ ውን ብቋንቋ ኣምሓርኛ ክንፍኑ መደብ ስለ ዝነበረ ድማ፡ ነቲ ፕሮግራማት ብክልተ መስመራት ክንፍንዎ ተረዳዲእና። እዚ ነቲ መሰረታዊ ግዜ ፈነወ (Prime-time) ኣብ ምሕላው ረብሓ ነይሮዎ።

ኣብ ሓጺር ማዕበል ሕጽረት ኣይነበረናን። ኣብ ማእከላይ ማዕበል ግን ሕጽረት ስለዝነበረና፡ ነታ ኣብ ፓራዲዞ ብሓደ ኪሎዋት ማእከላይ ማዕበል፡ መደባት ሚኒስትሪ ትምህርቲ ንዓቢይቲ ክትፍኑ ዝተተኸለት ትራንስሚተር፡ ምስኦም ብምርድዳእ ክንጥቀመላ ጀመርና። በዚ ድማ ንቋንቋ እንግሊዝ ወሲኽካ ብዘ ቋንቋታት ክንፍኑ ጀመርና። እዚ ክሳብ 1996 ኣብ ዝነበረ ዓመታት እዩ። ካብኡ፡ ክልተ ነናይ 100 ኪሎዋት ማእከላይ ማዕበልን ክልተ ነናይ 100 ኪሎዋት ሓጺር ማዕበልን ትራንስሚተራት ዝሓዘ፡ ኣብ ሰላሳ ዳዕሮ ሓደ መደበር ፊደሎ ተተኪሉ። እዚ መደብዚ ንዕብዮት ፈነወ ጥራይ ዘይኮነ፡ ምትካል ስቱድዮውን ዘጠቓለለ እዩ ነይሩ። እንተኾነ፡ ኣብ መጀመርታ 1998፡ ወራር ወያነ ስለዝመጸ፡ እቲ ናይ ፈነወ መስርሕ ብዓወትኳ እንተተዛዘመ፡ ዕማም ምትካል ስቱድዮ ግን ንግዜኡ ክቅጽል ኣይከኣለን። እቲ ዘድሊ ኣቕሑ ተዓዲጉ ነይሩ። ሽዱሽተ ስቱድዮታት ክንተክልዮ መደብና። ነዚ ዝኸውን ህንጻ ብዘይምንባሩ ግን ክንተክሎ ኣይከኣልናን። እቲ ዝተሓሰበ ስቱድዮ እኳ እንተዘይተተኸለ፡ እቲ ስራሕ ባዕልና ተበላሒትና ብዝሰናዕናዮ ናይ ቀደም መሳርሒታት ይቐጽል ነይሩ። ንቤት ጽሕፈታት ተሓሲቡ ዝተሃንጸ ክፍልታት ብመዕገቲ ድምጺ እናሸፈንና፡ ስቱድዮታት ሰሪሕና። ኣብ 2001 ዓ.ም ድማ ተወሰኽቲ ስቱድዮታት ብምህናጽ፡ እቲ ፈነወ ብዝለዓለ ጉልበት ከምዝቐጽል ክንገብር ክኢልና። ንቐጻሊ ተለቪዥንን

ፊደሎን ዝገልገላሉ ዓቢይቲ ስቱድዮታት ናይ ምህናጽ መደብ ስለ ዝነበረና፡ ኣብቲ ግዜቲ ዓቢይቲ ስቱድዮታት ክንሃንጽ ኣይደለናን። እቲ ፈነወ ግን ከም ራእይና፡ ብዝለዓለ ዓቕሚ ይሰርሕ ነይሩ።

ኣብ 2002፡ ክልተ ነናይ 400 ኪሎዋት ናይ ማእከላይ ማዕበል ትራንስሚተራት ተገዚኡን። ምዕዳግ ናይዘን ትራንስሚተራት፡ ነተን 20 ዓመታት ዝገበራ ትራንስሚተራት ንምጽጋን ዝሃልኽ ዝነበረ ጉልበትን፡ ኣብ ልዕሊና ዝነበረ ናይ ስራሕ ጾርን ኣቃሊሉዎ። እዘን ናይ 400 ኪሎዋት ትራንስሚተራት ክሳብ ሕጂ ጽቡቕ ይሰርሓ ኣለዎ። ካብ 2005፡ ብዘይካቲ ናይ ትሽዓተ ብሄራትና መደባት፡ ኣብ ፈነወ ኣገልግሎት ወጻኢ ከም ኦሮሙኛ፡ ሶማሊ፡ ኣምሓርኛን ትግራይን ዝኣመሰሉ ተወሰኽቲ ቋንቋታት ክንፍኑ ጀመርና። እዚ ግን፡ ድሕሪ ስምምዕ ሰላም ኢትዮጵያን ኤርትራን ተቋሪጹ ኣሎ።

ንውሓት ግዜን ስፍሓትን ፈነወ

ሰዓታት ፈነወ ምስ ምቁራጽ መደባት ኣገልግሎት ወጻኢ ቅሩብ ንዲሉ ኣሎምበር፡ ሓንቲ ትራንስሚተር ንበይና፡ ኣብ ዓመት ክሳብ 9 ሺሕ ሰዓት ኣቢላ እያ ትፍኑ። ኣብ ስፍሓት ሸፈነ ድማ፡ ብማእከላይ ማዕበል ምስ ኩነታት ንፋስ፡ እቲ ሞንድ ካብ 200 ክሳብ 300 ኪሎሜተር ኣቢሉ ይኸይድ። ፈነወ ማእከላይ ማዕበል ድሩትዮ። ካብ 500 ክሳብ 1500 ኪሎሜትርዝ፡ ምኽንያቱ ምትእትታው መደበራት - ብፍላይ ናይተን ዓቢይቲ ትራንስሚተራት ዘለወን ሃገራት ዓረብ - ስለዘሎ፡ ብማእከላይ ማዕበል ምፍናው ናቱ ጸገማት ኣለዎ።

ሓጺር ማዕበል ብባህሪኡ ንቀረባ ርሕቀት ኣይሸፍነልካንዮ። ኣብ ርሕቐት ቦታ ግን ብንጽርዮ ዝስማዕ። ስለዚ ነቶም ኣብ ቀረባ ዘለዉ ሰማዕትና ብማእከላይ ማዕበል ከነስምዕ እንከለና፡ ነቶም ኣብ ርሕቐት ዘለዉ ድማ ብሓጺር ማዕበል ንፍንወሎም። ብተወሳኺ ብሳተላይት እውን ፈነወ ፊደሎ ኣለና። ኣብ ሳተላይት ፊደሎ ዛራ፡ ኦማ፡ መስመር ሓደ ድምጺ ሓፋሽን መስመር ክልተ ድምጺ ሓፋሽን ዝፍንዎሉ ኣርባዕተ መስመራት ኣለና። ፈነወ ሳተላይት ይፈላለዩዮ። ኣብ ኣራብ-ሳት ብኣርባዕቲኡ መስመራት ክንፍኑ እንከለና ብናይል ሳት ግን ብክልተ መስመራት ጥራይ ኢና ንፍኑ። ነዚ ንምፍታሕ ከኣ፡ ፈላማ ቀዳምይን ካልኣይን መስመር ድምጺ ሓፋሽ ንፍኑዎ። ፈነወ ድምጺ ሓፋሽ ምስ ተዛዘመ፡ ብፈነወ ፊደሎታት ዛራን ኦማን ንትክኡ።

በዚ እንኸተሎ ዘሎና ኣገባብ ፈነወ፡ ኣብ ኣራብ-ሳት ንኣፍሪቃ፡ ማእከላይ ምብራቕን ኤውሮጳን ዝሸፍን 2 ሳተላይት ኣሎና። ንኣውስትራልያን ኒውዚላንድን ድማ ሳልሳይ ሳተላይት ኣሎ። ኣብ ናይል ሳት ድማ ሓንቲ ኣላትና። ነቲ ዛጊት ክንበጽሖ ዘይከኣልና እሞ ብዙሕ ተኸታታሊ ዘለዎ ሰሜን ኣመሪካን

እዋናዊ መደበር ድምጺ ሓፋሽን ካልኦይ ወለዶ ዜናዊ አገልግሎታትን

ካናዳን ከአ፡ ምስ ደንደን ኤል ኤል ሲ (DLLC) ዝባሃል ኩባንያ ብምትሕብባር መንገዲ ኢንተርኔት ብቐጥታ መደባትና ኣብ ምፍናወ ንርከብ። ብዘይካዚ ናይ ድምጺ ሓፋሽ ኣገደስቲ መደባት ብምምራጽ፡ ኣብ ዩቲዩብ ነእቱን ብመንገዲ ፌስቡክውን ንዝርግሕን ኢና። ስለዚ ድምጺ ሓፋሽ ኣብ መላእ ዓለም ትበጽሕ ኣላ ክንበል ንክእል።

ኣብ ተክኒካዊ መዳይ እምበኣር፡ እቲ ኩባንያ ዝከኣል ምዕባለ በጺሕናዮ ኢና ክንበል ንእኹል። እዚ ምሉእ ክኸውንን፡ ድምጺ ሓፋሽ ተወዳዳሪት ክትከውንን ድማ፡ ኣብ ዓይነት መደባት ምጽዓርን ዘድሊ መቀያየሪ ኣቕሑ ምቕራብን ከድልየናዮ።

ብድሆታትን ተበላሓትነትን

እቲ ክሳብ ሕጂ ዝጸንሐ ዝዓበየ ብድሆና ምስ ዋሕዲ ባጀት ተኣሳሲሩ፡ መቀያየሪ ኣቕሑ ከምቲ ዝድለ ክትገዝእ ዘይምክኣልዮ። ነቲ ዘጋጥም ጸገማት ንምፍታሕ ከአ፡ በቲ ናይ ሜዳ ባህልና፡ ኣብ ነብስና ብምምርኳስን ብምብልሓትን ጽገናታት እናካየድና ክንከይድ ጸኒሕና። ምስ ምንሃር ዕዳጋ መቀያየሪ ኣቕሑ፡ ነቲ ዝተበላሸወ ኣካል ጥራይ ብምዕራይ ወጻኢታት ከነድሕን ኢና መሪጽና። በዚ ኣገባብ እተን መሳርሒታት ንልዕሊ ዕስራ ዓመታት ብጽብቕ ከም ዘገልግላ ገይርና።

ወራር ወያነ ምስ ፈሸለ ንኣብነት፡ እቲ ኣቐዲምና ዝዓደግናዮ ናይ ስቴድዮ መሳርሒታት እንታይ ይኹን ዝብል ሓሳብ

መጺኡ። ህንጽውን ተሰራሑ። እንተኹን ግን፡ እቲ ንብረት ዝዓደግናሉ ትካል፡ እቲ መሳርሒታት ከይተተኸለ ሓሙሽት ዓመታት ስለዘሕለፈ፡ ናይ ምትካል ሓላፍነት ክወስድ ፍቓደኛ ኣይነበረን። ኣብ 2000 ዓ.ም. ንስቴድዮ ፊደዮ ዛራ ብናትና ዓቕሚ ተኸልናዮ ስለ ዝነበርና፡ በዚ ተተባቢዕና ነቲ ሓድሽ መሳርሒት ስቴድዮ ባዕልና ክንተኸሎ ተበረስና። ሸሞንተ ስቴድዮታት ከአ ብጽፉፍ ክንተክል ክኢልና። በዚ ድማ ንመትከሊ ክወጽእ ዝተሓሰበ ክሳብ 100 ሺሕ ዩሮ ኣድሒንና። እቲ ዝዓበየ መክሰብና ግን፡ ነቲ ስቴድዮ ባዕልና ብምትካልና፡ ካብቲ ሰራሕ ተሞኩሮ ምድላብና፡ ነቲ ኣብ መስርሕ ከጋጥም ዝክእል ተክኒካዊ ጸገማት ብዓቕምና ክንፈትሖ ዘክእለና ፍልጠት ምጥራይናን እዩ።

ወያነ ኣብ እዋን ወራር ዘይገበሮ፡ ኣብ 2008፡ ነተን ክልተ ሓጻርቲ ማዕበል ትራንስሚተራት፡ ክዕፍነን ጀሚሩ። እዚ ሓደ ካብቶም ዘጋጠሙና ብድሆታትዮ ነይሩ። ጀሚን ምብዳህ ኣብ እዋን ቃልሲ ዘጥረናዮ ኣኹል ተሞኩሮ ስለዝነበረና፡ ፍልይቲ ኣሃዱ ብምቕም 7 ሓጻር ማዕበል ትራንስሚተራት ወሲኹና። እዞን ነናይ 10 ኪሎዋት ዓቕሚ ዘለወን ትራንስሚተራት ኣብ 2009 ዓ.ም. እየን ተተኪለን። በዚአተንን ካልእ ሜላታት ናትናን ድማ ኣብ መወዳእታ ነቲ ጀሚን ከነፍሽሎ ክኢልና።

ምፍራይ ብቐፅን ሓላፍነታዊን ዓቕሚ ሰብ ሓደ ካብ ዕላማታትና እዩ። ናይ ካልኣት ሃገራት ኢንጂነራት እንተድኣ ተዓዚብና፡ ናይ ምብልሓት መንፈስ የብሎምን። ምክንያቱ

ናይ ወጻኢታት ጸገም ስለ ዘይብሎም፡ ስርሓም ዝተበላሸወ ኣቕሓ ምቕያር ጥራይ እዩ። ከምቲ ናይቶም ንዓና ዘዋጽኣና ኣይኮነን። ስለዚ፡ ነቲ ካብ ሜዳ ዝፈለመ ናይ ምብልሓትን ርእሰ ምርኮሳን ባህሊ ኣብ መንእሰያትና ከነስርጽን ተገዲሱ ክቕበለና ዝኸእል ወለዶ ክንኩስኩስን ኣለና። ኣብ ቀዳሞት ዙርያታት ሃገራዊ ኣገልግሎት ኣብ ዝተመደቡና መንእሰያት፡ እዚ ባህሪ ኣስሪጽናዮ ኢና። ኣብዚ ናይ ሕጂ ወለዶ ድማ፡ ነቲ ስራሕ ከም ናቶም ርእዮም፡ ወጻኢታት ዘድሕኑ መሃዝቲ መንእሰያት ከነፍሪ ኣበርቲዕና ክንሰርሕ ኣለና።

ኣብ'ቲ ብኢንተርኔት ዝኸይድ ፈነወና ቅድሚ ሕጂ ውዕላት ስለ ዘይነበረና፡ ገለ መርበባት ኢንተኔት ንመደባትና ብዘይሕጋዊ ኣገባብ ክፍንውዎ ጸኒሖም እዮም። እዚ ነቲ ደንደን ኤል.ኤል.ሲ. ዝተባህለ ምስና ሕጋዊ ውዕል ዘለዎ ኩባንያ ጸገማት ይፈጥረሉ ኣሎ። ስለዚ እዞም ዘይሕጋዊያን ፈነውቲ ተለሊዮም ብሕጋዊ መገዲ ደው ንምባሎም ከምኡ'ውን ናይ ዩ.ቲ.ዩ.ብ ኣታዊታትና ክብ ንምባል ክስርሓሉ እዩ።

መጻኢ መደብ

ናይ ራድዮ ተክኖሎጂ ብዙሕ ምዕባለ የመዝግብ የለን። ኣብ ተለቪዢን እንተድኣ ሪእና፡ ኣብ ዲጂታል ፈነወ ብሓንቲ ትራንስሚተር 20 መስመራት ክትፍኑ ዕድል ተፈጢሩ ኣሎ። ብሓንቲ ፍሪኩኒንሲ ዝተፈላለያ መስመራት ክትፍኑ ትኸእል። ኣብ ራድዮ ግን፡ ዋላ'ኳ እቲ ተኸእሎ እንተሃለወ፡ ምስዚ ቴክኖሎጂ ዝኸዳ ተቐበልቲ ራድዮታት (ሪሲቨራት) ብዋጋ ክቡራት እየን። ህዝቢ ዓዲጉ ክጥቀመሉን ስለዘኸግር እምበር፡ እዘን ዘለዋና ሓደሽቲ ትራንስሚተራ፡ ብሓንቲ ትራንስሚተር ሓሙሽተ መስመራት ናይ ምፍናው ዓቕሚ ኣለወን። ንመጻኢ ግን መደብ ኣለና። እዚ ኣብ ግብሪ ምስ ዝውዕል፡ ቋንቋታትና ኣብ ዝመረጽኦ ሰዓታት መደባትን ክፍንዎ፡ ሰማዒ እውን ዝደለዮ መስመር መሪጹ ክከታተል ይኸእል። እዚ ግን ክሳብ ሕጂ ኣይተበጽሕን። ብደረጃ ዓለም ገና ናይ ተቐበልቲ ራድዮታት ጸገም ክሳብ ዝፍታሕ፡ ኣብ ዲጂታል ፈነወ ኣይክንኣቱን ኢና። ንግዜኡ ከኣ ምስ መደብ ምስግጋር ቴለቪዥን ናብ ዲጂታል ፈነወ ተኣሳሲሩ፡ ኣብ ራድዮ ኤፍ.ኤም. ትራንስሚተራት ከነብዝሕ መደብ ኣለና።

ኣብ ተለቪዢን ናብ ዲጂታል ፈነወ ንምስግጋር ፕሮጀክት ተታሒዙ መጽናዕቲ ክካየድሉ ጸኒሑ ኣሎ። ብዘይካ'ቲ ብሳታላይት ዝፍኖ ድማ፡ ኣብ ዓሰርተ ሓደ ከተማታት ዲጂታላዊ መደብራት ተለቪዥን ክህሉዩ። ምስ ምስግጋር ናብ ዲጂታል ፈነወ ድማ 25 መስመራት ብሓንቲ ትራንስሚተር ንምፍናው ክንበቅዕ ኢና።

ብመገዲ ሳተላይታት ዝፍኖ መደባት እንተድኣ ርኢናዮ ዝበዝሐ ዘየድሊዩ። ተዓዛቢ ዝከታተልን ካብ ዓሰርተ

ዘይሓልፋ መስመራት እየን። እቲ ዝበዝሐ፡ ጥቕሚ ዘይብሉ ስድራ-ቤታት፡ ምስ ደቀን ሓቢረን ክዕዘባኦ ዘይክኣላዩ። እዘን ዲጂታል መደብራት ቲቪ ኣብቲ ህዝቢ ብብዝሒ ዝኮበሮ ከባቢታት፡ ከም ተሰነይ፡ ደቀምሓረን ካልኣት ዓበይቲ ከተማታትናን ክትከላየን። ምስዚ ተኣሳሲሩ፡ ኣብ ሓደ ታወር ብሓደ ወጻኢ ናይ ሬድዮ ኤፍ.ኤም. ትራንስሚተራት ክትከል ብምዃን፡ እዚ ብቕንዱ ናብ ቴለቪዥን ዝቕንዐ ፕሮጀክት ንሬድዮ እውን ክንጥቀመሉ። እዘን ኤፍ.ኤም. ትራንስሚተራት ዲጂታል ፈነወ ክካይዳየን። ክሳብ ሓሙሽተ መስመራት ክንፍኖ ክንክእል ኢና። ኣብዚ ግን፡ ናይ ተቐበልቲ ራድዮታት ጸገም ኣሎ። ምክንያቱ፡ ሓንቲ ዲጂታል ፈነወ እትቐበል ራድዮ ካብ 50 ክሳብ 100 ዶላር እዩ ዋጋኡ። ንፈተነ ድማ ገለ 100 ዝኹና ጠሊብና ኣለና። ነዚኡን ንምምሕዳራት ብምዕዳል፡ ምስ ኣጋዋሕቲ ድምጺ ኣተኣሳሲርና፡ ዝተመርጹ መደባት ኤፍ.ኤም. ዝበዝሐ ህዝቢ ከምዝሰምዎ ክንገብር እዩ መደብና። ብተወሳኺ ሰማዕቲ ብሞባይል ይኹን ብዝኹን ናይ ኤፍ.ኤም ተቐባሊ ራድዮ ክከታተሉ ይኸእሉ። ስለዚ ብኸልተ ኣገባብ ክኸይድዮ ማለትዮ።

ኣብ መላእ ዓለም ሓጺርን ማእከላይን ማዕበል ዳርጋ ተሪፉ፡ ብኤፍ.ኤም. እዩ ዝትካእ ዘሎ። እዚ'ውን ናቱ ጸገማት ኣለዎ። ኣብ ማእከላይ ማዕበል ኣብ ሓደ ቦታ ትራንስሚተር ተኸልካ ሰፊሕ ከባቢታት ክትሸፍን ትኸእል ኢኻ። ኤፍ.ኤም. ማዕበል ግን ብዙሕ ዝጓዓዝ ኣይኮነን። ስለዚ ኣብ ነፍሲ ወከፍ ከተማ ክትተክል ክትክእል ኣለካ። ካብ ማእከላይ ቦታ ብሳተላይት ተቐቢልካ፡ ከም ብሓዲሽ ትፍንዎ ማለትዮ። እቲ ካልኣይ ጠቕሚ ናይ ኤፍ.ኤም.፡ ምምሕዳር ዞባታት ንከባቢኡን ዝምልከት ሓበሬታን መምርሒታትን ከመሓላልፋ፡ ዝተፈላለዩ ጎስጓጎትን ከካይዳ ምስ ዝደልዩ፡ ኣብ'ቲ ዞባ ንእሽቶይ ስቱድዮ ተኸለን ክጥቀማ ይኸእላየን። ምስ'ቲ ካብ ማእከላይ ቦታ ዝፍኖ መደባት ብምዝማድ ማለትዮ።

ማእከላይ ማዕበል እውን ክተርፍ ማለት ኣይኮነን። ናይ ማእከላይ ማዕበል ሓደሽቲ ትራንስሚተራት ኣለዋና። እተን ዕስራ ዓመታት ዝገበራ ናይ ቅድም ትራንስሚተራት፡ ካብ ስራሕ ወጻኢ እናኹና እየን ዝኸዳ ዘለዎ። ኣብዚ ናይ ክልተ-ሰለተ ዓመታት መደብና ከኣ፡ ሓደሽቲ ነፍይ 100 ኪሎዋት ማእከላይ ማዕበል ትራንስሚተራት ክንውሰኽ መደብ ኣለና። ኣብ ሓጺር ማዕበል፡ ቡተን ዝነበራና ትራንስሚተራትን ጃሚን ንምፍሻል ዝገዛእናየንን ጌርና እቲ ፈነወ ጽቡቕ ክቕጽል ይኸእል እዩ።

ምስዚ መደባት ቴክኒካዊ ምዕባለ ተኣሳሲሩ ዝኸይድ ዝዓበየ ዕማም፡ ምምዕባል ዓቕሚ ሰብ እዩ። በዚ ድማ ኣባላት ምህንድስና፡ ዓቕሞም ክብ ዘብልሉ ዝተፈላለዩ መደባት ስልጠና ሰሪዕን፡ መስርሕ ህንጻ ክኢላዊ ዓቕሚን ምትኽኻኡን ብዝሓየለ መልክዕ ክንቕጽሎ መደብ ኣሎና።

ሱር - ደም ሃገራዊ ባህሊ

አማኑኤል ገብራይ

ባህሊ፡ አዝዩ ተመጣጢ ትርጉም ዘለዎ አምር እኳ እንተኾነ፡ ብጥምር አገላልጻ ንወዲሱብ ካብ ካልኣት ፍጡራት ዝፈለዩ ናይ ህይወት ጥበብ ክንበሎ ንክእል፡ ካልኣት ፍጡራት ብባህረት እዮም ዝምርሑ፡ ወዲሱብ ግን ቦቲ ተፈጥሮ ዝዓደሎ ናይ ምስሓብን ምስትውዓልን ዓቕሚ፡ ኣብ ነዊሕ መስርሕ ዝተፈላለየ ናይ ኣነባብራ ልምዲን ስርዓትን እናማዕበለ፡ ወናኒ ዓለምን ኩሉ ጸጋታታን ክኸውን በቂዑ፡፡

ካብ ቋንቋ ጀሚርካ ኣብ ወዲሱብ ዝርከብ ፍሉይነታት ኣብ ባህሊ እዩ ዝጥመር፡ ዓንዲ ማእከል ባህሊ ዝኾነ ቋንቋ፡ ኣብ ማእበራዊ ህይወትን ምብህሃልን እቲ መሰረታዊ ረቂቁ እዩ፡፡ ምስ ምዕባለ ቴክኖሎጂ ድማ፡ ብዝተፈላለዩ ናይ መራኽቢ ኣገባባት ሓሳባት ናይ ምልውዋጥን ምብህሃልን ዕድላት ሰፊሑ፡ ባህላዊን ስነጥበባዊን ፍርያት እናማዕበለን ውህደት እናፈጠረን፡ ኣብ መንጎ ዝተፈላለዩ ኣህዛብ ዝነበረ ገፊሕ ፍልልያት እናጸበበ፡ ዘመናዊ ባህሊ እናሰሰነ ይኸይድ ኣሎ፡፡ ኣብ ህንጻት ዘመናዊ ባህሊ ቴክኖሎጂ መራኽቢ ብዙሓን ዓቢ ተራ ተጻዊቱ እዩ፡፡ ንዓለም ናብ ንእሽቶይ ቁሽት እናቕየራ ይርከብ፡፡ ሓደ ካብ ቴክኖሎጂ መራኽቢ ብዙሓን ድማ ፊደላት እዩ፡፡

ታሪኽ ፊደላት ኣብ ሃገርና እንክልግል፡ ኣብ እዋን መግዛእቲ ጣልያን፡ ከምኡውን ወተሃደራት ኣመሪካ ኣብ መዓስከር ቃኘው እንክለው ዝፍኖ ዝነበረ FM ፊደላት ኣብ ግዜ መግዛእቲ ኢትዮጵያ ኣብ ኣስመራ ዝተደከሙ መደበርን ክንጠቅስ ንክእል ኢና፡፡ የግዳስ፡ ሓቕኛ ኤርትራዊት መደበር ፊደላት፡ እዛ ኣብ እዋን ሓርነታዊ ቃልሲ ተመስሪታ፡ ኣብ ምምጻእ ናጽነትን ህንጻት ሃገርን ብዙሕ ዕውት ዕዮ ፈጸማ ሎሚ መበል 40 ዓመታ እተኸብር ዘላ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ እዩ፡፡ ድምጺ ሓፋሽ ከም ስማ፡ ኣብ ኩሉ ኩርናዓት ሃገርን ወጻእን ኮይኑ ንናጽነት ዝቃለስ ዝነበረ ህዝቢ ኤርትራ እንኮ ልሳኑ ኮይና፡ ኣብ ሓደን ስሙርን ዕላማ ንክሰምር ዝገበረቶ ኣበርክቶ ቀለል ኣይነበረን፡፡ ጎኒ ጎኒዚ ፖለቲካዊ ዕማም ድማ፡ ዝእቲ ባህሊን ቋንቋታትን ህዝቢ ኤርትራ ንምጥፋእ ዘካይድዎ ዝነበሩ ጸዕርን ባህላዊ ወራርን ብምምካት፡ ስልጡን ሃገራዊ ባህሊ ንክዕንብብ ዝገበረቶ ኣበርክቶ ቀለል ኣይነበረን፡፡ ርግጽ እዩ፡ ካብ ምጅማር ብረታዊ ተጋድሎ ኣትሒዙ፡ ህዝቢ ንቃልሲ ዘገባገላ ዝተፈላለየ

ጉጅለታት ባህሊ ቆይመንስ፡ ብዙሕ ስነጥበባዊ ስራሕ ኣፍርዮን እዮን፡፡ የግዳስ እዚ ንጥፈታትዚ፡ ድኑነትነት ነይሮዎ እዩ፡፡ ምቕም ፊደላት ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ኣብ ሜዳ ከኣ፡ ነቲ ዝነበረ ድኑነትነት ብመሰረቱ ፈቲሑ፡ ህዝቢ ብቋንቋኡ ዝተደርሱን ዝፈረዩን ባህላዊን ስነጥበባዊን ስርሓት፡ ብዝበለጸጉ ብስፍሓትን ከስተማቕር ኣኸኢልዎ፡፡

ኣብ ህድሞ ዝተድከሙ ስቱድዮ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ቦቲ ዝርከቡ መሳርሒታት፡ ነቲ ኣብ እዋን ቃልሲ ዝፈሪ ዝነበረ ፍርያት ስነጥበብን ካብ ወለዶ ናብ ወለዶ እናተመሓለፈ ዝመጸ ባህላዊ ውርሻታት ኩሉን ብሄራት ኤርትራ ብምቅላሕ ኮነ ብምስናድ፡ ንእዱድ ዘመት ምጥፍእ ባህልን መነንት ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ምቅላስ ልዑል ኣበርክቶ ጌሩ እዩ፡፡ እዚ ሎሚ ኣብ ማዕከናት ዜናና እነስተማቕሮ ዘለዎና ዜማታት ቃልሲ፡ ኣፍራይኡ ተጋዳላይ፡ ዓቃቢቱን ሰናዲቱን ድምጺ ሓፋሽ እዩ፡፡ ድምጺ ሓፋሽ ኣብ እዋን ቃልሲ ዝሰነደቶም ኣብ ኣስታት 340 ካሴታት ዝተኸዙ ልዕሊ 3400 ብኹሉን ቋንቋታትና ዝፈረዩ ደርፍታት፡ መርኣዶ ናይቲ ኣብ ስነጥበባዊን ባህላውን ንጥፈታት ዝነበራ ጉሉሕ ተራ እዩ፡፡

ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ፡ ኣብ ምስናድ ስነጥበባዊ ፍርያት ቃልሲ ከይተሓጽረት፡ ብኣባላታ ዝፈሪ ዝነበረ ስነጥበባዊ ዕዮ እውን ካብ ዝኸሪ ሰማዕታ ዝሃስስ ኣይኮነን፡፡ ንፖለቲካዊ ጎሳሳስ ብመልክዕ ዋዛ ምስ ቁምነገር ዘቕርቡ ከም በዓል ህዝባዊትን በቀለን፡ ኣደይ ኢታይ ምቁርን ካልኣትን ገጸ ባህርያት (characters)፡ ኣብ ዝኸሪ ወለዶ ገድሊ ተወቂርም ዝነበሩ ሓወልቲ እዮም፡፡

ድሕሪ ሓርነት፡ ድምጺ ሓፋሽ፡ ናብ ዳግመ ህንጻ ሃገር ዝኣንፈተ ዕዮኡ ብቕጽበት እዩ ፈለማ፡፡ ዘመናዊ መሳርሒታት ስለዘተኣታተወት፡ ብዓቕሚ ሱብ እውን ስለዝሃጠረት፡ ነቲ ድሮ ኣብ ሜዳ ተበጋጊሱ ዝነበረ መደባት ምዝንጋዕ “ሰንበት ምስ ድምጺ ሓፋሽ”፡ ዝያዳ ብምስፋሕ፡ እናዛዩ ቁምነገር ዘሰንቕ ብዙሕ ስነጥበባዊ ፍርያትን ባህላዊ ውርሻታትን ብዝበለጸ ቅዲ ከተቕርብ ጀሚራ፡፡ መደባት ባህሊን ስነጥበባትን ድምጺ ሓፋሽ ናይ መጀመርታ 90ታት ኣዝዩ መሳጢን ብሉጽን እዩ ነይሩ፡፡ ብዝተፈለዩ ስነጥበባዊታትን ጋዜጠኛታትን ዝፈረዩ፡ ብኸም እኒ ምለሊኮን ሳላቶን ዝጸሓፍ ዝነበረ ኣብ “መስተን ሰታያትን” ዘተኮረ፡ ኣፍ ዘየኸድን ናይ እናካን ሃባን ተረካብ ምልልስ፡

ኣብ መንጎ ኣባይ ዛርቆንን ዓቓን ዝካየድ ዝነበረ ኣብ ዕድመን ኣበርክቶን ዘተኩር “ጽርዲ” ዘርእስቱ ክትዕ፡ ዝተፈለለየ ማሕበራዊ ዛዕባታት ኣልዒሉ እናዘረገን እናተዋዘየን፡ ናብ መስመር ዘእቱ ገጸ-ባህርይ “ኣባይ-ዘራጋ”፡ ምዕዶ ውሉድን ወላድን ኣብ መንጎ “ሲራክን ኣባሓን”፡ ጸንጽዋያትን ዋዛ ምስ ቁምነገርን ንህጻናት ዝልግስ ዕላል “ኣባይ-ንዋዩ”፡ ብቋንቋ ትግራይት ንህጻናት ዋዛ ምስ ቁምነገር ዝጸውዩ “ኣባሓን-ኬርቡ”፡ ህድእ ኢሉን ምኽረን ዝልግሳ “ኣደይ ፈትየን”፡ ብቕዲ በይነ-ኮሙዲ (standup comedy or monolog) ምኽሩ ዝልግስ “ወዲ-ኣይሊፔኤል” ዝርከብዎም እዋናዊ ጉዳያት ዘልዕሉ ጠባያት ዝርስዑ ኣይኮኑን።

ኣብ ድራማታት፡ ኣብ ነፍሲ ወከፍ ቋንቋ፡ ካብ 5 ክሳብ 40ን ልዕሊኡን ክፋላት ዝኹዱ፡ ልቢ ሰማዕቲ እናሰቐሉ፡ ካብ ሰንበት ናብ ሰንበት ብሃንቀውታ ንክትጽበ ዘገድዱ ኣስታት 200 ተኸታታሊ ናይ ፊደላ ድራማታት ክቐርቡ ባቕዶም። እዞም ፍርያት ዘኣቶምን ካልኣት ዘይተጠቐሱ ብዙሓት መደባትን፡ ንተራ ድምጺ ሓፋሽ ኣብ ዕቃብ ባህልን ክብርታትን፡ ዝመስከሩ ጉሉሓት ኣሰራት እዮም። ፊደላ ድራማ ምድላው፡ ካብ ካልእ ድራማታት ዝኸበደ እዩ። ምኽንያቱ፡ ኣብ ፊልም ኮነ ናይ መድረኽ ድራማ ተዓዛቢ ብምስማዕ ጥራይ ዘይኮነ እንተላይ ብምርኣይን ነቲ ዝዕየ ዘሎ ከስተማቕር ዕድል ኣለዎ። ኣብ ናይ ፊደላ ድራማ ግን፡ እቲ መልእኽቲ ብድምጺ ጥራይ ስለዝሓልፍ፡ ሰማዕቲ ንኹሉ ህዋሳቶም ናብ እዝኖም ከም ዝቐንደዎ፡ እቶም ጠባያት ብሓሳብ ከምዝቐጀልዎም ዝገብር ሓይል ኣቀራርባ የድልዮ። ድራማታት ብሰሓቢ ኣገባብ ንምቕራብ፡ ኣባላት ኩለን ፕሮግራማት ድምጺ ሓፋሽ፡ ስቱድዮን ቤተ-መዚቃን ዘካይድዎ ዝነበሩ ጸዕሪን ዝነበርዎም ሓድሕዳዊ ምድግጋፍን ብቃላት ዝግለጽ ኣይኮኑን። እዚ ናይ ድምጺ ሓፋሽ ኣበርክቶ፡ ናይ መድረኽ ትያትራትን ፊልምታትን ከጉላዕልዕ ደራሺ ኣበርክቶ ነይሩዎ።

ብዘይካዚ፡ ኣብ መደባት ምዝንጋዕ፡ ኣበርክቶ ሰማዕቲ ክዓዝዝ፡ ተኸታተልቲ መደባት ድምጺ ሓፋሽ ብፖስታን ቴለፎንን፡ ካልእ ዘመናዊ መራኸቢታትን ጽሑፋት እናልኣኹ፡ ርእይቶታምን ሓሳባቶምን ብቐጥታ እናገለጹ፡ ንድምጺ ሓፋሽ ከም መድረኽ ክግልገሉላ፡ ሰፊሕ ናይ ምብህሃል ባይታ ፈጢራ እዩ። መቐርብ፡ ኣዕሩኽን መሓዘትን ደሃይ ሓድሕዶም ዝገብርሉ መደብ ምርጫ ደርፊ እውን ኣብ ኩለን ቋንቋታት ዝዘውተር እዩ። ኣብ ሃገራውን ህዝባውን በዓላት፡ ድምጺ ሓፋሽ፡ ካብ ምድላው ጀሚርካ ዝሰላሰል ዕማማትን ዝቐርብ መደባትን ኣመቓቕራ ናብ እዝኒ ሰማዕቲ ብምብጻሕ፡ ስድራቤታት ኣብ ቤቶም እናተዛነዩ፡ በዓሎም ዘስተማቕርሉ ሃዋህው ፈጢራ። “ሌላ ምስ ስነ-ጥበብኛታት” ብዝብል ህቡብ መደብ፡ ነቶም መቐረት ማሕበራዊ ህይወት ዝኹኑ ስነ-ጥበብኛታትን ስርሓቶምን ዘላሊ ዕላላት ብምቕራብ፡ ሰማዕቲ ምስ ስነ-ጥበብኛታት ብቐጥታ ዝራኽቡሉ ዕድል እውን ከፊታ።

ኩለን ፕሮግራማት ድምጺ ሓፋሽ፡ ቀዋሚ መደብ ባህልን ስነ-ጥበብን ኣለወን። ኩለን ቋንቋታት፡ ናይ ብሄረን ባህልን ልምዲን ውጽኢት ስነ-ጥበብን ጥራይ ዘይኮነ፡ ናይ ኩለን ብሄራትና ባህልን ስነ-ጥበብን ኣዛኒቕን ስለዝቐርባ፡ ህዝቢ ምስ ባህሊን ልምዲን ሓድሕዱ ክላለ፡ ባህላዊ ውርሻ ናይ ኩሎም ህዝባታትና ክዕቀብን ናብ ተካእቲ ወለዶ ክሰጋገርን ዝገበርኦ ዘለዎ ኣበርክቶ ብቐሊል ዝግመት ኣይኮነን። እዚ ዕማምዚ ስልጡን ሃገራዊ ባህሊ ኣብ ምዕንባብ ዓቢ ተራ ከምእተጻወተ ርዱእ እዩ።

ድምጺ ሓፋሽ ኣብ ምዕቃብ ባህላዊ ውርሻታትን ምኽራብ ስልጡን ሃገራዊ ባህሊን ዝጸንሐ ኣበርክቶ ጉሉሕ እኳ እንተኾነ፡ ሕጽረታት ኣይነበሩን ማለት ኣይኮነን። ብፍላይ ኣብዚ ቀረባ ግዜያት፡ መደባት ባህሊን ስነ-ጥበብን ምዝንጋዕን ከምቲ ትጽቢት ዝግበረሉ እናሓየለ ይኸይድ ከምዘየለ፡ ካብ ትዕዝብቲ ተኸታተልቲ ዝኸወል ኣይኮነን። መደባት ባህሊን ምዝንጋዕን ክኢላታት ናይዚ ዓውዲዚ ዘሳትፍን ብቐጻሊ ከፍርዮ ዘተባብዕን ክኸውን ብዘሕብሩ ባጀት ከምዝሓትት ርዱእ እዩ። ክሳብ ሕጂ ክፈሪ ዝጸንሐ ፍርያት መብዛሕትኦ ብተወፋይነት ኣባላትዮ እንተተባህለ ካብ ሓቂ ዝረሓቐ ኣይኮነን። ንቐጻሊ እዚ መደብዚ ዝያዳ ሰፊሕን ማዕቢሉን ምስ መደባት ካልኣት ማዕከናት ዜና ተወዳዳሪ ክኸውንን እምበኣር፡ ብቐዕ ባጀት ከምደበሉ ከምዝግባእ ዘጠራጥር ስለዘይኮነ፡ ሚኒስትሪ ዜና ብሓፈሻ፡ ክፍሊ ፊደላ ድማ ብፍላይ፡ ክደፍእሉ ዝግባእ እዩ።

ኣብ ፊደላ ድራማ፡ ሰብ ነቲ ዝሰምዎ ዘሎ ጽቡቕ ገይሩ ከስተማቕርን ክኣምኖን፡ ምክና ናይቲ ድራማ ኣብ ኣእምሮኡ ክሰኣሎ፡ ተወሳኺ ድምጺ (sound effect) ክትጥቀም የድሊ። ንኣብነት፡ ኣብ መጋሻ እንተሉ ድምጺ ተሸከርከርቲ ወይ መጽዓኛ፡ ኣብ ባር እንተሉ ዋዕዋዕታን ገልጠምጠም ጠራመዝን፡ ኣብ በረኻ እንተሉ ደምጺ ኣዕዋፍን ንፋስን ወዘተ. ምእታው ነቲ ድራማ ህያው ኣብ ምምሳል ሓጋዚ እዩ። ስለዝኾነ፡ ንፊደላ ድራማ ተባሂሎም ብፍሉይ ዝተቐርጹ ድምጽታት (sound effects) ኣብ ስቱድዮ ትሓዛት ክጸንሑ ኣለዎም። ኣባላት ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ፡ ኣብ ዘዝገሸዎ ቦታ ዘጋጠምም ፍሉይ ድምጽታት ተገዲሶም ብምቕራጽ፡ ንመዋሰኒ ኸገልግል ንቤተ-መዚቃ ምምጋብ ሓደ ካብ ዕማማቶም እዩ።

ሓደ ኣባል ድምጺ ሓፋሽ፡ መደብ ከምእርር ናብ ዞባ ጋሽ ባርካ ይገይሽ። ንሓፊሻዊ ንጥፊታት ናይቲ ዝበጽሐ ቦታ ዝምልከት ቃለመሕትት ምስ ኣመሓዳሪ ናይቲ ከባቢ የካይድ። ቃለ-መሕትት ወዲኦም እቲ ጋዜጠኛ መሳርሒታቱ ጠርኒፉ፡ ምስቲ ሓላፊ ተዛዦም ሻሂ እናሰተዩ እንከለው፡ እቲ ኣባል ድምጺ ሓፋሽ፡ ብሓደ ድምጺ ኣቐልቦኡ ይግዛዕ። ብኡ ንብኡ መቐረጺ ድምጺ ኣዋዲዱ ናብቲ ድሃይ ብዝምታ ቀሪቡ ይቐርጹ። ነገራቱ

ዘርመሞ ሓላፊ፡ ብኣንክሮ ክዕዘቦ ጸንሐ እሞ፡ እቲ ኣባል ናብ ቦታኡ ምስ ተመልሰ፡-

“እንታይ ደኣ ክትገብር ጸኒሕካ !?” ክብል ብኣግርሞት ሓተቶ፡

“ህላ ናይዚ ኣድጊኖ ክቐርጽ ጸኒሐ!!”

እቲ ኣድጊ ጸጊቡ ወይ ተበሪህዎ ግዲ ነይሩ፡ ‘ህልኡ’ ነዊሕን መሳጢን እዩ ነይሩ። ክሳብ ሕጂ ድማ ኣብ ድራማታት ኮነ ካልእ መደባት የገልግለና ኣሎ። እንተ ዋና ናይቲ ድምጺ ዝኾነ ኣድጊ ግን፡ ኤኦ – እንድዲ!!

ሓዲት ካብ ተዘክሮቲ ገጹ-ባህርያት ድምጺ ሓፋሽ

“ሃዩ እግልና እስከ ኣብዕብና ኬርቡ” (ናብ ኣባሓጎና ኬርቡ ንኺድ) ኢሎም፡ ተኣኻኺቢም ዝመጽእዎም ቆልዑ፡ ብጥዑም ደሃዮም “መርሓባ” ኢሎም፡

ዝተፈላለዩ ጽውጽዎታትን ምኽሪ ሓዘል ዛንታታትን ዘሰንቑ፡ ናብ ዕድመ እቶም ቆልዑ ወሪዶም ዝዋዘዩ ኣቦሓጎና ኬርቡ ትዝክርዎምዶ? እዞም ገጹ-ባህርይ፡ ብጋዜጠኛን ደራሲን ኣድም ሳልሕ (ኣቡሓርሽ) ዝተሃንጹ እዮም። ካብ 2004 ክሳብ 2014 ንዓሰርተ ዓመታት ኣብ ልቢ ሰማዕቲ ድምጺ ሓፋሽ ቋንቋ ትግራይት ሰፊሕ ቦታ ዝነበሮም “ኣቦይ ኬርቡ ግን ናቦይ ተሸርቡ!?” ሕቶ ንደራሲ፡ ኣላይን ተዋሳእን ኣቡሓርሽ። ኣቦይ ኬርቡ መወዳእታኡ ኣቦይ ወደቕ! ደሃዮም ክንግረና ምደለና። ኣቤት ዋዛ ምስ ቁም—ነገር! ኣዩ ብልሒ! ብሓቂ ናፊቕናዮም!

ጋዜጠኛ ዮናስ ኣብርሃም ሓጎስ፡ ኣብ ወርሒ ሓምለ 1993 ዘንቀሎም ገጹ-ባህርያት ‘ሲራክን ኣባሓጉኡን’ ኣብ እዝኒ ሰማዕቲ ምስበጽሑ፡ ‘ኣባሓጎይ’ እትብል ሳን ንስሙ ኣህሲሳ ጠቢቓቶ።

ኣብ 1994 ዘቐልቐለም ኣቦይ ንዋዩ ዝተባህሉ ጠባይ ከኣ፡ ነታ ‘ኣባሓጎይ’ ንእትብል ሳንኡ ኣደስኪሎም፡ ኣቦይ ንዋዩ ከስምይዎ ግዜ ኣይወሰዱን። ክሳብዚ ዕለትዚ፡ ንክልቲኣን ሳንታት እናበራርዩ ሒዘወን ኣሎ።

ጋዜጠኛን ስነ-ጥበበኛን ሳሙኤል ጉበረኣድናይ ኣብ 1994 ‘ጽርዲ’ ዘርእስታ ኣብ መንጎ ‘መንእሰይ ዓቓቓን ሽማግሌ ኣቦይ ዛርቆን’ ዝካየድ “መን ዝያዳ ኣበርኪቱ?” ዝትሕዝቶኡ ምቁር ኮመድያዊ ክትዕ ዝፈጠረ እዩ። ነዞም ክልተ ተፈተወቲ ገጹ-ባህርያት ካብ ምፍጣር ሓሊፉ እውን፡ እናዘረገ ቁም ነገር ዘዕርግ ‘ዘራ’ ዝተባህለ ገጹ-ባህርይ ኣምጺኡ፡ ቅዲ ቀይሩ ድማ ካልእ “ወዲ ሓይልቲኡል” ዝተባህለ ገጹ-ባህርይ ፈጠሩ። ሳሙኤል ጉበረኣድናይ፡ ብመሃዝነቱ ካብቶም ንመደባት ምዝንጋዕ ሰንበት ምስ ድምጺ ሓፋሽ መቐረት ዝሃብዎ ጋዜጠኛታት ሓዲ እዩ።

ሚዲያን ዘሰንቑ፡ ገሲጸን ዘስምዓ፡ ኣደና ኣደይ ፈትየንከ ትዝክርወንዶ!? ኣብ 1993፡ ደራሲ ጀሜትራ መብራህቱ ዝፈጠረን፡ ብናይ ዝኣርእሱ ድምጺ ገይሩ ዘዋስኡን ገጹ-ባህርይ ኣደይ ፈትየን፡ ድምጻን፡ ዕድመ ድፍኦ ናይ ዘበላ ወረጃ ኣዲ እዩ ዝነበረ’ሞ፡ ዕድመ ጸጊበን ሓሊፈንዶ ይኸና ወይስ ብደቀንን ደቂ-ደቀንን ማሚቑን፡ ዘይምኖ ማዕድኣንን ዋዝኣንን እናለገሳሎም ይነብራ ኣለዋ።

ኣብ 1992 ናብ ደንበ ድምጺ ሓፋሽ ዝተጸንበረ ጋዜጠኛን ደራሲ ተኸታታሊ ድራማታትን ፊልምታትን ደበሳይ ወልዱ፡ መደባት ምዝንጋዕ ሰንበት ምስ ድምጺ ሓፋሽ፡ ኣዝዩ ተፈታዊ ንክኸውን ዓቢ ኣበርክቶ ዝገበረ እዩ። ብፈተነ ዘርእስታ ናይ ፊድዮ ድራማ፡ ዕዮኡ ብምፍላም ኣልግብ ኣቢሉ ንወይዘሮ ትዕቦ’ ዘስዓበ ደበሳይ፡ ክሳብ ሕጂ 23 ነዋሕቲ ናይ ፊድዮ ድራማታት ኣፍርዩ ብድምጺ ሓፋሽ ብምምሕልላፍ፡ ብብዝሒ ድርሰት ድራማታት ፊድዮ ክብረ-ወሰን ሰይሩ ኣሎ። ዘልመደ ኣይኸልእዮ እሞ፡ ብኢጋጣሚ ዝኸሪ 40 ዓመት ድምጺ ሓፋሽ፡ “ሃዩ ብርዕኻ ሰሓል! ካልኣት እውን ኣሰሩ ሰዓብ” ኢልካ ምዝኸኻር ኣይጽላእን።

ተመስጦ

ድምጺ ሓፋሽን ኩትትናይን

ጥዑምዝጊ ተስፋይ

ኣብ ግዜ ኩትትናይ፡ ቀንዲ ናይ መራኽቢ ብዙሃን መሳርሒት ፊደላት እያ ነይሩ። መዲባ ወይ ባህ ኢሉኒ ፊደላት ዝተኸታተልኩሉ እዋን ኣይዝከረንን። ድምጺ ሓፋሽ ግን እንድዒ “ስምዓኒ” ዝብል ሓይሊ ነይሩዎ። እዞ ድማ ምስ ህዋሳተይ እያ ትዘራረብ ዝነበረት። ድምጺ ሓፋሽ ከስምዕ ከለኹ ሂወተይ ክብሪ ዝወሰኸት ኮይኑ ይስመዓኒ ነበረ። ብዛዕባ ገድልን ገድልን ዋላ ሓደ ሰብ ጎስጉሱንን ምሂሩንን ኣይፈልጥን ዝነበረ። ብዘይካ’ቲ ባዕለይ ኣብ ምስሉ-ኣእምሮይ ዘቐመጥኩዎ፡ ተጋዳላይ እንታይ ከም ዝመስል ኣመት ኣይነበረንን። ንምንታይ ኣብ በረኻ ሰፊሩ ይዋጋእ ከም ዝነበረ እውን ሓሲበሉ ኣይፈልጥን። ብሓቂ ብዘይ ዝኹነ ኣፍልጦን ምኽንያትን እየ ዕሉል ደጋፊ ተጋደልቲ ኮይነ - ኣብ ኩትትናይ።

ኣነን መሳቶይን ድምጺ ሓፋሽ ንኸንሰምዕ ዝነበረና ልዑል ሃረርታ ካብ ምንታይ ከም ዝነቐለ ሎሚ እውን ክፈልጦ ኣይክእልን። እቲ ሎሚ ምስ በሰልኩ ዝህልወኒ መልሲ’ውን ሽዑ ፈጺሙ ኣብ ኣእምሮይ ኣይነበረን። ምስቶም ዝያዳ ዝቐርቡኒ ደቂ ገዛውተይ፡ ኣዕሩኽተይ፡ መተዓብይተይ ኣብ ድምጺ ሓፋሽ ክንግጉግ ከለና፡ ካልእ እንዝከሮ ወይ

እንሓስቦ ከም ዘይነበረ ጥራይ እየ ዝፈልጥ።

ብሓቂ፡ ንተጋደልቲ ዝምልከት ዝኹነ ዕላል ከነውጽእ ንፈርሕ ከም ዝነበርና ጽቡቕ ገይረ እየ ዝዝከር። ኣብ ማእከል ወተሃደራትን ካድራትን ስርዓት ኢትዮጵያ እናተቐመጥካ፡ ንጸላእቲ መንግስቲ ኢትዮጵያ ከተድንቑ ዘይሕሰብ እየ። እንተ ተኻኢሉ ዋላ ኣብ ጥቓኽ ዘሎ መንደቕ ከሰምዕ ከም ዘይክእል እንተ ኣረጋገጽካ ጥራይ እየ ብሕሹቕ ዝዕለል ነይሩ። ዜና ይኹን ሓተታ፡ ጓይላ ይኹን መዝሙር፡ ናይ መን ብሄር ብዘየገድስ፡ ካብ ድምጺ ሓፋሽ ዝወጽእ ደሃይ ኩሉ ክሰማዕ ዝነበሮ እየ ነይሩ - ኣብ ግዜና። ምናልባት እውን ዋላ’ቲ ሹሽታ ድምጺ ሓፋሽ።

“እዚ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ’ዩ - ካ. . . ካ. . . ካ. . . ! ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ፡ ብኸንድዚ ሜጋሄርዝ ሓጺር ማዕበል. . .” ገለ ክትብል ከላ ትርግታ ልበይ ማዕረ’ቲ ተሪር ደሃይ ይውስኽ ነበረ። ምስ’ቲ ዘየቋርጽ ሹሽታን ዘይንጹር ድምጺን ኣንፈት ፊደላት እናቐያየርና፡ ‘ስተሸን’ ዝውር እናበልና፡ ‘ኣንቴና’ እናሕጸርናን እናንዋሕናን፡ እንታይ ተባሂሉ እርይ ቍጽር ኣቢልና ንኸንሰምዕ ኩላትና ጸጥ! ንብል።

ብሕልፊ ሰራዊት ህዝባዊ ግንባር ከም ዝተዓወተ ዝገልጽ ዜና ክፍኖ ከሎ፡ ናብ ውሽጢ እታ ፊደላ ክንኣቱ ቊሩብ እዩ ዝተርፈና። መታን ካባና ወጺኢ ከይትስማዕ'ም ሽግር ከይመጽኣና ድምጺ ስለ እነትሕቶ ድማ፡ ኣራእስና እናተናጐመ መመሊስና ንውተፍ። ኣቤት ድምጺ ናይ ወይኒ ገረዝግሄርን ኣስመሮም ሃብተማርያምን ዘጸልለና ዝነበረ! ከም'ዚ ሎሚ ብኣካል ከይረኣኹዎምን ከይተላለኹዎምን ከለኹ፡ ኣብ ኣእምሮይ ዝነበረ ምስሊ ፈጺሙ ምስ ትርኢቶም ዝሳነ ኣይኮነን። ጀብጀብ ጸጉሪ ርእሶም፡ ደሮና ካብ ኣካላቶም ዘይፍለን ጸሊም ዝሕብሮምን፡ ቊምጣ ስረ ዝገበሩ፡ ቆማታትን ድልዱላትን፡ ጋምባሌን ተዓጻፊ ካላሽንን ዓጢቆም ኣብ ሓደ ነዊሕ እምባ ኮይኖም ዝዛረቡ ገይሩ እዩ ዝነግረኒ ነይሩ ምስለ-ኣእምሮይ።

እቶም ኣዕሩኽ፡ ብዝያዳ'ኳ ደቂ-ዝውጥ ምባል ይሓይሽ ክንራኹብ ከለና፡ ብሕልፊ ናይ ዓወት ዜና እንተ ነይሩ “ድምጺ ሓፋሽ ሰሚዕካዶ?” ዝብል ሕቶ እዩ ዝቐድም። ብሕልፊ እቲ ሰሚዑ ዝመጽኦ ሰብ እዩ ተቐዳዲሙ ዝሓትት። ሽዑ “እወ ሰሚዐ!” ዝብል መልሲ ኣየድልዮን። ንምንታይ ድዩ መስለኩም? . . ኣብ ክንዲ ድምጺ ሓፋሽ ኮይኑ ባዕሉ ክነግር ስለ ዝደሊ እዩ'ኳ! ድምጺ ሓፋሽ ሰሚዕካ፡ ንዘይሰምዑ እንተ ነገርካዮም፡ ኣቤት ዘሎ ሓበንን ታሕጓስን! - ካብ'ቲ ተጋደልቲ ክስዕሩ ናይ ምድላይ ስምዒት ግዲ ኹይኑ ኹኣ፡ እናኣጋነንናን እናወሰኸናን ኢና ንዘይሰምዑ ንነግር። እቶም ኣቐዲምና ዝሰማዕና፡ ከም'ዛ ሽዑ ካብ ገድልን ተጋደልትን ዝመጸእና ኹይንና ስለ እነዕልል ዘይሰምዐ እንተሎ ብተምሳጥ ክኸንፍ እናደለየ እዩ ዝሰምዕ። እቲ እንሓስቦ እቲ ክኸውን እንደልዮ እዩ። እቲ እነዕልሎ ኹኣ ንሱ እዩ።

በኹሪ እዝነይ ድምጺ ሓፋሽ ዝሰማዕኩላ ዕለት ፈጺመ ኣይርስዓን እዩ። ሓደ እዋን ካብ'ቶም መተዓብይቲ ሓደ፡ “ናይ ሻዕብያ ፊደላዶ ከስመዓኩም?” ምስ በለና፡ “ኣነ ከም ተጋዳላይ ተባዕ እየ” ዝበለና ኮይኑ እዩ ተሰሚዑኒ። ኣብ'ታ ሓንቲ ጽርግያኣን ፒያሳኣን ኩሉ ሰብ ዝፋለጠላን ዓሰርተ ግዜ ዝራኸበላን ከተማ ዓዲ-ቐይሕ፡ ድምጺ ሓፋሽ ዝሰምዕ ሰብ ከም ዝህሉ ግምት ኣይነበረንን። እዚ ኣተሓሳስባ እናሃለወኒ ግን ናይ ምስማዕ ሃረርታ ሓዲሩኒ። እቶም ሰለስተ መተዓብይቲ ዓዕሩኽተይን እውን ከምኡ።

ነዛ ዕለት ምሉእ ለይትን ምሉእ መዓልትን ተጸቢናያ። ንጽባሒቱ ናይ ምሽት፡ ድምጺ ተጋደልቲ ብፊደላ ሰሚዕናዮ። ድምጺ ሓፋሽ ንኸንሰምዕ ዝድርኽ ድፍረት ካበይ ከም ዝመጽኦ እንድዲ! - ግና ስምዒት ዘንቀሎ እምበር ድፍረት ወይ ትብዓት ዝነበረና ኣይመስለንን። ሽዑ

ሰብ ንኺይመጽኣና ሸለብ-ገለብ እንብሎን እንሸቑረሮን ዝነበረና፡ ፍርሒ እምበር ትብዓት ዝገልጽ ኣይነበረን። ሓደ ካባና ሓሸሽ እንተ ኢሉ'ኳ ብግዳም ዘድመጸ ኮይኑ እናተሰመዓና ብስንባደ ሸበድበድ ንብል ነበርና።

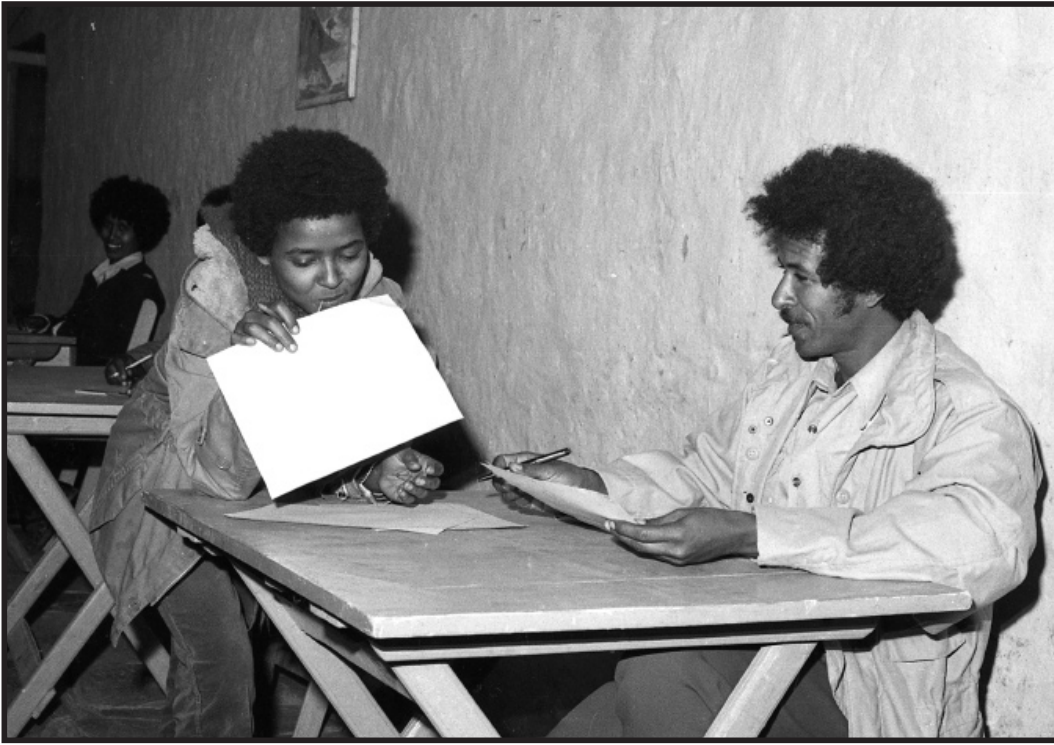
ካብኡ ንንዮው ዳርጋ ኩሉ ግዜ ናይ ምሽት ምስማዕ ቀጸልና። እቶም ካባና ዝንእሱ ቄልዑ ከይተረፉ፡ ናብ ጥቓና እናመጽኡ ኣእዛኖም ኩር ከብሉ ጀሚሮም። ብትሑት ድምጺ “ኪዱ” - ኪዱ. . .” እናበልና ክንሰጉንም እንተ እንተፈተንናውን፡ ግርህ ኢሎም ዝኸዱ ኣይነበሩን። ካብ ደቂ12-13 ዓመት ዘይሓልፉ ህጻናት ከ እንታይ ኣፍሊጡዎም! ግናስ ድምጺ ሓፋሽ፡ ንእሽቶ ይኹን ዓቢ ናይ ምስሓብ ሓይሊ ከም ዝነበራ ሎሚ እዩ ተጋሂዱለይ።

ብድምጺ ሓፋሽ ንሰምዖም ዝነበረና ደርፍታት ገድሊ'ም፡ ካብ'ታ ‘ኤሪየ ንዲንዶ ተሎ፡ ኤሪየ ኩሕሎ፡ ኤሪየ ንዲንዶ ተሎ - ኤሪና በኹሪ ዝዛና. . .” እትብል ኣትሒዙ፡ ክሳብ ሕጂ ብህየቶም ኣብ ውሽጢይ ኣለዉ። ካብ'ዞም ደርፍታት፡ ከይተፈለጠና ዝፈለጥናዮ ሂወትን ሓይልን ተጋዳላይ ውሑድ ኣይኮነን።

ምድርን ሰማይን እንተ ተላገበ
ከም ዓይኒ መርፍእ ኩሉ እንተ ጸበበ
ኣርህው ተብሎ ሓጽር ፈንቂልካ
ናይ ኩሉ መፍትሕ ኣብ ኢድካ ጨቢጥካ
ተጋዳላይ ዝብሉኻ እንታ'ዩ ፍጥረትካ፤
ከም ወዲ ኣራዊት መሮር ካብ ትቐመጥ
ልዕሊ ዕስራ ዓመት ብረት ካብ ትሕንገጥ
መንኩበይ ረብሪቡ ወጺኡካ ኣይፈልጥን
ከም ትዕወት ትኣምን መሊስካ ትሓንን. . .

እዚ እንክንሰምዕ ተጋዳላይ ሓያል፡ ዋላ ሓንቲ መስገደል ዘይግድሶን ዘይዓግቶን፡ እንሓንሳብ እውን ከም'ዚ ሎሚ ኣብ ፊልምታት እንርእዮም “SUPER MAN” ዝበሃል ገጹ ባህሪ ገይርና ንቐርጾ። ብውሽጥና ኹኣ “ዓሽ. . !” ንብል። እቲ ኣብ ኣእምሮና ዘንበርናዮ እንታይነት ተጋዳላይ ሓቂ ምዃኑ የረጋግጸልና፤ ንተጋዳላይ ካብ ሰብ ምዃን ኣውጺእና ከም ካልእ ሓያልን ተፈታዊን ፍጥረት ንሓስቦ።

እቶም ሽዑ ዝሰምዖም ዝነበርኩ ደርፍታት፡ ደርፍታት ብምዃናም ጥራይ ኣይኮንኩን ዛጊት ክሰምዖም ዝብህግ። ንእስነተይ፡ ናይ ትምህርቲ ሂወተይ፡ መተዓብይተይ፡ ደቂ-ዝውጥተይ፡ ኣዕሩኽተይ፡ ምስኣቶም ዝነበርኩሉ ቦታን ሂወትን እዮም ዘዘክሩኒ። ድምጺ ሓፋሽ ንኸንሰምዕ ዝነበረና ሃረርታ፡ ሸበድበድናን ፍርሕናን እውን ከም ተንቀሳቓሲ ፊልም ይረኣየኒ።

ናይ'ታ "ኤረየ ንዲንዶ ተሎ ኤረየ ኩሕሎ. . ." እትብል ደርፊ ምስ ሰማዕኩ፡ ኩላቶም ህዋሳተይ ጠቐሊሎም ናብ'ታ ዜማ ገዳዙ። ብፍላይ ሽዑ እታ ደርፊ ዝያዳ መቐረት ነይሩዋ። ግን ከኣ ፍርሒ ተሰመዓኒ። ከይጸንሑ ድማ እቶም ምሳይ ከወይኖም ዝሰምዑዎ ዝነበሩ ደቂ ዝዛውተይን ካልኣት ዘይፈልጠም ሰባትን ተሓወሱ። ወተሃደራት ደርግ ካባይ ርሕቕ ኢሎም ይረኣዩኒ ነይሮም። ንሓድሕድና "ኣታ ኣጥፋኣያ - ወተሃደራት ይሰምዑና

ወለዲ እውን ብፍርሒ ከብዶም እናሓቕፉ ከለዉ ድምጺ ሓፋሽ ከትሓልፎም ኣይደልዩን ዝነበሩ። ቀልቦም ኣብ በረኻን ምስ ደቆምን እዩ ነይሩ። ይዝከረኒ ኣብ ቤት እንዳ ሓደ ዓርክና ኼንና፡ ድምጺ ሓፋሽ ንሰምዕ ኣብ ዝነበረናሉ እዋን፡ ንሕና ኣብ ካልኣይ ክፍሊ ከለና፡ ወላዲቱ ኣብ ቀዳማይ ክፍሊ ከይነን ይቋየቑኦ ነበራ። ጸጸኒሐን፡ "ኣታ ቈልዓ ሕደግ፡ ኣደብ ግበር፡ ከተለክመና ዲኻ ደለኻ፡ ውጽኡ'ቱም ቈልዑ. . ." እናበላ ይንድራ። ንሕና ተሰኪፍና ከንወጽእ እንተተደናደንና'ኳ ዓርክና ግን፡ "ስቕ ኢልኩም ኮፍ በሉ! እዚኣ ስቕ ኢላ እያ" በለና። ብዓቢኡ ኸኣ ድምጺ ሓፋሽ ወተሃደራት ደርግ እንተ ዘይመጹኦም ተተስእ መዓስ ከይና! ዜና ከይወደኣት ኣደ ዓርክና መጹኣን ከይሰንና ፈሪሕና። ግናስ ናብ'ታ ካልኣይቲ ክፍሊ ገጸን ተንከስ ኣይበላን።

ምስ ወዳእና ቀዳማይ ክፍሊ ገዛ ሰጊርና ናብ ግዳም ውጽእ ምስ በልና ንዓርክና ኣደኡ ጸውዓኡም ተረፈ። ምስ ተመልሰና "እንታይ ደኣ ኢለናኻ" ኢልና እንተ ሓተትናዮስ፡ ወዮ ንሕና "ሎምስ ኣይምሕራኡን እየን" ንብል፡ ወዮ ንሰን ከኣ፡ እንታይ ከምዝሰምዐን ኩነታት ገድሊ ከመይ ከምዘሎን ክሓታኦ እየን ጸዊዐናኡ።

ድምጺ ሓፋሽ ኣብ ቤት ኤርትራዊ ከይኑ ዝጉስጉስ፡ ዘለዓዕል፡ ዘረሳስን ተጋዳላይ እያ ነይራ። ኣብ ቤት ስድራ-ቤታት ሰፊራ ደሃይ ዘብጽሓትሉን ዘተባብዓትሉን ዓመታት ውሑድ ኣይነበረን።

ኣብ መስከረም ናይ 1987 ዓ.ም. እዩ። ሓደ እዋን ዜማ

ኣለዉ፡ ኣጥፋኣያ. . ." ተበሃሃልና። ኣብ ገጽ ኩላቶም ምሳይ ዝነበሩ፡ ልክዕ ከምቲ ምሳይ ዝነበረ ፍርሒ እዕዘብ ነይረ። ግና ዋላ ሓደ ከጥፍኣ ዝተበገሰ ኣይነበረን። ኩላቶም ወስ ምባል ምስ ኣበዩ፡ ኣነ ንኸጥፍኣ ኢደይ ሰደድኩ። መወልዒኣ ክዝውር ምስ ጀመርኩ ግን፡ ኣብ ክንዲ ትጠፍእ መሊሳ ድምጺ ወሰኸት። ኣመና ተጨኒቐ። ናብ'ቶም ወተሃደራት እናጠመትኩ ንኸጥፍኣ ሸበድበድ በልኩ - መሊሳ ነታ ከባቢ ብድምጺ ጨደደቶ። እቶም ወተሃደራት ብረቶም እናወጣወጡ ናባይ ገጸም ክስጉሙ ምስ ጀመሩ ክሃድም እንተ ፈተንኩ'ኳ ኣብራኽይ ረሸሽ በለ። ኣብ ከምዚ ኩነታት ከለኹ፡ ኣእምሮይ ክነቕሕ ተፈለጠኒ። እታ ዜማ ወዲኣ፡ "እዚ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ እዩ" ዝብል ትርጉዕ ድምጺ ሰዒቡ። ምስ ስቕታ ንጉሆ እቲ ድምጺ ንዓዲ ምሉእ ዝስማዕ እዩ ዝመስል ዝነበረ። ተጎልቢቦም ዝነበርኩ ነጻላ ብቐስታ ቀለዐ፡ የማነ-ጸጋመይ ቀባሕባሕ በልኩ። ቀልጢፉ ክርደኣኒ ኣይከኣለን። ደሓር ግን፡ ኣብ'ታ ህድሞ ልዕሊ 14 ሰባት ከማይ ነጻላ ተጎልቢቦም ለም ኢሎም ረኣኹ። ገሊኣቶም ኣዲንቶም ቀባሕባሕ ይብል፡ ገሊኣቶም ድማ ኣብ ድቃስ ነበሩ። ሽዑ፡ ኣብ ሓላይ፡ ኣብ ገዛ ሓደ ገባራይ ደቂስና ምንባርና ነጸረለይ። "ኡፍፍፍፍፍ. . . ተመስገን ፈጣሪ" በልኩ ኣነ ጥራይ ብዝሰምዖ ድምጺ። ኣብ'ቲ ድምጺ ሓፋሽ ብዓውታ እትስመዓሉ ሓውሲ ሓራ መሬት ምንባሪይ ካብ ስንባደን ፍርሕን መዝሒቕ ናብ ካልእ ሓሳብ ወሰደኒ። ነዊሕ ቊልቁል ሩባ ሓዳስን ጎላጉል ደንካልያን ብእግረይ ክሓልፎ ይጽበየኒ ምንባር ትዝ ኢሉኒ። ሻቡ ካብ ከተማ ዓዲቐይሕ ናብ ሜዳ ኢላ ካብ ዝብገስ ካልኣይቲ መዓልተይ ኣቑጺረ ነበርኩ።

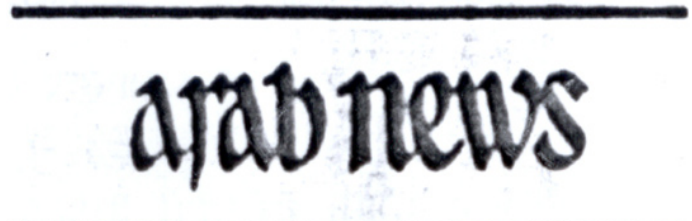
እምነት ምንጪ ሐበሬታ ንህዝባን ዓለምን

የማኅበርሃን ግርማጽዮን

ኣብ እዋን ሓርነታዊ ቃልስና፡ እተን ቀንዲ ዘርጋሕቲ ሐበሬታ ዓለምና ዝነበራ፡ ከም በዓል ዘ-ኒውዮርክ ታይምስ፡ ቢቢሲ፡ ታይምስ፡ ኣራብ ኒውስ፡ ኣፍሪካ ሪሰርች ቡላቲንን ካልኦትን ኣብ ጉዳይ ኤርትራ ንድምጺ ሓፋሽ ከም ምንጪ ይጥቀማላ ነበራ። እዚ ዝኾነሉ ምክንያት፡ ድምጺ ሓፋሽ እትዝርግሐ ሐበሬታ ሓቂዩ ኢለን ይኣምና ስለዝነበራ እዩ።

ኣብ ሜዳ ኤርትራ፡ ኣብ መንጎ ሰራዊት ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራን ወተሃደራት ኢትዮጵያን ዝካየድ ዝነበረ ውግእን ዘውርዶ ዝነበረ መቐዘፍቲን ዕንወትን፡ መራሽቢ ብዙሓን ኢትዮጵያ ከግብጥኦ ወይ ከኸሕድኦ ክፍትና ከለዋ፡ ድምጺ ሓፋሽ ነቲ ሓቂ ትግል ስለዝነበረት፡ ዜናታት ድምጺ ሓፋሽ፡

ንምንታይ እያ ግን ድምጺ ሓፋሽ ብሓያሎ መራሽቢ ብዙሓት ዓለምና “ድምጺ ሓቂ” ወይ ቦቲ ናቶም ኣበሃህላ “እምነት” (reliable) ዝተባህለት፡ ነዚ እምነትዚ ዘብቅዓ ብቐንዱ፡ ቦታ ፊደሮ ዝመሓለፍ መደባት መትከልን መምርሕን ውድብ ህግ ተኸቲሉ ዝኸይድ ብምንባሩ እዩ። ብዝከላሎም መጠን ሓቂን ሚዛናዊነትን ሓልዮም፡ ሐበሬታ ዝምግብዋን ዝጽሕፉላን ዝነበሩ ኣባላታ ድማ ዓቢ ግደ ነይሩዎም። ምክንያቱ፡ ስራሕ መራሽቢ ብዙሓን ብሰባት እዩ ዝዕመም። ድምጺ ሓፋሽ ነቲ ሓቀኛን ሚዛኑ ዝሓለወን ሐበሬታ ኣብ እተቃልሓሉ ዝነበረት፡ እተን ብዛዕባ ህዝቢ ኤርትራን ሰውራኡን ጽቡቕ ዘይወጸን ዝነበረ መራሽቢ ብዙሓን ከይተረፉ ከም ምንጪ ክጥቀማላ ይስምዓ ነይረን። ብፍላይ ብዛዕባ ምፍሻል ሻዲሻይ ወራርን ምትሓዝ ከተማ ምጽዋዕ ብሰራዊት ህዝባዊ ግንባርን ኣብ ዝዛረባሉ ዝነበራ እዋን ቀንዲ ምንጪን ድምጺ ሓፋሽ እያ ነይራ።

ብዝተፈላለዩ መራሽቢ ብዙሓን ዓለምና ደጊሙ ይቃላሕ ነበረ። ኣብ ከም ሻዲሻይ ወራርን፡ (ካብ 15 ለካቲት ክሳብ 20 ሰኔ 1982) ምትሓዝ ወደብ ምጽዋዕን (ብዘዕ ለካቲት 1990) ዝካየድ ዝነበረ ጽዕጹዕን ወሳንን ውግኣት ኣመልኪታ ድምጺ ሓፋሽ እተቃልሐ ዝነበረት ሐበሬታ ሓቀኛ ብምንባሩ ከኣ “እምነት” ዝብል ስም ኣትሪፉላ እዩ።

ኣብ ዓለም ብቐዳማይ ደረጃ እትፍለጥን ኣብ ኣመሪካ እትሕተምን ጋዜጣ “ዘ ኒውዮርክ ታይምስ” ንኣብነት ኣብ እዋን ሻዲሻይ ወራር ንፊደሮ ድምጺ ሓፋሽ ኣመልኪታ ብጋዜጠኛ ኒውዮርክ ታይምስ ጅዮን ፐርለዝ ዝቐረበ፡ ከምዚ ዝብል ጽሑፍ ኣሕንጊዳ። “During heavy fighting between the EPLF and Ethiopian troops during 1981-2, the clandestine station [VBME] kept the world informed about the conflict.” ትርጉሙ፡ “ብዛዕባቲ ኣብ መንጎቲ ተዋጋኒቲ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራን፡ ወተሃደራት ኢትዮጵያን ብ1981-2 ዝካየድ ዝነበረ ብርቱዕ ውግእ፡ እታ ካብ ሕቡእ ቦታ ሐበሬታ እትፍኑ ዝነበረት ፊደሮ ንዓለም ብዛዕባቲ ውግእ ትሕብሮ ነበረት።”

ድምጺ ሓፋሽ ከተማ ምጽዋዕ ብሰራዊት ህዝባዊ ግንባር ከምእተቃሕዘት ኣብ እትገልጹሉ ዝነበረት፡ መራሽቢ ብዙሓን ኢትዮጵያ ግን ከምዘይተቃሕዘት ይገልጻ ነይረን። ጽሑፍ ኒውዮርክ ታይምስ ከምዚ ይብል፡-

መራሽቢ ብዙሓን ዓለም፡ ንድምጺ ሓፋሽ “እምነት” እያ ኹባላ ዝደፋፍኡን፡ ድምጺ ሓፋሽ ንሻዲሻይ ወራር ሰራዊት ህዝባዊ ግንባር ኣፍሺልዎ ምባላን፡ ኣብቲ ባይታ እቲ ከውን ሓቂ ከምኡ ብምንባሩን እዩ። ኣብ ምትሓዝ ከተማ ምጽዋዕ እውን እቲ ብድምጺ ሓፋሽ ዝተፈነወ ዜና ሓቂ ምዃኑ ነዊሕ ከይከዱ ብምርግጋጹ እዩ። በዚ ሓቀኛ ድምጺ ድማ ንመራሽቢ ብዙሓት ኢትዮጵያ መልሓሰን ኣሓይኻተን እያ።

ብዘይካ ዘ ኒውዮርክ ታይምስ፡ እቲ ብድምጺ ሓፋሽ ብዛዕባ

ውግእን ፖለቲካዊ ኹነታትን ዝዝርጋሕ ዝነበረ ሓበሬታ፡ ብዙሓት መራሽቢ ብዙሓን ከም ምንጪ ተጠቒመናሉ እየን፡፡ ገለ ኻብኣተን ቢቢሲን ኣራብ ኒውስን ምጥቃስ ይከኣል፡፡

Lawrence and Nichols wrote: "During heavy fighting between the EPLF and Ethiopian troops during 1981-82, the clandestine station kept the world informed about the conflict" (1987:129). The capture of the port city of Massawa by EPLF was confirmed by VBME and monitored by major international media such as the BBC, *The New York Times*, and the *Arab News*, while the state-owned Ethiopian media continually denied that Massawa was captured by EPLF. The reliability of VBME was also confirmed by *The New York Times* as follows: "The estimate on casualties in the Eritrean fighting came from the rebels, but diplomats in Addis Ababa say they are generally reliable" (*The New York Times*, April 17, 1990).

ኣብ ኣህጉር ኣፍሪቃ መጽናዕታዊ ጽሑፍ እተካይድ መጽሔት "ኣፍሪካ ሪስርች ቡሉቲን" ብዛዕባ ሓቅነት ካብ ሜዳ ኤርትራ ዝዝርጋሕ ዝነበረ ሓበሬታ ከምዚ ክትብል ትገልጽ፡፡ "ቅድሚ ሎሚ በቶም "ተቓዋሚ" (ተጋደልቲ) ብተደጋጋሚ ዝፍኖ ዝነበረ ሓበሬታ ትክክል'ዩ፡፡"

ድምጺ ሓፋሽ፡ መጋቢት ሓፋሽ

ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ፡ ኣብ እዋን ቃልሲ፡ ኣብ ውሽጢ ኤርትራን ወጻኢን ንዝርከብ ህዝቢ ኤርትራ፡ ብዛዕባ ሰውራኡን ኣብ ሜዳ ዝካየድ ዝነበረ ወተሃደራዊ ግጥማትን ዝተፈላለዩ ንጥፈታት፡ ልክዕን ወድዓዊን ሓበሬታ እናስነቐት ብኣድማዕነት ኣገልገላቶ እያ፡፡ ኢትዮጵያ ኣብ እትቆጸጸር ቦታታት ግን ድምጺ ሓፋሽ ምስማዕ እምብዛ ኣጸጋሚ'ዩ ዝነበረ፡፡ ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያን ኢትዮጵያ እትቆጸጸር መሬት ኤርትራን ዝነበሩ ዜጋታት ገለ እዋን፡ ገዛ ብምዕጻው፡ ኣብ ካልእ እዋን ኣብ ውሽጢ ዓራት ብምእታውን ኮበርታ ብምሽፋንን፡ ሓደ-ሓደ ግዜውን ንገለ ካብ ኣባላት'ታ ስድራ ዋርድያ ብምውፋር ወዘተ. እም ብኣዝዩ ትሑት ድምጺ፡ መደባት ድምጺ ሓፋሽ የዳምጹ ነበሩ፡፡ እቲ ንሳ እትዝርግሐ ሓበሬታ ሓቐኛን እሙንን ምዃኑ እምነት ስለዝነበርም፡፡ ክብሪ ንስውኣት ጀጋኑ'ዛ ሃገር፡ ድሕሪ ሓርነት ተሓቢእካ ፊድዮ ምድማጽ፡ ዛንታ ነበረ'ያ ነበረ ኹይኑ፡፡

ካብ ድምጺ ሓፋሽ ናብ ተሌፎን

ካብ ተሌፎን ድማ ናብ ጋዜጣ...

ካልእ፡ ኣብ'ቲ ርሑቕ ከምዚ ሎሚ ኢንተርነትን ሞባይልን ካልኣት ናይ መራሽቢ መሳለጥያታት ኣብ ዘይነበረሉ ግዜ፡ ድምጺ ሓፋሽ፡ ኣብ ወጻኢ ንዝነበር ኤርትራዊ፡ ሓይሊን ሞራልን እናስነቐት፡ ምዕባሊታት ሰውራኡ ክከታተል ብዙሕ ሓገዞቶ እያ፡፡ ኣባላት ሓፋሽ ውድባት ድማ ነቲ ንሳ ዝፈነወቶ ሓበሬታ ብዝተፈላለዩ ኣገባባት ናብ ኩሉ ንምብጻሕ ሓያል ጻዕሪ የካይዱ

ነበሩ፡፡

ውዳቢታት ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ዝተፈላለዩ ሃገራት ወጻኢን ኤርትራዊ ንሃገሩ ዝነበሮ ዓሚቕ ሓልዮትን ተወፋይነትን ዳርጋ ኣብ ዓለም ተወዳዳሪ ኣይነበሮን እንተበልኩ ምግናን ኣይኮነን፡፡ ኣብቲ ዝነበርክዎ ሃገር ኣመሪካ ንኣብነት፡ ብኣባላት ሓፋሽ ውድባት ዝካየድ ዝነበረ ንጥፈታት፡ ኣነውን እካፈሎ ስለዝነበርኩ፡ ሎሚ ተመሊስካ ክትዝክሮ ዘገርም እዩ፡፡ እቲ ሽዑ ዝካየድ ዝነበረ ሃገራዊ ዕማማት ከመይ ምንባሩ፡ እቶም ወደብቱን ተግባርቱን ብህይወት ከሎዉ ምጽሓፉን ምስናዱን ወይ ብዝተፈላለዩ መራሽቢ ብዙሓን ምዝርግሑ ወጻል ሕደር ዘየድልዮ ዕማም እዩ፡፡ ብፍላይ ብድምጺ ሓፋሽ ካብ ሜዳ ዝዝርጋሕ ዝነበረ ሓበሬታ፡ ዳግም ንምዝርጋሑ ዝግበር ዝነበረ ጻዕርታት እቶም ኣብኡ ዝወግሉ ክገልጽዎ እትስፎ፡፡ ግን፡ እቲ ካብ ሜዳ ብድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ዝፍኖ ዝነበረ ሓበሬታ፡ ኣብ ጂዛን ስውዒ ዓረብያ ዝነበሩ ኤርትራውያን ብድምጺ ቀዲሑም፡ ነቲ ዝቐረጽዎ ፈነወ ብስልኪ ናብ ኣመሪካ ናብ ዘለዉ ኣባላት ሓፋሽ ውድባት ይለኣክዎ ምንባርም ዝዝከር እዩ፡፡ ብዘይካዚ ንመደባት ድምጺ ሓፋሽ ናብ ጽሑፍ ብምቕያርን ብፋክስን ብካሴትን፡ ኣብ ዝተፈላለዩ ክባቢታት ዓለም ዝነበር ኤርትራዊ

“መጻልታዊ ፈነወ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ” ከምዝከታተል ይገብሩ ነበሩ፡፡

ኣነ ኹሳብ ዝፈልጦ፡ ኣብ ከምኡ ዓይነት ጽንኩር ግዜ፡ ኣብ ወጻኢ ዝነበር ህዝቢ ብዛዕባ ሰውራኡ ዕለታዊ ሓበሬታ ክሰምዕን ክንብብን ምግባር፡ ኣብ ዝኾነ ማሕበረ-ኮም ካልኣት ህዝብታት ዘይተራእዩ ብኤርትራውያን ጥራይ ዝተፈጸመ ንጥፈት እዩ ነይሩ ኹበል እደፍር፡፡ ምናልባት እንተነይሩ ከኣ እምብዛ ውሑድዮ ክኸውን ዝኸእል፡፡ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ንኣርባዓ ዓመት፡ እም ንምጥፍኣን ብግቡእ ንኸይትዓዩ ንምዕፋናን ብኢትዮጵያ ዝግበር ዝነበረ ከቢድ ተጽብኦ ተጻዊራ፡ ምንጪ ሓቐኛ ሓበሬታ ብምዃን፡ ኣብ ኤርትራን ወጻኢን ንዝርከብ ህዝቢ'ዛ ሃገር ሓበሬታ ብምስናቕ፡ ፍናን ህዝባ ኹብ ንኹበል ብምግባር ጥራይ ከይተወሰነት፡ ንህዝቢ ኤርትራ ደወል ናጽነቱ ብምብሳር'ያ ናይ ሜዳ ዕማማ ብዓወት ደምዲማቶ፡፡

ህያብ ንድምጺ ሐፋሽ

ግርማይ የውሃንስ (ሳንድያጎ)

ካብታ “አሮማይ” ትብል ናይ ዘበን ደርግ ግንኙይ መጽሓፍ ንእሽቶ ቆንጠረ ብትግርኛ ተርጉመ መእተዊ ጽሑፊይ ገይረ ኣለኹ።

“እቲ ኣባል ተሌኮሙኒኬሽን (ሓላፊዩ) ንምንታይ ከም ዝተጸወዐ ጋን ዝኾኖ ይመስል። ከም ገበል ነዊሕን ዝገፍን እዩ። እቲ ሓላፊ ናይ ራዲዮ ከኣ ብኣንጻሩ ሓጺር ኮይኑ ሕቡሩ ቀይሕ እዩ። ዓይኑ ከኣ ፈጣጥ። እቲ ከም ናይ እንቅርብ ንግዳምዘተወጥወጠ ዓይኑ ከትርእዮ ከለኻ ዓሻ የምስሎ። ናይ ጨንፈር ቤት ጽሕፈትና ሓላፊ ከም ስሕው ሰብ ብዝኾነን ዘይኮነን ይስሕቅ። እንታይ ከምዘስሕቅ ክርድኣኒ ኣይከኣለን። ኩሉ ሰብ ዘስሕቅ ኮይኑ ደዩ ዝረአዮ ዘሎ? በራህን ማዕጓርን ከኣ እዩ።”

“ጓድ” ኢለዮ ነቲ ናይ ራዲዮ ሓላፊ። “ሎሚ ድሕሪ ቀትሪ ወይ ሎሚ ዘይጥዕም እንተኸዕይኑ ካብ ጽባሕ ንግሆ ኣትሒዙ ብዝኾነ ይኹን መንገዲ መደበር ፈነወ ራዲዮ ወንጌይ ከፅጾ ኣለዎ ጃም... ከግበር ኣለዎ።...

“ጓድ” ... ካልእ ኣማራጺ የለን?”

“ናይ ሻዕቢያ ራዲዮ ቀጣፊ መልሓስ ክብተኽ ኣለዎ። ከመይ ከምትገብር ናተይ ጉዳይ ኣይኮነን። እቲ ኤክስፐርይ ንሸኻ ኢኻ”.

ብግዜ ሰውራ፡ ጸላኢ ንድምጺ ሐፋሽ “ጃሚን” ብዝበሃል ሹሽ ዝብል ማዕበል ክጥብሳ ይልዩ። ሽዑ ጋንታ ድምጺ ሐፋሽን ጋንታ ጃሚን ናይ ደርጊን ተጋጢጦም። ሓቂን ሓሳትን ተጠማጢጦም።

ድምጺ ሐፋሽ መኪታ። ሓቂ ብርእሳ እንተቐበርካያ ብእግራ ትቐልቀል ኮይኑ። ሜተር ባንድታት እናቐያየረት ፈነወኣ ቀጺላቶ። ሰማዕቲውን ከምዛ ምስቶም ኣባላት ፈነወ ዝተሰማምዑ ራዲዮታቶም ካብ ሓደ ሜተር ባንድ እናቐያየሩ ድምጺ ድምጺ ብስራት ዓወት ይሰምዕዎ ነይሮም። ጸላኢ ተሓለልዎ ገዲፍዎ። እታ ንሱ “ቀጣፊት” ዝበላ ድምጺ ሰዓራ። በዓል ሓቂ ኣይሕለልን እዩ። ሽዑ እቶም ሰበሰልጣን ደርጊ ኣንታ ንሕናባ ኢና “ቀጠፍቲ” ኢሎም። ኣግሂዶም ዘይኮነስ ቡበልበም ዝበልዎ እዩ።

ጸኒሓ ድምጺ ሐፋሽ “እንታይ ይበሃል ኣሎ” ዝብል ፕሮግራም ጀመራ። ዓባይቲ ሰበሰልጣን ደርጊ ኣብ ኣኼባኡም ዝበልዎን

ዝመኸርዎን ከምዘለዎ ተምጽኦ ነይራ። ንኣድሕዶም ክተራጠሩ ጀመረዎም። ዝረገጽዎ መሬት ምእማኑ ሰኢኖም። ወዮ ክጥበስዎ ዝሓሰቡ ድምጺ ንዕኡም። መተንፈሲኦምን መሕበእኡምን ዓጽዮቶ። ብድሕሪኡ ነዊሕ ኣይጸንሑን ብ 91 ምስ መልሓሶም ሞይቶም።

ከምዚ ሎሚ ድምጺ ሐፋሽ “ስማዕ ከምእዝንኻ ወልዕ ከምባተሪኻ” ከይኮነት ከላ ኣብ ትሕቲ ጸላኢ ዝኩበር ህዝብና ንድምጺ ሐፋሽ ተሓቢኡ እዩ ዝሰምዓ ነይሩ።

ኣብ ሓደ ካንሽሎ ሓንቲ ኢትዮጵያዊት ተኻርያ ትቐመጥ ነይራ። እቶም ዋና ዝ ሰለስተ ደቆም ተጋደልቲ ዘለዉዎም ዓቢ ሰብኣይ እዮም። ድምጺ ሐፋሽ ብምስጢር እዮም ዝከታተልዎ። ድምጺ ሐፋሽ ተሓቢኡም ክሰምዑ ከለዉ ወዲ 5 ዓመት ወዲ ወይም ኩሉ ግዜ የስተባህለሎም ነይሩ። ሓደ ግዜ ሓቲትዎም። “ኣባሓጎይ እንታይ ኢኻ ትሰምዕ ዘለኻ?” ኪብል።

“እዛ ራዲዮ ናይ ሓወባታትካ እዩ። እዚ ዝዛረብ ዘሎ ሓወባኻ እዩ” ኢሎም ከም ዋዛ። እቲ ቆልዓ ድሕሪ ነዊሕ እዋን ነታ “ድምጺ ሐፋሽ ኤርትራ” ትብል ቃል ኣጽኒዕዎ። ቆልዓ ኣብ ደገን ኣብ ዝኾነ መን ኣሎ ብዘየገድስ “ድምጺ ሐፋሽ ኤልትኪ... ኳ... ኳ... ኳ...” ኳ” ክብል ጀመሩ። ስድራ ኩላ ተሰናቢዳ። ካብ ኩሉ እታ ጐረቤት ከይትሰምዕ ፈራሕም። ሽዑ ነቲ ቆልዓ ከምኡ ንኺይብል ዝምልእቲ ኣብ ምቅብጣር ኣትያ። ድሕሪ ሕጂ ከማኡ ከይብል ኣብኡ ክዳን ዝከሉሉ። ኣባሓጎኡ ጫማን ባምቡላን ዝከሉሉ።

ካብኡ ንጉዮ እቲ ቆልዓ ነዚኣ ከምዓባይ ቢዝነስ ክጥቀመላ ጀመሩ። ሰብ እኹብ ምስ በለ “ብስኩቲ ደልዩ” ይብል። እንተኣቢዮም “እም... ክብል እዩ” ይብሎም። ኣባሓጎኡ ወይ ኣብኡ ወይ ዓባዩ መዕበስ ኣፍ ይገብሩሉ። ቆልዓ መዓልታዊ ክዳን መዓልታዊ ጫማ እናበለ ተኸኸ ምስ ኣበሎም፡ ምእንቲ ክርስዓ ተባሂሉ ዓባዩ ሓዘንኡ ንጉዲ ከይደን።

እቶም ሰብኣይ ፊደዮ ምስማዕ ኣየቋረጹን። መብዛሕትኡ ግዜ ዝ ዓጽዮም እዮም ዝሰምዑ ነይሮም። ሓንቲ መዓልቲ ግና ኢጋምሸት ፊደዮ ወለዶም እናሰምዑ ደኺሞም ስለዝወዓሉ ኣብቲ ኩፍ ኢሎም ዝነበሩ ሳሎን ድቃስ ጠለምዎም። ሰበይቶም ኣይነበራን። ሓደ ንዕኡም ዝደሊ ሰብ ኣብቲ ካንሽሎ ስለዝመጸ እታ ኢትዮጵያዊት ጐረቤት “ኣባይ ኣብርሃም ሰብ ይደልዩኩም ኣሎ” ኢላ ማዕጾ ድፍእ ኣቢላ ተዳነዮቶም። ካብ ድቃሶም ሰምቢዶም ተበራቢሮም። ተቐላጢፎም ነታ ፊደዮ ኣጥፊኡማ። ንሳ ግን ቆብ ኣቢላታ። ነቲ ዘመድ ተቋኝቶም። “ስለምንታይ ጸውዕላይ ትብላ

ባዕልኻ ዘይትኣቱ” ኢሉም። ንሱ ነታ ጉዳይ ኣይፈለገን። ኣብ መኪንኡ ኮይኑ ቆልዓ ሰዲዱ እዩ ጸውዑላይ ኢሉ። ንሱምውን ነታ ዘጋጠመቶም ኣይነርዎን።

ወዲ ወደም ድሕሪ ክልተ ወርሒ “ድምጺ ኣፋሽ ኤልትላ” ምባል ረሲዐዎ መጸኢ። እኚታይኻ ምስታ ጐረቤት ሓንቲ መዓልቲ ተባኢሶም። ኣብ ውሽጢ ዝደቀቐኒ ዕንጨይቲ ገይራ ቡን ቆልዮ። “ባሎፎን ከይጽልም ኣብ ውሽጢ ዝተኪ ኣይትግበሪ” ኢሉም። በዚ ዝተላዕለ ቆይቶ ተላዒሉ። ሽዑ እታ ናይ ልባ ኣውጸኡታ። “ኣንታ ወንበዴ... ኣነ ኮይነ እየ ተጸማመካ እምበር ራዲዮ ናይ ወንበዴ ክትሰምዕ እኮ ረኺቢኻየ...” ሓንቲ ቃል እንተወሲኸካ ሕጂ ቀበሌ ከይደ ከቐፍደካ እየ” ኢላቶም። ሰባይቶም ሰምቢደን። ከምቲ ናይ ወዲ ወደን ንዕኣ ከኣ ሽዑ ንሽዑ ኣብ ምቅብጣር ኣትዮን። “ግዲ”ም ዛ ጓላይ... ግዲ ደኣ... ናይ ዕቤት... ናይ እርጋን እዩ እምበር... ትኪ እንታይ ይገብር... ምልማጽ ቀለም እንድዩ ፈውሱ...” ኢለን ከደዓዕስኦ ፈቲነን።

ካብኡ ንጽኡ ኣብታ ካንሽሎ ንሳ ኣካራይት ንሳቶም ተኸረይቲ ኮይኖም። ዝገበረት እንተገበረት ምዝራብ የለን። ሓንሳብ ክጥቀመሉ ሃባኒ ኢላ ዝወሰዱሉ ሽሓኒ ቅንይ ኢላ ናተይ ትብለን። ትም። ሎሚ ኣነ ከዳውንቲ ከሓጽብ ስለዝኾንኩ ኣብቲ ስልኪ ዝኾነ ከዳን ኣይትሰጥሓ” ትብለን። ናይ ሊቺ ናይ ማይ ዝኸፈል ክመጽእ ከሎ “ንሰኽን ኣሕልፍኡ ዳሕራይ ክህበክን እየ ” ትብለን። የሕልፋላ። ዳሕራይ ምሃብ የለን። እቶም ሰብኣይ መሪርዎም። ንበዓልቲ ቤቶምን ንወደምን ከይነገሩ ናብ እንዳ ቀበሌ ክሲ መስሪቶም። እቲ ዝጸሓፍዎ “ማመልከቻ” ከምዚ ዝሰዕብ ነይሩ።

“...ኣብ ካንሽሎይ እትቐመጥ ወ/ሮ ኣልጋሽን ጌታሁን ብተደጋጋሚ ፊደላ ናይ ወንበዴ እናወልዐት ክትሰምዕ ረኺቢያ። ካብ ክልተ ሰለስተ ግዜ ንላዕሊ መጠንቐቕታ ብምሃብ እቲ ካብ ሓደ ጽሑፍ ኢትዮጵያዊ ዝግባእ ግዴታይ ፈጸመ እየ። እንተኾነ ሕሉፍ ሓሊፋ “ኪድ ደኣ እንታ ሓሳዊ ምስክር ዘይበልካመን ክኣምነካ” እናበለት ከተባጭወላይ ጀሚራ። ስለዚ ኣብዮታዊ መንግስትና ዝ “ሰርጐ ገብ” ወንበዴ ዝግባእ ኣጉምቲ ክወሰደላ እምሕጸን።

ዝ ወረቐት ኣብቲ ቀበሌ ፖሊስ ኩብጽሕዋ ከለዉ ምስታ ደብዳቤ ሽዑ ግዜ ውሑድ እዩ ዘይበሃል ኣማኢት ቅርሻታት ነቲ ሓላፊ ሂቦም እዮም። ሰባይቲ እቲ ክሲ ከምዝተመሰረተ ምስ ፈለጠት ክትዓብድ ደልያ። እቶም ፖሊስ “ኣስመሳይ ወንበዴ” ኢሉም ኣብ ሽላኣ ደቕዲቐማ። ድሕሪ ሰሙን ካብ ቤት ማሕበሥ ወጸኡ። ካብኡ እቶም ስድራ ስግኣቶም ተቐንጢጡሎም። ኣበይ ኣብርሃም “ኣብ ዝይ ደረ ኣብዮት ኣየቐምጥን እየ” ኢሉም ናብ ባእሰን ምትህርራምን ምስ በጽሑ ወያ “ደረ ኣብዮት” ከይፈተወት ለቂቆ።

ሰራዊት ጸላኢ እውን ንድምጺ ሓፋሽ ተሓበኢ እዩ ዝሰምዓ ነይሩ። ካብቶም ኣብ ተሰነይ ዝነበሩ ወተሃደራት “ሞላ” ዝበሃል

ወተሃደር ሓዳስ ፊደላ ዓዲጉ። ካብኡ ኣብ ካልኣይ መዓልታ ኣብ በረኻ ከይዱ እታ ናይ ኣምሓረኛ ፕሮግራም ናይ ድምጺ ሓፋሽ ሰሚዑ ብማዕዶ ሰብ ስለዝረአየ ነታ ፊደላ ዓጽይዎ። ናብ መደቀሲኡ ተመሊሱ ድማ ፊደላኡ ኣቐሚጡ ንክተማ ገጹ ከደ።

ንሱ ምስ ከደ መዳቕስቲ መጸኢ። ኣብ ዓራቱ ፕንቅልዒት ደቀሰ። ነታ ኣብ ጐኑ ዘላ ሓዳስ ፊደላ ወሊዐዎ። ጽብቕ መዝቃ ናይ ኣምሓረኛ ደሪፋ። ባህ ስለዝበለቶ ምስማዕ ቀጸሉ። ሓደ ካብቶም ካድሬታት ንዕኡ ከዘራርቦ ኢሉ መጸእዎ። ብጉዳይ ስርሓም እናተዘራረቡ ኣብ መንገእ ደርፊ ናይ ፊደላ ተወዲኡ። እታ ፊደላ “ክቡራንና ክቡራት ኣድማጮቻችን ይህ የሰፊው የኤርትራ ህዝብ ድምጽ ነው። ፕሮግራማችንን እዚህ ላይ እናበቃለን” ምስ በለት ክልቲኦም ብስምባይ ተጠማሚቶም።

ካድሬ “እህ... ፊደላ ወንበዴ ትሰምዕ” ወተሃደር “ኣይሰምዕን እየ”

ካድሬ “እዛ ተወሊዓ ዘላ ፊደላ ንሰኽ እንዲኻ ትሰምዓ ዘለኻ”

ወተሃደር “ኣነ... ፊደላ ወንበዴ... ኣይሰምዕን እየ ግና ክኣቱ ከለኹ ተወሊዓ ደርፊ ኣምሓረኛ ጸኒሓትኒ... ኣነ ካብ ዝኣቱ 5 ደቂቕ ውን ኣይገበርኩን... ዝምስክሩላይ ድማ ኣለዉኒ”

ካድሬ “እዚ... ቀለል ገበን ኣይኮነን... ናይ መን እያ እዛ ፊደላ”

ወተሃደር: “ናይ ሞላ እያ... ኣነ ኣይወላዕኩን ንሱ እዩ ወሊዐዎ ዝኸውን...”

ካድሬ: “ደኣን... መን ከምዘወለዓ... እቲ ወንበዴ መን ምዃኑ... ምፍላጡ ኣየጸግምን እየ” ኢሉ ኣርባዕተ ዕጡቓት ወተሃደራት ጸዊዑ መጀመርያ ነቲ ክሰምዕ ዝጸንሐ ቀፊዶም። ወተሃደር ሞላ ኣብ ከተማ ከሎ እታ ጉዳይ ሰሚዐዎ። ካልእ መዋጽኦ ኣይነበረን። ልክዕ ከምኡ ፊደላ ዓዲጉ ኣብ መንኲቡ ኣንጠልጢልዎ ሸናዕ እናበለ መጸኢ።

ካድሬ: ሞላ... እዛ ኣብ መደቀሲኹም ዝጸንሐት ፊደላ ናትካ እንድያ”

“ሞላ “ኣይኮነትን... ናተይ ደኣ... እነህለት እንዶ ምሳይ” ኢሉነታ ፊደላኡ ኣርእይዎም። እንተኾነ ካብ ቤት ማሕበሥን መርመራን ኣይተናገፈን። ብድሕራዚ እቶም ክልተ ወተሃደራት ብደኣን ይወጽኡ ይቐትሉ ዝተፈለጠ ነገር የለን። ጸላኢ ድምጺ ሓፋሽ ከይትሰምዕ ዝከኣሎ ዝኾነ ይገበር ነይሩ። እቲ መቐልሕ ደላይ ናጽነት ግን ክዕገት ኣይተኸለለን። ኣብ ዘበን ሰውራ ድምጺ ሓፋሽ ንጸላኢ መልኣከ ሞቱ ንወገን ሰውራ ትንፋስ ሂወት እያ ነይራ። ኣብ ዘነበ ዋርሳይ ይከኣሎ ከኣ ርእሱ ዝኸኣለ ታሪኽን ፍጻመን ተበርክት ኣላ።

ድምጺ ሓፋሽ - ድሕሪ ናጽነት

መስፍን ተስፋይ

ጐስጉሳ። አብ መወዳእታኡ ከአ፡ ከም ዝፈሸለ አበሲራ።

አብ መፋርቕ 1978፡ ህ.ግ. ካብቲ ሓራ ዘውጽኦ ከተማታትን ህዝቢ ብጸዕቂ ዝነበሮ ከባቢታት ከበሳን መታሕትን ኣዝሊቑ፡ ንዝተናውሐ ኩናት ናብ ሳሕል የምርሕ ስለዝነበረ፡ እቲ ብፊደኦታት ስርዓት ደርግ ብዛዕባ ተጋደልቲ ዝንዛሕ ዝነበረ ሓሶታት ዝምልሰሉ ዳርጋ ኣይነበረን። ፊደኦታት ስርዓት ደርግ ንማዕበል ብሒታን “ወንበዴታት ተደምሲሶም፡ አብ ባሕሪ ጠሊቆም፡ አብ መገዲ ከረን ነዘን ተገነጸልቲ ኣእጋረን ክንሰብረን ወዘተ.” ዝብል ኣደናቋሪ ፕሮፖጋንዳ እናቃልሓ ሞራል ህዝቢ ኤርትራ ንምኽርታም ብዙሕ ይግዕራ ነበራ።

የግዳስ፡ እዚ ናይ ሓሶት፡ ዳንከራን ፈንጠዝያን ክበንን ግዜ ኣይወሰደን። ጸላኢ ሳልሳይ መጠነ ሰፊሕ ወራር አብ ዘካይደሉ ዝነበረ ውጡር እዋን፡ ብባሕቲ ጥሪ 1979፡ ካብ ሓራ መሬት ኤርትራ፡ ኣኽራናት ስሕል፡ ድምጺ ሓፋሽ፡ ድምጺ ተቃላኲቲ ኣንጎድጎደ። እዚ ድምጺ’ዚ አብ ባይታ ዝነበረ ኩነት ብልክዕነት ክገልጽ ምስ ጀመረ፡ ንማዕበል ፊደኦ ብሒቶም በኹኹታ ሓሶት በልል ዘብሉ ዝነበሩ ደርጋውያን መንጸሮር ርእሲ እዩ ኮይኑዎም። ሓሶትን ሓቂን ገጽ ንገጽ ተፋጠጣ። ደርግ ዕርቃኑ ወጸ። ዕርቃኑ ክኸውል ከኣ ብዘይካ ንድምጺ ሓፋሽ ምዕናው፡ ካልእ ምርጫ ኣይተራኣየን። ድምጺ ሓቂ ዝተደከሙትሉ ቦታ ረኺቡ ንምዕናዎ ብመሬትን ሰማይን ኩሉ ዝከኣሎ ገበረ። ኣዕናዊ ቦምባታት ፈቐዶኡ ተደርብዩ፡ ሰራዊቶውን ነዚ ፍሉይ ዕላማ ተዋፊሩ። ኩሉ ሃቕነታቱ ግን ከንቱ ኮይኑ ተሪፉ።

አብ 1981-82 ንሻድሻይ ወራር አብ ዝነቐለሉ፡ ብዙሓት ታንክታትን መዳፍዕ ዝጸዓና ተሽከርከርቲን አብ ማእከል ኣስመራ ሰሪዑ ብምኹላል፡ “ወይለኦም ደቅኹም!” ኢሉ እናፈከረ ንሳሕል ተበጊሱ። ቀመማዊ ጋዝ ክጥቀም ምጂኡውን ኣተምብህ። ነዚ ጥርዚ ኩሎም ወራራት ምጂኑ ዝተነግረሉ ሻዱሻይ ወራር ንምምካት፡ ድምጺ ሓፋሽ ብኹሉ ቋንቋታት፡ “ሎሚ ዘይከተት ብደዉ ከም ዝሞተ! ዝመጸ ይምጸእ ወራሪ ብቕልጽም ሓፋሽ ሓራሪ” እናበለት ፍናን መኸተ ዘዕርግ መደባት ተቃልሕ ነበረት። ስርዓት ደርግ ድምጻ ክዕፍን ዘካይዶ ዝነበረ ናይ ዓቕሊ ጽበት ፈተነ በዲሃ፡ ህዝቢ አብ ጎድኒ ደቁን ሰውርኡን ተሰለፉ። ንጥፍኣቱ ዘንቀደ ወራር ከፍሽል

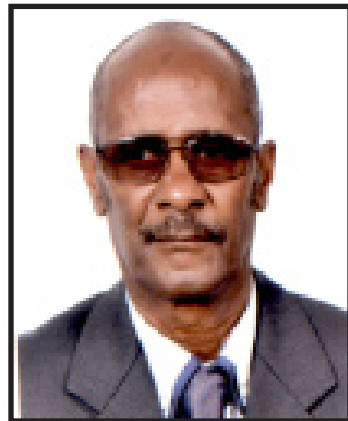
ድምጺ ሓፋሽ ኩሉ ንምዕፋናን ንምዕናዋን ዝተኻየደ ፈተነታት ስዒራ፡ ንህዝባ ሓበሬታ እናስነቐት፡ ሓድነቱ ኣደልዲላ። ቋንቋታት፡ ባህልን ክብርታትን ህዝቢ ኤርትራ ዓቂባን ንምዕባለኡ ሰራሓን። ንጽምዋ ህይወት ተጋዳላይ ሰይራ ኣዛናጊዓን ምሂራን። ድሕሪ ናይ 4565 መዓልታት ዕዉት ስራሕ ድማ፡ ናጽነት ኤርትራ ኣበሲራ፡ ብሓደ ሓምለ 1991 ካብ ሻባይት (ሳሕል) ጠቕሊላ ኣስመራ ኣትያ።

ድምጺ ሓፋሽ ምዕቡል መሳርሒታትን ደገፍን ከይነበራ ንማዕበላት ሓሶት ስዒራ ክትዕወት ዝኸኣለት፡ ብቐንዱ ሳላ ተወፋይነትን ተበላሕነትን ኣባላታዮ ነይሩ። ብኣጋጣሚ መበል 40 ዓመት ምምስራታ ንገለ ካብ ሓለፍቲ፡ ገዳይም ኣባላትን ልኡኻትን ድምጺ ሓፋሽ ኣዘራሪብና ኣለና። ትሕዝቶ ናይዚ ጽሑፍ ብቐንዱ ድሕሪ ናጽነት ንጥፊታት ድምጺ ሓፋሽ ንምምዕባል ናብ ዝተኻየደ ስራሕ ዘተኩረ ኮይኑ ዝኸርታቶም ከካፍልኑ እዮም።

ተስፋይ ቀለታ፡-

ድሕሪ ነጻነት ዋና ዳይረክተር ክፍሊ ፕረስን ኣገልግሎት ዜናን፡ ካብ መፋርቕ 1996 ክሳብ 2003 ድማ ዋና ዳይረክተር ፊደኦ ድምጺ ሓፋሽ ኮይኑ ዘገልገለ ገዲም ተጋዳላይ እዩ። ድምጺ ሓፋሽ ኣስመራ ድሕሪ ምእታዎ ከመይ ቀጸላ ቊንጣሮ ካብ ዝኸርታቱ ብኸምዚ ዝሰዕብ ኣካፊሉና።

ድምጺ ሓፋሽ በቲ ዝነበራ መሳርሕን ዓቕሚ ሰብን ንደርግ ስዒራ ኣስመራ ኣትያ። ዝተኣትወቶ ሓድሽ መድረኽ ግን፡ ናቱ ብድሆ ሒዙ ስለ ዝመጸ፡ ብሓድሽ ውዳበን ኣገባብ

ኣሰራርሓን ክግጠም ነይሩዎ። አብ ኣስመራ ደርግ ዝገደፎ ዝጠቐም መሳርሒ ይኹን ዓይነትን ብዝሕን ዘለዎ ዓቕሚ ሰብ ኣይነበረን። ደድሕሪ ናጽነት ከኣ፡ ብዙሓት ምኩራት ኣባላት ድምጺ ሓፋሽ፡ ንካልእ መድረኻዊ ዕማም ስለዝተደልዩ፡ ናብ ካልኣት ትካላት መንግስቲ

ተቆይሮም። እዚ እናኾነ ከአ ስራሕ ዜና ሰፊሉ። ዝርከቡ ዓቕሚ ሰብ ናብ ጋዜጣ፡ ቴሌቪዥን፡ አገልግሎት ዜናን ድምጺ ሓፋሽን ተመቓሪሉ። ብሓቂ ነቲ ሓድሽ ዕማም ዝበቅዕ ሞያዊ ዓቕሚ ኣይነበረን። ስራሕ ዜና ከኣ የብልናን ኢልካ ዝግደፍ ወይ ዝውንዘፍ ኣይኮነን። ነቲ ዘጋጠመ ብድሆ ክንምክቶ ድማ ቅሩብነትን ተወፋይነትን ናይ ኣባላት ከም ቀደሙ እዩ ነይሩ።

ሓደ ካብቲ ቀዳምነት ዝተሰርዐ መደባት ናይ'ቲ እዋን'ቲ፡ ነቲ ብደምና ክዉን ዝገበርናዮ ናጽነት፡ ብድምጽና ዳግማይ ንምርግጋጽ፡ ኣብ መላእ ኤርትራ ረፈረንደም ምክያድ'ዩ ነይሩ። መሳርሒታትና ከየመሓየሸና፡ ዘድሊ ተሞኩሮ ከይደለብና፡ ዓቕሚ ሰብ ከየሓየልና ረፈረንደም ኣርኪቡ። እንተኾነ፡ ንቕሓት ህዝቢን ጽፉፍ ውዳበ መንግስታዊ ኣካላትን ስለዝሓገዝ፡ ዕማም ድምጺ ሓፋሽ ተቓሊሉ። ውሁድ ስራሕ ስለዝተሰርሐ ድማ፡ ውጽኢት ረፈረንደም፡ ብኣንጻባራቂ ዓወት ተዛዚመ።

ዋሕዲ ተሞኩሮን ሕጽረት መሳርሒታትን ብሓደ ወገን፡ ዝነበረ ዓበይቲ ዕማማት ብቲ ካልእ፡ ነዊሕ ሰዓታት- እንተላይ ቀዳመ-ሰንበት ብዘይ ዕረፍቲ ክንሰርሕ ይድርኽና ነይሩ። ሓደ ክንዲ ብዙሓት ሰራሕታ፡ ቀስ ብቐስ ድማ ዝኣክል ተሞኩሮ ተጠርዩ። ሓድሽ ህንጻ ተሃንጹ፡ ሓድሽ መሳርሒታት እውን ተኣታትዩ። ካብ ዩኒቨርሲቲ ኣስመራን ካብ ሚኒስትሪታትን ናብ ዜና ዝተመደቡ ኣባላት ተሞኩሮ እናደለቡ ከይደም። ብኡ መጠን፡ መደባት ሰፊሉ፡ ሰዓታት ፈነወ ተወሲኹ። ዘገምታዊ ለውጢ እናቐጸለ ከይዱ።

ኣብ መፋርቕ 1998፡ ንሰላምን ገስጋስን ህዝቢ ኤርትራ ዝዕንቑፍ ዘራጊ ሃዋህው ተኸሲቱ። ስርዓት ወያነ ብደብ ኣሳቢቡ ዝጀመሮ ተጽብኦ ናብ ኩናት ኣዕሪገዎ። መንግስቲ ኤርትራ፡ ነቲ ኩነታት ብህድኣት ክሕዞ እዩ ወሲኑ። ድምጺ ሓፋሽ ከኣ ብተመሳሳሊ፡ ደድሕሪ ተኹታኹ ብህሎታት ማዕከናት ዜና ስርዓት ወያነ ክትሰዕብ ኣይመረጸትን። መንግስቲ ኤርትራ፡ “ቀዳመይቲ ጥይት ኣይንትኩስን፡ መሬትና ኣይንህብን ዘይናትና ኣይንደልን” ይብል ስለ ዝነበረ፡ ድምጺ ሓፋሽ ኣብዚ መቓንዚ ኮይና፡ ሓሶታት ስርዓት ወያነ እናቃልዐት፡ ድሌት ህዝቢን መንግስቲን ኤርትራ ንሰላምን ሕጋዊነትን እናድመቐት፡ ናብ ህዝባ፡ ህዝቢ ኢትዮጵያን ዓለምን ዝቐንዐ መልእኽቲታ ተመሓላልፍ ነይራ።

ስርዓት ወያነ ቀዳማይ፡ ካልኣይ፡ ሳልሳይ እናበለ ኣብ ልዕሊ ህዝብን መሬትን ኤርትራ፡ ካብ ዓሰብ ክሳብ ኣምሓጀር መጠነ ሰፊሕ ወራራት ኣካይዱ። እዚ ግዜ'ዚ ንድምጺ ሓፋሽ ዝጸንከረ

እዋን እዩ ነይሩ። ምክንያቱ፡ ዝበዝሑ ኣባላት ድምጺ ሓፋሽ ናብ ግንባራት ከቲቶም ስለዝነበሩ እቲ ዕማም ኣብ ውሑዳት ኣባላት'ዩ ተደሪቡ። መተካእታ ናይ ዝኸተቱ ክኢላታት ኣባላት ድምጺ ሓፋሽ፡ ካብ ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ህግደፍን ባህላዊ ጉዳያትን'ኳ እንተ መጹ እቲ ዕማም ተፋኹሱ'ምበር፡ እፎይታ ኣይሃበን።

ኣብ እዋን ኩናት፡ ሓበሬታ ሓይሊ እዩ። ንህዝቢ ኣብ እዋኑ ሓበሬታ ክትህብ ኣለካ። እዚ ቀሊል ኣይነበረን። ሓደ ሓደ እዋን ኩነታት ኣብ ሰዓት ሰዓት ይቃያየር ስለዝነበረ፡ ንምሳሕ ወይ ሰዓት 6:00 ናይ ምሽት ኮይኑ ኣልካ ዝዛኻ ክትከይድ ዝከኣል ኣይነበረን። ዝሰርሕካዮ ዜና ትቐይሮ። ኣንብብቲ ኣብ ስትድዮ ምስ ኣተዉ ደው ተብሎም። ዓወታት ዘበስር ሓዲሽ ዜና ኣብ ስቱድዮ ከለዉ ተቐብሎም። ብዘይካዚ፡ ድምጺ ሓፋሽ፡ ህዝቢ ዝተማልአ ሓበሬታ ንኸረክብ፡ ምስ ፕረዚደንት ኢሳይያስ ብቐጸሊ ቃለ-መጠይቅ እናካየደት ሕቶታት ህዝቢ ኪትምልስ ሃቂና እዩ። እቲ ብፕረዚደንት ኢሳይያስ ዝወሃብ ዝነበረ ሰፊሕ መግለጺታትን፡ ብቤት ጽሕፈት ፕረዚደንትን ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ህግደፍን ኣብ እዋኑ ናብ ድምጺ ሓፋሽ ዝለኣኸ ዝነበረ ሓበሬታታትን፡ ህዝቢ ነቲ ወራር ተማእዚኑን ሰጢሙን ክምክቶ ኣኸኢልዎ እዩ።

ድምጺ ሓፋሽ፡ ኣብ ውሽጥን ወጻእን ዝነበር ህዝቢ ኤርትራ ብጉልበቱን ንዋቱን ዝገብሮ ዝነበረ ደገፋት ብቐጥታ ትፍንዎ ነይራ። በዚ ድማ ህዝቢ ኤርትራ፡ ንሃገሩን ጀጋኑን ዝበቐ ነገር ከም ዘይብሉ ብዝገባእ ኣንጻባሪቓቶ። ዜጋታት ብብዓቕምም ካብታ ዝነኣሰት እንቋቐሖ ክሳብ ኣሸሓት ዶላራት ከበርክቱ፡ ኣደታት ስልማተን ቀንጢጠን ክልግሳ ዝሰምዐ ኩሉ፡ ሃገራዊ ፍቕሪ ህዝቢ ኤርትራ መዳርግቲ ከም ዘይብሉ መስኪሩ። ኣደታት እኸለ ማይ ሓዘን ጀጋኑ ደቀን ኣብ ዝርከብዎ ድፋዓት ጥብ ክብላ፡ ክዳውንቲ ውጉኣት ክሓጽባን ውጉኣት ክከናኸናን ኣብ ትካላት ሕክምና እናኸዳ ዘካይደኦ ዝነበራ

ንጥፈታት፡ ልኡኸት ዜና፡ ካብ እግረን ከይተረፉ፡ ዝሰነድዎ ታሪኽ፡ ህያው ኣበርክቶ ማዕከናት ዜናና፡ ሳላዚ ውሁድ ጻዕሪ ከኣ ጸላኢ ዘፍ ኢሉ። እዚ እዋንዚ፡ ድምጺ ሓፋሽ ካልእ ግንባር ወይ ካልእ መድፍዕ ኮይና ዝመከተትሉ፡ ኣባላታ ድማ ብብርዖምን ማይከሮፎምን ተኩሶም፡ ኣድሚዖም።

ኣብዚ ጽንኩር ናይ መኸተ እዋን እንከላ ድምጺ ሓፋሽ መደባት ካብ ምስፋሕ ኣይበኹረትን። ብቋንቋታት ብሊን፡ ሳሆ፡ ናራን ብዳውየትን ፈነወ ጀሚራ። ነዘን ቋንቋታት ዘካይዱ ክኢላታት ምርካብ ኣጸጋሚ እኳ እንተነበረ፡ ሚኒስትርታት ትምህርትን ምክልኻልን ብዝገበርዎ ደገፍ ክውን ኮይኑ። ብፍላይ ብቋንቋ ብዳውየት ክኢላታት ረኺብካ ፈነወ ምጅማር፡ ስነ-ጥበባዊ ወዲ ድሩፍ ዝገበሮ ደገፍ ዝርሳዕ ኣይኮነን። ምምስራት ናይዘን ቋንቋታት፡ ህዝቢ ኤርትራ ካብ ጻት ንጻት፡ ኣብ ሓደ እዋን ሓበሬታ ከም ዝረከብን ብሓደ ህርመት ልቢ ኣብ ልምዓትን መኸተን ከምዝሰምርን ኣብ ምግባር ሓጺዞ። ብቋንቋኦም ዝዘይሙን ዝገጥሙን በዚሓም። ኣብ ዝኾነ ጫፍ ኤርትራ ፊደላ ትረኽበሉ እዋን ከኣ ተፈጢሩ።

ብተወሳኺ፡ ነቲ ኣብ ውሉን ሰዓታት ዝፍኖ ዝነበረ ስሩዕን ዕቱቡን ፕሮግራማት ዝሕግዝ፡ ህዝቢ እናተዛናገዐ ዝመሃረሉ ነዊሕ ሰዓታት ዝኸይድ ተወሳኺ ፈነወ FM (ፊደላ ዛራ) ተመስሪቱ። ምምስራት FM ዝዚፍ ናይ ወጻኢ ሽርፊን ክኢላዊ ዓቕምን ዝሓትትኳ እንተነበረ፡ ጨንፈር ምህንድስና ድምጺ ሓፋሽ፡ ወጻኢታት ንምውሓድ ብውሽጣዊ ዓቕም መሳሪሒታት FM ተኺሎም። ምኽፋት FM ከሎም ስነ ጥበባውያን ኣብርክቶኦም ዘዕብዩሉን ስነጥበባዊ ስርሓቶም ብኹሉ ቋንቋታት ሃገርና ናብ ህዝቢ ዘብጽሑሉን ሰፊሕ ዕድል ፈጠሩ።

እቲ ግዜ'ቲ ጽንኩር እኳ እንተነበረ፡ ድምጺ ሓፋሽ፡ መደባታት ንምግምጋም፡ መሕተት ፎርም ኣዳልዮ፡ ሰማዕቲ እንታይ ይብሉን ይደልዩን፤ ንጸርነትን ዝርገሐን ድምጺ ሓፋሽ ከመይ ይመስል፤ ከንደይ ካብ ህዝቢ ኤርትራ ፊደላ ይሰምዕን ይውንንን፤ ዘጠቓልል መጽናዕቲ ተካይድ ነይራ። በቲ ዝተኻየደ መጽናዕቲ ድማ 70% ካብ ህዝቢ ኤርትራ ፊደላ ከም ዝውንን ተረጋጊጹ። ምቹእነት ግዜ ፈነወ ተለልዩ። ናብ ኣብያተ ጸሎት ዝኸዱ ሽማግሌታት፡ ናብ ስራሕ ዝወፍሩ ሸቃሎ፡ መንእሰያት እንተወሓደ ድምጺ ሓፋሽ ንክከታተሉ መደባት ተመዓራርዩ።

ኣብ መጨረሻ ስም ድምጺ ሓፋሽ ክለዓል ከሎ ወትሩ ክዝከሩ ዝግባእ፡ ኣብ ምዕባል ዜናዊ ስርሓት ዓቢ ኣበርክቶ ዝገበሩ፡ ኣስመራ ምስ ኣተና ካብ ዝተሰውኡ ኣባላትና ውሑዳት ክጠቅስ እደሊ፡-

- 1) ድምጺ ሓፋሽ ካብ ትምህርት ክሳብ ዕለተ መስዋእቱ፡ ኣይልን ዝርገሐን ድምጺ ሓፋሽን ቴሌቪዥን ኤርትራን ክዓመቑን ክሰፍሕን ንኣስታት ኣርበዓ ዓመት ብዘይ ዕረፍቲ ዝተቐለሰ ኢንጂነር ምሕረትኣብ ተስፋገርግስ።
- 2) ሰፊሕ ዝርገሐን ብዙሓት ሰማዕትን ንዘለዎ ፕሮግራም ዓረብ መስሪቱ ንምዕባዩ ጻዕሪ ዘካየደ ኣብብከር ናይብ (ወዲ ናይብ)
- 3) ፕሮግራም ቋንቋ ትግራይት ንክዓብን ክሰፍሕን ከይተሓለለ ዝጸዓረ ናይዝጊ ወልዱ።
- 4) ብዓል ርሒብ ተሞኩሮ፡ ንዕብየት መደባት ቋንቋ ዓፋር ለይትን መዓልትን ዝሰርሐ ዓብደላ ዓብደራሕማን (ዓብደላ ዓፈር)
- 5) ኣብ ሰማዕቲ ቋንቋ ኣምሓርኛ፡ ሓቕነትን ፍትሓውነትን ጉዳይ ህዝቢ ኤርትራ፡ ዕላማን ባህርያትን ህግ ንክፍለጥ፡ ንነዊሕ ዓመታት ዝሰርሐ፡ ኣምባሳደር ግርማ ኣስመሮም፡ ከምኡ'ውን ካልኣት ዘይጠቐስከዎም ክብርን ምስጋናን ዝግብኦም እዮም።

ምብራቕ ተወልደ፡-

ስራሓይ ኣብ ስቱድዮ፡ ዜናታትን መደባትን ምምላሕ ስለዝነበረ፡ ኣነ ከይሰማዕኩዎ ዝሓልፍ ሓበሬታ ኣይነበረን። ኣብ 1993 ሳልሳይ ውድባዊ ጉባኤ፡ ኣብ ናቕፋ እናተኻየደ እንከሎ፡ ኣስማት ሰዉኣት ንምግላጽ ኣብ ናቕፋ ግዝያዊ ስቱድዮ መስሪትና ነይርና። እቲ ዝርዝር ኣስማት ኣዝዩ ብዙሕ ስለዝነበረ እናተበራረና ነንብብ ነይርና። ስም ጅጋኑን ዝተሰውእሉ ቦታን ከንብብ ዕድል ስለዝረኽብኩ፡ ሓበን እኳ እንተተሰማዓኒ፡ ስም ነፍሲ ወከፍ ጅግና ክጽውዕ ከለኹ፡ ንስድራቤቱ ወይ ስድራቤታ መርድእ ይነግር ከምዘለኹ ኮይኑ ይሰመዓኒ ስለዝነበረ፡ ኣብ ንባብ ጋእ ጋእ ይብል ነይረ። እቲ እዋንቲ ብሕልና ምስቶም ገዲፍናዮም ዝመጸእና ሰዉኣትና ንራኽበሉ ረዚን ህምት እዩ ዝነበረ። ዋላ ኣዕሪፍካ እውን ካብ ዝኸሮም ኣይትእለን ኢኻ። ሓደ ምሽት ስትድዮ ክሳብ ዝኣቱ ኣብ ብስኪሊቲይ ካብ ዝነበረ ደብዳቤታት ንኣንቲ ኣውጺኦ ከንብብ ፈቲነ።

“16 ነሐሰ 1982 ግንባር...ናቕፋ

ናብ ብጸይቲ ምብራቕ ተወልደ፤

ድምጺ ሓፋሽ፡ ሻባይት

ካብ ብጸይትኪ ሚርያም አስረስ፡-

“...ሽዱሻይ ወራር ብቻልስና ፈሽሉ ኣብ ተዛማዲ ሰላም ኢና ዘሎና። ካብኻትኩም ንግንባር ከቲተ ድሕሪ ምፍላይ፡ ኣብ ዓንበረብብ ነፋሪት ሃሪማትኩም ወዲ መስርዕና ተኸስተ (ክለይ) ከም ዝተሰወአ ሰሚዐ፡ ኣዝዩ ሓዚነ። ኣብ ሰውራ መስዋእቲ ዘይተርፍ እዩ። ንሕናውን ንተኸስተ ክለይ ሓደ መዓልቲ ከነርክቦ ኢና። ምብራቕ ሓፍተይ ከምቲ ብተወፋይነት ትሰርሕዮ፡ ዝረኣኹዮ ንጋታት ኣብ ምእራምን ብጸትኪ ኣብ ምምዕባልን ድሕር ኣይተበሊ ሓደራ። ድሕር ሕጂ ክንደየናይ ከይንራኽብ። ንበዓል ምሕረትኣብ ንጹር ፈነወ ድምጺ ሓፋሽ ክንሰምዕ ብእትገብርዎ ዘለኹም ጸዕሪ የቐንየልና በልዮም። ቻው...ቻው...ቻው። ዓወት ንሓፋሽ!!”

እዛ ደብዳቤ ናይ ኣባል መስርዕይን ብጸይተይን ዝነበረት ጥራይ ዘይኮነት፡ ናይ ዘፍቅራ መሓዛይ ሚርያም አስረስ እያ። ሚርያም በኹርን ሕንጻስ ልደን ነዲአ ምዃና ተዕልለኒ ነይራ። ምስ ኣዛዚ ብርጌድ 58 ብጸይ ኢሳያስ ተወልደ (ወዲ ፍላንሳ) ተዛማዲ ሓንቲ ህጻን ወሊዳ ነይራ። ዕድል ኣይገበረትን ግን፡ እታ ህጻን ንሚርያምን ወዲ ፊላንሳን መጽውዒ ከይትኸናም፡ ኣይጸንሐትን፡ ሽዑ ንሽዑ ሞይታ። ብድሕሪኡ ሚርያም አስረስ ምስ ዝፋን ኣፈወርቂ ካብ መስርዕና ከቲተን ናብ ድፋዕ ከይደን።

መስርሕ ምንጋር ኣስማት ስውኣት እናቐጸለ ከሎ፡ መጀመርታ ናይ ሓወይ ተስፋኣለም ተወልደ ስም ክንበብ ሰሚዐ። ነዊሕ ኣይጸንሐን ከኣ ስም ናይታ ዝፈትዋ ብጸይተይ ሚርያም አስረስ፡ ቀጸሉ ናይ ተኸስተ (ክለይ)፤ ጸኒሑ ከኣ ስም ናይ በዓል ቤታ ንሚርያም ኢሳያስ ተወልደ (ወዲ ፍላንሳ) ክንበብ ሰሚዐ።

እታ ደብዳቤ 32 ዓመት ገይራ ኣላ። ጽምው ክብለኒ ከሎ ከኣ፡ ካብ ዝተቐመጠቶ እናኣውጸኣኩ የንብባ’ሞ፡ ንብጸተይ እዝክር።

መስፍን ተስፋይ፡-

መጀመርታ ልኡኽ ድምጺ ሓፋሽ፡ ደሓር ሓላፊ ኣገልግሎት ዜና ኮይነ ኣብ ዝሰራሕኩሉ ግዜ፡ ብዙሓት ዘሕጉሱ፡ ዘሕዝቡን ዘገረሙን ዜናታት ስሪሐ እዩ። ኣስመራ ምስ ኣተና ዝሰራሕኩወን ክልተ ዜናትት ግን፡ ወትሩ ካብ ዝኸረይ ኣይፍለያን። እታ ቀዳመይቲ፡ ናይ ናጽነት ሓጎስ፡ ደስታን ጓይላን ከይወዳእና፡ ድሕሪ ውሑድ መዓልታት ዋና ጸሓፊ ህ.ግ.፡ ብጸይ ኢሳያስ ኣፈወርቂ፡ “ነዚ ደስታን ፍሰሓን ክንረክብን ኤርትራ ኣባል

ማሕበረሰብ ዓለም ሃገር ኮይና ባንዴራ ክተንበልብል ዝገበሩ፡ ልዕሊ 50 ሽሕ ስውኣት ኣለዉ።” ምስ በለ ነታ ዜና ክሰርሓ ልዕሊ 10 ፊልዮታት ቀዲደ። ካብ ቴፕ ቀዲሐ ዜና ክሰርሕ ነዊሕ ግዜ ወሲዱለይ። ኣንባቢት ዜና ሰዓት ፈነወ ኣኺሉ፡ ምስ በለትኒ እየ ቅንዕ ኢለ።

እታ ካልኣይቲ ዜና ከኣ፡ ብሓሙሽተ ሰኔ 1998 ነፈርቲ ውግእ ኢትዮጵያ ኣብ ኣስመራ ኣብ ዝደብደባሉ ግዜ እዩ። ድሕሪ ነጻነት ደቅና ድምጺ ነፈርቲ ውግእ ክሰምዑ እዮም ዝብል ትጽቢት ኣይነበረንን። እታ ዝያዳ ዝገረመትኒ እቲ ዝደብደበ ፓይሎት፡ ድሕሪ ቀትሪ ንኻልኣይ ግዜኡ እናደብደበ ከሎ ብጸረ-ነፈርቲ ነፋሪቱ ተወቐዓ ምምራሹ እዩ። እቲ ፓይሎት፡ ኣብ 1984 ኣብ ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል፡ ግራት ኣብ ዝተባህለ ቦታ ንታንክታት ህ.ግ. ክወቅዕ ክብል፡ ብጸረ-ነፈርቲ ህግ ተወቐዑ ዝተማረኸ እዩ። ህ.ግ. ንሸውዓተ ዓመት ተኸናኺኑ እዩ ሓዝዎ። ምስ ናጽነት ከኣ ኣስመራ ኣትዩ። ግዜያዊ መንግስቲ ኤርትራ ንሰሙናት ኣብ ኣምባሳደር ሆቴል ኣቐሚጡ ክከናኸኖ ድሕሪ ምጽናሕ ከኣ፡ ብኸብሪ ንኣዲስ ኣበባ ኣፋንዮም። ፓይሎት ሻምበል በዛብህ ጴጥሮስ፡ ኣብ ሜዳ ካብ ዝነበሩ ምሩሻት መኮነናት ኩናት ደርግ ሓደ እዩ። መዓር ዘኾለስት ኢድ ብዓቃቢቶ ስኒ ተነኺሳ ክትደሚ ዝብልኹም ከምዚ እዩ። እዚ ተዘክሮታትዚም ከመይ ኢሉ ክርሳዕ።

ገብረንጉስ ዘርአ፡-

24 ግንቦት፡ ኣጋ ፍርቂ መዓልቲ፡ ጎዳይፍ ሓሊፈ ናብ ኤክስፖን ሎሚ ሚኒስትሪ ሕርሻ ዘሎ ቦታን ኣብ ዝፈላሊ መስቀላዊ መንገዲ ምስ በጻሕኩ፡ ቀደም ዝፈልጦ ተኪኤ ዝተባህለ ዓርከይ ጎፎ-ጎፍ ረኺበዮ። ናፍቕትና ድሕሪ ምውጻእና ተኪኤ “ዝኹምዶ ክወስደካ፡” ኢሉኒ። ኣነ ግን ቅድሚ ናብ ወለደይ፡ ናብቲ ፊድዮ ኣስመራ እትርከቦ ቦታ ክወስደኒ ሓቢረዮ። ብመኪና ሲነማ ኣስመራ በጺሕና። ንተኪኤ “ንስድራይ ደሓን ከምዝኣተኹ ሓብርም” ኢለ ናብቲ ኣብ ቀጽሪ ቴለኮሙኒኬሽንን ሲነማ ኣዝመራን ዝነበረ ስቱድዮ ፊድዮ ኣስመራ ኣትዩ። ድሕሪ ቀትሪ ኣብ ዛዛሚ ኩናት ተዋፊርና ዝነበርና ኣባላት ክፍሊ ዜና፡ ኣብቲ ቦታ ተኣኻኽብና። እታ ህምት ልክዕ ከምቲ ኣብ ዓውደ ውግእ ዝዓበዩ መድፍዕ ... ቢኤም... ታንኪ፡ ምስ ማረኽካ ትሕጎሩ፡ ኣባላት ዜና ከኣ፡ እታ ወንበይታት፡ ሸፋቱ፡ ተነጻልቲ...እናበለት ክትጸርፈና ትውዕል ዝነበረት ረድዮ ስርዓት ኢትዮጵያ ምምራሽና ኣብ ሂወታይ እታ ዝዓበየት ጦብላሕታ እያ።

እታ ካልአይቲ ዝኸረይ፡ ኣብ ሓንቲ ካብ መዓልታት መወዳእታ ወርሒ ታሕሳስ 1991 ዝነበረት ፍጻመ እያ። የማነ ገብረኣብ ጸዊዑ፡ “ህዝብና ዝሳቐይሉ ዝነበረ ቤት ማእሰርቲ ‘ማርያም ግምቢ’ ንህዝቢ ኩፋት ክንገብሮ ስለዝኸና፣ ናብቲ ቦታ ተበገስ” ኢሉ። ኣብቲ ቦታ፡ ንነዊሕ

ዓመታት ኣብ ማርያም ግምቢ ዝተሳቐየን ዝተግርፉን ዜጋታት ተረኺቦም መግለጺታት ይህቡ ነይሮም። ህዝቢ ኣስመራ ጥራይ ዘይኮነ ድማ ካብ ኣውራጃታት ከይተረፈ መዓልታዊ ብኣማኢት ሰባት ንማርያም ግምቢ እናመጹ ነቲ መግለጽታት ይከታተሉዎ ነይሮም። እቲ ቦታ፡ ፍጡር ወዲ ሰብ ንኸምኡ ፍጡር ወዲ ሰብ፡ ቁልቁል ኣፉ ኣብ ረሳሕ ማይ እናጠለቐ ዘሳቐየሉ፡ ፍረ-ነብሲ ወዲ ተባዕታይን ማህጸን ጓል ኣንሰተይትን ብኳፊንቲ ዝሓረሉ፡ ሰባት ቁጽሪ ሾመንተን ሄሊኮፕተርን ተባሂሉ ብዝጽዋዕ ጨካን ኣገባብ ማእሰርቲ ዘስካሕክሕ ግፍዒ ዝርኣይሉ ቦታ እዩ ነይሩ። ካብዚ በቶም እሱራት ነበር ዝወሃብ ዝነበረ መግለጺታት ሓደ ካብ ሓደ ዝሓለፈ እዩ። መርመርቲ፡ ምእማን ንዝኣበየ እሱር፡ ቅድሚ ምርሻኑ ንኸልተ ምናት ኢዱ ሰይሮም ከም ዘይንቀሳቐስ ይገብሩዎ ምንባሮም እቶም ግዳያት ከዘንትው ከለዉ፡ በጻሕቲ ብብኸያት ይንኸነኹ ነበሩ። ነዚ ምቅላሕ ዕማመይ ብምንባሩ፡ ክሳብ ሎሚ ካብ ዝኸረይ ኣይተፈልየን።

ሳዕድያ እብራሂም፡-

ሎሚ ድምጺ ሓፋሽ መበል 40 ዓመታ ከተኸብር እንከላ ዝስምዒኒ ባህታ ወሰን የብሉን። ምኽንያቱ፡ ስለስተ ርብዒ ካብ ዕድመይ፡ ኣብ ከርሳዛ ፍትሒ ከይገዕጸጽ፡ ሓቂ ክስዕር

ዝተቐለሰት ድምጺ ሓፋሽ እየ ኣሕሊፈዮ። በዚ ኣጋጣሚ’ዚ፡ ንኹሎም ኣብዚ ደረጃ’ዚ ዘብጽጹዎ መሰረትቲን ኣሰሮም ስዒቦም ንቦታኦም ተኪኦም ዝሰርሑ ዘለው ኣባላታን እንቋዕ ፍረ ጸማኹም ክትርእዩ ኣብቀዓኩም እብሎም። ንኹሎም ሰማእታትና ድማ ክብርን መጎስን።

ይዝከረኒ፡ ድሕሪ ነጻነት ነቲ ብደምና ዝተረጋገጸ ናጽነት፡ ብረፈረድም ክነውሕሶ ስለዝነበረና፡ ፕሮግራም ቋንቋ ዓፋር ኣብቲ እዋንቲ ዝሰፍሐ መደባቱ ኣገባብ ኣደማምጸ ዝሕብር ጎስጓስ እዩ ነይሩ። ኣቀራርባኡ ብመሳጢ ድራማትታን ግጥምታትን ብምንባሩ፡ ተጓዳዊ ከይተረፈ ፊደላ ኣንጠልጢሉ እዩ ዝኸይድ ነይሩ። ፕሮግራም ቋንቋ ዓፋር ብዘይካ’ዚ፡ ደንካልያ ማሕበራዊ ኣገልግሎት ዝተሓረም ዞባ ብምንባሩ፡ ህዝቢ ተጠቃሚ ሃብቲ ባሕሩ ክኸውን፡ ጎዳእቲ ልምድታት ከወግድ፡ መርዓ ትሕቲ ዕደመ ክነጽግ፡ ደቀንስትዮ

ኣብ መኣዲ ትምህርቲ ክሳተፋ፡ ሰፊሕ ጎስጓስ እዩ ኣካይዱ። ከም ውጽኢት ናይቲ ጎስጓስ ከኣ፡ ኣብዚ እዋን ብዙሓት መንእሰያት ሃገራዊ ኣገልግሎት ፈጸሞም፡ ኣብ ኣብያተ ሕክምና፡ ኣብያተ ትምህርቲ፡ ኣብያተ ፍርዲን ካልእ ትካላትን ብትምህርቶም ንህዝቦም ከገልግሉ በቂዎም

ኣለው። ኣብዞም ትካላት እዚኣቶም ኮነ ኣብ ኣኼባታት ብኣስተርጓምቲ ዝንገሮ ዝነበረ፡ ሎሚ ህዝቢ ዓፋር ብደቁ ይግልገል ኣሎ።

ኣብ 1998፡ ባይቶ ኢትዮጵያ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ውግእ ምስ ኣወጀ፡ እቲ ዞባ ዓውደ ውግእ ኮይኑ ብምንባሩ፡ ፕሮግራም ቋንቋ ዓፋር ሓያል ስራሕ የድልዮ ነይሩ። በዚ ድማ፡ መደባቱ ካብ ሓደ ሰዓት ናብ ስለስተ ሰዓት ኣደይቡ፡ ህዝቢ ድምጹ ዘስምዑሉ ቀጥታዊ መስመር ቴለፎን ከፊቱ ሰፊሕ ጎስጓስ ኣካይዱ። ብቋንቋ ኣደ ዝምህሩ መማህራን ምስ ተማሃሮኦም፡ ህዝቢ ኣብ ጎኒ ደቁ ክስለፍ፡ መንእሰያት ንሃገሮም ኣሎናልኪ፡ ክንስወኣልኪ፡ ክንዕቅበኪ ኢና ክብልዎ፡ ግጥምታትን ተዋስኢታትን እናዳለዉ፡ ናብ ድምጺ ሓፋሽ ብምልኣኽ ንፈነወ ቋንቋ ዓፋር ድርዒ ኮይኖም።

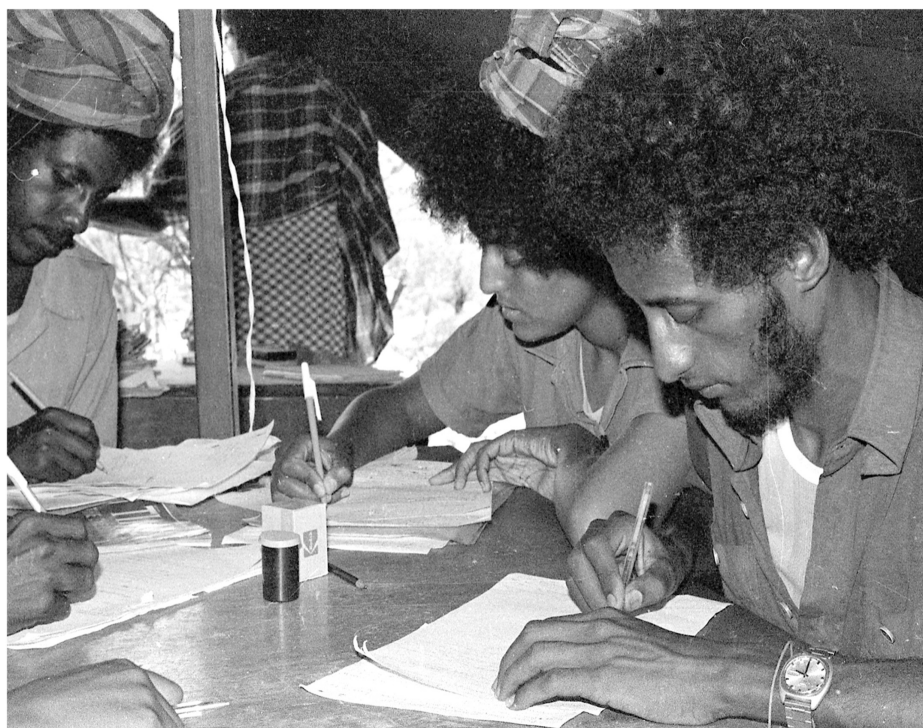
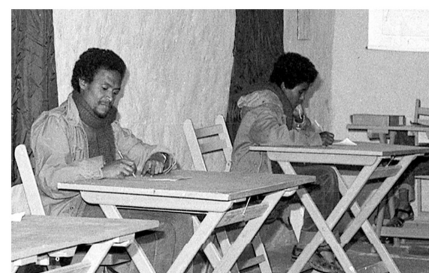
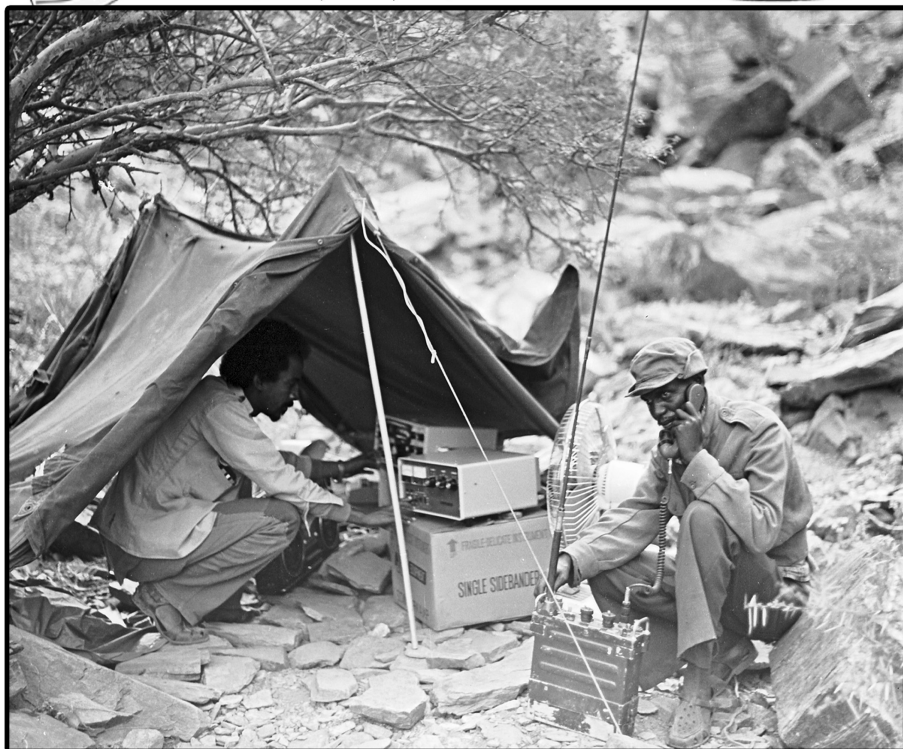
ሎሚ ነታ ኣብ ወርሒ ጥቅምት 1979 ዝተጸንበርኩዎ ድምጺ ሓፋሽ ክዝከራ ከለኹ፡ ቅድሚ ቅሩብ ዓመታት ብመስዋእቲ ንዝተፈልዩና፡ ንቋንቋ ዓፋር ኣብዚ ደረጃ ዘብጽሖ መምህራይ ዓብደላ ዓብዱራሕማንን መትኒ ድምጺ ሓፋሽ ዝነበረ ኢንጅነር ምሕረተኣብ ተስፋ-ገርግሽን ብኸብሪ እናዘከርኩ እየ።

ኣብ ግዜ ንባብ ዜና

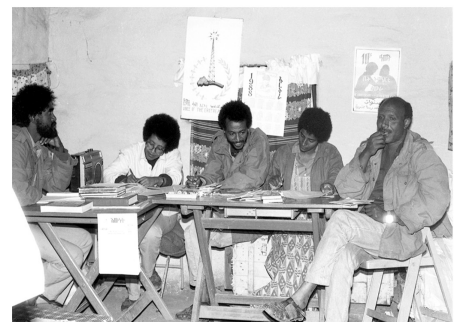
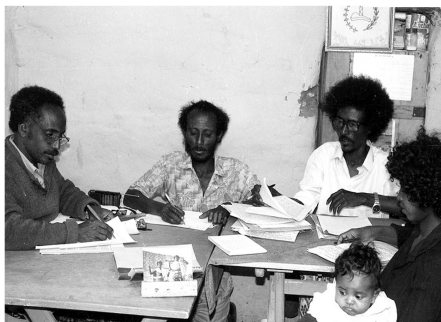
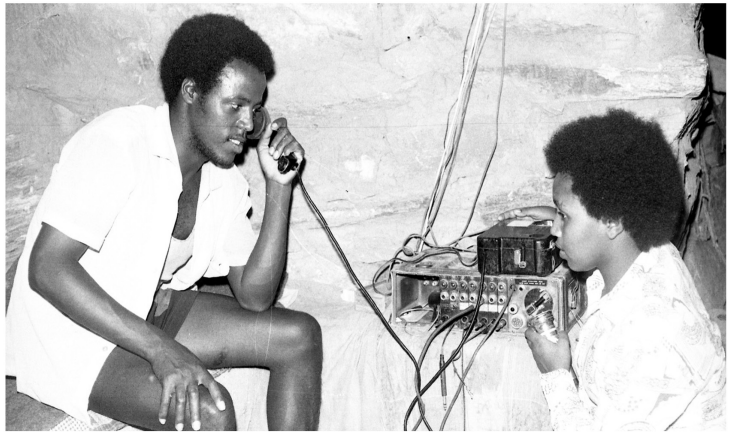
ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ : ኣብ እዋን ሓርነታዊ ገደቢ

ዲ.ዛይን ታእዛዝ ኣብርሃ
ሰኢሊ: ኣርካይቭ ጩ/ሰኢሊ

ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ: ኣብ ኣዋን ሓርነታዊ ገደሊ

ቅንዖት

ቃል ነበረ!
 ፍጥረት ከይሰረረ
 እጉሞ ከይበረረ - ሆየ ከይሰገረ
 ቀስቲ ከይፈንጠረ - ፍቕዲ ከይስመረ
 ቃል ነበረ!
 ቃል አብ ማዕመቕ ምድሪ ፈንኪሉ
 ቃል አብ ጠፈር ሰማይ ጨንዲሉ
 ይሰርብ ነበረ ዕንቅታ ተቲሉ
 ውኖ አልባብ ሒቆታታት ሰሚሉ
 ቃል ነበረ!
 አብ አጉዳ አግነት
 አብ ህድሞ ሰገነት
 ከይደረበ ስብነት
 ከይቀረጸ መንነት
 ቃል ነበረ!
 ቃል ነበረ ቃል ሳጸ
 እናተአገመ ብቻጸ
 እናተዓብሰ ብቹጸ
 ቃል ነበረ!
 ይትርንዕ 'ናዓንተረ
 ዓኹኹ 'ናሰረረ
 አይሂ 'ናኹረረ
 ቅድሚ ዝኣገረ
 ቃል ነበረ!
 ቃል ምስ ተነነ
 ሰርቢ ምስ ደበነ
 ቐልዒ ምስ ተሳሕነ
 ጭልግዕ ምስ ሰገነ
 ንኡስ ምስ ወንወነ
 ውሽጠ አጽዕዩ ዝሓቐነ
 ስንዛር ሕሹኹ ዘላፈነ
 ወዮ ቃል ግብሪ ኮነ።
 ቃል ምስ ጎመረ
 ከውሒ ምስ ሰምበረ
 ነቲ ድምጺ - ግብሪ ዝፈጠረ
 ነቲ ቃል - አሸሓት ዘስመረ

ተገናዝየምሉ ብመብረ
 ንዲቐሞ ብወረ
 መሊሰምሉ ብመድፍዕ
 ተሳንዮምሉ ክጠፍእ
 አጸምዮም ንቻሉ
 ከይሰማማዕ ንባዕሉ
 መራሕን ስዓብን
 ንኡስን ዓብን
 ረኻብን ወሃብን
 ወሳድን ቀራብን
 ከይራኽቡ ደንጊሮም
 ከይሰርሉ ጠንኪሮም
 አላሽ ክብሉ ከሲሮም
 ድሎን መድሎን ንሞቱ ሓቢሮም
 ጭፍራ ድምጺ ሻቡ አስታሒቂሮም።
 ጭርታ አእዛን ምስ ተዓዘመ
 አይሂ ዝርያ ምስ ጓዘመ
 ተጓንዩ
 ድምጺ ሓላይ ምስ ዘኸተመ
 ሓደ ረፍዲ ቃል ተሰምዐ
 ካብ ማዕመቕ ዝነትዐ
 እወ ቃል ተሰምዐ
 ሞጎድ ተንቲጉ ተኾዐ
 ቃል ተሰምዐ ብረስኒ ገንፊሉ
 ቃል ሚልዮናት ጠቐሊሉ
 ዋሕሊሉ አዋህሊሉ
 ብተኹሲ ማእኪሉ
 “ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ! ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ!”
 ደገመ ቀቀጺሉ
 ቃል ተደመሮ ቃል፣ ቃል-ቃል! ኢሉ
 ወዮ ሕጹይ መሲሉ
 ወዮ ንኡስ ገቢሉ
 ናጽነት ቀጂሉ ቃል-ቃል! ኢሉ።
 ሳሙኤል ገብረአደናይ

መሻርኽቲ ክብሪ ወሰኽቲ

የሴፍ ሃይለማርያም

ዝበርተዎን ሓበሬታ ናብ ሰማዒ ከተሰጋግርን ኣኽኢሉዎዩ።

ደምጺ ሓፋሽ፡ ናጽነት ከወይኑ ኣስመራ ክሳብ እትኣቱ፡ ዝበዝሕ መደባታ ብኣባላታ ይዳለዎኳ እንተነበረ፡ መሻርኽቲስ ነይሮማዮም። እዚኣቶም፡ ኣብ ዝተፈለለዩ ክፍልታት ደጀንን ድሕሪ መስመርን ዝነጥፉ ዝነበሩዎ፡ ናይ ምጽሓፍ ክኣለት ዝነበርም ኣባላት ባህሊ፡ ሕግን ፍትሕን፡ ጥዕናን ሕርሻን ከወይኖም፡ ብፍላይ ሓይል ጎሰጸሰ ኣብ ዘድልየሉ እዋን ኣብ ከም ሻዲሻይ ወራር (1982)፡ ምድሳስ ናደው እዝ (1988) ወዘተ. ብግዝያውነት ናብ ክፍሊ ዜና መጻሕፍት፡ መደባት የዳልው ነበሩ። ወራራት ምስ ተወድኦ ድማ፡ ነፍብ ኣሃዱታቶም ይምለሱ። እዚኣቶም፡ ሃገራት ደምጺ ሓፋሽ ኣብ ምሽፋን፡ ነቲ ዝነበረ ሕጽረት ዓቕሚ ሰብን ሞያዊ ብቕዓትን ኣብ ምምላእ ዓቢዩ ኣበርክቶ ነይሩዎም።

ደምጺ ሓፋሽ፡ እቶም ብደረጃ ትምህርቲ ይኹን ብምልከት ቋንቋታት፡ ናይ ነዊሕ ዓመታት ሞያዊ ብቕዓትን ተመኩሮን ዝነበርም ኣባላታ፡ ዳርጋ ብምልኡም ካብ ዜና ወጺኦም፡ ኣብ ካልኣት ትካላት መንግስቲ ላዕሊዎት ሓለፍቲን ኣምባሳደራትን ኮይኖም ስለዝተመደቡ፡ ኣብቲ ፈለማ ከቢድ ሃገሩ ፈጠሩላዮ። እዚ ሃገሩ እዚ፡ ክፍታሕ ስለዝነበረ ከኣ፡ ኣብ መጀመርያ 1997፡ ካብ ዩኒቨርሲቲን ካልእን ዝመጽኡ ዜጋታት ክትቁጽር ተገዲዱ። እቶም ዝቐጸሩ ዝነበሩ ዝበዝሑ ተዛራብቲ ቋንቋ ትግርኛ እዮም። ኣብ ካልኣት ቋንቋታት ኤርትራ ሞያ ጋዜጠኝነትን ናይ ምጽሓፍ ክኣለትን ዘለዎም ክትረክብ ቅሩብ ጸገማት ነይሩ እዩ። ነዚ ድማ፡ ካብ ካልኣት ትካላት መንግስቲ፡ ኣብ ሞያ ትምህርቲን ካልእን ዝነጥፉ ኣባላት ኩላን ብሄራት እናሰሩበካ ንምሽፋኑ ጸዕርታት ተኸይዱ።

መሻርኽቲ ንመራኸቢ ብዙሓን ኣድማዕነት ዝውህቡሉ ድርዒ እዮም። ደምጺ ሓፋሽ፡ ከም ኣብ እዋን ቃልሲ፡ ድሕሪ ናጽነትውን ንተራን ኣበርክቶን መሻርኽቲ ኣይዘገግዮቶን። ኣብ ዳግመ-ህንጻት ሃገር ኮነ ኣብ መኸተ ንልኡላውነት ሃገር፡ ህዝቢ ናይ ምክሰጻስን ምንቃሕን ዕማማ ብብቕዓት ንምስልሳል፡ ምስ መሻርኽቲ ክትገዳዮ መሪጸ። ትካላት መንግስቲ፡ ቦቲ ዝነጥፋሉ ዓውዲ፡ ብመንገዲ ደምጺ ሓፋሽ መልእኽተን ከመሓለፋቲ ባይታ ስለዝተፈጥረ ድማ፡ ካብ ግዜ ናብ ግዜ መሻርኽቲ እናሰሰኩ ከመጹ ጸኒሖም ኣለው። ምስ መሻርኽቲ ትካላት ተሓባቢርካ ናይ ምስራሕ ማለ ድማ፡ ንደምጺ ሓፋሽ እናሓየለት ክትከይድን ምስ መሻርኽታ ብምዃን ዝበለጸን

መደባት መሻርኽቲ፡ ናይተን ዝበዝሓ ትካላት ካብ 2003 ጀሚሩ እዩ፡ ብስሩዕን ዝተወደበን ኣገባብ ጸቂጡ ክሰርሓሉ ጀሚሩ። ቅድሚዚ ሓድሽ ኣወዳድባ፡ ህዝባዊ ግንባርን ሚኒስትሪ ምክልኻልን ፖሊስን ጸኒሖምኳ እንተቋረጽዎ፡ ምስ ንጥፊታቶም ዝኸይዱ ኣብ ፖለቲካን ጉስታላትን ዘተኩረ መደብ እናዳለወ፡ ብመንገዱ ደምጺ ሓፋሽ ዜጋታት ኣብ ምክሰጻስ ይነጥፉ ነይሮም።

ኣብዚ ግዜዚ፡ ደምጺ ሓፋሽ፡ ምስ ሽሞንተ መሻርኽቲ ስሩዕ መደብ ዝፍንወ መሻርኽቲ ትካላት ኣለውዎ። ሃማመተኤ፡ ሃማይኤ፡ ሚኒስትሪ ሕርሻ፡ ፖሊስ ኤርትራ፡ ሚኒስትሪ ሃብቲ ባሕሪ፡ ሚኒስትሪ ዕዮን ማሕበራዊ ድሕነትን፡ ሚኒስትሪ ፍትሒን ሃገራዊ ኮምሽን ባህልን ስፖርትን ኤርትራን፡ እዚኣተን ኣብ ዝተፈለለዩ እዋን ስሩዕ መደባት ዝጀመሩ ኮይነን፡ ነቲ ብመንግስቲ ዝተዋህበን ሓላፍነትን ዕማማትን ሓዘን፡ ብመንገዱ ደምጺ ሓፋሽ፡ ህዝቢ ይጉሰጉሳ፡ የንቅሓ፡ የምህሪን ይሕብሪን ኣለዎ። ዕላማኣንን ዘተኩራሉ ንጥፊትን ድማ፡ ብኸምዚ ዝስዕብ ክግለጽ ይከኣል፡-

ሃማመተኤ

ሃገራዊ ማሕበር መንእሰያትን ተማሃሮን ኤርትራ፡ ኣብ ጥሪ 1999 እዩ፡ ብቋንቋ ትግርኛ ናይ ሓደ ሰዓት መደብ ኣብ ደምጺ ሓፋሽ ክፍኑ ጀሚሩ። እዚ ኣብ መንእሰያትን ተማሃሮን ዘተኩረ መደብ፡ ኣብዚ እዋንዚ ሰሙናዊ ብሽሞንተ ቋንቋታት - ትግርኛ፡ ትግራይ፡ ኩፍማ፡ ሳሆ፡ ዓረብ፡ ዓፋር፡ ብሊጋን ናራን፡ ይፍኖ ኣሎ። ብተወሳኺ፡ ምስ መንእሰያት ክፉት ዘተ ዝካየዱሉን፡ ኣብ ማሕበራዊ ሂወቶም ንዘጋጥሞም ጸገማት ብዝምልከት ሕቶታት ኣቕሪቦም መልሲ ዝረኽቡሉን ናይ ሓደ ሰዓት መደብ “ሕቶ ሸባብ” - ብፊደዮ ኑማ፡ ንቐልዑን ኩተቴን እናዘናገዐ ዝምህር፡ ዘማእዘንን ዘነቓቕሕን ናይ ፍርቂ ሰዓት መደብ ስለሃ ድማ ብደምጺ ሓፋሽን ፊደዮ ኑማን ይቐርብ። ስለዚ፡ ሃማመተኤ፡ ኣብ ሰሙን፡ ናብ መንእሰያት፡ ተማሃሮን ቐልዑን ዝቐንዑ 10 መደባት ብደምጺ ሓፋሽን ፊደዮ ኑማን ንሰማዕቲ ይፍኑ። ዕላማ ናይቲ ካብ ፍርቂ ሰዓት ክሳብ ሓደ ሰዓት ዝፍኖ መደባት፡ ፖለቲካዊ፡ ማሕበራዊን ባህላዊን ንቕሓት መንእሰያት ምዕባይን ውዳበኡም ምሕያልን፡ ብሉጽ ክብርታትን መትከላትን ሰውራ ምውራሲ፡ ምቕጻልን ምስግጋርን፡ መንእሰያት ፈተውቲ ስራሕን ትምህርትን፡ መሃዘትን ጸዕረኛታትን፡ ተመራመርትን ኣንበብትን ክኹኑ ምምልማልዮ።

ሃማደኤ

ሃማደኤ፡ ኣብ ደምጺ ሓፋሽ፡ ንደቀእስተዮ ዝወከል መደብ ብቐንዕታት ትግርኛን ዓረብን ክፍኑ ዝጀመረ፡ ኣብ ፊላማ 2015ዮ። ኣብ ዓመቱ ደማ፡ ብቐንዕታት ሳሆን ትግረን ዓፋርን ናብ ምድላው ሰጢሩ። እቲ ካብ 30-40 ደቐቕ ዝፍኖ መደብ፡ ብቐንዕ፡ ንማሕበራውን ጥዕናውን፡ ንፖሊስን ቀረብባውን፡ ከምኡውን ንታሪኻውን ስነ-ጥበባውን ሂወት ደቀእስተዮ እናዳህሰሰካ፡ ንቐሓት ኤርትራውያን ደቀእስተዮ ኣብ ከሉ መዳይ ሂወት ምብራኽ፡ ንመላእን ክብርን ደቀእስተዮ ዝገህሉ ድሕራት ልምድታትን ኣተሓሳስባታትን ምውጋድ።

ተካእትን ተቐላስትን ደቀእስተዮ ምምልማል፡ ካብ ምንቅስቃስ ደቀእስተዮ ዓለም ምስ ኣብነታውያን ምልላይን ንደቀእስተዮ ዘገድሱ እዋናውያን ሓበሬታታት ምስናቕን ዝበል ዕላማ ዘለዎዮ።

ሕርሻ

ምስ ሚኒስትሪ ሕርሻ ብምትሕብባር ዝዳሎ መደብ “ሕርሻና ነሰሽ”፡ ካብ ዝጀምር ልዕሊ 20 ዓመት ኣቐዲሩ ኣሎ። እዚ፡ ቡባዝኤ ኣስማት እናቐያየረ ዝመጽእ ሰሙናዊ መደብ፡ ብዛዕባ ሕርሻን ውጽኢት ሕርሻን ኣስተምህሮን ሓበሬታን ንኣረስቶት እናሃበ፡ ውሕስነት መግቢ ማእከል ዝበሉ ትሕዝቶ ዘለዎም ናይ ርብዒ ሰዓት መደብ ንሰማዕቲ ይፍኑ። ኣብነታውያን ኣረስቶት ከም ሞዴል ብምቕራብ ንኣረስቶት ምትብባዕ ከኣ ቀንዲ ዘተኩረሉዮ። ህዝቢ ብኣፈሻ፡ ኣረስቶት ደማ ብፍላይ፡ ኣብ ምዕቃብ ማይ፡ መሬትን ኣከባብን፡ መፍረ እንስሳን ውጽኢት እንስሳን፡ ሓለዎ ኣግራብን እንስሳ ዘገዳምን፡ ከምኡውን ኣብ ምግራብን ካልእን ብዝተሓለ ንክነጥፉ ከኣ፡ ቡባዝኤ ምክሪን ጉሳይን ይህቡ።

ዕዮን ማሕበራዊ ድሕነትን

ምስ ሚኒስትሪ ዕዮን ማሕበራዊ ድሕነትን ብምትሕብባር ዝዳሎ መደብ ማሕበራዊ ዕብዮት፡ ኣብ 2016 እዩ ክፍኖ ጀመሩ። ኣብ ሰሙን ሓንጻብ ኣብ ናይ ርብዒ ሰዓት ግዜ ንዕላማታትን ሚኒስትሪ ዘጸባርቑ መደባት ይፍኑ። ሕብረተሰብ ኣብ ጉዕዞ ማሕበራዊ ዕብዮት፡ ክፈልግምን ክዋህሉምን ዝግባእ መሳላቲን ግብኣቲን፡ ከምዘግቡ ንምግባር ከኣ ይሰርሕ። ኣብዚ መደብዚ፡ ተራን ተሳትፎን ኮምን

ሕብረተሰብን ኣብ ማሕበራዊ ጸገም ዘለዎም ዜጋታት፡ ስድራቤት ሰወኣት፡ ህጻናት፡ ኣረጋውያን፡ ሰንክላን፡ ከምኡውን፡ ሰራሕተኛታትን ኣሰራሕተን፡ ምሕደራን መሰላትን ዕዮ፡ ድሕነት ሰራሕተኛታት፡ ማሕበራት ሰራሕተኛታት ወዘተ. ኣብ ዝበሉ ብኣብነት ዝተሰዩ ዛዕባታት ዘተኮረ ትሕዝቶ ዘለዎም መደባት ይፍኑዎ።

ፍትሒ

መደብ ሕጊ - ንስኒትን ዕብዮትን፡ ምስ ሚኒስትሪ ፍትሒ ብምትሕብባር ዝዳሎዮ። እዚ ኣብ መወዳእታ 2016 ዝጀመረ መደብ፡ ሰሙናዊ ገርብዒ ሰዓት እናተፈነወ፡ ሕብረተሰብ መሰላቲን ግብኣቲን ፈሊጡ። ንልዕልና ሕጊ ኣማኒን ተማእዚዞን፡ ንኣድሕዱ ብሰላምን ስኒትን ንክነብርን የስተምህርን ይጉሰጉሰን። በዚ መሰረት፡ ነቲ ኣብ 2015 ንሰራሕ ዝበቐዕ ሃገራዊ ሕግታት ንህዝቢ እናላለየን ኣፍልጦኡ እናዕበየን፡ ነቲ ክብርታቱ ዓቂቡ ንዊሕ ዘመናት ብሕጊ እንዳባ ብስኒት ዝተገባበረ ሕብረተሰብ ኤርትራ፡ ኣብ ዘመናዊ ሕጊን ስርዓትን እውን ኣፍልጦ ንክዓቢ ይሰርሕ።

ስነ-ቅርሲ

‘መደብ ስነ-ቅርሲ’፡ ምስ ሃገራዊ ኮምሽን ባህልን ስፖርትን ኤርትራ እናተሓበበርካ ዝዳሎ ናይ ርብዒ ሰዓት መደብዮ። እዚ ሰሙናዊ መደብዚ፡ ኣብ ደምጺ ሓፋሽ ኣብ 2017 ዝጀመረዮ፡ ኤርትራ ሓቕፋቶም ዝላ ታሪኻውያንን ሃይማኖታውያንን ቅርሲታትን ቦታታትን ንህዝቢ ንምልላይ ዓሊሙ ከኣ ይሰናዳእ።

ጸጋታት ባሕሪ

ካብ 2016 ጀመሩ ምስ ሚኒስትሪ ሃብቲ ባሕሪ ብምትሕብባር ዝዳሎ ናይ ርብዒ ሰዓት መደብ ‘ጸጋታት ባሕሪ’ ደማ፡ ዝለዉ ጸጋታት ባሕሪ፡ ንህዝቢ እናላለየ ዝፍኖ ሰሙናዊ መደብዮ።

ፖሊስ ኤርትራ

ብፖሊስ ኤርትራ ዝዳሎ ሰሙናዊ መደብ ደምጺ ፖሊስ ኤርትራ፡ ብደምጺ ሓፋሽ ክፍኖ ዝጀመረ ኣብ ፊላማ 2014 እዩ። ኣብዚ ሓምሻይ ዓመቱ፡ ብዓቕሚ ኣዳለውቲን ጽፈትን ጽባቕን ዘቐርቡ መደባትን ዓብዮ፡ ኣብ ምህናጽ ውሕስ ሕብረተሰብ ልዑል ኣበርክቶ ይገብር ኣሎ። ዕላማ መደብ ፖሊስ ኤርትራ ብቐንዕ፡ ንህዝቢ ትምህርትን ሓበሬታን ሂብካ፡ ዝምድና ህዝብን ፖሊስን ከም ዝምድፍል ምግባርዮ። ብኡ ጌርካ ደማ፡ ተራ ህዝቢ ኣብ ምክልኻል ዝገንን ሓዲጋን ከምዘግቡ ንምግባርዮ። መደብ ፖሊስ ኤርትራ፡ ዕማማትን ዕላማን ፖሊስ ኤርትራ ብምጻር፡ ተሳትፎ ህዝቢ ኣብ ምክልኻል ዝገንን ሓዲጋን ንምግባር ዝግለመ ጉሳይታዊ መደባት ናብ ሰማዕቲ ይፍኑ። እዚ ናይ ፍርቂ ሰዓት ፊኒው፡ ኣርባዕተ ዓባይቲ መደባት ዝተቐፀሩዮ፡ ቀዳማይ መደብ፡ ምክልኻል ዝገንዮ። እዚ መደብዚ ንዝተፈጸሙ ዝገናኑ ንህዝቢ ዝሕብር፡ ነቶም ተዘውቴርም ዝረኣዩ ዝገናኑ ደማ፡ ቅድሚ ምፍጻም ብተሳትፎን ምትሕብባርን ህዝቢ ከምዘገዳደር ዝገብር፡

ወካሊ መደባት ከምዝዳሎን ምግባርን። ህዝቢውን እቲ ዝድለ ሓበሬታ ካብቲ ዝምልከቶ በዓል ሞያ ንክረክብ ዕድል ዝህብዮ። መሻርኹቲ ደማ፡ ስርሐንን ዝተለምዑ ሽቶታትን ብመንገዱ ደምጺ ሓፋሽ ንህዝቢ ከዝርግዱን ከንቅዱን ከለዎ፡ መንግስቲ ዘሰከመን ሓፋሽቲ ብዝገባእ ንክዓማ ዕድል ስለዝህበን፡ ኣድማዕቲ ክኸፍ ይጅግዘን። ኣብ መወዳእታ ከኣ እቲ ሕብረተሰብ ይጥቀም። ስለዚ፡ መሻርኹቲ ምስ ደምጺ ሓፋሽ፡ ደምጺ ሓፋሽ ደማ ምስ መሻርኹቲ ተጸላላዊ ራብሓ ስለዘለወን፡ እቲ ምትሕግጋዝ ብኸሉ መዳዩ ኣርባሒ ከይኑ ይግስግስ ኣሎ።

እዩ። እቲ ካልኣይ መደብ፡ ድሕነት ዝብልዮ። እዚ መደብዚ፡ ሓዲጋ ትራፊክን ባህርያዊ ሓዲጋታትን ንምንኳይ ዓሊሙ። ህዝቢ ኣብ ድሕነትን ሕጽን ዘለዎ ኣፍልጦ ክብ ኣበልካ ተራኡ ንክዕዘዝ ዝገበር ጉብዓብዮ። እቲ ሳልሳይ መደብ፡ ስነ-ምግባር ዝብልዮ። መደብ ስነ-ምግባር ቀንዲ መሳርሒ ምክልኻል ገበንን ሓዲጋን እዩ። መንእሰያት ብስነ-ምግባር ተኸብኩሎም ንክዓቡዮን ተራኡም ንክዕቡዮን ደማ ትምህርቲ ይህቡ። እቲ ራብዓይ መደብ ንሓበሬታቲ ምዮ። ኣብ ዝተፈለለዩ ክርናዓት ዓለም፡ ናይ ፖሊስ ወጽኢት ዝኸኑ ቴክኖሎጂያዊ ርክብታት - ከም ቴክኖሎጂ ዲጌታይዝ፡ ኣሰር ኣጸብዕ፡ ኣሰር መልሓስ፡ ኣሰር ዓይኒ፡ ወዘተ. ደማ ንህዝቢ የላሊ።

ህሉው ተራ መሻርኹቲ ደምጺ ሓፋሽ፡ ብኸልተ መንገዲዮ ዝርኣ። እቲ ቀዳማይ፡ ገለኣን መሻርኹቲ ሓበሬታ ጥራይ ዝህባ ከይነን፡ ኣባላት ደምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ደማ፡ ነቲ ዝተቀህበም ሓበሬታ ብዝገባእ መስራሕም ናብ እዝኒ ሰማዕቲ ከምዝፍኖ ዝተበርዎዮ። እቲ ካልኣይ ደማ፡ ገለኣን መሻርኹቲ፡ ምሉእ ብምሉእ መደባትን ባዕሊን መሊኣን ናብ እዝኒ ሰማዕቲ ከምዝፍኖ ዝተበርከዮ። ስለዚ፡ ማኒስትራታት ፍትሒ፡ ሕርሻ፡ ሃብቲ ባሕሪ፡ ዕዮን ማሕበራዊ ድሕነትን ከምኡውን ከምስን ባህልን ስፖርትን ኤርትራ፡ ሓበሬታ ጥራይ ዝህባ መሻርኹቲዮን። ዝህቡኦ ሓበሬታ ከኣ፡ ብኣባላት ደምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ተመስራሒ ናብ ሰማዕቲ ይፍኖ። ሃማመተኤ፡ ሃማደኤን ፖሊስ ኤርትራን ደማ፡ ምሉእ ብምሉእ መደባቶም ባዕሉም ሰራሕም ዝፍንዉ ዘለዉ መሻርኹቲዮም።

እዚ ምዕባላዚ፡ ንደምጺ ሓፋሽን ሰማዕትን ሓጋዝን ወጽኢታውንዮ። እንተኸኑ፡ ብዘይካ ሃማደኤን ሃማመተኤን፡ ናይ ዝበዝሐ መሻርኹቲ ዓቕሚ፡ መደብ ብቋንቋ ትግርኛ እዩ ዝፍኖ። ብካልኣት ቋንቋታት ከምዝፍኖ ምግባር ደማ ክድፍኣሉ ዘለዎ እዩ። ብዘይካ ሃማመተኤ፡ ሃማደኤን ፖሊስ ኤርትራን፡ ካልኣት መሻርኹቲ ባዕሊን ኣብ ምድላውን ምምላእን ደረጃ ከምዝበጽሓ ኣብ ምግባር እውን ድርኪት የደሊ።

ኣገዳስነት መሻርኹቲ፡ ነቲ ደምጺ ሓፋሽ ክትበጽሐ ዘይትክእል ቦታታት፡ ብዝቐለለ መንገድን ብዝወሓደ ወጻኢታትን ከምዝበጸሕን

ደምጺ ሓፋሽ፡ ብዘይካዚ ውልቀ ኣበርክትቲ ዝበሃሉ ሞያውያን መሻርኹቲ እውን ኣለዉዮ። ሞያውያን ኣበርክትቲ፡ ኣድማዕቶም ኣተባባዲ ስለዝኸኑ፡ ኣብ ኩሉን ቋንቋታት ብዝሓየለ ክሰርሓሉ ዘለዎ እዩ። ኣብ ስዊት ወይ ዲያስፖራ ዘለዉ ማሕበረሰባት፡ ኤምባሲታት፡ ቆንሰላትን ካልኣት ውልቀ-ሰባትውን ኣካል መሻርኹቲ ደምጺ ሓፋሽዮም። እዚኣቶም፡ ኣብ ፌስቲቫላት፡ ሃማኖታውን ሃገራውን በዓላት፡ ኣብ መኸተን ናይ ጉብዓን ኣጋጣሚታትን፡ ምስ ደምጺ ሓፋሽ ኢድን ጓንትን ከይፍም ይሰርሑ። ብመንገዶም፡ ኣብ ዝደሊኹ ግዜ፡ መደባት ክትረክቡን ክትሰርሕን ስለይትጽገም፡ ኣብ ምሕደል መደባት፡ ዕዘዝ ኣበርክቶ ዘለዎም ውፋያት ኣምባሳደራት ደምጺ ሓፋሽዮም።

ካልኣ፡ ኣብ ከላን ቋንቋታት ሃገር፡ ቴለፎን ደዊሎም ሓሳባቶም ዘገፍሉ ክኢላታት፡ ናይ ዕድመ ሰብ ጸጋን ካልኣትን ሰማዕቲ ደምጺ ሓፋሽውን ኣለዉ። እዚኣቶም፡ ቀወምቲኳ እንተዘይኸኑ፡ ነቲ ዝፍጠረሎም መድረኽ ምብህሃልን ክፋት ዘተን ተጠቒሞም፡ ኣብ ሰማዕቲ ደምጺ ሓፋሽ ዘይገባኹ ኣበርክቶ ዝተበርኩን ኣብ ምምዕባል መደባት ዝጽዕሩን መሻርኹቲዮም። ገለኣቶም ካብ ናጽነት ክሳብ ሕጂ ዘዩቋርጹ ዓማዊል መሻርኹቲ ስለዝኸኑ፡ ከም ዋናታት ደምጺ ሓፋሽ ከይፍምዮም ዝዋስኡ። ስለዚ፡ እዞም መደባት ብምድላው ከብ ብተሳትፎ ዝካተፉ ዘለዉ መሻርኹቲ፡ መልክዕን ሓይልን ደምጺ ሓፋሽ ስለዝኸኑ፡ ኣብ ጉዕዞ ኣርባዓ ዓመታ ብዝገበርዎ ኣበርክቶ ክምሰኑ ዝገባእ እዩ።

ደምጺ ሓፋሽ፡ ንዘያዳ ምሕደል መደባት፡ ምስ መሻርኹቲ ዓመታዊ ገምጋም ስራሕ ትገብርዮ። ኣብቲ ገምጋም፡ ድኻማትናን ብልጫታትናን መሻርኹቲ ብፅቡብ ስለዝተዘየለ፡ ንዕብይት መደባታ ደራሲ ስጉምቲዮ ዝፈጥር። እተን መደባትን ባዕሊን ኣዳልዮን ዝፍንዎ መሻርኹቲ ከኣ፡ ነተን ጌና ብክልቲኡ እግረን ዘይቆማ (ሓበሬታት ጥራይ ዝህባ) መሻርኹቲ ድፍኢት ይኸውን።

ደምጺ ሓፋሽ፡ ምስቲ ዝኣቶ ዘሎ ዲጂታላዊ መድረኽ፡ ብትሕዝቶ ጥራይ ዘይኸኑ፡ ብመሳርሒውን ተወዳዳሪት ከይፍ ክትቀርብ ኣለዎ። ብኣኡ መንጽር፡ መሻርኹቲውን፡ ብኸሉ ማዳይ ማዕረ ደምጺ ሓፋሽ ስጉምን ክዓብዮን ክሕይላን ይግባእ። ሎሚ ሰሓብን ኣዘናጋዕን መደብ እንተዘዩቕራብካ፡ ሰማዒኻ ብዘሕ ኣማራጺታት

ስለዚህም፡ ከትከህር እቲ ዝቐለለዮ፡ ስለዚ፡ ካብ 2019 ጀሚሩ፡ ብናይ ትማሊ እናሓሳባ ዘይኮነ፡ ሃምን ቀልብን ሰማዒቲ ዝስሓብን ዘገድሱን መደባት ምቕራብ፡ ተራ መሻርኽቲ ማእከል ብዝገበረ መንፈስ፡ ኣበርቲቦካ ምስራሕ ለበዋ ኣድልዮን፡ ምዕሩይን ምስ ራእይን ፖሊሲን ሃገር ዝኸይድ ሕብረተሰብኣዊ ለውጢ ንክመጽእ ደማ፡ ከሉ ከባቢታት ኤርትራ፡ ብመንገዲ መሻርኽቲን ኣባላት ደምጺ ሓፋሽን፡ ክብጻሕን ኣብ ደምጺ ሓፋሽ ክወከልን ኣለዎ። መሻርኽቲ፡ ምስ ደምጺ ሓፋሽን ምስ ምዕባሊ መራኽቢ ብዘሃንን ሓቢረን መታን ክገዛዝ፡ ኪቃይን መንፈስ ዋንኸት ኪሕድራን፡ ብዘዕባ ኣንፊት መራኽቢ ብዘሃንን ጸላውተቱን፡ ዕቱብ ስልጠናታት ክወሃበን ዕሽሽ ክበሃል ዘይብሉዮ።

ምስዚ ዝኣቶ ዘሎ ዲጂታላዊ ጉዕዞ፡ መሻርኽቲ፡ ኣብ ክንዲ ምስ ደምጺ ሓፋሽ ፕራይ ተጸጊፊን ዝኸዳ፡ ናታተን መስመር ተዋሂቡዎን ዝኸዳሉ ዕድል ክፍጠር ከምዝከኣል ምሕሳብዎን ኣገዳሲዮ። እዚ፡ እቲ ሓላፍነት፡ ኣብ ክንዲ ምህንጸትነት ዜና ወይ ንደምጺ ሓፋሽ ፕራይ ዝግደፍ፡ መሻርኽቲ ሓላፍነት ተሰኪመን፡ ብመንገዲ ሜድያ፡ ዕማማትን ብዝበለጸን ዝጸፈሩን ኣገብብ ከተግብራ ክክእለንዮ።

መሻርኽቲ ዘለዎን ብድሆ ካብቲ ደምጺ ሓፋሽ ዘለዎ ብድሆ ዝፍለ ኣይኮነን። መደባት ከተዳሉ ባጀት፡ ዓቕሚ ሱብን የድሊ። ብተወሳኺ ዝበዝሕ መደባትን ናብ ኣጋጣሚታት ስለዘተኩር፡ ኣብ ውጥን ብዝኣተወ መደብ ከምርሓ ከድሊ እዩ።

ደምጺ ሓፋሽ ሰማእታት ንዝተሰውእሉ ዕላማን ዝገደፍዎ ሕድርን እተቃልሕ ደምጺ ሓቂያ። ክትምስረት እንከላ፡ መግብርን ድላትናን ይቋረጽ ኣለዎም ዘበዝዎ፡ ብኣዕጽምቶም ዝተደቀቱን ብደግም ዝዋንጸቡትን መራኽቢት ሓፋሽያ። ስለዚ፡ ትንፋሳን ሓይላን፡ ጸግዓን ዋልታኣን ዋናታታን ሰማእታትዮም። እዚ ሓይሊን ሓላፍነትን ዘደርኩት ስለዝፈጠረ ከኣ፡ እንሆ ለመዲ፡ ንኸሉ ብድሆታትን መሰናኸላትን ስጢ፡ መበል 40 ዓመታ ክትዝምብኹን፡ ብኣገደዎን፡ ህላወን ንጠፍ ተሳታፍነትን ናይቶም ካብ እትምስረት ምስኣ ላዕልን ታሕትን ዝበሉ ዘለዉ ወፋያት ወፍታ ከገደሳዮ። ከምቲ “ዕርፊ ሒዝካ ንድሕሪ ኣይጥመትን” ዝተባህለ፡ መሻርኽቲ ደምጺ ሓፋሽወን፡ ስለቲ፡ ዝለዎም ጸጋታትን ሕጻረታትን ኣወሃህዶም ምስኣ ምጉዓዝምን ምሕጋዝምን፡ ምስጋና ይግብኡም። ዕጽፊ ናይቲ ዝኣለፈ እናሰርሑን መደባቶም እናወሃሃዱን፡ ብዝኣየለ ናህሪ ንቐድሚ ንክምርሹ ከኣ፡ ብኣጋጣሚ መበል 40 ዓመት ምምስራት ደምጺ ሓፋሽ፡ ምዝክሻርም ኣይጽላእን። ኢድን ጻንትን ከይገና እንተደኣ ሰራሕቱ፡ ዝ ካብ ህዝቢ ብህዝቢ ንህዝቢ ዝኸነት ደምጺ ሓፋሽ፡ ኣብቲ ዝበረኸ ጫፍ ምዕባሊ ከክበጽሑ፡ ክጽ ትምሂት ዝኸይድ ርጉጽነት ዘለዎ ሓቂዮ።

መወከሲ ሓበሬታ፡ - ግራማይ በህ (ዓሰን)፡ ጀግና/ክፍለ ፊደሮ- ኤፍሬም ጊድ፡ ሓላፊ ጨፌር ደምጺ ሓፋሽ ኣጼላዝነት ትግራይ - ዝተፈለሰሉ ሓላፍትን ኣዳላውትን መደባት መሻርኽቲ

ካብ 18 42 ዝቐጸለ

ግጥም ደምጺ ሓቂ . . .

ኣዝዩ ደንገጸሉ።

ኣባላት ደምጺ ሓፋሽ ካብ መረብ ክሳብ ዓሰብ ኣብዝተዘርግሐ ግንባራት ብኣካል ኣብ ዓውደ ውግእን ከም ሪፖርተራት ዓውደ ውግእን ኮይኖም ተቐሊሶም። ኣብቲ ኩናት ተሳቲፎም ውግእ ዝጠልቦ ዋጋ ከፈሉም። ጋዜጠኛ ቋንቋ ዓረብ ዝነበረ ኣብብከር ኪያር ኣብ ውግእ ተሰዊኡ።

ደምጺ ሓፋሽ ኣብቲ እዋን ወራር፡ ብዘይካ እቲ እተቐርቦ ዝነበረት ዝተፈላለየ ዜናታትን ፖለቲካዊ ጽሑፋትን፡ ካብ ኢትዮጵያ ተሰጎማም ብማእከል ግንባራት ናብ ሃገርም ዝተመልሱ፡ ካብ ቤት ንበረቶም ተፈናቂሎም ኣብ ዓዲ ቐሺ ከባቢ ባረንቱ ዝተጣየሱ፡ ካብ ግንባር ጸርና ተፈናቂሎም ኣብ ከባቢ ዓላ ዝተኣከቡ ዜጋታት ብምዝርራብ፡ ወፊያ ዜጋታት፡ ምብጻሕ ኣዲታት ናብ ሰፈር ጀጋኑ ሓይልታት ምክልኻል፡ ግፍዒታት ሰራዊት ወያነ ካብ ብያራ ክሳብ ተሰነይ፡ ምፍራስ መቓብር ሰማእታት ሻምብቆን ደብዳብ ዴዳ ላዕላይን... ብቲ ካልእ ከኣ ጀጋኑ ኣባላት ሓይልታት ምክልኻል ኣብ ሰለስተ ወራራት ዝፈጸምዎ ጀግንነት እናቃለሉት ካልኣይ ግንባር ኮይና፡ ንዕላማታት ናይቲ ወራር ኣብ ምቕላዕ ብዘሕ እያ ተቐሊሰ። ግንባራት ባድመ፡ ዓዲ ሃኪን፡ ገምሃሎን ጻል ገምሃሎን፡ እግሪ መኸል፡ ጸዕዳ ቀላይ፡ ዓይጋ፡ ቡሬ፡ ኣይመኮር፡ ዓዲ በጊዎ ወዘተ ዝተኸየደ ዓቕሚ ወያነ ዝጸንቀቐን ነቲ ወራር ኣላሽ ዝበለን ውዕሎታት ውግእን ምስኡ ዝኸይድ ንደቂቕ ሓበሬታን ጸብጺባ።

ሓይሊ ደምጺ ሓፋሽ ኣብ ቅነዕነትን ልክዕነትን ጸብጺባታ እዩ ዝነበረ። ጎረቤት ንቐድሚትን ምንስሓብን ናይ ወገን ብልክዕ ብምቕራብ ተኣማንነታ ኣዕበዮ። ደምጺ ሓፋሽ ካብ ፈለማ ምጅማር ናይቲ ኩናት ልሳን ሰላም እያ ኔራ። ስነ-መገት ሓይሊ ኣትራራ እናኸነነት፡ ሕግን ሓቕን ኣሰማራ ዘንጎድጎድት ደምጺ ሓቂያ ኔራ። ብዝተፈላለየ ቋንቋታት እተቐርቦ ዝነበረት መደባት፡ ብፈተወትን ጸላእትን ልዑል ተቐባልነት ከም ዝነበረ ደማ ኣብነት ብምጥቃስ ይምስከር ጋዜጠኛ ገብረመስቀል ገብረእግዚኣብሄር።

“ኣብ ኣመሪካ ሽምንተ ዝበጽሑ ራዲዮታት ማሕበረሰብ ኢትዮጵያውያን ነይረን። ንደምጺ ሓፋሽ ከም መወከስን ምንጪ ሓበሬታን ይግልገላላ ነይረን። ጭቡጥ ሓበሬታ ተቐርብ ስለ ዝነበረት ጽልዋኣ ኣዝዩ ሓይል እዩ ነይሩ። ኣብቲ ወራር ከኣ ዝኖር ደምጺ ኮይና ተቐሊሰ። ስለዚ ኣብቲ ዓቢ ታሪኽ ትሕዞ ምዕራፍ ኣዝዩ ዓቢ እዩ” ይዛዝም ምክር ጋዜጠኛ ገብረመስቀል ገብረእግዚኣብሄር።

ሰማዕቲ - እመናት መሻርኸቲ

እዮብ ተሰፋዮሃንስ

ቅድሚ 40 ዓመታት - ኣብ ጥሪ 1979 ኣብ ስንጭር ፋሕ - ሳሕል ፈነወኣ ኣሃዱ ዝበለት ፊደዮ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ፡ ቡባዊኤኡ ፕሮግራማት እናወሰኹት፡ ድሕሪ ናጽነት ብትሽዓቲኡ ቋንቋታት ሃገርና መደባት ክትፍኑ ምኽኣላ ንምዕባለኣ ዘረጋግጽዮ። ሎሚ ድማ ድምጺ ሓፋሽን ንሳ ዝወለደታ ተለቪዥን ኤርትራን ኣብ ውሽጢ ሃገር ይኹን ኣብ ወጻኢ ብዝርግሐን ተበጻሕነትን ዝምስገን ኣገልግሎት ኣብ ምሃብ ይርከባ።

ድምጺ ሓፋሽ ኣብ ሓደ ኣገዳሲ መድረኽ ብረታዊ ቃልሲ ሕዝቢ ኤርትራ እያ ተወሊዳ። ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ስትራቴጂያዊ ምዝላቕ ገይሩ፡ ካብ ኣፍደገታት ከተማ ኣስመራ ንሳሕል ተመሊሱ። “ሎምስ እምበርዶ ኣለውዮም!” ኣብ ዝበሃሉሉ ዝነበረ ጽንኩርን ፈታኒን እዋናት እምበኣርያ ናይ ጽንዓትን መኸተን፡ ተጻዋርነትን ትብዓትን ሓብን ተወፋይነትን ድምጺ ብስራታ ዘንጉድጎደት። ድምጺ ሓፋሽ ዓወታት ህዝባዊ ሰራዊት ኣብ ምብሳርን ሓሶትን መናውራን ጸላእቲ ኣብ ምቅላዕን ብጽንዓት ተጋዲላ። ከምቲ ፕረዚደንት ኢሳያስ ኣብ ኣጋጣሚ ብሩራዊ ኢዮቤላኣ ዝበሎ ድማ፡ ድምጺ ሓፋሽ ብድሆታት ዝገጠመት ዕጥቂ ሓፋሽያ - ብሓቂ።

ናብ ኣርእስተይ እምበኣር ከምለስ። ቀንዲ ትሕዝቶ ናይዚ ኣንቀጽዚ ንኣበርክቶ ተኸታተልቲ ድምጺ ሓፋሽ ዝድህስስዮ። ታሪኽ ብረታዊ ቃልሲ ከምዘረጋግጽ ፊደዮ ድምጺ ሓፋሽ ኣብ መንጎ ተጋደልትን ህዝብን ከም ኣገዳሲትን ወሳኒትን መተሓላለፊት መትረብ ሓበሬታ ብምዃን ዘገልገለት ሓርበኛያ። ኣብ ሓራ መሬት ዝነበር ዝነበረ ሓርበኛ ህዝቢ ኤርትራ ንምዕባለታት ሰውራ ብኣካል ይዕዘበ ነይሩ ጥራይ ዘይኮነ፡ ንጡፍ ተሳታፊውን ነይሩ እዩ። ኣብ ርእሲዚ ብመንገዲ ድምጺ ሓፋሽ ይከታተሎ ነይሩ። ኣብ ትሕቲቲ ጸላኢ ዝቈጸጸር ዝነበረ መሬት ዝነበር ዝነበረ ህዝቢ ግን፡ ድሃይ ሰውራኡን ዓወታቱን ንምፍላጥ ከሸገር ንቡርዮ ነይሩ። “ድልየት እንተሎ ፍታሕውን ምስኡሎ” ከምዝበሃል ግን፡ እቲ ንምሉእ ሃሙን ቀልቡን ኣብ ምርግጋጽ ናጽነት ገይሩ፡ ብኹለንትንኡ ዝቃለስ ዝነበረ ሓፋሽ ህዝቢ፡ ይትረፍ ፊደዮ ንምክትታል ኣብ ትሕቲ ጸላኢ ኮይኑ ስርሒታት ክፍጽምን መስዋእቲ ክኸፍልንውን ይእግሞ ኣይነበረን። ገለ ተኸታተልቲ፡ ብተናጸል ኣብ ጐዳጉድን ሰናጭሮን ብምዃን መደባት ፊደዮ ድምጺ ሓፋሽ ንኺይሓልፎም ተጻጊሞም

ይሰምዑ ነይሮም። ገለውን ኣማዕድዩ ዝቋመት ዋርድያ ብምምዳብ ብጉጅለታት ኮይኖም ዝከታተሉ ከምዝነበሩ፡ ካብ ሽዑ ኣትሒዞም ዝነበሩን ዘለውን ሰማዕቲ የዘንትዉ።

እቲ ወትሩ ብሰውራኡ ጥራይ ዝሓልም ዝነበረ ኣብ ውሽጢ ሃገርን ግዳምን ዝርከብ ሓፋሽ፡ ከምቲ ኣብ ምክትታል ተጻጊሙ ዝሰምዕ ዝነበረ፡ ኣብ ምስታፍውን ብዝተኻለለ መጠን ተበላሒቱ ደብዳቤታት ንምዳ ይልእኽ ነይሩዮ። “እንታይከ ይበሃል ኣሎ” እትብል ህብብቲ መደብ ድምጺ ሓፋሽ ከኣ ብኣውራኡ ኣብ ደብዳቤታት ሰማዕቲ ዝምርኮስ ሓበሬታያ ተመሓላፍ ነይራ።

ድሕሪ ናጽነት፡ ፈነወ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ንዝተወሰነ ዓመታት በተን ካብ ሜዳ ጀሚረን ዝነበራ ሓሙሽተ ቋንቋታትዮ ቀጸሉ። ተሳትፎ ሰማዕቲ ከኣ ነቲ ቅድሚ ናጽነት ዝነበረ ጽምሒ ብዘርዊ ዋሕዚ ደብዳቤታት ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናበረኸ መጸ። ብፍላይ ኣብቲ ፈለማ እዋናት ናጽነትን ረፈረንደምን ተኸታተልትን ተሳተፍትን ድምጺ ሓፋሽ ኣዝዮም ሰሲኖም። ካብ 1993 ንድሓርውን ዝመጽእ ዝነበረ ደብዳቤታት ማእለያ ኣይነበሮን። ከም ኣብነት ኣብ ቋንቋታት ትግርኛን ትግረን ካብ ዝመጽእ ዝነበረ ኣመና ብዙሕ ደብዳቤታት ዓመታዊ ክሳብ ኣስታት 15 ሽሕ ደብዳቤታት ብሕጽረት ግዜ ናይ ምቅላሕ ዕድል ከይረኸበ ይቃጸል ከምዝነበረ ገዳይም ኣባላት ድምጺ ሓፋሽ የዘንትዉ። ካብቲ ብብዝሒ ዝውሕዝ ዝነበረ ደብዳቤታት ዳርጋ ንኹሉ መደባት ዝኸውን ትሕዝቶታት ይርከብ ከምዝነበረውን ይገልጹ። መደባት ምዝንጋዕ፡ መቓልሕ ስፖርት፡ ደብዳቤታት ሰንበት፡ ምርጫ ደርፊ፡ ደሃይ ሰማዕትና፡ ብሂል ቀዳሞት፡ ግጥምን ገጠምትን፡ ትረኽ ዛንታ፡ ዘተ፡ ክትዕ፡ ካብ ተሞኩርታት፡ እንታይ ትመኽሩ፡ ... ወዘተ ብዙሕ ካብ ትሕዝቶታቱ ካብ ደብዳቤታት ሰማዕቲ ይዳሎ ነይሩ።

ከሳብ 1997 መወዳእታ በተን ኣብ ሜዳ ዝጀመራ ሓሙሽተ ቋንቋታት ጥራይ ክትፍኑ ዝጸንሐት ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ፡ ኣብ ሓጺር እዋንያ ርኡይ ምዕባለ ኣምጺኣ። ካብ 1998 ከሳብ 2001 ዓ.ም. ከኣ ቦቲ ተሪፉ ዝነበረ ኣርባዕተ ቋንቋታት ሃገርናውን ፈነወ ስለዝጀመረት ብትሽዓቲኡ ማለት ብኹሉ ቋንቋታትና ልሳና ክተስምዕ ባቂዓ። እተን ካብ ቅድሚ ናጽነት ኣትሒዘን ኣብ ድምጺ ሓፋሽ ፈነወ ፊደዮ ክህልወን ዝህንጠያ ዝነበራ ብሄራት ኤርትራ ከኣ፡ ብሳላታ ደምም ኣፍሲሶም ዘምጽእዎ ናጽነት ድሌተን ረኺበን። እዋናዊ ሃገራዊን ኣህጉራዊን ሓበሬታ ብቋንቋኣን ክረኽባ ኣብ ርእሲ ምብቃዕን ከኣ፡ ባህላንን ቋንቋኣንን

ከማዕብላ ከኢሊን። አባላት ፊደላዊ ናይተን ድሒረን ፈነወ ዝጀመራ ቋንቋታት ብሊን። ሳሆ፡ ናራን ብዳውዋትን ደብዳቤታትን ርእይቶታትን ሰማዕቲ ካብ ቅድሚ ምጅማር ፈነወ ከውሕዝ ከምዝጀመረ ይዝከሩ - ድሮ ምጅማር ፈነወ፡ ንሰማዕቲ ዘበስር ምልክታታት ካብ ቅድሚ ሓያሎ ሰሙናት ኣትሒዙ ይመሓላለፍ ስለዝነበረ።

ሃንደበታዊ ወራር ወያነ ምስ ኣጋጠመ ተኸታተልቲ ድምጺ ሓፋሽ ስምዒቶም ዳግም ተበራቢሩ፤ ህንጡይነቶም ሰማይ ዓሪጉ። ንሓየት ሓይልታት ምክልኻልን ህዝቡን ንጅግንነቱ፡ ጽንዓቱን ሃገሩ ናይ ዘይምድፋር ያታኡን ዝገልጽ ብኣሽሓት ዝቐጸር ደብዳቤታት ሰማዕቲ ካብ ኩሉ ኩርንዓት ሃገርን ወጻኝን ምውሓዝ ቀጸሉ። ካብ ዝተፈላለዩ ሃገራት ወጻኢ ዝመጽእ ዝነበረ መልእኽታትን ርእይቶታትን ኣብ ተራ ደብዳቤታት ጥራይ ዝውሰን ኣይነበረን። ኣብ ርእሲ'ቲ ብጽሑፍ ዝመጽእ ዝነበረ ዝተፈላለየ ትሕዝቶታት፡ ኣብ ካሴት ተመሊኡ ዝለኣኸ ዝነበረ ሃገራዊ ስምዒት ዘበራብር ደርፍታት፡ ግጥምታትን ድራማታትን ብዙሕ ከምዝነበረ ሰነዳት ድምጺ ሓፋሽ የረጋግጽ።

ምስ ግዜ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራን እተን ቅድሚ ኣስታት 20 ዓመት ዝተመስረታ ፊደላታት ዛሬን ኑማን ምስቲ ቅልጡፍ ምዕባለ ዘርኢ ዘሎ ምዕባለ ቴክኖሎጂ ከስጉማ ብኣናሎግ ዝሰርሕ ዝነበረ ኣገባብ ናብ ዲጂታል ይቐየር ኣሎ። በዚ ድማ ዝበዝሕ ርእይቶን ጠለባትን ሰማዕቲ ኣብ ክንዲ ብደብዳቤ ብቐጥታዊ ፈነወ እዩ ኮይኑ። ንኣብነት ሰማዕቲ ደርፊ ንክመርጹ ደብዳቤታት ዝልእኩ ዝነበሩ ሎሚ ተለፎን ብቐጥታ ደዊሎም ደርፊ ይመርጹ። ኣብ ውሽጢ ሒደት ካልኢት ደርፎም ክትስምዓሎም ናብ ዘኸለል ደረጃ ተበጺሑ። ምዕባለ መራኽቢታትውን ብኡ መጠን ኣብ ሃገርና ስለዘስፋሕፋሕ፡ ኣብ ኣዝዩ ርሑቕ ገጠራት ዝርከቡ ሰማዕቲ ድምጺ ሓፋሽ ከይተረፉ ብተንቀሳቐስቲ ተለፎናቶም ደዊሎም ኣብ ቀጥታዊ ፈነወ እናተጸንበሩ ርእይቶኦም፡ ምክርምን ጠለባምን ብምቕራብ መቐረት ድምጺ ሓፋሽ ክኾኑ በቐይም ኣለዉ። እንሆ ድማ ብሓፈሻኡ ኣብ ሓደ ናይ ሰዓት ፈነወ ከሳብ 50 ዝኸውን ጻውዒት ቴለፎን ዝእንገደሉ እዋናት

ኣሎ።

እዛ ብኣጋጣሚ መበል 40 ዓመት ምስረታ ድምጺ ሓፋሽ እትዳሎ ዘላ መጽሔት ዝተወከሰቶም ገለ አባላት ድምጺ ሓፋሽ፡ ልዕሊ ዝኾነ ካልእ ሰብ ፍሉይ ጦብላሕታ ኣለዎም ኢልካ ክትዛረብ የኽእለካዩ - ብኣካል ምስኣ ይጓዓዙ ስለዘለዉ። ብዙሓት ካብዞም አባላትዛ ፊደላዊ ኮይኖም ዘለዉ ጋዜጠኛታት ከም ዝኾነ ካልእ ዜጋ ሰማዕቲዮም ነይሮም። ጸኒሖም ናብ ተሳተፍቲ ተሰጋጊርም፤ ኣብ መወዳእታ ድማ ኣባላታ ክኾኑ በቐይም ኣለዉ። ፍልይ ዝበለ ጦብላሕታ ከኣ ኣለዎም።

ጋዜጠኛን ሓላፍን ፊደላዊ ድምጺ ሓፋሽ ፕሮግራም ሳሆ ጀማል መሓመድ ኣባል ቅድሚ ምዃኑ ሓንቲ “ንዕንወት ዝተበገሰ ዓንዩ ተሪፉ” ብዝብል ኣርእስቲ ኣብ መወዳእታ ተሰዓታት - ኣብ እዋን ወራራት ወያነ ዝሰደዳ ጽሕፍቲ ደሓር ኣብ ሚኒስትሪ ዜና ተሳሒቡ ኣባል ፊደላዊ ድምጺ ሓፋሽ ምስኮን ብግቡእ ተሰኒዳ ምስ ጸንሓቶ ፍሉይ ስምዒት ከምዝሓደሮ ይገልጽ።

ተኸታተልትን ተሳተፍትን ድምጺ ሓፋሽ ዘየጸምወዋ ሰብ ጽኑዕ ኪዳን ዓማዊላ ምዃኖም፡ እቶም ብድምጺምን ስሞምን ጥራይ ንፈልጦምም ብኣካል'ውን ንፈልጦም ዝመስለና ናይ ወትሩ ተሳተፍታ ምስክር'ዮም። ቍጽሪ ተኸታተልትን ተሳተፍትን ድምጺ ሓፋሽ ኣብ ፍሉይ ኣጋጣሚታት ካብ ካልእ እዋናት ብዕጽፍታትዮ ዝውሰኹ። ግዜ ወራራት ወያነ ኣብዚ መዳይ ብፍሉይ ዝዝከር'ዩ። ተኸታተልትን ተሳተፍትን ድምጺ ሓፋሽ ግጥምታትን ካልእ ጽሑፋትን ንምንባብን ሞራላዊ ደገፍ ንምሃብን፡ መዓልታዊ ካብ ወጋሕታ ጀሚሮም ኣብ ስቴድዮታትታ ፊደላዊ ተሰሪዖም ይውዕሉ ነይሮምዮም። ብዙሓት ካብኣቶም ብሕጽረት ግዜ ዕድል ብምስኣኖም ንሰሙናት ይመላለሱ ከምዝነበሩውን ገለ ካብ ተዘከርቲ ፍጻመታት ሱታፌ ሰማዕቲ ድምጺ ሓፋሽዮ።

ኣበርክቶ ተኸታተልቲ ድምጺ ሓፋሽ ኣብቲ ብዝተፈላለየ

መራሽቢታት ዝወሃብ ናይ ጽሑፍ ወይ ናይ ቃል መልእኽቲ ጥራይ ዝሕጸር ኣይኮነን። ካብዚ ሓሊፎም፡ ክሳብ ብንዋትን ካልእን ዝተሓጋዝ ሰማዕቲ ኣለዉ። ኣብ ውድድራት ሓፈሻዊ ፍልጠት ንሽልማት ዝኸውን ምቕሉል ዓይነታውን ገንዘባውን ኣበርክቶ ዝገብሩ ሰማዕቲ ውሑዳት ኣይኮኑን። ድምጺ ሓፋሽ ኣብ ገለ እዋናት ካብ ማእከላይ ቦታኣ ተንቀሳቂሳ ኣብ ዝተፈላለየ ከባቢታት ሃገር ምስ ሰማዕቲ ብምውህሃድ ዝትግበር መደባት ክትሰርዕ ከላ፡ ብወገን ሰማዕቲ ዝግበር ምትሕግጋዝውን ቀሊል ግምት ዝወሃብ ኣይኮነን። ኣብ ገለ ኣሃዱታት ድምጺ ሓፋሽ ዋሕዲ ክኢላዊ ዓቕሚ ከምዘሎ ዝፍለጥ ኮይኑ፡ እዚ ተሽታተልታ ዝገብሩዎ ኩሉ መዳያዊ ምድግጋፍ ንዝጋጥም ሃጓፍ ኣብ ምዕባስ ምቕሉል ኣበርክቶ ይገብር ኣሎ።

ዓመት-መጽ፡ ሓደ ካብቲ ቀንዲ ኣብ መወዳእታ ዓመት ዝግበር መደባት ናይ ምግምጋም መሰርሓት፡ ምስ ተሽታተልቲ ድምጺ ሓፋሽ ዝካየድ ቀጥታዊ ርክብ'ዩ። እዚ ድማ ካብ ዝተፈላለየ ከባቢታት ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ብቴለፎን ዝወሃብ ርእይቶታት፡ ካብቲ

ብኣካል ተንቀሳቂሳ ኣህሳስ ሰማዕቲ ብምግባር ክእከብ ዝኸእል ሓበሬታ ዘይሰንፍ'ዩ ዝብል ርእይቶ ከኣ ኣሎ። እኳ ደኣ ኣብ መንጎ ኣባላትን ሰማዕትን ከም ድልድል ኮይኑ ብስፍሓት ዘገልግል መራሽቢ'ዩ ክበሃል ይከኣል። ኣብ ናይ ስቴድዮ ተሌፎን ደዊሎም ዝሳተፉ ኣባላት፡ ኣብቲ ብቐጥታ ዝካየድ መደባት ጥራይ ኣይኮኑን ዘበርክቱ። ኣብ ኩለን ኣሃዱታት ድምጺ ሓፋሽን ኣብ ኣብያተ ጽሕፈት ኣብ ዝርከባ ተሌፎናትን፡ ኣብ ናይ ኣባላት ተንቀሳቂሳቲ ተሌፎናትን እናደወሉ ርእይቶታት፡ ሓሳባትን ንዘተ ዝኸውን ኣርእስታትን ዝህቡ ተሳተፍቲ ውሑዳት ኣይኮኑን።

ኣብ መደምደምታ ሰማዕቲ ድምጺ ሓፋሽ ኪዳናም ዘይጠልሙ፡ ምስታ ፊደላ ኢድን ጓንትን ኮይናም ዝዓዩ እመናት መሻርኽቲ'ዮም። ተሽታተልቲ ድምጺ ሓፋሽ ንኣባላት'ታ ፊደላ መግብቶም፡ ኣተባባዕቶም፡ ኣማእዘንቶምን ነቐፍቶምን'ዮም። ድምጺ ሓፋሽን ኣባላታን ከኣ ጠለባት ሰማዕቶም ከም ወትሩ ንምርዋይን ርእይቶታቶም ንምእንጋድን ቅሩባት ኣለዉ።

ካብ 6ይ ገጽ ዝቐጸለ

"ድ . ሓ . ኤ . ልዑል ሃገራውነት ዝነደቐት . . .

- ድምጺ ሓፋሽ በጺሓቶ ዘላ ደረጃ ምዕባላ ብኸመይ ትገልጽ?

* እወ! ሕጂ ክርእዮ ከለኹ ብስምዒት ዘይኮነ ክፈርዶ ካብ ትጽቢት ንሓዕሊ'ዩ ብሓቂ። ዝተሓላለኸ ኩነታት ተሰጊሩ'ዩ ኣብዚ ደረጃዚ በጺሕና ዘለና። ዜና ክንጀምር ከለና ኣጸቢቂ ይዝከረኒ ኣብ 1972፡ 1973 ሓንቲ 'ስቲንሰል'፡ ሓንቲ ማሸን ታይፕ ራይተር (ጸሓፊት መኪና)፡ ሓንቲ ንእሽቶ ቴንዳ - እዚኤን እየን ነይረን። ንሕና ካብ ቦታ ናብ ቦታ ብኣድጊ ኢና ንጓዳዝ። ኣብ ርእሲ ዓዲ ብስቴንሰል ዝጸሓፍ ዝነበረ ፓምፍሌትውን ንኣብነት ተባዚሑ ናብ ኣስመራ ከምዝኣቱ ይግበር ነይሩ። እዚ ኹሉ ተሰጊሩ ሎሚ ኣብ ቦታኻ ኮፍ ኢልካ ዘድልየካ ሓበሬታ ክትረክብ ከለኻ ቀሊል ነገር ኣይኮነን። ገና እውን ካብዚ ንሓዕሊ ክንገብር ንኸእል ኢና ዝብል እምነት'ዩ ዘሎኒ። ንሕና ኩሉ ኣለና፤ ዓቕሚ ኣለና፤ ተባዕ ህዝቢ ኣለና። ህዝቢ ኤርትራ ካልእ ህዝቢ ነይሩ እንተ ዝነበር ክነበር ኣይምኽእለን ነይሩ። ብሓቂ'ዩ ዝብለካ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዝተገብረ ውዲት ሓደ ሲሶ ካብኡ ኣብ ዝኾነ ህዝቢ ተፈጻሙ ነይሩ እንተዝነበር፡ እቲ ህዝቢ'ቲ ኣይምሃለወን። ጭቡጥ ኩነታት ናይ ዒራቕ፡ ሶርያ፡ የመን ንርእ። ኩነታት ናይዞም ጎረባብትና ንመልከት። ሳላ ጽንዓትና፡ ሳላ መስዋእትና፡ ሳላ ርሃጽና፡ ሳላ ዝሰራሕና፡ ሳላ ዝተባዕና፡ ሳላ ንመሬትና ደው ኢልና ተገቲርና ዝበዳህና ኣብዚ ደረጃ በጺሕና። እዚ ቀሊል ነገር ኣይኮነን።

ኣብዚ ናይ 'ማስ ሚድያ' ዝለዓል ዘሎ ኣርእስቲውን ካብዚ ንሓዕሊ ክንገብር ከምንኸእል እተኣማመንዮ። ኣብ ሓጺር እዋን

ድማ እዚ ዝብሎ ዘለኹ ክትግበር ምዃኑ እኣምን። ብዝበለጸ መገዲን ዓቕሚን ሓበሬታ ንህዝቢ እነብጽሓሉ ኩነታት ክንፈጥር ንኸእል ኢና። ፊደላ ኣሎ፤ ተለቪዥን ኣሎ፤ ሳተላይት ኣሎ፤ ዓቕሚ፡ ክእለት፡ ተወፋይነት ኣሎ። ካበይ ዝመጸ ተኣምር'ዩ እዚ ንዝእር ርእሱ ብዙሕ መጽሓፍቲ ክጽሓፈሉ ዝግባእ'ዩ። ስለዚ ናይ ብሓቂ ኣብ ዜናዊ ስርሓት ጥራይ ዘይኮነ ኣብ ፖሊቲካዊን ልምዓታዊን ስርሓትና፡ ኣብ ምሕያል ህዝባዊ ግንባር ከምኡውን ኣብ ምንጋስ ማሕበራዊ ፍትሒ ብዙሕ ክንሰርሕ ከምንኸእል ኣነ እተኣማመንዮ።

- ብኢጋጣሚ መባል 40 ዓመት ዕለተ ልደት ድሓኤ ክትብሎ እትደሊ እንተሎ?

* እንቋዕ ኣብዚ ደረጃ ኣብጽሓና እብል። ነቶም ዝተሰውኡ ከኣ ቅስት፡ ኣብቲ ዝድለ ተበጺሑ'ዩ ዘሎ፤ ቦቲ ናታትኩም ቃልሲ፡ ቦቲ ናታትኩም መስዋእትነት ኤርትራ ኣብዚ እዋንዚ ኣብ ዝበረኸ ቦታ በጺሓኻ እብሎም። ሕጂውን ክንሰርሕ ንኸእል ኢና። እዛ ትንፋስና ክሳብ ዘላ ክንሰርሕ ኢና። ደሺምና ኢና፤ ትዒብና ኢና፤ ከምዚ'ዩ ክነዕርፍዶ ዝብሃል ነገር የለን፤ ክንሰርሕ ኢና። እዚ ናትና ናይ ስራሕን መስዋእትነትን ባህሊ ብኹሉ ሸነኻት ከም ዝውረስ ንምግባር ክንጽዕት ኢና። ኣብ ጽቡቕ ደረጃ ኢና በጺሕና ዘለና። ብፍላይ ኣብዚ እዋንዚ ምስ ኢትዮጵያ በጺሕናዮ ዘሎና ስምምዕ ሰላም፡ ምልዓል እንዳን ካልእን ደማሚርና ክንርእዮ ከለና ናይ ብሓቂ ኣብቲ ዝለዓለ ደረጃ ኣቲና ኣለና ክንብል ንኸእል ኢና - የቐንዮለይ!

“እዚ - ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ካብ ኣስመራ እዩ!”

- “ባፋንኩሉ!”

አስፋሃ ተኸለማርያም

ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ፡ ዓርቢ 24/5/91 ኣመራ ምስተቐጻጸራ፡ እታ ኣውራ ድምጺ ሓፋሽ ካብ ሳሕል ክሳብ እትመጽእ፡ ናይ ሸዓኡ ሓበሬታታትን መልእኽታትን - ብመንገዲ ፊድዮ ኣስመራ - ፊድዮ ደርግ ኣቢልካ እዩ ክመሓላለፍ ቀንዩ።

ኣብ ካልኣይ መዓልቲ ናይ’ቲ ፈነወ ዝጀመረሉ ዕለት ድማ፡ “ባፋንኩሉ” ዝብል ቃል ኣብ’ቲ ቀጥታዊ ፈነወ ተሰምዑ። ብኸመይ? ብመንክ ነበረ...? ንዝብል፡-

እታ ፊድዮ፡ ኣብ መንጎ ክልቲኡ ህንጻታት - ሕጂ እውን ዘሎን ሸዓኡ ዝነበረን ህንጻታት ቴለኮሙኒኬሽን፡ ማለት ናብ ሲነማ ኣዝመራ ኣብ ዘምርሕ ጐደና - ኣብ ጸጋማይ ሸነኽ ኣብ ዘሎ ክፍሊ እያ ዝነበረት። መዓት ጐደሎ ዝነበራ ድማ እያ ኣብ ጥዕናኣ። ኣብ ‘ትራክ ቢ’ (መወዳእታ ፓራዲዞ) ዝተደኮነ ሓጋዚ ኣንቴና ነይሩዋ። ንፋስ ከነቐንቐ እንከሎ፡ እቲ ኣብ ጉዕዞ-ፈነወ ዝጸንሐ መልእኽቲ ይሕንኩል (trip ይገብር)። ንኣብነት “እዚ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ እዩ” ንምባል ዝጀመረ ፈነወ፡ “እዚ ድምጺ... ” ምስ በልካ ጠጠው ይብል።

እቲ ሸዓኡ ዝፍኑ ዝነበረ ተጋዳላይ ጋዜጠኛ እናተዓንቀፈ... እናደጋገመ እዩ ሓበሬታታቱ ዘመሓላለፍ ነይሩ - ካብ ፈለማ ኣትሒዙ። ከምዚ ዓይነት ሕማቕ ኣሰራርሓ - ኣብ ‘ድምጺ ሓፋሽ ናይ ገድሊ’ ከቶ ዘይሕሰብዮ።

ኣብ ከምዚ ኩነታት እንከሎ፡ ሰንበት (ድሕሪ ክልተ መዓልቲ ናይ ዕለተ-ምሕራር) ኣዝዮ ብዙሕ ዝቐጽሮም መንእሰያት ኣስመራ፡ ብኣውራኡ ነታ እትጥቀስ ዘላ ፊድዮን ህንጻታት ቴለኮሙኒኬሽንን ዝሓቕፉፈት ብሲነማ ኣዝመራ ኣቢላ ናብ ቤት-ትምህርቲ ፖቴን እትቐጽል ‘ጐደና’ ንምርጋጽ፡ (ኣብ ግዜ ደርግ ተሓሪማቶም ዝነበረትያ) - ብኣኡ ኣቢሎም ድማ፡ ህዝባዊ ግንባር ብፊድዮ ኣስመራ ይፍኑ ምህላዉ ንምርግጋጽ፡ “ኣብ መሬትና ከም ድላይና...!” እናደረፉ ይመጹ። ኣብ’ታ ቦታ ምስ በጽሑ እምበኣር፡ ናብ ውሽጢ ክፍሊ ፈነወ

ይኣትዉ። ኣብ’ዚ ስእሊ ከነርኣዮ ፈቲንና ከምዘለና፡ ኣብዛ ጸባብ ክፍሊ ተጻቓቐጦም ምስ ኣተዉ፡ ኣብ የማናይ መንደቕ ንዝጸንሑቶም ናይ መብራህቲ ‘ስዊቕ’ ከየስተብሃሉ ይጥውቐዋ። ክፍሊ ጸልጺቲ። ፈነወ ግን ኣብ መስርሕ (On Air) እዩ ዝነበረ።

ብቐጻሊ ትሪፓት (trip) ተዳኺሙ ዝጸንሐ ኣንባቢ ግዳ፡ ሕጂ እውን እቲ ናይ ምዕንቃፍ ኣመል ዝተኸሰተ ደኣ መሰሎ። “ኣፋ፡ ባፋንኩሉ!” ድማ ደርጐሐ። እታ ቃል - ቢቃ ተፈንያ። ዝበዝሕ ህዝቢ ኣብ ጐደናታት ወጺኡ ይስዕስዕ ይዘልል ስለዝነበረ ግን፡ እቲ ዝሰምዓስ ውሑድ እዩ።

ነዛ ክብርቲ ትካልና - ‘ፊድዮ ድምጺ ሓፋሽ’ መበል 40 ዓመት ዕለተ-ልደታ ክንዝክር እንከለና እምበኣር፡ ኣብ ኣተረጓጎማ “ዝኸሪ” ሓደ ነገር ወስ ክብል ምደለኹ። ዝጸሓፍ ወይ ዝዝንቶ ተዘክሮ፡ እቲ ልክዕ ክኸውን ይግባእ። ምስ ናይ 1991 ምሕራር ከተማ ኣስመራን ናይ ሽዑ ፈነወ ኣብ ፊድዮ ኣስመራ-ነበርን ተተሓሒዙ፡ ኣብ ገለ እዋናት ብዝመሰልካ ዝጸሓፍ ነቶም ብኣካል ዝነበሩ ተወኪሶካ ምስትኸኻል ዘድልዮ እዩ።

ትሕዝቶ ናይ’ታ ብ‘ፊድዮ ኣስመራ’ ንፈለማ እዋን ኣብ ጽባሕ ናይ’ቲ ዕለተ-ምሕራር - ቀዳም ዝተፈነወት ሓበሬታ/መልእኽቲኽ እንታይ ነይሩ?

“እዚ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ካብ ኣስመራ እዩ። ኣ - ህዝቢ ኣስመራ!! ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ርእሱ ከተማና ኣስመራ ሓራ ገይርዋ እዩ። ጸላኢ ምስ ኩሉ

ጋዕ ገልጠሙ ከይዱልካ ደጊም ሓራ ወጺእካ ኢኻ። ተሓገስ፡ ሳዕስዕ፡ ዝለል. . . ናይ ማሕዩርን ጭቆናን ተሃንካ አውጽእ። ግዳ ብዛዕባ'ቲ ህሉው ኩነታት ከይፈለጡ ዝተረፉ፡ ዝተደናገሩ. . ገለ ወተሃደራት ደርግ ሓሓሊፎም ይረኣዩ ስለዘለዉ፡ ሓገስካ ምስ ጥንቃቄ ደኣ ይኹን። . . . ” እዩ ዝብል ዝነበረ። ኣብ ዝሰዓበ ሰዓታት ድማ፡ እናማዕበለት ሓበሬታታት እናወሰኸት ቀጺላ።

ነታ ጽሕፍቲ መን ኣዳልዩዋ መንከ ኣንቢብዋ. . ?

ተጋዳላይ ስምኡን ገብረድንግል፡ ተጋዳላይ ፍስሃዩ ሃይለ (አፍሮ)፡ ተጋዳላይ መንግስትኣብ ነጋሽ - ስለስቲኦም ኣብ ሓንቲ ካብ ህንጻታት ክፍሊ ሃገር-ነበር ወይ ቤተ መንግስቲ-ነበር ኮይኖም ከምዝጸሓፍዋ እዩ ተጋዳላይ መንግስትኣብ ነጋሽ ዘነጽር። ኣብቲ ግዜ'ቲ ሓላፊ ዜና ዞባ ደቡብ ዝነበረ ተጋዳላይ መንግስትኣብ፡ ዓርቢ ምስ ህዝባዊ ሰራዊት እዩ አስመራ አትዩ። ዳርጋ ኩልና ኣብ ዞባ ደቡብ ክንነጥፍ ዝጸናሕና ኣባላት ዜና፡ ኣብቲ ዕለት'ቲ - ኣብ ውሽጢ ናይ ደቓይቕ ፍልልይ ክሳብ ሰዓት 2:30 ድ.ቐ. ኣብ ዝነበረ ግዜ ኢና ሓደ ድሕሪ ሓደ አቲና። ኣብ መንጎ፡ ክሕለፍ ዘይነበሮ ናይ ቃለ-መጠይቓትን ካልእ ኣገዳሲ ስራሓትን የጓንፍ ብምንባሩ።

ብዝኾነ፡ መንግስትኣብ ነታ መልእኽቲ ሒዘዋ መጺኡ - ንክትንበብ ድማ ሂቡኒ። ኣብ ድምጺ ሓፋሽ ኣንባቢ ብምጽንሓይ እዩ ክህበኒ ዝወሰነ። ኣንቢቢያ ድማ።

ካልእ ብብግዜኡ ክቐርብ ዝነበሮ ሓበሬታታት ንክፍኖ እውን መንግስትኣብ እዩ መምርሒ ዝህብ ዝነበረ ምስ ዝምልከቶም ኣካላት እናተዘራረበ። ካብ'ቲ አውራ መደበር ረድዮ -ሻባይት ብጾት ክሳብ ዝመጽኡና ከኣ፡ ብኸምኡ ውጫልና፡ ሓዲርና እንደገና እውን ውጫልና. . ።

እታ ክትዕቀብ ዝነበራ ታሪኻዊት ፋልመይቲ ጽሕፍቲ/ መልእኽቲ - ሎሚ የላን። ብሰንኪ ሽዓኡ ዝነበረና ዘይቐርዑይ ኣተሓሕዛ ኣጥፊእናያ።

እታ 'ባፋንኩሉ' እትብል ቃል ድማ - ዋናኣ፡ ኣብዚ እዋን እዚ ዋና ኣስናዳኢ ጋዜጣ ሓዳስ ኤርትራ ተጋ/ ኣስናሃ ተኸለማርያም እዩ።

ፈነወ ክንጅምር ምስ ተወሰነ፡ ናይ ዝፍንወ ቴክኒሻናት ጉዳይ ክመጽእ ግድን ነይሩ። ምክንያቱ፡ ዝኹነ ኣባል ፊድዮ-አስመራ ኣብቲ ከባቢ ኣይጸንሐን ሻቡ። ኩሉ ንድሕነቱ ኣብ ገንዘኡ እዩ ተሸጊጡ ዝነበረ። እትው ምስ በልና አትሒዙ፡ ንኹሉ ንጥፈታትና ዝሕግዝ ዝነበረ ሓደ ውፋይ ኣባል ቴለኮሙኒኬሽን ግን ነይሩና እዩ። ሒዙኒ ብምኻድ ድማ፡ ሓላፊ ስቱድዮ ናይ'ታ ረድዮ ዝነበረ አቶ ታደሰ ገብረዝጊ ካብ ገዝኡ ከባቢ እንዳ ካንዘን ኣምጺእናዮ። ብድሕሪ'ዚ፡ ካልኣት ቀስ ብቐስ ስዒቢም። ኣብ'ታ ናይ 'ባፋንኩሉ' ኣጋጣሚ ምስ ዝነበረ ቴክኒሻን (ቀራጺ ድምጺ) እውን ከፋልጠኩም። አቶ ሃይለ ተስፋጋብር (ሃይለ ዱባ) እዩ ዝነበረ - ግዳ ባፋንኩሉ ከይትብልዎ ሓደራ።

ግዝያዊ ስቲዲዮ

ግጥም ድምጺ ሐቂ - ምስ ዕንብረ ሐሶት

ተስፋ-አለም ገብረስላሰ (ጫረ)

ኣብ ካልኣይ ሰሙን ወርሒ ግንቦት 1998 እዩ። ካብ ዝተፈለለዎ ሚኒስትራታት ዝመጹ ሰራሕተኛታት መንግስቲ፡ ናብ ዓውደ ግንባር ንምኽታት ኣብ ቀጽሪ ኤክስፖርት ተኣኪቦም ነበሩ። ካብ መንግሥቱም እኩባት ሓለፍቲ ዝርከብዎም ኣባላት ሚኒስትሪ ዜና ካብ ክፍልታት ራድዮ፡ ተለቪዥንን ጋዜጣን እውን ኣብቲ ቦታ ተረኽቦም ነበሩ። ስሞም ዘዝተረቐሩ ነፍሳታት ዝተመደቡዎ ኮር ተፈልዩ። ኣብቲ እዋንቲ ሓይልታት ምክልኻል ኤርትራ ውዳበሉ ብደረጃ ኮራትዮ ዝነበረ። ወከልቲ ነፍሲ ወከፍ ኮር ድማ ዝተመደቡሎም ኣባላት ንምውሳድ ኣብቲ ቦታ ተረኽቦም ነበሩ። ወፋሮ ናብተን ኩባንያኦም ዝተቐረበ መካይን ተሳፊሩ።

ተሰርዑ። ኣባላት ሳልሳይ ግንባርውን ጋዜጠኛታትን ኣባላት ሓለዋን ኮይኖም እዮም ኣገልግሎት ዝህቡ ዝነበሩ።

መሬት ምስ ጸልመተ ንቕሎ ኮነ። ቃፍላይ መካይን ተሰሪዐን ካብ ኣስመራ ናብ ግንባራት መረብ-ሰቲት፡ ዓሊተና-መረብን ዓሰብን ኣምርሓ። ብዝሒ ናይቶም ዝኸነፉ ዝነበሩ ተጋደልቲ ሰራሕተኛታት፡ ኣባላት ሃገራዊ ኣገልግሎት፡ ኣባላት ሓፋሽ ውድባትን ዕጡቓትን ዝነበሩ ዜጋታት ክርእ እንከለዎ፡ ንጥፈታት ናይተን ትካላት መንግስቲ ብኣሉታ ከምዝጸሎ ንምግማቱ ኣየጸግምን። ኣብ ዜናዊ ሰራሕ ብፍላይ እቲ ዝጎድል ዓቕሚ ሰብ ዝፈጥሮ ሃጻፍ ርዳእ እዩ ነይሩ። ኣቐዲሙ እውን፡ ኣብ 1997 ካብ ቀዳማይ ክሳብ ራብዓይ ዙርያ፡ ሃገራዊ ኣገልግሎቶም ወዲኦም ዝተፋነዉ መንእሰያት፡ ኣብ መደብ ተሃድሶን መደብ ልምዓትን ክሳተፉ ወፊርም ብምንባሮም፡ ናቶም ሃጻፍ ንምትካእ ዝተረፉ ኣባላት ዜና፡ ኣብ ርእሲ ስሩዕ መደብም ካልእ ደሪቦም ክሰርሑ ይግደዱ ነይሮም እዮም። ናይ ሓበሬታ ሰራሕ ከኣ፡ ከም ካልእ ሰርሓት ንግዜኡ ከተወንዘፎ ዝከኣል ኣይኮነን። ይጽናሓይ ዘይብሃሎ ሰራሕ እዩ። ኣብ እዋን ኩናት እም ኸኣ ዝያዳ ክሕይልዩ ዝግብእ። ዜጋታት፡ ሓበሬታ ኣብ እዋኑን ብልክዕን ክረኽቡ ኣለዎም።

ኣብ 1979 ኣብ ሜዳ ዝተመስረተት ሬድዮ ድምጺ ሓፋሽ፡ ኣብ ዓሰርተ ክልተ ዓመት ዕድመኣ እዩ ሓርነት ተረኺቡ። ኣብ እዋን ቃልሲ፡ ቦቲ ሃንቀውታ ህዝቢ ዝመልእ ሓበሬታኣ ሰፊሕ ተቐባልነትን ዕዙዝ ዝኾነ ወንፎ እዩ። ብዝሃነጸቶ ብሉጽ ክብርታት ቦታኣ ኣብ ልቢ ሕብረተሰብ ኤርትራ ዓሚቕ ጥልቀት ነበረ። ኣብ ናይ ድሕሪ ናጽነት ጉዕዞ ነቲ ዝኣከበዮ ዓቕሚ ዝያዳ ከተደልድሎን ከተማዕብሎን ግድነት ስለ ዝነበረ፡ ኣብ ርእሲቶም ነገራት ናይ ሳክል ኣባላት ድምጺ ሓፋሽ፡ ኣብ ኣስመራ ዝጸንሑን ካብ ስደት ማለት ካብ ኢትዮጵያ፡ ሱዳንን ማእከላይ ምብራቕን ንሃገሮም ዝተመልሱን ሞያተኛታትን ኣባላት ሃገራዊ ኣገልግሎትን ተደሪቦም፡ ንዓቕሚ ዝያዳ ኣጠናኺሮም።

ኣምሓርኛ ብምጥባል ብሓሙሽተ ቋንቋታት ዝቐጸለ ናይ ድሕሪ ሓርነት ሰራሕ ድምጺ ሓፋሽ እምበኣር፡ ብዓቕሚ ሰብ ካብ ዝኸነ እዋን ንላዕሊ ኣብ ዝሓሸ ደረጃ እዩ ነይሩ። ክሳብ ወራር ወያነ 1998። በዚ ድማ ነቲ ብምኽታት ዝተፈጥረ ሃጻፍ ንምምላእ ተወሳኺ ጽዒት ጠሊቡ። ነፍሲ ወከፍ ኣባል ሓደን ብዙሕን ኮይኑ ክሰርሕ ኣገዲዱ። ቀቕድሚ ምውላዕ ኩናት፡ ካብ ማእከል ከተማ ናብ ፎርቶ ሰኒታ ዝገባዘት ድምጺ ሓፋሽ፡ ብቶም ዝተረፉ ውሑዳት ኣባላት፡ ንቡር ሰዓታት ፈነወኣ ካብ ምፍጻም ኣይበኹረትን። ብዘይካዚ ኣባላታ ኣብ ሰላዕዳዕሮ ቤት ገርግሽን ቀጽሪ ዜናን ሓለዋ ይወጹን ስሩዕ መደብ ተዓጻጺፎም ክሸፍኑ ግድነት ኮነ።

ገዲም ጋዜጠኛ ድምጹ ሓፋሽ ኤርትራ ገብረመስቀል ገብረእግዛኤብሔር ነቲ ኩነታት ከዝኸር እንከሎ ከምዚ ይብል። “ወያነ ኣብ ልዕሊ ሃገርና ወራር ምስ ኣወጀ፡ ብቐጽበት ኩሉዮ ክኸትት ተዳልዩ። መን እሞ ብድድ ዘይብለ? ካብ ዜና ድማ ብዙሓት ኢና ንግባር ተበረሰና። ውሑዳት ግን መደባት ቋንቋ ኣምሓርኛን ኣሮሞኛን ንምጽማር ቀልጢፎም ተመሊሶም” ይብል።

ገብረመስቀል ገብረእግዛኤብሔር ሓዲ ካብቶም ናብ ግንባር ዛገምበሳ ዝኸተቱ ኣባላት ክፍሊ ራድዮ እዩ። ካብ 1990 ኣብ ድምጹ ሓፋሽ ፕሮግራም ትግርኛ ዝተመደበን ሓዲ ካብ ፍሉጣት ኣንቡብቲ ሓተታ፡ ኣዋጃትን መግለጺታትን መንግስቲ እዩ። ብዝያዳ ድማ ቦታ ኣብ 1992 ዝጀመረት “ዘረኣናዮን ዝሰማዕናዮን” ዘርእስታ መደቡን ዘቐርቦ ትሕዝቶ መርማሪ ጋዜጠኝነትን ይፍለጥ።

“ናብቲ ግንባር ለይቲ ኢና ኣቲና። ቀም ከየበልና ጽዑቕ ደብደብ ጀመሩ። መስዋእቲ ናይቶም ‘ንበዝ ተሻም ተሻመወላ’ እናደረፉ ናብ ውግእ ዝኣተዉ ዝነበሩ መንእሰያት ፍሉይ ጡባላሕታዮ ገዲፉላይ” ይብል ከም ወተሃደርን ከም ጋዜጠኛን ነቲ ኩነት ብምዝካር። ኮር 2001 ኣብ ግንባር ዛገምበሳ እያ ጸኒሓቶ። ምራራ ኣብ ዝብሃል መኣዘዚ ቦታ ዝነበረ ኣዛዚ ኮር 2001 ሰዉእ ሜጀር ጀነራል ገብረእግዛኤብሔር ዓንደማርያም፡ ኣብ ሰራዊት ብሓፊሻን ምሁራንን ንሞያተኛን ከኣ ብፍላይ ዕዙዝ ኣኹብሮት ከምዝነበረ ገብረመስቀል ንቃላቱ ብምጥቃስ ይዝከር።

“ውጩ ኣብቲ ግንባር ምስ ረኣየኒ፡ ‘ስማዕስከ ብኸመይ ሓሊፍካና? ናትኩም ናይ ራድዮ ግንባር እኮ ቀሊል ኣይኮነን ኢሉ’ ካብ ከቢድ ብረት ናብ ቤት ጽሕፈቱ ስሒቡኒ” ይብል ገብረመስቀል።

እቶም ናብ ግንባራት ዝኸተቱ ኣባላት ድምጹ ሓፋሽ፡ ብዘይካ እቲ ዕለታዊ ናብ ማእከላይ ቦታኣም ዝልእከዎ ዝነበሩ ዜናታት ናይ ውግእ፡ ንሰራዊት ዘገግሉ ዝተፈለለዩ ብቪድዮ ዝተቐርጸ መደባትውን ይዝርግሑ ነበሩ። ብዓቢኡ ጸብጻባት ውግእ ይጽሕፉ፤ ዕለታዊ ህይወት ሓይልታት ምክልኻል የንጸባርቑ፡ ንዝተማረኹ ወተሃደራት ኣዘራሪቦም ውዳእ መደባት ናብ ሚኒስትሪ ዜና ይልእኩ።

“ኣብቲ እዋንቲ ድምጹ ሓፋሽ ድምጹ ሓቂ ኮይና እያ ተቐሊሳ። ዕጥቃ ቅኑዕ፡ እመንን ልክዕን ሓበሬታ። እተቐርቦ መደባትን እዋናዊ ጸብጻባት ሚዛን ዝሓለወ ብምንባሩ፡ ብጸላእቲ ከም ሓዲ ግንባር ኩናት ትጥመት ነይራ። ስለዚ ሞያኣ ብቐሊል ዝግለጽ ኣይኮነን። ኣባላታ ድማ ተውላ ዕማም ፈጸሞም ክብሃል ይከኣል። ኣብ ዓውደ ግንባር ዝኸተቱ ብረት ሒዞም፡ ኣብ ማእከላይ ቦታ ዝነበሩ ድማ ረቂቕ መሳርያ ዓጢቑም ተቐሊሶም እዮም” ይብል ጋዜጠኛ ገብረመስቀል ገብረእግዛኤብሔር- ንጉራን ኣበርክቶን ድምጹ ሓፋሽ ኣብ ወራር ወያነ እንክገልጽ።

ኣብቲ ግዜቲ ብዙሓት ወከልቲ ማዕከናት ዜና ዓለም ኣብ ግንባራት ይበጽሑ ነበሩ። ሓንቲ ካብኦም ጋዜጠኛ ራድዮ ድምጹ ኣመሪካ

ኣዳነሽ ፍሰሃዩ እያ ነበረት። ናብቲ ግንባር ንሰለስተ ዕላማታት እያ መጸኣ። ብቐንዱ ነቲ ግንባር ንምርኣይ፡ ብተወሳኺ “ኣብ ዓይጋ ከባቢ ዓሊተና ሰራዊት ሻዕብያ ደናግል ተጋሲሶም” ዝብል ወረን “ሓውባኣ ብጥይት ወተሃደራት ሻዕብያ ተቐቲሎም” ተባሂሉ ዝተነግራን ሓቅነቱ ንምርግጋጽ።

“ውጩ ዓውደ ግንባር ከርእያ ሓቢሩኒ፤ ካብ ኣስመራ ሒዝዎ ዝመጸ ጋዜጠኛ ኢሳቕ ያፌድ እዩ ነይሩ፤ ብሓባር ድማ ናብ ውሽጢ ግንባር ኣቲና” ይብል ገብረመስቀል።

ኣዳነሽ እቲ ናብ ድፋዕ ዝወሰዳ ዝነበረ ወተሃደር፡ ጋዜጠኛ ገብረመስቀል ምዃኑ ትፈልጥ ኣይነበረትን። ውሽጢ ግንባር ምስ በጽሑ። ደብዳቤ ጀመረ። ከቢድ ብረት ነቲ ከባቢ ኣናወጸ። ደርናን ተገንን ንምድረ ሰማይ ሸፈና። “ኣዳነሽ ናይ ዓውደ ውግእ ጋዜጠኛ ዘይከንካ፤ ኣይሰንበድትን። እኳ ድኣ ነቲ ድምጹ ክትቀርጸ ፈተነት። ኣብቲ ቦታ ዝነበረ ኣዛዚ ወዲ-ዛህራ ግን ቀልጢፍኩም ካብዚ ከባቢ ውጹ፡ ኣብታ ኩርባ ምስ በጻሕኩም ብጉሃ ሕለፉ በለና” ይውሰኹ ገብረመስቀል።

ከቢድ ዝናብ ዝነበሮ ወቕቲ እዩ። እቲ ከባቢ ብጀቕጀቕን ሳዕርን እዩ ተሸፊኑ። በዓል ገብረመስቀል ብማእከል ደብዳቤ ብፍጥነት ማኪና ተሓጺዞም ምስ ወጹ፡ ኣዳነሽ ንኣዛዚ ቦጦሎኒ ኮሎኔል በላይ በኹረ ቃል መሕተት ከየተካይደሉ መደበት። መቐረጺ ድምጹ ተይጥ ኣዳለወት። ምቕራጽ ኣበየታ። ፈዘዘት። ትጉብሮ ጨነቓ። ገብረመስቀል ክዕዘባ ድሕሪ ምጽናሕ፡ “እስከ ሃቢ” ብምባል ሓገዛ። ሽዑውን ጋዜጠኛ ምዃኑ ኣይፈለጠትን። ድሕርቲ ቃል መሕተት ኣዳነሽ ናብታ ገዳም ኣተወት። ነቲ ሒዞቶ ዝመጸት ሓበሬታ ከተረጋግጽ ሓተተት።

“ሰራዊት ሻዕብያ ደናግል ንፈለስትኹም ተጋሲሶምን እዮም?” ሓተተቶም፤ ንሓላፊ ናይቲ ገዳም።

“በስመኣብ ወወልድ መንፈስ ቅዱስ” መስቀሎም ኣማዕቲቦም “እዛ ጓለይ ሓሶት እዩ። ኣብዚ ድኣ ደቀንስትዮ ፈለስቲ እኳ ዘይብልና” ቃል ምስክርነቶም ሃብዮ- ኣባ ፍጹም። ናብ ዝ ቤት ሓወባኣ ቀጸለት።

“ወተሃደራት ሻዕብያ ደናግል ንሓወባይ ቀቲሎም?” ሓተተት።

“ወራድዎም ንሓቶም ድኣ ኣብዚ ኳ ዘይነበሩ! ሓወባኸስ ብብራርያ ጥይት ሰራዊት ኢትዮጵያ እዩ ተቐቲሉ” ኣረጋጸትላ እታ ዝተወከሰታ ዘመድ። ኣዳነሽ ብዓይና ርእያ፡ ሓቅነት ኣረጋጺጸ ናብ ቦትኣ ብምምላስ ሰፊሕ መደብ ሰራሓ ዘርግሓቶ። ንጋዜጠኛ ገብረመስቀል ኣብ ኣስመራ ቀጽሪ ሚኒስትሪ ዜና ምስ ረኸበቶ ከተላልዮ ኣይከኣለትን። ምስ ነገሩዎ ጋዜጠኛ ዝኸትት ስለዘይመሰላ እምበር፡ ፕሮግራም ከም ዝነበራ ኣይሓብኣትሉን።

ድምጹ ሓፋሽ ኣብ ርእሲ ናይ ውሽጢ ሃገር ቋንቋታት፡ ምስ ምጽማር ወራር ወያነ መደባት ቋንቋ ኣምሓርኛን ኣሮሞኛን እውን ጀመራ ነበረት። ሓያሎ ካብቶም ተዓጺፎም ነዚ ኩሉ መደባት

መነባብሮ አብ ሻባይት

ዝሰርሑ ዝነበሩ ኣባላታ ንታዕሊም ታሽዓይ ዙርያ ሃገራዊ ኣገልግሎት (ሳዋ) ኣብ ዝወረድሉ ከኣ፡ እቲ ሃገሩ መሊሱ ገፍሐ። ነፍሲ ወከፍ ኣባል ካብ ንቡር ንላዕሊ ተመጠጠ። ኣብ ስነ ጥበብን ጋዜጠኝነትን ተሞኩሮ ዝነበሮምን ናይ ምጽሓፍ ክእለት ዝደለቡን ኣባላት ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ህዝባዊ ግንባር ንደሞክራሲን ፍትሕን ናብ ድምጺ ሓፋሽ ተሳሕቡ። እቲ ሃገሩ ግን ከመልእ ኣይከኣለን። ኣባላት ዜና ካብ ግንባራት ናይ ምስሓብ ጸዕርታት ተኻየደ። ገብረመስቀልውን ናብ ኣስመራ ተሳሕቡ። ካብ ግንባር ናብ ቦታኡ ተመሊሱ ስራሕ ኣብ ዝጀመረሉ ከኣ፡ ምስ ውልቃዊ ህይወቱ ዝተኣሳሰር ዘይሃስስ ጦብላሕታ ዝገድፍ ዜና ኣንበበ።

“ልክዕ ከምታ ናይ ሳሕል ጸብጻብ ድምጺ ሓፋሽየ ኣንቢብ” ይብል ገብረመስቀል፡ ኣብ 1990 ናብ ድምጺ ሓፋሽ ተመዲቡ ፋልመይቲ ዘንበባ ዜናዊ ጸብጻብ ብምዝካር። እታ ሽዑ ዘንበባ ዜና “ሰራዊት ኢትዮጵያ ኣብ ደቡብ፡ ኣቶ መስፉን ዐቕባሚካል ንዝተባህለ ዜጋ፡ ኣብ ግራቱ እናሓረሰ ብተመልከተልይ ቀቲሎም” ዝብል ትሕዝቶ ነበራ። ኣቶ መስፉን ዐቕባሚካል ሓወቡኡ ንጋዜጠኛ ገብረመስቀል እዮም።

እታ ድሕሪ ካልኣይ ወራር ወያነ፡ ካብ ግንባር ምስ ተመልሰ ዘንበባ ፋልመይቲ ዜና እውን ዝመሳሰልን ዘይድምሰልን ጦብላሕታ ወሰኸትሉ።

ወጋሕታ እዩ። ገብረመስቀል ከም ኣመሉ ኣቐዲሙ ናብ ቤት ጽሕፈት ኣተወ። ተሌፎን ቤት ጽሕፈት ደወለት። ገብረመስቀል ንሓላፊ ስነዳን ምርምርን ህዝባዊ ግንባርን ንደሞክራሲን ፍትሕን ኣቶ ዘምህረት ዮሃንስ ተቐበሎ። “ስርዓት ወያነ ሎም ንግሆ ብግንባር መረብ ሰቲት ውግእ ጀሚሩ ኣሎ። ምሉእ ጸብጻብ ምስ መጻና ከነስቦልኩም ኢኖ ኢልካ ኣንቡብ። ተርጉምካ ብኣምሓርኻውን ድግሞ” ዝብል ሓበሬታ ሃቡ። ዜና ተነበበት።

ቀረባ ቤተሰቡ ንጋዜጠኛ ገብረመስቀል፡ ኣቶ ሃብተኣብ ተስፋዝጊ ወጋሕታ ተንሲኦም ድምጺ ሓፋሽ ናይ ምስማዕ ልምዲ ነበሮም። ኣብቲ እዋንቲ፡ እቶም ኣብ ሰለስተ ሰዓላት ብሕማም ተደኒሶም ዓራት ሓዞም ነበሩ። ዝተረፈ ሓደ ኣባል ሻድሻይ ዙርያ ወደም ኣብ ግንባር መረብ ሰቲት ኮቲቱ ነበረ። በዓልቲ ቤቶም፡ ፍንጃል ቡን እናቐበሉቶም ነታ ዜና ምስ ሰምዑ፡ ብእኣ ኣቢሎም ንሓዋሩ ደቀሱ። ወረደ፡ ኣብ ግንባር መረብ ሰቲት ዝነበረ ወደምውን ኣብታ ዕለት ተሰውኡ። ገብረመስቀል ካብታ ዕለት ኣትሒዙ፡ ንግስቲ በዓልቲ ቤት ኣቶ ሃብተኣብ ዓይኑ መሊኡ ክርእያ ከም ዝሸገር እዩ ዘዘገቱ።

ምስ ምሩኻት ወተሃደራት ወያነ ቃል መሕተት ዮካይድ ኣብ ዝነበረሉ እዋንውን ኣብ ማይ ነፍሒ ዘጓነፎ ኣይረስዮን።

“ካባይ መጺእካ?” ሓተተ ገብረመስቀል።

“ካብ ተምቤን ዓቢ ዓዲ” መለሰቲ ምሩኽ።

“እንታይ ክትገብር መጺእካ? ደረብ ሕቶ።

“ኤርትራ ወራራትና ክንቀጽዓ” ዝተባህሉ ደገመ።

“ናባይ ክትበጽሑ እዩ ነይሩ ሓሳብኩም?”

“ኣስመራ እምባይ ኣባይ ድኣ? ኣብ ኣስመራ ዝርከብናዮ ከኣ ንኣና ክኸውንዮ ተነጊሩና”

እታ ቃል መሕተት ምስ ተፈነወት፡ ኣብ ሰማዕቲ ፍሉይ ስምዒት ፈጠራ። ብእኡ ጉበኡ ተቐሪጸ፡ ኣብ ዝተፈላለየ ቦታታት ብናስትሮ ክትደጋገም ጀመረት። ኣብዚ እዋንውን ኣብ ዩቱብ ኣትያ፡ ኣብ ተንቀሳቐስቲ ተሌፎናት ተጻዒና፡ ብዙሓት ሰማዕቲ ትረክብ ምህላዋ ይገልጽ ጋዜጠኛ ገብረመስቀል።

እታ ካልኣይቲ ዝኸፍውን ኣብ ተመሳሳሊ ቦታ እያ ተፈጸማ። ገብረመስቀል ማይክሮፎን ቀሪቡ ንሓደ ምሩኽ ስሙን ኣሃዱኡን እናሓተቶ “ገብረመስቀል ኣላሊኻኒዶ?” ተገልቢጡ፡ እቲ ምሩኽ ሓተቶ።

“ኣየላሸኹኻ?” መለሰሉ ኣሕጺሩ።

“ኣብ ዝዛባንዳ ጥልያን ጫማኻ መን ይጸግረልካ ነይሩ። ኣነ እኳ እየ” ብዝርዝር ሓበሬታኡ ነገሮ። ገብረመስቀል ዘከሮ - ስምዒቱ ተፈራረቆ። ኣብ ዘይፈልጦ ኩነትን ተገዲዱን ምምጽኡ ምስ ነገሮ ገብረመስቀል

ድ . ሐ . ኤ . ኣብ ልምዓትን ንቅሓትን

ገብረመስቀል ገብረእግዝኣብሄር

ህዝቢ ኤርትራ፡ ድሕሪ ናጽነት ሃገሩ ካብ ናይ 30 ዓመታት ሓሙኽሽቲ ኩናት ንምውጻእ ካብ 1991-1997 ተውላ ንልምዓት ኣብ ዝብለሉ ዝነበረ ዓመታት፡ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ፡ እዛ ሃገር ብልምዓት ክትልምልም፡ ብቐጠባ ግምጃ ክትሰለም፡ ዝበዝሐ መደባታ ናብ ልምዓት ቀይራቶ እያ።

ህዝቢ ኤርትራ ቀንዲ ደራሺ ምዕባለ፡ ሰብኣዊ ዓቕምኻን ናይ ምግባር ብቕዓትኻን ኣዋዲድካ፡ ኣፍራይነትኻ ምዕባይ ምጂኡ ኣሚኑ ኣብ ዝተበገሰሉ እዋን፡ ዝነበሮ ርእሰ ማል ሓብ፡ ንያትን ተወፋይነትን እንተዘይኮይኑ ገንዘብን ካልእ ንዋትን ኣይኮነን። በዚ መሰረት ርእሰ ምርኮሳ፡ ሓደ ናብቲ እንሕልፍ ዕላማን ሹቶን ዘብጽሕ ፍቱን መሳርሒ ምጂኡ ብምግንዛብ፡ ጉልበቱን ዝርካቡ ገንዘቡን ፍልጠቱን ናብ ልምዓትዮ ኣውፈሩዎ።

ርእሰ ምርኮሳ፡ ብግዜያዊ ሽግር ከይተሰነፍካ፡ ካብ ግዝያዊ ረብሓ፡ ናይ ሓዋሩ ፍረ ጠሚትካ፡ ኣብ ገዛእ ዓቕምኻ ተሞርኩሲካ፡ ግድላት ምፍታሕን ካብ ካልእ ከይተጸበኻ ንሰለ ሃገርን ህዝብን ምውፋይን ርሃጽካ ምፍሳስንዮ። ብዛዕባዚ ኩሉ ዜጋ ግንዛብ ከሕድር፡ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ዝተጻወተቶ ተራ ኣብ ታሪኽ ተሰኒዩ ዝነበርዮ።

ህዝቢ ኤርትራ “ሃበኒ ህበይ ይገብር” ብምባል ክሳብ 1997 ኣብ ዝነበራ ዓመታት “ልምዓትና ብጽፍርና” ዝብል መሪሕ ጭርሖ ተሓንጊጦ ብዘካየዱ ዳግመ ህንጻዊ ንጥፊታት ኣብ ውሽጢ ሓጺር ግዜ እቲ ናይ 30 ዓመታት ቁስለ ደረጃ ብደረጃ ክሓድ ተራእዩ እዩ። ዳግመ ሕውዋት ንኹሉ መዳያዊ ህይወት ናይ ሓደ ሕብረተሰብ ዘጠቓልል፡ ናይ ወለዶታት ጸዕርን ቃልስን ዝሓትት ምጂኡ ተረዲኡ ድማ፡ “ነዛ ሃገር ነለምልማ - ግምጃ ንስልማ” እናበለ ኣብ ዝምርሸሉ ዝነበረ እዋን፡ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ኣብ ጎኑ ነይራ። ምስኡ ብሓባር ዘሚራ፡ ንጸዕሩ ውጽኢቱን ብልሳና ኣበሰራ። ኣብ 1992 ዝተኣወጀ ሃገራዊ ኣገልግሎት መንእሰያት ኤርትራ ቀዳማይ፡ ካልኣይ፡ ሳልሳይ፡ ራብዓይ፡ ... ዙርያ ኣፍራዛን ባይላን ሒዞም “ነበዝ ተሻሞ” እናበሉ ኣብ ዝወፍርሉ ዝነበሩ፡ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ መቐረጺ ድምጻ ኣዋዲዳ፡ ምስኣቶም ወፊራ። መንእሰይ ወለዶ ህዝቡ ክርህዎ፡ ሕሉባ ንጹፋ ጸንቂቓ ዘምሃረቶ ሃገሩ ብኸልተ ኣግራ ደልዲላ ክትቀውም፡ ንልምዓት ኣብ ዝወፈረሉ፡ ድምጺ ሓፋሽ፡ እግረ እግሩ እናኸደት፡ ንኹሉ ንጥፊታት ናብ መሳኸቲ ኣእዛን ሰማዕቲ ኣበጺሓ።

ሕማቕ ኣጋጣሚ ኮይኑ፡ ኣብ 1998 ህዝቢ ኤርትራ ዘይሓሰበ ወራር ምስ ኣጋጠሞ እቶም ናብ ልምዓት ዝወፈሩ ደቂ ናጽነትን ይከኣሎን፡ ናውቲ ልምዓቶም ደርብዮም ወራር ንምምካት ናብ

ግንባራት ምስ ወሓዙ፡ ድምጺ ሓፋሽ፡ ኣባላታ ናብ ኩሉ ግንባራት ኩናት ኣኸቲታ፡ በቲ ሓደ ብርዕን መቐረጺ ድምጽን፡ በቲ ኻልእ ድማ ብረት ብምሓዝ መኪታን ሓበሬታ ኣስኒቓን። ድምጺ ሓፋሽን ኣባላታን፡ እቲ ዝተሰገደደ ኩናት ብዓወት ህዝቢ ኤርትራ ኪዘዘም ምጂኡ፡ በትሪ ሓቂ ትቕጥን እምበር ከምዘይትሰበር ኣሚኖም፡ ኣብ ጎኒቲ ኣብ ግንባራት ኩናት ዝረጋገግ ዝነበረ ዋርሳይ ይከኣሎ ብምስላፍ ሃገራዊ ግብኣም ፈጸሞም። እቲ ወራር ፈሻሊ ምጂኡን ዘይሩ ዘይሩ ኣብ ጣውላ ከምዝፍታሕን ምጂኡ እናገለጸት፡ ንሰላም ዘሚራን ፍትሓዊ መኸተ ኣሓይላን። እቶም ኣብ ብዙሕ ኣጋጣሚታት ንህዝቢ ኤርትራን ቃልሱን “ብርቂ” እናበሉ ክገልጽዎ ዝጸንሑ ተመራመርቲ፡ ዳግማይ ኣብ ግዜ ወራር ወያነ ፍሉይ ትንግርቲዮም ተዓዚቦም፡ “ነዚ ኩናትዚ ብኹሉ መዳይ ኣይጻወርንዮ” ክብሉዎ ዝጸንሑ ህዝቢ፡ ነቲ ኩናት ስዒሩ ብዓወት ዛዚምዎ ጥራይ ዘይኮነ፡ ማዕረ ማዕረኡ ኣብ ልምዓት ክስጉም ተዓዚቦም፡ ኣስተንኪሮም።

ጎኒ ጎኒቲ መጉሃር ኩናት፡ መንግስቲ ኤርትራ፡ መሰረት ብቕዓትን ዓይነታዊ ክእለትን ትምህርቲ ምጂኡ ብምእማን፡ ብርክት ዝበላ ኮሎጃትን ማእከላት መሰልጠኒን መሰሪቱ፡ ብኣሽሓት ዝቐጸሩ መንእሰያት ኣምሂሩን ሞያታት ኣቐሪሙን። እዞም ኣብ ኩሉ ኩርንዓትኻ ሃገር ተኣምር ዝሰርሑን ኣብ ምስራሕ ዝርከቡን፡ እቶም ትማሊ ካብዘን ኮሎጃትን ማእከላት መሰልጠንን ተማሂሮም ዝወጹ መንእሰያትዮም። ኣብዛ ሃገር ዝተሃንጹ ብዙሓት ጽርግያታት፡ ድንድላት፡ ዓበይትን ማእከላትን ዲጋታትን ራህያታትን፡ ዝለምዑ ሰፋሕቲ መሬት ሕርሻ ብመንእሰያት ደቃዮም ተዓሚሞም። ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ብወገና ፍልጠትን ብቕዓትን፡ ሓደ ካብ መሰረታዊ ዕጥቂ መንእሰያት ምጂኡ፡ መንእሰያት ጽባሕ ንጉሆ ዕዳ ንእስነት ከይሰከሙ፡ ግዜ ከለዎም ፍልጠት ከዋህልሉ፡ ወረሰቲ ኮይኖም ንኻልኣት ከውርሱ እናገቡሩሉ፡ ሰራሕቲ ቅያ መንእሰያት ናብ

ዝርከብዎ ቦታታትን ዓውድታትን እናኸደት ድምጽም ኮይና ንጥፈታቶም ከተቃልሉ፡ ብሶላ (ኮምፓስ) ኮይና ራኢይኦም ከተመላኸት ተረፃ። መንእሰይ ዕቅር ጸጋ ኤርትራ ምዃኑ፡ ኣብ ቁጠባን ድሕነት ሃገርን ካብኡ ዝድለ ኣበርክቶ ክገብር፡ ኤርትራ ልዑል ርግኣትን ጸጥታን እትውንን ሃገራታትን ኮይና ከትነብር፡ እቲ ወሳኒ መንእሰይ ምዃኑ ድምጺ ሓፋሽ፡ ብስፍሓትን ስጥመትን መልእኽታ ከተውሕዝ ጸኒሓን ኣላን።

ኣብቲ መሪር ዕጥቃውን ፖለቲካውን ምርብራብ ተዓዊቱ ዝወጸን ንሃገሩ ካብ ዳግማይ ጎበጣ ዝተኸላኸለን ዘድሓንን ህዝቢ ኤርትራ፡ ኣብ ልዕሊኡ ካልእ ተወሳኺ ሓዲጋዮ ገጢፎም። ንሱ ድማ፡ ኩናት ኣብቂዑ ናብ ልምዓቱ ከይምለስ፡ ጀሆ ተታሒዙ ኣብ ትሕቲ ጸላእቱን ተጸባእቱን ኪወድቅ፡ ሕብረ-ብዙሕ ተጸብኦታት ገጢፎም፡ እገዳ እውን ተሓዊጅዎ። እዚ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ዝተሰገደደ እገዳ፡ ምንጮን ኣበገሰቱን ህዝቢ ብዝግባእ ከግንዘቦ፡ እገዳ ንሓዲድ ምረሻኡ ግንዛቤ ከዓናቕፍ እንተዘይኮይኑ፡ ውጲሉ ሓዲሩ ፈሻሊ ምዃኑ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ንህዝቢ ኣንቂሓን ኣጎስጉሳን። ኣብኡ ከይተወሰነትውን ኣብ ወጻኢ ዝርከቡ ኤርትራውያን፡ ነቲ ብግጉይ ቅማረ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ዝተሰገደደ ብይን እገዳ ንምኹናን፡ ማሕበረ ሰብ ዓለም ሓቀኛ ኣፍልጦ ክህልዎ ኣብ ዘካይድዎ ዝነበሩ ሰላማዊ ሰልፍታት ተረኺባ፡ ነቲ ፍጻመታት ብውዑዩ ብስፍሓት ኣቃሊሑዮ።

ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ብዘይካዚ፡ ከቡር ፕረዚደንት ኢሳያስ ኣፈወርቂ ኣብ ዝተፈላለዩ እዋን ኣብ እዋናዊ ጉዳያት ሃገር፡ ኣብ ዞባውን ኣህጉራውን ዓለማውን ምዕባላታት ኣመልኪቱ “ምስ ማዕከናት ዜና ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ዘካይዶም ብርክት ዝበሉ ቃለ መሕትት፡” ብፍላይ ድማ ኤርትራ እትኸትሎ ናይ ወጻኢ ፖሊሲ ንኣበራዊ ረብሓ ዘገልግልን፡ ኣብ ሽርክነት ዝተመርኮሰን ምዃኑን ንዝህቦ ዝነበረ ሰፋሕቲ ቃለ መጠይቓት እዞ ድምጺ ሓቂ ዝኾነት ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ብቐጥታ ናብ ሰማዕታ ብምትሕልላፍ ማሕበረ ሰብ ዓለም ከም ዝፈልጦ ገይራ’ያ።

ምስዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ብዝተሓሳሰር ኣብ ኩሉ ኣኼባታት ካቢነ ሚኒስተራት ኤርትራ ተረኺባ፡ ካቢነ ዝዝተየሎም ፖለቲካዊ፡ ቁጠባውን ማሕበራውን ጉዳያትን ዘሕለፎም ውሳኔታትን፡ ድምጺ ሓፋሽ ንህዝቢ ብልሳና ሓቢራ።

ኤርትራ ርጉእ ኣከባቢ እትነበረሉ ኩነት ምፍጣር ሓደ ካብ ዓበይቲ ስትራቴጂን ዕላማታትን መንግስቲ ኤርትራ’ዩ። ነዚ ዕላማዚ ከውን ንምግባር ድማ መንግስቲ ኤርትራ ንጹር ፖሊሲ ዝምድናታት ወጻኢ ሓንጻጹ፡ ኤርትራ እትምርሓሉ ኣብ ሽርክነት ዝተመስረተ ቁጠባዊ፡ ንግዳውን ወፍራውን ፖሊሲታት ኣነጺሩ’ዩ። እዞም ፖሊሲታት እዚኦቶም መደባት ምትሕግጋዝን ምትሕብባርን ዘሓይሉ’ዮም። ይኹን’ምበር እዚ ኣብ እወታዊ ኣጠማምታ ተምርኩሱ ዝተሓንጸጸን ንምትግባሩ ዝጽዓረሉን ዝነበረ ፖሊሲታት ብዝተፈላለዩ ዞባውን ዓለማውን ሽርሕታት ከተዓናቕፍ ጸኒሑ’ዩ። ኤርትራ ኣብ ጎደባና ምስሊ ጽቡቕ ኣብነትን ብሩህ ተስፋን ከይትኸውን፡ ካብኡ ሓሊፉ’ውን ብዝተፈላለዩ ሽርሓዊ ምህዞ ምስ ጎረባብቲ ሃገራት ኣብ ኩናት ከትጽመድ ዘይተፋሕሰ ተንኮልን ዘይተፈንቀለ እምነን ኣይነበረን። ኣብዚ ጉዳይ’ዚ’ውን፡ እታ ልሳን ህዝቢ ዝኾነት ድምጺ ሓቂ፡ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ዝፍጸም ዝተሃቀነ በደልን ሽርሕን ብምቕላዕ፡ ሓቂ ውጲላ ሓዲራ ብርእሳ በሎኽ ኢላ ከምእትወጽእ፡ መኸተ ህዝቢ ኤርትራ ድማ ብኡ መጠን ክሕይልን ክጸንዕን ከምዘለዎ ንሰማዕታ ሓበሬታ ኣስኒቃን ኣዕጢቓን።

እቶም ን20 ዓመታት ኣብ ኩነተ ኩናትን ኣይሰላም-ኣይኩናትን ዝጸንሑ ህዝብታት ኤርትራን ኢትዮጵያን “ዝሓለፈ ይኣክል” ብምባል፡ ብተበግሶ መንግስታቶምን ልቦና ክልቲኦም መሪሕነትን ስምምዕ ሰላም ብምኽታም ንህዝቦምን ዓለምን ኣበሲሮም። በዚ ድማ ብ8 ሓምለ 2018 ቀዳማይ ሚኒስተር ፌደራላዊት ደሞክራሲያዊት ሪፓብሊክ ኢትዮጵያ ኣብ ኤርትራ ወግዓዊ ዑደት ኣብ ዝፈጸመሉ፡ ከምኡ’ውን ኣብ ሰሙኑ ፕረዚደንት ኢሳያስ ኣፈወርቂ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ወግዓዊ ዑደት ኣብ ዝገበረሉ፡ ድምጺ ሓፋሽ ኣብቲ ኣጋጣሚ ብኣካል ተረኺባ ነቲ ዝተፈጥረ ሓድሽ ሃዋህው ብዝግባእ ኣንጻባሪቓቶ። ክልቲኦም መሪሕቲ ዝኸተምዎ ሓሙሽተ ዓንድታት ዝሓቆፈ፡ ሓበራዊ ኣዋጅ ሰላምን ምሕዝነትን ኤርትራን ኢትዮጵያን፡ ንሰማዕቲ ኣበሲራ። ልዕሊ ኹሉ ነቲ ኣብ መንጎ ክልቲኦም ሃገራት ዝተኸተመ ምብቃዕ ኩነተ ኩናት ጥቡቕ ፖለቲካዊ፡ ቁጠባዊ፡ ማሕበራዊ፡ ባህላውን ጸጥታውን ምትሕብባር፡ ምጅማር ናይ መትዓዝያን ንግድን ተሌኮሙኒኬሽንን ንጥፈታት፡ ምትግባር ውሳኔ ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ምውሓስ ዞባዊ ሰላምን ልምዓትን ምትሕብባርን ብዝምልከት ንክልቲኦም ህዝብታትን ዓለምን ሓቢራ። ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ብዘይካዚ ኣብ ምጅማር በረራ መንገዲ ኣየራት ኢትዮጵያን ኤርትራን ካብን ናብን ኣስመራን ኣዲስ ኣበባን ከምኡ’ውን ኣብ ስነስርዓት ምኽፋት ንኤርትራን ኢትዮጵያን ዘራኽብ ክልተ መስመራት መጓዓዝያ ምድሪ ደባይሲማን-ቡሬን ሰርሓ-ዛለንበሳን ተረኺባ ዮሃናኣ ንህዝብታት ክልቲኦም ሃገራት ኣመሓላሊፋ።

ኣብ ዝሓለፈ ዓመታት ናጽነት፡ ተራ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ኣብ ኩሉ ዓውድታት፡ ብፍላይ ድማ ኣብ ልምዓትን መኸተን ሓደ ብሓደ ዘርዘርካ ንምግላጽ ዝከኣል ኣይኮነን። እዚ ዝተጠቐሰ ንጥፈታት ንምክኸኻር ዝኣከል “ካብ ባሕሪ ብጭልፋ” ጥራይ’ዩ።

ድምጺ ሓፋሽ ብልሳን ደቃ

ኤፍሬም ግደ

ብኣጸብዕ ዝቐጸሩ ሰባት ብውሱን ዓቕምን ድሩት መሳርሕን ንድምጺ ሓፋሽ ኣብ ሓደ ህሮርማ ዘይፍለዮ ስንጭሮ ፈጠሮምዎ። ንሳውን ብግደኣ ብዙሓት ሰባት ፈጠራ። እታ መደበር ፊደላ ደረጃ ክእለቶምን ተሞክሮኦምን ብዘየገድስ ንኹሎም ሓንጎፋይ ኢላ ትቐበሎም - ትሓቕፎም፡ ተሟመቑም፡ ትነቕፎም፡ ትገንሐም፡ ትቐጽጾም፡ ተትብሪም፡ ተዕጥቑም፡ ተዕብቦምን ትሸልሞምን። ንሳቶም ብወገኖም ይሕብሕብዋን ይከናኸንዋን፡ የመሓይሽዋን የጸብቕዋን፡ የስፍሕዋን የዕብይዋን። ከም ውሉድን ወላድን ብምዃን ነዊሕ ብሓባር ይጓዓዙ። ምፍልላይ ግን ኣይተርፍን። ዓመታት ምስኣ ጸኒሖም ብዙሓት ናብ ካልኣት ትካላት ይምደቡ። ውሑዳት ዘይኮኑ ካልኣት ከኣ ናብ ውልቃዊ ዋኒኖም ይዝንብሉ። ገለ ውሑዳትውን መስዋእቲ ስለተርከቦም ንሓዋሩ ይፍለዩ። ድምጺ ሓፋሽ ካብ ዝተመስረተትሉ 1 ጥሪ 1979 ክሳብ ሎሚ ኣብዚ ናይ 40 ዓመታት ዕድመኣ፡ ኣማኢት ጋዜጠኛታት፡ ቴክኒሻናት፡ ሓለፍቲ፡ ጸሓፍትን ሰብ ካልእ ሞያን ኣኣንጊዳ። ማህደር ታሪኻ ምስዝግንጸል ንኣብነት ገለን ሚኒስትራትን ላዕለዎት ሓለፍቲ መንግስትን ገለን ከኣ ኣምባሳደራት ወ.ዘ.ተ. ብምዃን ሃገሮም ኣብ ምግልጋል ዝርከቡ ዘለዉ እዮም። ገለን ከኣ ዛጊት ንነፃነት ዓመታት ካብ ሕቕፋ ከይተፈልዩ ይሕብሕብዋ ኣለዉ።

ብምኽንያት መበል 40 ዓመት ጽንብል ዕለተ ልደታ እምበኣር ንገለ ካብቶም በብእዋኑ ዝተጸንበሩዎ ደቃ ተወኪስናዮም ነይርና። ብሓንቲ ካብተን ኣብ ግዜ ገድሊ ዝቐማ ጨናፍር ናይታ ፊደላ ክንጅምር - ጨንፈር ኩናማ።

ሓፋሽ ኣገልግሎት ኩናማ ናይ 32 ዓመታት ዕድመ ዘሎዎ ገዲም ኣሃዱዮ። ሳንቲና ደበሳይ ድማ ኣብ 5ይ ዓመቱ ከም ጀማሪት ጋዜጠኛ ተጸንቢራቶ። እዛ ኣደ ክልተ ደቂን ዝገደመትን ኣባል ፕሮግራም ኩናማ ሳንቲና፡ ዝተፈላለየ ዓይነት መደባትን ዜናን ከምእትሰርሕን ደቀንስትዮ ማዕረ ደቂተባዕትዮ ጥራሕ ዘይኮነ፡ ባይታ እንተተጣጠራለን ደቀን እናዕበያ ኣብ ስራሕ ብዝበለጸ ከድምዓ ከምዝኸእላን ብግብሪ ዘረጋገጸት እያ። “ኣብ ሚኒስትሪ ዜና ምምዳበይ

ዓቕመይ ክፍትሽ፡ ክሳይይ 360 ዲግሪ እናዞርኩ ክዕዘብን ክመዝንን ከምኡውን ከባቢየይን ዓለምን ክፈልጥ ሓጊዘኒዮ” ትብል ሳንቲና። ኣብ ሞያ ጋዜጠኝነት ብዝደለበቶ ተመኩሮ ተሓጊዛ፡ ዛጊት ሓንቲ ብዛዕባ ባህሊ ኩናማ እትገልጽ፡ ሓንቲ ድማ መዝገብ-ቃላት (dictionary) እንግሊዝኛ-ኩናማ - ክልተ መጽሓፍቲ ኣፍርያ ንህዝቢ ኣቕሪባላ። ንኸልተ ዓመታት ኣብ ዩኒቨርሲቲ ኣስመራ ብዓውዲ ጋዜጠኝነትን መራኽቢ ብዙሓትን ብምምሃርውን ብደረጃ ሰርቲፊኬት ተመሪቓ ርእሳ ከተማዕብል ዝበቐዐት እያ።

ሓንቲ ካብተን ድሕሪ ናጽነት ኣብ ድምጺ ሓፋሽ ፈነወኣን ዝጀመራ ኣሃዱታት ኣሃዱ ብሊንያ። ኣሃዱ ብሊን ብኸልተ ኣባላት እያ ብ6 ሓምለ 1998 ፈነወኣ ፈለማ። ኣብ ምምስራታ ካብ ዝተዋሰኑ ክልተ ኣባላት ጋዜጠኛን ሓላፊኣን ኮይኑ ዝቐጽል ዘሎ እዮብ ተስፋ-የሃንስ እዩ። እዮብ ቀዳማይ ዲግሪ ሒዙዮ ምስ ብጻዩ ኣበጊሱዋ። ቅድሚ ክልተ ዓመት ግን እቲ ዘሎዎ ክፍሊ ፊደላን ሚኒስትሪን ብዝሃብዎ ዕድል ማህደረ ትምህርቲ ብማስተርስ ዲግሪ ከምረቐ በቐዑ። ንሱ ን21 ዓመታት ኣብዛ ኣሃዱ ክሰርሕ እንከሎ፡ ዝያዳ ዝዝክር ፈነወ ኣብ ዝጀመሩሉ እዋን ዝነበሮም ብድሆ እዩ።

“እተን ኣቐዲመን ፈነወ ዘካይዳ ዝነበራ ከም ትግርኛን ትግረን ዝኣመሰላ ኣሃዱታት መወከሲኳ እንተኾናና፡ መሰረት ዘይነበሮ ሓድሽ ፈነወ ምጅማር ግን ቀሊል ኣይነበረን - ብፍላይ ፖለቲካዊን ቁጠባዊን ቃላት ብሊን ንምርካብ ንሽገር ነይርና” ከኣ ይብል። ንሱ ብተወሳኺ ተኸታተልቲ መደባቶም ምልክታ ብምስማዕ ካብ ቅድሚ ፈነወ ምጅማር ኣትሒዞም ደብዳቤታት ይልእኩ ምንባሮም፡ ክሳብ ክንደይ

ጽምኢ ፈነወ ብቋንቋ አደኣም ከምዝነበሮም ስለዘርአዮም፡ ዝያዳ ክሰርሑን ሞራሎም ከዕብዮን ከምዝተደረጉ ይገልጽ። ፕሮግራም ብሊን ኣብ ግዜ ወራራት ወያነ ኣብ ምጉስጓስን ምንቕቓሕን ህዝቢ ከምኡውን ኣብ ዕቃበን ብርበራን ቋንቋን ባህልን ብሊን ዓቢ ኣበርክቶ ከምዝገበረት ከይጠቐስ ኣይሓለፈን።

መዓልታዊ ብናይ ፍርቂ ሰዓት ዝጀመረ ኣገልግሎት ብሊን፡ ሎሚ ክሳብ ናይ ክልተ ሰዓታት ዝበጽሕ ፕሮግራም ይፍኑ ምህላዉ ንደረጃ ምዕባለኡ ዘርኢ እዩ።

ዓሻ መሓመድ ኣብ ታሕሳስ 2000 ናብ ኣሃዱ ሳሆ ክትጽንበር እንከላ መምህርያ ነይራ። ናብ ሚኒስትሪ ዜና ካብ ዝመጸትሉ ዕለት ኣትሒዛ ከኣ ጋዜጠኛ ኮይና ትነጥፍ ኣላ። ምስ ግዜ ምንባብን ምድላውን መደባት፡ ምትርጓም ዜናን ካልእ ጽሑፋትን - ኮታ ኩሉ ዓይነት ስራሕ ጋዜጠኝነት ክትመልኮ ከምዝበቐዐት ትገልጽ። ቅድሚኣ ዝጸንሑ ኣባላት ናይቲ ኣሃዱ ንባዕሎም ናይ ክልተ-ስለስተ ዓመታት ተሞኩሮ ጥራይ ስለዝነበሮም፡ ኣብ እሩም ቋንቋን ካልእን ብሓባር እናተሓጋዝተ መደባቶም ከጸብቐ ከምዝኸኣሉን ዝተፈላለዩ መደባት ከቕርቡ ከምዝጀመሩን ትሕብር።

ዓሻ መሓመድ ጎድኒ ጎድኒ ስርሓ፡ ኣብ ዩኒቨርሲቲ ኣስመራ ብደረጃ ሰርቲፊኬት ናይ ጋዜጠኝነትን መራኸቢ ብዙሓንን፡ ኣብ ግብጺ ድማ ንኸልተ እዋን ግብራዊ ትምህርትን ተሞኩሮ ብምቕሳማ ዓቕማ ክብ ከተብልን ነቲ ሞያ ብዝያዳ ክትመልኮን ከምዝኸኣለት ትጠቕስ። “ድምጺ ሓፋሽ ንዓይ ቤተይ፡ ወላዲተይ፡ ዓደይን ዓለመይንያ። ክሳብ ዘለኹ በዚ ሞያዚ ክዓብን ንህዝቢ ክገልግልን ድማዩ ባህገይ” ትብል ዓሻ።

ካልእ ተሞክሮኡ ኣብ ድምጺ ሓፋሽ ከካፍለና ዝተወከስናዮ ጋዜጠኛ በጺቲ ሳልሕዮ። በጺቲ ነታ ኣብ 2001 ፈነወኣ ዝጀመረት ፕሮግራም ብዳውየት ምስ ካልኣዮ መስሪቱዋ። ዛጊት ድማ ብውሑድ ዓቕሚ ሰብ ስርሓቶም ኣብ ምዕማም ይርከቡ። ብዳውየት ፈለማ ኣብ ስሙን ኣርባዕተ መዓልታት

ናይ ፈነወ ግዜ ነይሩዋ። ጸኒሓ ከኣ መዓልታዊት ኮይና። ማእሪሩ መደባት ንዘዳሉ፡ ዝትርጉምን ንሰማዕቱ ዘሳትፍ መደብ ዘቕርብን ጋዜጠኛ እኹላት ሓገዝቲ እንተዘይብሉ ዝያዳ ከምዝኸብዱ ርዱእ እዩ። ኣብ ፈነወ ፊደላ፡ ድምጺ ጓለንስተይቲ ጋዜጠኛ

ኣገዳሲዮ። ኣሃዱ ብዳውየት ግን ዛጊት ጓለንስተይቲ ጋዜጠኛ ክትረክብ ዘይምኽኣላ እቲ ከም ዓቢ ብድሆ ዝጥቀስ እዩ። ብፍላይ ድራማ ፊደላ ኣብ ዘዳልውሉ እዋን ከም ኣደ ወይ ሓብቲ ኮይና እትዓዩ ተዋባኢት ስለዘይረኽቡ ካልኣት ናብ ምንዳይ ብዙሕ ከምዝጽገሙ በጺቲ ከይገለጸ ኣይሓለፈን። ምስዚ ኩሉ ድሩትነት ዓቕሚ ሰብ ግና እታ ፊደላ ብጸዕሪ ኣባላታ ምቕሉል ምዕባለ ኣብ ምርኣይ ትርከብ ኣላ።

ሓደ ካብ ኣገልግሎታት ድምጺ ሓፋሽ ፕሮግራም ናራ ንዊሕ ንዓመታት ዝሰርሓ ምኩራት ደቀንስትዮ ጋዜጠኛታት ዝሓቕፈዮ። ሃዋ እስማዒል ኣብ 1998 እያ ኣብ ሚኒስትሪ ዜና ተቐጺራ። ምስ ካልኣያ ድማ ፈነወ ንምጅማር ንኣዋርሕ ምድላዋት ስራሕ ገይሮም፡ ብ20 ለካቲት 1999 ድማ ምጅማር ፈነወ ቋንቋ ናራ ኣበሰሮም። ሃዋ ኣብ ምትርጓምን ምድላውን ዜና፡ ኣብ ምስራሕ ሪፖርታግትን መደባትን፡ ኣብ ምንባብ ዜናን ካልእ ምስ ጋዜጠኝነት ዝተሓላዝ ዕማማትን ትነጥፍ ኣላ። ጎኒ ጎኒዚ ሓዳራ እናመርሐት ኣርባዕተ ቁልዑ ተዕቢላ። እዛ ገዲም ጋዜጠኛዚኣ፡ ሞያ ጋዜጠኝነት ህዝባ ኣብ ምስትምሃርን ምንቃሕን ትጥቀመሉ ብምህላዋ ዕግበት ከምዝፈጥረላ ትሕብር። ድምጺ-ሓፋሽ ክብራን ተኣማንነታን ዓቂባ ደረጃ ብደረጃ እተርእዮ ዘላ ምዕባለታት ከኣ ካብ ዘተባብዕዎ ረጅሒታት ምዃናም ብምጥቃስ፡ ኣብ ዝለዓለ ደረጃ ንምብጽሓ፡ ኣውራ ኣብ ፕሮግራም ናራ ብዙሓት ብቐዓት ጋዜጠኛታት ምፍራይ፡ እኹል መሳርሒታትን ምቹእ ኩነታት ስራሕን ምውዳድ ይጽንሓለይ ዘይብሃል ዕማም ምዃኑ ርእይቶኣ ትልግስ።

ድምጺ ሓፋሽ ከትምህርት እንከላ ብትግርኛን ዓረብኛን ያፈነወላ ፈለማ። ነዊሕ ከይጸንሐት ከአ ፕሮግራማት አምሐርኛን ዓፋርን ከትፍኑ በቂዓ። ፕሮግራም ዓፈር ድሕሪ 45 መዓልታት ምምህራት ድ.ሒ.ኤ. ዝጀመረ፡ ካብተን ብዝተፈላለየ ማዕበላት መደባት ዝፍንዋ II ጨናፍር ክፍሊ-ፊድዮ፡ ብግድምናኡ ምስተን ቀዳሞት አርባዕተ ዝስራዕዮ። እዚ ጨንፈር'ዚ መዓልታዊ ናይ ሓደ ሰዓትን ፈረቓን ፈነወ የካይድ። ኣብ ግዜ ወራራት ወያነ ድማ፡ መዓልታዊ ክሳብ ሰለስተ ሰዓታት ይፍኑ ነይሩ። ሓላፊ'ዚ ጨንፈርን ገዲም አባል ድምጺ ሓፋሽን ሳልሕ መሓመድ ዑመር ኣብ ለካቲት 1994 እዩ ነዚ አሃዱ ተጸንቢሩዎ። ዳርጋ ርብዒ ዘመን ምስ ድ.ሒ.ኤ. ተጓዲዙ'ሎ። ኣብ'ዚ ነዊሕ ተሞኩሮኡ እቲ አሃዱ ካብ ዘሰላሰሎም ዕማማት፡ ፊደላት ቋንቋ ዓፋር ሓደ ዓይነት ምግባር ምዃኑ ሳልሕ ይገልጽ። “ካብ ምስረታ ድምጺ ሓፋሽ ኣትሒዞም ጋዜጠኛታት ፕሮግራም ዓፋር፡ ገሊኦም ንቋንቋ ዓፋር ብፊደላት ዓረብ፡ ገሊኦም ብፊደላት ግእዝ፡ ገለ ድማ ብፊደላት ላቲንዮም ዝጽሕፍዎ ዝነበሩ። ከከም ዝዓበይሉን ዝለመድዎን። ካብ 2001 ንደሓር ግን ቋንቋ ዓፋር ብላቲን ፊደል ጥራይ ከምዝጸሓፍ ኢና ነይርና። እዚ ድማ ንኣጠቓቕማ ፊደላት ዓፋር ኣብ ሓደ መኣዲ ዘምጽአን አገባብ እዩ” ክብል ድማ የብርህ።

ጨንፈር አገልግሎት ትግርኛ ፈላሚ ፈነወ ናይ ድምጺ ሓፋሽ ከም ምዃኑ መጠን፡ ካብ ግዜ ናብ ግዜ ኣብ ትሕዝቶ፡ ፈነወ-ግዜን ዓቕሚ ሰብን ምምሕያሻት ንምግባር ክጽዕት ዝጸንሐ አሃዱ እዩ። ሎሚ ምስ ዘመነ ቴክኖሎጂ ተሰንዮ መዓልታዊ ሰኑዮ-ሰሉስ አርባዕተ ሰዓትን ፈረቓን፡ ቀዳሙ ሰንበት ከአ ሓሙሽተ ሰዓትን ፈረቓን ይፍኑ።

አባል'ዚ ጨንፈር አርያም ጎይትኦም ኣብ መደባት ምዝንጋዕ፡ ጥዕና፡ መሶብ ፍልጠትን ምንባብ ዜናን ምውህሃድን እትነጥፍ ኣደ ክልተ ቁልዑ እያ። አርያም ብሃገራዊ አገልግሎት ኣብ ሚኒስትሪ ዜና ምምዳባ ከም ጸጋ ከምእትርእዮን ኣብ ሽሞንተ ዓመታት ስርሓ ብዙሕ ተሞኩሮ ከምዝቐሰመትን እትገልጽ። “ጋዜጠኝነት ኣእምሮ ዘስፍሕ ሞያዩ” ከአ ትብል። ኩላተን አሃዱታት ድምጺ ሓፋሽ ምስ ዘለወን ጸጋታት ቋንቋ፡ ኣብ ሓደ ሰፊሕ ናይ ስራሕ ኣዳራሽን ብናይ ሓባር ኮምፕዩተራትን ዝሰርሓ ብምዃን ዝያዳ ከምዝምስጣን ንስራሕ ሓጋዚ ብምዃኑ ክዕቀብ ዘሎዎ ኣሰራርሓ ከምዝኾነን ተዘኻኽር።

ኣብ ቴንዳ ስቱድዮ ዝጀመረት ድምጺ ሓፋሽ ሎሚ ናብ ዘመናዊ ስቱድዮን ዘመነ ዲጂታልን ሓኹራ ትርከብ። ኣብ ዘመነ ገድሊ ብቐዕ መፈኒዊ መሳርሒታትን ስቱድዮን ኣይነበራን። ብቋንቋ ትግራይት (ትግረ) መደባት ከትፍኑ ዝጀመረትሉ እውን ገና ኣብ ቴንዳ እንከላ እዩ። ቀዳሞት ጋዜጠኛታት ትግረ ከም ሰባም ክኸእሎ ኣለኒ ብዝብል ኒሕ ዝፈለምዎ ስራሕ፡ ኣብ ጉዕዞ እናተሞከሩ ክኢላታት ኮይኖም።

ሙሳ መሓመድ ኣደም (ወዲ መንደር) ኣብ 1992 እዩ፡ ካብ ባህላዊ ጉዳያት ናብ ክፍሊ ዜና ተቐይሩ ነዚ አሃዱ'ዚ ተጸንቢርዎ። ሽዑ ኣፍልጦን ተሞኩሮ ጋዜጠኝነትን ኣይነበሮን። ኣብ ፈለማ እግሩ ብቋንቋ ትግራይት ከንብብን ጽሑፍ ትግርኛ ናብ ትግራይት ክትርጉምን ፈተና ተሞሂብዎ። ነቲ ናይ ንባብ ፈተና ዳርጋ ኣይሰገሮን። ጽባቕ ድምጺን ግሩም ላህጃን ግን ነይሩዎ። ሓለፍቱ ከአ ዕድል ኣይከልኡዎን። ኣብ ሓጺር ግዜ ድማ ንፉዕ ኣንባቢን ጋዜጠኛን ንምዃን በቂዑ። ሎሚ ዝዓበየ ጸር ናይቲ አሃዱ ተሰኪሙ ዜና ኣብ ምንባብ፡ ሓተታን ካልእ ጽሑፋትን ኣብ ምትርጓም፡ መደባት ኣብ ምድላው፡ ግጥምታት ኣብ ምጽሓፍ፡ ድራማታት ኣብ ምስንዳእን ምውሳእን ኮታ ኣብ ዘይሓትዎ ዕዮ ናይቲ አሃዱ የለን። ጥዕናን ዕድመን እንተዘየሰኒፈንኦ “ምስ ድምጺ ሓፋሽ፡ ቋንቋ ትግራይት ወይ ሞት!” ዝበለ'ዩ ዝመስል።

ኣብ'ዚ እዋን'ዚ ድምጺ ሓፋሽ ብትሽዓተ ቋንቋታት ሃገርና ከምኡ'ውን ብቋንቋታት አምሐርኛን ኦሮሞኛን መደባት ትፍኑ ኣላ። ደቂዛ መደበር ፊድዮ ዝኾና ኣብ ቀዳሞት ዓመታት ናይ መበል 21 ዘመን ዝተወልዳ ብኤፍ.ኤም. ፊድዮ ዝፍንዋ ፊድዮ-ዛሬን ፊድዮ ኑማን ስለዝተወሰኸ ድማ ሎሚ ድምጺ ሓፋሽን ደቃን መዓልታዊ ክሳብ 18 ሰዓታት ፕሮግራማት ክፍንዉ በቂዎም ኣለው።

መቻልሕ ስፖርት

ድምጺ ሐፋሽ ኣብ ኣህጉራዊ ውድድራት

ኣማኑኤል አልአዛር

ስፖርት ካብ መራኽቢ ብዙሃን፡ መራኽቢ ብዙሃን ድማ ካብ ስፖርት ነጻጺልካ ከትርእዮም ኣብ ዘየኸእል መድረኽ ተበጺሑ እንሆ - ኣብ መበል 21 ዘመን፡ ስፖርት ካብ ማዕከናት ዜና ሚዲያናት ኣታዊ ክገብር፡ ብተመሳሳሊ ማዕከናት ዜና ካብ ስፖርት ዘይተአደነ ኣታዊ ክረኽብ ከኣ ንዕዘብ ኣለና።

ኣታዊታት ገዲፍካ ማዕከናት ዜና ኣብ ምድራኽ ምዕባል ስፖርት ወሳኒ ተራ እዩ ዝጸወት። ደገፍቲ ናብ ስታዲዮም ከምዝውሕዙ ኣብ ምግባር፡ ኣታዊታት ስፖርት ኣብ ምዕባይ፡ ቁልዑን መንእሰያትን ፍቕሪ ስፖርት ከምዝሓድሮም ኣብ ምግባር ወዘተ. ግደ ማዕከናት ዜና ብቐሊሉ ዝርእ ኣይኮነን። ኣብ ሃገርና እውን ብተመሳሳሊ ተራ ድምጺ ሐፋሽ ኣብ ስፖርት ዓቢይ እዩ።

እዛ ኣብ ጽንኩር መድረኽ ብረታዊ ቃልሲ ተመስሪታ ሎሚ 40 ዓመት እትመልእ ዘላ፡ ድምጺ ሐፋሽ፡ ኣብ እዋን ቃልሲ፡ ሓሓሊፋ ኣብ መንጎ ተጋደልቲ ዝካየድ ዝነበረ ስፖርታዊ ግጥማት ተቃልሕ ነይራ እያ። ድሕሪ ናጽነት ከኣ፡ “መደብ መቻልሕ ስፖርት” ሒዛ ብዘይምቁራጽ ንልዕሊ 27 ዓመታት ከትጐዓዝ በቐዓ ኣላ። ምስ ምዕባል መራኽቢ ብዙሃን ሃገርና፡ ድምጺ ሐፋሽ ናይ ኤፍ.ኤም. ቻነላት ዛሬን ኑማን ወሲኻ፡ ዜናታት ስፖርትን ትንታኒታቱን ብዝሰፍሐ መልክዑ ሒዛ፡ መዓልታዊ ናብ እተቃልሓሉ ደረጃ በጺሓ ትርከብ።

ኣብዚ ግዜ ብመስኮት ቴሌቪዥን፡ መስመራት ፊደላን ዓምድታት ጋዜጣን መዓልታዊ ስፖርታዊ ፍጻመታት ኣብ ምዝርጋሕ ዝርከቡ፡ ጋዜጠኛታት ሚኒስትሪ ዜና ተስፋልደት መብራህቱ፡ ክብረኣብ ተስፋሚካኤል፡ ኤርምያስ ገብረልዑል፡ ዓብደልወሃብ መሓመድአማን፡ ኣማኑኤል አልአዛር፡ ዮናታን ገብረህይወት፡ ናትናኤል ዘሚካኤል፡ ሄኖክ ስምኦን፡ ዓብደላ መሓመድ ዓሊ፡ ሚካኤል ሓድጉ እዮም። ናብዚ ሎሚ ተበጺሑ ዘሎ ደረጃ ንምብጻሕ ከኣ፡ ኣቐዲሞም ኣዳለውቲ መደብ መቻልሕ ስፖርት ድምጺ ሐፋሽ ዝነበሩ ኣባላት ዝገበሩዎ ኣበርክቶ ከይተጠቐሰ ዝሕለፍ ኣይኮነን። እዞም ጋዜጠኛታት ስፖርት ዚኣቶም ኣብ ዝተፈላለዩ ክፋላት ዓለም እናተንቀሳቐሱ፡ ተዘከርቲ ጸብጻባት ከቃልሑን ኣብ ምዕባል ስፖርት ሃገርና ድርጊት ክፈጥሩን ክኢሎምዮም።

ዳያሪ ናይ ቅድም ኣዳለውቲ መደብ ስፖርት ዝነበሩ ምስ ተወከስኩ፡ ኣብ ግዜኡም ድምቻት ዓወታት ዝነበሩ’ሞ ንእዋናውያን ስፖርተኛታት ሃገርና ጽልዋ ዘሕደሩ ሓያሎ ፍጻመታት ጸኒሖምኒ።

ጋዜጠኛ ስፖርት ኮይኑ ምስ ቀዳመይቲ ሃገራዊት ጋንታ ኩዕሶ እግሪ ኤርትራ ናብ ውድድር ሴካፋ 1994 ዝተጓዕዘ ናይ ሎሚ ዳይሬክተር ጀነራል ክፍሊ ፊደላ ኣቶ ግርማይ በርህ (ዓሲምባ) ዘስፈሮ ጦብላሕታ ከካፍለኩም፡-

“ድሕሪ ናጽነት ኤርትራ ምስታ ፈላሚት ሃገራዊት ጋንታ ንዩመን፡ ታንዛንያን ኬንያን ንኸገይሽ ዕድል ረኺበ። ድ.ሓ.ኤ. ብደስክታት ዝተወደበ ብምንባሩ፡ ኣነ ድማ ኣባል ናይ ስፖርትን መንእሰያትን ደስክ ስለ ዝነበርኩ’የ ነዚ ታሪኻዊ ኣጋጣሚ ከቃልሕ ተመዲበ።

ከም ተጋዳላይ ምስ ፈላሚት ኤርትራዊት ጋንታ ናብ ግጥም ክብገስ እንከለኹ፡ ናብ ግንባር ውግእ ዝኸይድ ዘለኹ ኮይኑ ስለዝተሰምዓኒ፡ ስዕረት ኤርትራዊት ጋንታ ፍጹም ክወሓጠለይ ይኸእል ስለዘይነበረ፡ ምስ ሓላው-ልዳት. . ሓላው-ልዳት፡ ምስ ኣጥቃዕቲ...ኣጥቃዒ፡ ምስ ተኸላኸልቲ...ተኸላኸላይ፡ ምስ ኣሰልጣኒ...ኣሰልጣኒ፡ ምስ ኣመሓደርቲ...ኣመሓዳሪ ኮታስ ምስ ኩሉ ከም ኩሉ እዩ ክኸውንየ ዝፍትን ነይረ። ግን ከኣ ዘይከእል።

ኣብ ሓንቲ ጸወታ ኤርትራ ምስ ኬንያ እናተጸወተት ሓላው ልዳትና ብርሃነ ኣርኣያ ንዝተቐልዓትሉ ፍጹም ቅላዕ ከም ንስሪ ተወርዊሩ ብምድሓን ንሃገራዊት ጋንታና ካብተን ብሉጻት 4 ጋንታታት ከም እትኸውን ዝገበረሉ ፍጻመ ዘይርስዎ እዩ። ነታ ፍጹም-ቅላዕ ምስ ኣድሓና፡ ኣብ ቅድመይ ዝነበረ ትሪኮላታ ከይረኣኹዎ ተወርዊረ ናብ ሜዳ ንኸኣቱ ብዝገበርከዎ ፈተነ፡ ገጸይ ተሓናጢጦ ናብ ሕክምና ተወሲደ። እታ ፍጻመ ኣብ ገጸይ መዘከሪ በሰላ ዝገደፈትለይ እያ።

በዛ ፍጻሜ ብርሃነ ኣርኣያ “the eagle eye” (ዓይኒ ንስሪ) ዝብል ሳጓ ብማዕከናት ዜና ኬንያ ክወሃብ እንከሎ፡ ኣነ ድማ ዓይኒ ዘይብሉ ንስሪ ኮይነስ ያኢ ናብ ትሪኮላታ ተደርጊመ፡ መስሓቕ ኮይነ!!”

እዛ ቀዳመይቲ ካብ ሃገር ወጻኢ ንግጥም ዝኸደት ሃገራዊት ጋንታ ኤርትራ፡ ምስ ድሩት ተሞኩሮኣ እያ፡ ንመጀመርታ ግዜ ኣብ ታሪኽ ውድድር ሴካፋ ተኸፊላ። ኣብ በኹሪ ስታፌኣ 4ይ ደረጃ ከትሕዝ ከላ፡ ሓላው ልዳታ ብርሃነ ኣርኣያ ብሉጽ ሓላው ልዳት፡ ኣጥቃዒይ ይድነቃቸው ሽማንጉስ ድማ ብሉጽ ተጻዋታይ እቲ ውድድር ተሰምዖም። ልኡኽ ድምጺ ሐፋሽ ኤርትራ ግርማይ በርህ ከኣ ነዚ ዓወታት እዚ ኣብ ምቅላሕ እጃሙ ኣበርኪቱ።

ጋንታ ቀይሕ ባሕሪ ኣብ ልዕሊ’ታ ታሪኻዊትን ካብ ዓበይቲ ክለባት ኣህጉር ኣፍሪቃ ዝኸነትን ግብጻዊት ክለብ እስማዒልያ ንዘመዝገበቶ ዓወት ዝገልጽ ዳያሪውን ጎፍ ኢሉኒ። ነዚ ጸወታ

ንምክትታል ናብ ግብጺ ዝተንቀሳቐሰ ሪፖርተር ድምጺ ሓፋሽ ሳምሶን ሃይለ ዘስፈሮ ዳየሪ ከምዚ ይብል፡-

“እስማዒልያ ኣብ ቀይሕ ባሕሪ ጥሒለ!

መጋቢት 1998 እዩ። ዓመታዊ ዕረፍቲ ወሲደ ኣብ ዝነበርኩሉ ቅንያት ካብ ስርሐይ - ቤት ጽሕፈት ድምጺ ሓፋሽ - ተሌፎን ተደዊሉ፡ ብቕልጡፍ ንፎርቶ ክድይብ ከምዘለኒ ተሓቢሩኒ። ምስ ጋንታ ቀይሕ ባሕሪ ድሕሪ ሳልስቲ ንግብጺ ከገይሽ ምዃነይ ከኣ ተነገሩኒ።

ጋንታ ቀይሕ ባሕሪ፡ ኣብ መጻረዪ ውድድራት ሻምፕዮን ክለባት ኣፍሪቃ ንኢትዮጵያዊት ጋንታ ወላይታ ቱሳ ስዒራ ናብ ዝቕጽል ደረጃ ሓሊፋ ነበረት። ምስ ግብጻዊት ጋንታ እስማዒልያ ከኣ በጺሑዋ። እስማዒልያን ካልኣት ክለባት ግብጺን ብደረጃ ኣፍሪቃ ዝለዓለ ግምት ዝወሃበን ብምዃን፡ ቀይሕ ባሕሪ ነታ ዓርሞሸሽ ጋንታ ስዒራ ናብ ዝቕጽል ውድድር ናይ ምሕላፍ ተኸእሎኣ ዝጸበበ ምንባሩ ብኣጋኡ ተገንዚብናዮ ነይርና ኢና።

ኣብ ርእሲ’ዚ ኣብቲ ዓዲ እትው ምስ በልና ፊድሮታትን ካልኣት ማዕከናት ዜናን ግብጺ ደሃሊ ዝኾነ ዜናታት ካብ ምግዋሕ ኣይተቈጠባን። ሓንቲ ካብ ዓበይቲ ጋዜጣታት ግብጺ ዝኾነት ኣልኣሕራም፡ “ጋንታ እስማዒልያ ንጋንታ ቀይሕ ባሕሪ ኣብ ቀይሕ ባሕሪ ክተጥሕላያ” ብዝብል ዓቢ ኣርእስቲ ኣሰንያ ዘቕረበቶ ጽሑፍ ዝያዳ ኣቓልቦና ስሒቡን ቁጠዐን ኒሕን ፈጠሩልናን ነበረ - ጸቕጢ ክገብረልና ባህርያዊ ስለዝነበረ። ቀይሕ ባሕሪ ከም እሁሩ ጸጋይ፡ ኤፍሪም ግደ (ክሩፍ)፡ ኣማኑኤል ዮሃንስ ዝኣመሰሉ ብሉጻት ተጻወትታ ብዝተፈላለዩ ምክንያታት ከሲራቶም ብምንባራ ድማ እቲ ጸቕጢ ዝያዳ በርትዑ። እቲ ጸወታ ኣብ ሜዳ እስማዒልያ ዝካየድ ብምባንፋውን ተወሳኺ ጸቕጢ ነበረ።

ኣብ ከምዚ ዓይነት ኩነታት’ዩ እምበኣር ብ8 መጋቢት ግጥም ዳዊትን ጎልያትን ዝጀመረ። 10 ደቂቕ ኣብ ዘይመልእ ግዜ እስማዒልያ ጎል ኣመዝጊባ። ልዕሊ ንቡር ጎላት ከይንስከም ዝነበረና ሻቕሎት ከኣ ዛየደ። ኣይጸንሐትን ግን፡ ጋንታ ቀይሕ ባሕሪ ብኣማኑኤል ኢያሱ (ዓቴ)ን ቴድሮስ ተኸሊትን ኣክታቲላ ምስ ኣመዝገበት በቲ ዝተኸሰተ ፍጻመ ንሕና ንኹን ንሳቶም ምእማን ስኢንና። ብፍላይ እታ ካልኣይቲ ጎል ምስ ተመዝገበት፡ ብምሒር ታሕጓስ ወረቓቕተይን ቢሮይን ሒዘ ማእከል ሜዳ ኣትዮ ምስቶም ዝዕንድሩ ዝነበሩ ተጻወትቲ ቀይሕ ባሕሪ ክተሓቓቐፍ እዝክረኒ። ነቲ ጸወታን ጽሑፋት ጋዜጣታት ግብጺን ብዝምልከት ከኣ ብድምጺ ሓፋሽ መዓልታዊ ጸብጻባት ኣብ ዘመሓላልፈሉ ዝነበርኩ እዋን፡ ነቲ ጋዜጣ ኣልኣሕራም ዘቕረበቶ ጽሑፍ ግምጥል ኣቢለ “ቀይሕ ባሕሪ ንእስማዒልያ ኣብ ቀይሕ ባሕሪ ኣጥሒለታ” ኣብ ትሕቲ ዝብል ኣርእስቲ ሰፊሕ ሓተታ ጽሒፈ።

ድሕሪ ዕረፍቲ እስማዒልያ ጎል ስለዝደገመት 2-2 ጸወታ ተፈጺመ። ኣብ ኣስመራ ኣብ ዝተኻየደ ግጥም ካልኣይ እግሪ ክልቲኤን ጋንታታት 0-0 ስለዘተፈላለያ ድማ ቀይሕ ባሕሪ ኣብ ዘይሜዳኣ ብዘመዝገበቶ ጎል ተሓጊዛ ንእስማዒልያ ኣትሪፋ ናብ ዝቐጸለ ውድድር ሰጊራ።”

ነዚ ዓቢ ዓወት’ዚ ኣብ ምቅላሕ፡ ተራ ድምጺ ሓፋሽ ዕዙዝዮ ዝነበረ። እዚ ውጽኢት’ዚን ጸብጻባት ስፖርት ድምጺ ሓፋሽን እምበኣር ህጻናት ስፖርተኛታት ኣብ ምፍራይ ኣበርክቶ ነይርዎ እዩ። ብዙሓት ናይ ህጻናት ጋንታታት ሃገርና ድማ ኣብ ውድድር ሃገራት ስካንዲናቭያን ኣገራሚ ዓወታት ሓፊሰን። ድምጺ ሓፋሽ ነዚ ስፖርታዊ ፍጻሙውን ናብ ቦታኡ ብምጥገዝ ናብ ኩሉ ዝኣ ክኣቱ ኣብቂዓቶ እያ። ጋዜጠኛ ስፖርት ድምጺ ሓፋሽ፡ ሽማግሌ ትግረ ዝነበረ ሱሌማን ዑስማን ዓቢ ካብቶም ጸብጻባቶም ካብ ሸወደንን ኖርወይን ዝልእኩ ዝነበሩ እዩ። ኣብ መዘክሩ ካብ ዘስፈሮ ጽሑፍ፡-

“ኣብ 1998 ኣብ ኖርወይን ሸወደንን ኣብ ዝተኻየደ ውድድር ኩዕሶ እግሪ ህጻናት ጎተያ ካፕን ኖርወይ ካፕን ንኤርትራ ወኪለን ዝተሳተፉ ጋንታታት ህጻናት ሓዝሓዝን ጊንዳዕን ንዘካየዱኦ ጸወታ መዓልታዊ ጸብጻባት ከሕልፍ፡ ነቲ ውድድር ተባሂሉ ኣብ ዝተዳለወ ግዝያዊ ማእከል መራኽቢ ብዙሃን ጸብጻብ ክሰድድ፡ ናብ ጋዜጣን ኣገልግሎት ዜናን ዝለኣኸ ጽሑፋት ብፋክስ ክሰድድ ትዝ ይብላኒ። ኣብ’ቲ እዋን’ቲ ኣገልግሎት ኢንተርኔት ኣብ ሃገርና ብዙሕ ፍሉጥ ኣይነበረን። ጸብጻብ ክሰድድ እንክለኹ፡ ኣብ’ቲ ማእከል ዝነበራ ኣኣንገድቲ ‘ሚስተር ፋክስ’ ክብላኒ ጀመራ - ኣነ ጥራይ ተገልጋሊ ፋክስ ስለ ዝነበርኩ። በዚ ድማ ጋንታታት ህጻናት ኩዕሶ እግሪ ሃገርና ዋናጩ። ኣነ ድማ ኣብ ኤውሮጳ ጥራይ ትፍለጥ ሳጓ ሒዘ ተመሊሰ።”

ስፖርታዊ ንጥፈት ኤርትራ እናሰሰነ ብዝመጸ፡ ኣብቲ ዝዓበየ

ዓለማዊ ፍጻሜ አሊምፒክስ ተቆልቋል። አብ ሲድኒ አብ ዝተኣንገደ አሊምፒክስ 2000፡ ኤርትራ ንፈለማ ግዜ ብሰለስተ ኣትሌታት - ዮናስ ክፍለ፡ ቦሎታ ኣስመርምን ነብያት ሃብተማርያምን ተሳቲፋ። አብ 2004 ውድድር አሊምፒክስ፡ “ካብ ኣቴንስ ናብ ኣቴንስ” ተሰምዖ አብታ ዝጀመረላ ከተማ እዩ ተኻይዱ። አብዚ ውድድር ንፈለማ ግዜ ዝተሳተፈ ኤርትራዊ ኣትሌት ዘርእስናይ ታደሰ ድማ፡ ንኤርትራ ቀዳመይቲ ሜዳልያ ኣምጺኡላ። ነዚ ፍጻሙን ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ብመገዲ ኣባላ ኤፍሬም ግደ ኣቢላ አብቲ ቦታ ብኣካል ተረኺባ ኣቃሊሓቶ። ገለ ካብቲ ሽዑ ዝለኣኹ ጸብጸባት ንምዝኽኻር፡-

“ትማሊ 20 ነሓስ 2004 ምሽት፡ ኣትሌት ዘርእስናይ ታደሰ፡ አብ ናይ 10,000 ሜትሮ ውድድር ጉያ ንኤርትራ ቦኽሪ መዳልያ አሊምፒክስ ዝኾነት ናይ ነሓስ መዳልያ ከምትዓትር ብምግባር ሓድሽን ተዘካርን ታሪኽ ጽሑፉ። ዘርእስናይ ታደሰ አብዚ 24 ብሉጻት ኣትሌታት ዓለምና ዝተሳተፍዎ መበል 28 ውድድር አሊምፒክስ፡ ነቲ ህቡብ ኢትዮጵያዊ ኣትሌት ሃይለ ገብረስላሴ ከምኡውን ንኡጋንዳዊ ከፕሮፕ ቦኒፋክ ቀዲሙ ብናይ 27፡22፡57 ግዜ’ዩ 3ይ ብምውጻእ ቅያ ዝፈጸመ። ኡጋንዳዊ ከፕሮፕ 4ይ ከወጽእ እንከሎ፡ ሃይለ ገብረስላሴ ሓሙሻይ፡ ኢትዮጵያዊ ገብረእግዝኣብሄር ገብረማርያም 6ይ፡ ኬንያውያን ኣትሌታት ኮረር ጆን ፔርየትን ሞሶፕ ሞሰስን ድማ 7ይን 8ይን ተርታ ሒዞም። ዘርእስናይ ታደሰ፡ ነቲ ብኬንያውያንን ኢትዮጵያውያንን ወትሩ ዝዕብለል ውድድር፡ ብኸመይ ክዕወተሉ ከምዝኽኣለ፡ ድሕሪ ውድድር አብ ዝሓተትከዎ፡ 5ይ ወይ 6ይ ደረጃ ክሕዝዮ ዝብል ግምትዮ ነይሩኒ። እቲ ውድድር ሓያልን ዋዒ ዝዓብለሎን እንተነበረ፡ አብ መንሃቲ ውድድር ብዝገበርከዎ ገምጋም ግን ከምክት ወሲነ። ብፍላይ ሃይለ ገብረስላሴ ዘልሓጥ ክብል ምስተዓዘብኩ፡ ዝገበርኩ ገይሮ ክስዕሮ ኣሎኒ ብምባል ስነይ ነኺሰ። ሰሊጡኒ ድማ፡ ንዕኡ ጥራሕ ዘይኮነ፡ ቅድሚኡ ንዝነበረ ሓያል ኡጋንዳዊውን በሊጸዮ። በኹሪ መዳልያ አሊምፒክስ ንሃገሪይ ከምትዓትር ምግባሪይ ድማ፡ ወሰን ዘይብሉ ሓጎስን ሓበንን ተሰሚዑኒሎ። አብ ሃገርና እኹል ስልጠናን ምትብባዕን እንተተገይሩ፡ አብ ዓውዲ ኣትሌቲክስ ምዕዋት፡ ኣጸጋሚ ኣይከውንንዮ።” ክብል’ዩ መሊሱለይ።

ኤርትራ አብቲ ተጠማቲ ናይ 10,000 ሜትሮ ውድድር ደቂተባዕትዮ ከምዚ ዝበለ ኣንጻባራቂ ዓወት ምምዝጋባ፡ ሳላ ዘርእስናይ መዛረቢ ማዕከናት ዜና ኮይናላ።”

ዘርእስናይ ታደሰ አብ ውድድር አሊምፒክስ ዘመዝገበ ኣንጻባራቂ ዓወት ብመራኽቢ ብዙሃን ሃገርና ብተደጋጋሚ ምስ ተፈነወን ድሙቕ ናይ ምቕባል ስነስርዓት ምስ ተኻየደሉን፡ ንጽባሒቱ ቁምጣ ስረን ኣዲዳሰን ወድዮም ልምምድ ዝጀመሩ መንእሰያት ክንደይ ይኹኑ? ተባሂሉ እንተ ዝሕተት ማእለያ ዘይብሎም እዩ መልሱ።

ጋዜጠኛ ስፖርት ቋንቋ ዓረብ ዓብደልውሃብ መሓመድ ኣማኃውን ንዓወታት ዘርእስናይ ታደሰን ካልኣት ኤርትራውያን

ስፖርተኛታትን ብዓይኖም ክርእዩ ካብ ዝበቐዑ ጋዜጠኛታት እዩ። ብዛዕባዚ አብ 2015 አብ ኮንጎ ብራዛቪል ዝተኻየደ ውድድር ስፖርት መላእ ኣፍሪቃ (all African games) ዝኸሩ ኣካፊሉና አሎ።

“ነቶም ቅድሚኡ ብማዕከናት ዜና ጥራይ ዝከታተሎም ዝነበርኩ ዓወታት ኤርትራውያን ስፖርተኛታት አብ ውድድር ስፖርት መላእ ኣፍሪቃ 2015 አብ ኮንጎ ብራዛቪል ብዓይነይ ክርኢ ምብቕዕይ ከም ታሪኻዊ ኣጋጣሚ እገልጽ።

አብ ውድድር ፍርቂ ማራቶን በዓል ክብረወሰን ዓለምና ኣትሌት ዘርእስናይ ታደሰ፡ ካብዚ ርሕቀትዚ ብመጠኑ ኣስጊሉ ድሕሪ ምጽናሕ፡ አብዚ ዝመልኮ ርሕቐት ምስ ወዲ ሃገሩ ህዝቅኤል ተወልደ ብምስናይ ህጡር ዓወት ኣመዝጊበም። ኣትሌት ዘርእስናይ ታደሰ ወርቂ ሜዳልያ ክዓትር ከሎ፡ አብ ዓወቱ ልዑል ተራ ዝተጸወተ ኣትሌት ህዝቅኤል ተወልደ ድማ 3ይ ደረጃ ብምሓዝ ተሸላሚ ነሓስ ሜዳልያ ኮይኑ።

ዋላኳ ነቲ ብዙሕ ዝዓይነቱ ስፖርታዊ ውድድራት፡ አብ ነፍስወከፍ ደቂቕ ንኹሉ ክትዕዘቦ ዘይከኣል እንተነበረ፡ ንዝለኣኸኒ ትካል ወኪለ፡ ከም ጋዜጠኛ፡ ሰኣላይን ሪፖርተርን ኮይነ ላዕልን ታሕትን ክብል ዳርጋ ሰለስተ ሰሙን ሰለም ኣየበልኩን። እዚ ውድድርዚ ነቲ ኣቐዲመ ደሊበዮ ዝጸናሕኩ ናይ ስራሕ ተሞኩሮ ዝድርዕ ብምንባሩ፡ አብቲ ዝቐጸለ ስርሓይ ኣዝዩ ሓጋዚ እዩ ነይሩ።”

እዚ ዓወታትዚ ብድምጺ ሓፋሽ ይኹን ካልኣት መራኽቢ ብዙሃን ሃገርና ቆላሕታ እንተዘይወሃቦ ነይሩ ቀጻልነቱ ኣምበይ ምተዋሕሰን። ግርማይ ገብረስላሴ አብ 2015 አብ ቻይና ከተማ ቢይጂን ነዚ ሓቂዚ ኣረጋጊጽዎ። ጽልዋ ሜዳልያ አሊምፒክስ ኣቴኒስን ተደራራቢ ዓወት ፍርቂ ማራቶንን ዘርእስናይን ካልኣት ኣትሌታትን ዝወለዱ ኣትሌት ግርማይ፡ ሃገሩ ወኪሉ አብ ዓለምለኸዊ ውድድር ኣትሌቲክስ 2015 ንምስታፍ ናብ ቢይጂን ምስ ኣምርሖ፡ እቲ ንሓደ ሰሙን ዝቐጸለ ንመላእ ዓለም ዝጠርነፈ ውድድር ብውድድር ማራቶን ደቂ ተባዕትዮ እዩ ተኸፊቱ። ግርማይ ገብረስላሴ ድማ ካብ ትጽቢት ብዙሓት ወጻኢ ቀዳማይ ኤርትራዊ ተሸላሚ ወርቂ

ሜዳልያ ዓለም ኮይኑ። ቀዳመይቲ ወርቂ ሜዳልያ ሻምፕዮን ዓለም ንሃገርና ምዃና እያ። ጋዜጠኛ ስፖርት ድምጺ ሓፋሽ ተስፋልደት መብራህቱ። ኣብቲ ቦታ ብኣካል ተረኺቡ ዘይርሳዕ ጸብጸባት እዩ ልኢኹ። ገለ ካብኡ፦

“ኣትለት ግርማይ ገብረስላሴ ንተወዳደርቱ ቀዲሙ ናብ ስታድዮም ክኣቱ ከሎ፡ ምስቲ ኣትሌት ቅድሚ ውድድር ብዝገበርናዮ ምርድዳእ መሰረት (ግርማይ ክዕወት ምዃኑ ነብሱ ነጊሩዎ ነይሩዮ መሰለኒ) ባንዴራ ከቐብሎ ካብ ላዕለዎይ መናብር ናብ ታሕቲ ገጸይ ክወርድ ከለኹ፡ ኣኸበርቲ ጸጥታ እቲ ስታድዮም ብበትሪ ፖሊስ ክድርዑኒ ከለዉ ይፍለጠኒ ኣይነበረን። እታ ባንዴራ ምስ ኣቐበልኩዎ፡ እናንበልበላ ናብ ሕንጻጽ ክኣቱ ምስ ረኣኹ ድማ፡ ቅድሚኡ ወሪሱኒ ዘይፈልጥ ዕግበት ሕልና ንኣካላተይ ክወር ተፈሊጡኒ። ቃንዛ እታ በትሪ ፖሊስ ክስምዓኒ ዝጀመረ ከኣ ድሕሪ ገለ ሰዓታት እዩ።”

መደብ ስፖርት ድምጺ ሓፋሽን ንሳ ዝወለደተን ካልኣት ማዕከናት ዜናናን ኣይበጽሓትን ዝበሃል ዝነበረ ኣህጉር - ደቡብ ኣመሪካ ኣብ 2016 ውድድር ኦሊምፒክስ ሪዮ ዲ ጃኒየሮ በጺሖት። ጋዜጠኛ ስፖርት ክብረኣብ ተስፋሚካኤል ንማዕከናት ዜናና ወኪሉ ብምኻድ ነቲ ውድድር ብዝግባእ ኣንጻባሪቐዎ።

ኣብቲ ውድድር ዝለዓለ ግምት ተዋሂብዎ ኣትዩ ዝነበረ፡ እቲ ኣብ ቻይና ወርቂ ሜዳልያ ኣብ ርሕቀት ማራቶን ዘምጽኣልና ግርማይ ገብረስላሴ እዩ ነይሩ። ኣብ ኣኢጋሩ ብዝተሰምዐ ቃንዛ ካብ ትጽቢት ወጻኢ መበል 28 ተርታ ተሰሪዑ ከጎይይ ድሕሪ ምጽናሕ፡ እግሩ ምስ ተፈትሖሉ ኣብ ቅድሚኡ ንዝነበሩ ኣትለታት እናለቐመ 4ይ ተርታ ብምሓዝ ብሓንቲ ደረጃ ጥራይ ካብ ፖድዮም ዝረሓቐሉ ተዘካሪ ውድድር ድማ ኣካይዱ። ኣብዚ ውድድር ንዝነበረ ውጽኢት II ኣትለታትን ተቐዳዳማይ ብሽክለታ ዳንኤል ተኸለሃይማኖትን ድማ ኣብ ግዜኡን ሰዓቱን ከም ልሙድ ናብ ኣእዛን ሰማዕቲ ክበጽሕ ክኢሉ።

ሃገራዊት ጋንታ ኩዕሶ እግሪ ኤርትራ ትሕቲ 17 ዓመት፡ ኣብ መጻሪዩ ግጥማት ንዋንጫ ኣፍሪቃ ንሓያሎ ሃገራት ስዒራ፡ ካብተን 8 ንዋንጫ መን ዓተረ ዝገጥማ 9 ብሉጻት ጋንታታት ኮይና ኣብ መጋቢት 2017 ናብ ምዕራብ ኣፍሪቃ ርእሰ ከተማ ቶጎ፡ ሎሜ፡ ኣብ ዝኸደትሉ እዋን፡ ጋዜጠኛ ሰለሙን በርህ ምስኣ ተጓዲዞ ነይረ። ኤርትራ ኣብዚ ደረጃዚ ክትበጽሕ ንፋልማይ ግዜ ስለዝነበረ፡ እቶም መንእሰያት ተጻወትቲ ብልዑል ፍናን ምሉእ ርእሰ ምትእምማንን እዮም ተበጊሶም። ኣብ ጉዕዞና ንገለ ካብኦም “ኣብ ሾምንተስ በጺሕኩም ኣብተን ኣርባዕተ ብሉጻት ጋንታታት ክትኣትው ትኽእሉዎ?” ኢሉ ሓቲተዮም። “ዋንጫ”ኽ ንመን ክንገድፋ” ኢሎም።

የግዳስ ኣብ ግጥም ምስ ተኣትወ ኣይከም ባህጎምን። ሃገራዊት ጋንታና፡ ብብዙሕ ጎላት ክትሰዓር ተራእያ። ኣነ ድማ፡ ከም ጋዜጠኛ ኣብ ክንዲ ብስራት፡ ናይ ስዕረት ዜና ከመሓላልፍ ነብሰይ

ኣይገበረለይን። ዝግበር ነገር ኣይነበረን። ሕማቕ እናተሰምዓኒ፡ ነቲ ዜና ናብ ድምጺ ሓፋሽ ልኢኹ። ኣብቲ እዋንቲ ዘይርስዓኒ፡ ሃገራዊት ጋንታና፡ ምስተን ብኣሽሓት ዝቐጸሩ ደገፍቲ ዝነበሩዎን ጋንታታት ምዕራብ ኣፍሪቃ፡ 5 ቲፎዞ ኣብ ጎድና ገይራ እያ ገጢማ። ብክቱር ሃገራዊ ስምዒት፡ ነታ ጋንታ ከተባብዑ፡ ካብ ጋና ክልተ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ፡ ኣብ ላይበርያ ዝቐመጥ ሓደ ዜጋን ኣብ ቶጎ ዝነበር መንእሰይን ከምኡውን ካብ ኣስመራ ተበጊሶም ብኬንያ ኣቢሎም ተጂሊሎም ዝመጹ ሓደ ግዱስ ኣብ፡ ናብቲ ብቐሊሉ ዘይበጸሕ ሎሜ ጠበሽ ምባሎም፡ ኣብ ግዜኡ ኣዝዩ ካብ ዘገረመኒ ትዕዝብቲ እዩ ነይሩ።

ብሓፈሻኡ እዚ ጋዜጠኛታት ስፖርት ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራን ካልኣት ማዕከናት ዜናናን ኣብ ወጻኢ ተንቀሳቂሶም ዘመሓላለፍዎ ጸብጸባት፡ ከም ቅምሶ ናይቲ ኣውራ ድምጺ ሓፋሽ ኤርትራ ኣብ ዝሓለፈ 40 ዓመታት ስፖርት ሃገርና ኣብ ምምዕባል ዘበርከተቶ ተራ ንምግላጽ እዩ ሰፊሩ ዘሎ። ኣብ ውሽጢ ሃገር ይኹን ኣብ ግዳም ንዝካየድ ስፖርታዊ ንጥፊታት ኣብ ምቕላሕ ዝወሃብ ሸፈነ፡ እምብዛ ብዙሕን ዝርግሐ ዘለዎን ምዃኑ ዝዝንጋዕ ኣይመስለንን።

ካብ ገጽ 53 ዝቐጸለ

ኢድን ቓንትን

ዝነበረ ናብ ትሕቲ ሓደ ሚኒታዊት ክወርድ ክኢሉ።

እቶም ዓቢ ብድሆ ኮይኖም ዘለዉ ዘይቀዘፍቲ ግን ከኣ ኣማሰንቲ ዘይተመሓላለፍቲ ውሽጣዊ ሕማማት ከም ሽኮርያን መንሸሮንውን ብንቕሓት ዝተፈላለዩ ጥበብ ጥዑይ ናብራ እናተኣታተወ ናብ ዝተሓተ ደረጃኦም ክወርዱ ይስራሕ ኣሎ። ብዛዕባ እዞም ሕማማት ኣብ ዝተፈላለዩ ማዕከናት ሓበሬታ ዝዝርጋሕ ዝተዋቐዐን ሓቕነት ዝጎደሎን ሓበሬታ ሓፋሽ ከይከተሎን ከይጋገን ሚኒስትሪ ጥዕና ሞያውያን ድምጺ ሓፋሽን ካልኣት መራኽቢ ሓፋሽን ቅኑዕ ፍልጠት ክዓጥቁ ውህደት እግርን ከበሮን ዝፈጥር መድረኻት የዳሉ። በዚ ኸኣ ነቲ ወትሩ እናተቐየረ ዝኸይድ ሜላታት ሓለዋ ጥዕና ምስ ኣብ ባይታ ዘሎ ኩነታት ብምጥዕዓም ስለ ዝስራሕ ኤርትራ ኣብ ሽቶታት ሚሊዮንም ኣብ መስርዕ ዕዉታት ተጸንቢራ።

እዚ ዓወት ክርከብ ዝተኻእለ ድምጺ ሓፋሽን ሚኒስትሪ ጥዕናን እግርን ከበሮን ኮይኖም ስለዝተወሃሃዱ እዩ። እቲ ዝጽበየና ዘሎ ዕማም ዘላቂ ምዕባለ ‘ጥዕና ንኹሉ ኣብ ኩሉ’ ድምጺ ሓፋሽ ዝመራሒተን ሜድያታት ኤርትራ ተሓባቢረን ብዘሳልስላኦ ዕማም፡ ብዓወት እትልለ ጥዕይትን ውቅብትን ሃገር ክትህልወና ርእሰ-ግሉጽ ኮይኑ ኣሎ።

ከልሽዩም መሐመድ

ይዝከረኒ ኣብ 1998 ኣብ መላእ ኤርትራ ጽቡቕ ክራማት ነይሩ። ብኡ መጠን ድማ ርቡሕ ቀውዒ። ህዝቢ ብፍርያቱ ተፈሲሁ “ናብ ኣፍና የብሎ” እናበለ ሰናይ መፈጸምታ ቀውዒ ክምነ ምስማዕ ልሙድዮ ዝነበረ። ግና ኩሉ ሰናይ ብሰናይ ኣይተሰነየን፤ ምስ ህጡር ክራማት ጣንጡ ኣዝየን ተራቢሐን ዓሶ ክሳብ ንኸበሳ ከይተረፈ ደየበት። እታ ዓመት እቲኣ ከም ዓመተ ለበዳ ዓሶ እውን ትጥቀስ እያ።

ኣብታ ዝቐጸለት ዓመት፡ 1999፡ ሚኒስትሪ ጥዕና ዝወደቦ ኣብ መንደፊራሓደ ዓቢ ዋዕላ ተገብረ። ኣብቲ ዋዕላ መንግስታውያንን ዘይመንግስታውያንን ትካላት፡ ወክልቲ ህዝባውያን ማሕበራት፡ ሃይማኖታውያን መራሕቲ፡ ዓበይቲ ዓዲ ዳርጋ ኩሉ ሕብረተሰብ ኤርትራ ብወከልቱ ዝተሳተፎ ነይሩ ክብል እኽእል። ኣብቲ ዋዕላ ናይ ሓሙሽተ ዓመት ውጥን ምቁጽጻር ሕማም ዓሶ ተቐሪጹ። እቲ ጭርሖ “ጉዳይ ዓሶ ጉዳይ ኩልና” እዩ ነይሩ። መልእኽቱ፡ ምቁጽጻር ዓሶ ስራሕ ኣሃዱ እከለ’ዩ ዘይብሉ፡ ዝኾነ ዜጋ ዓሶ ናይ ምቁጽጻር ሓላፍነት ኣለዎ ዝብል እዩ። ናይ ሽዑ ሚኒስተር ጥዕና ሰዉእ ኣቶ ሳልሕ መኪ፡ እቲ ጉዳይ ናይ ኩልና ካብ ኮነ

ናተይዮ ዝብሎ ከይሰለን (Every body’s business is no body’s business) ከይከውን፡ ሚኒስትሪ ጥዕና ነቲ ስራሕ ናይ ምምራሕን ምውህሃድን ምሉእ ሓላፍነት ከም ዝወሰድ ነቲ ዋዕላኛ ክገልጽ ከሎ ትዝ ይብልኒ።

እዚ ሃገራዊ ዋዕላ’ዚ ካብ 28-31 ሐምሌ 1999 እዩ ተኻይዱ። ካብታ ዓመተ ለበዳ ብምብጋስ፡ ኣብተን ዝቐጸላ ሓሙሽተ ዓመታት 2000-2004፡ ብዝሒ ብዓሶ ዝተሓዙ ኤርትራውያን ብ80% ክውሕድ፡ ብዓሶ ዝሰዕብ ሞት ብ80% ክንኪ ከም ሸቶ ተቐሚጡ። ሓቂ ይሓይሽ “ከም ሸቶ ይቀመጥ’ሞ፡ ድሓር ክንዲ ዝኸኣልናዮ ተጓዲዝና ኣበይ ከም ንበጽሕ ንርኢ ማለቶም እዩ ክኸውን ዝኸእል” ኢሉ ብልበይ። ኣረ ሓቂ ይሓይሽ ከምዚ ሕልሚ ኮይኑ ተሰሚዑኒ። ሽዑ እቲ ዋዕላ ውድእ ምስ በለ፡ ሚኒስተር ሳልሕ በትን በትን ደለይቱ እናወጠጥዎ ንድምጺ ሓፋሽ ትግረ ዝኸውን መብርሂ ክህበኒ ፍቓደኛ ኮይኑ።

“እዚ ዝበሃል ዘሎ ኣብ ባይታ ክንርእዮ ዝከኣል ድዩ? ኣብ ሓሙሽተ ዓመት ዓሶ ብ80 ሚእታዊት ምጉዳሉ ይከኣል’ዶ?” ኢሉ ምስ ሓተትኩዎ ኣይተማተኣን፤ ፍሽኽታ ኣሰንዩ “እንታይ

ጸገም አሎ? እቲ ጽቡቕ ናይ ኤርትራ ኣዝዩ ዝተወደበ ህዝቢ፡ ንቐሕ፡ ቀልጢፉ ዝቐበል፡ ኣብ ሕክምናን ሓካይሙን እምነት ዘለዎ፡ ሓካይሙ ውፋይት፡ ውፋይ መንግስቲ ዝመርሖ፡ ዝኣምኖ መራኸቢ ብዙሓን ብፍላይ ድምጺ ሓፋሽ ዘላቶ ህዝቢ እዩ። ነዚ ኹሉ ብልጫታት ብሓላፍነትን ተወፋይነትን ኣወሃሂድካ ምምራሕ ጥራይ እዩ ዝደሊ። እዚ ኸኣ ክንገብር ኢና፤ መሻርኽቲ ኸኣ ኣለወና። ተወፋይነትና እዩ ዘማእዝኖም፡ ክሕግዙና ጸገም የብሎምን። ስለዚ ዘጠራጥር የለን፤ ልዕሊኡ እንተዘይኬድና ትሕቲኡስ ኣይንተርፍን ኢና” በለኒ። ከምኡ ድማ ኮነ። እምነትን ውህደትን ህዝብን ኣገልጋሊ ህዝብን ናብ መንገዲ ዓወት ተራኸቡ፡ ሎሚ ዓሶ ካብ ምቁጽጸራ ሓሊፍና ናብ ምጥፋኣ ነቋምት ኣሎና።

ጥዕና ሓፋሽ እዩ ዋናኡ። ሓፋሽ ግን ቅኑዕ ሓበሬታን ምእዘናን የድልዮ። ሎሚ ዓለም ብሓበሬታ ከሲዓ እያ ዘላ። ብቐዕን ዘይብቐዕን ሓበሬታ ጥዕና፡ ኣብ ዝኸፈትካዩ መስኮት ኢንተርኔትን ተለቪዥንን ኣሎ። ሕሉፍ ሓሊፉ ምኽንሻብ ጓለንስተይቲ ምዕራባውያን ስለዘይደለይዎ ንምንታይ ንቃለሶ፡ ምልክት መንነትን ዋሕስ ጥዕናን ጽታውነትንዮ ኢለን ዝምጉታ ርእየ ኣለኹ። ዘዝተጸሕፈ ምቅላሕ ዘይኮነ ጥዕና ዘለዎ ሓበሬታ ሒዝካ ንህዝቢ ምምሃር፡ ሕድሪ ድምጺ ሓፋሽን ኩለን መራኸቢ ብዙሓንናን እዩ። ምስ ሚኒስትሪ ጥዕና ተዋሃሂድካ ሓበሬታ ምዝርጋሕ ከኣ እቲ ኣውራ እዩ።

ሚኒስትሪ ጥዕና ዝዕልም ሸቶታት ክበጽሕ ካብ ዝሕግዞ ዓቢ ምስጢር፡ ምስ ህዝቢ ቀሪቡ ዝሰርሕ ምዃኑ እዩ። ነቶም ምስ ህዝቢ ብቐጻሊ ብጽሑፍ፡ ምስልን ድምጽን ዝራኸቡ ናይ ሜድያ ሞያውያን ድማ ኣምር ናይቲ ሸቶ ከምዝጭበጥዎ ይገብርዎም። ዘዳልውዎ መልእኽታት ምስቲ ሃገር ትኸተሎ ኣካይዳ ከም ዝቐንይዎ ይገብር። ቀጻሊ ስልጠናን ሙብርህን እናሃበ ብሓደ ህርመት ከም ዝጓዓዙ ይገብር። ህዝቢ እቲ ኣብ ባይታ ዝርእዮን ብሜድያ ዝዕዘቦን ዝተወሃሃደ ክኸውን መታን፡ ጥበብ ምድላው ኣድማዒ መልእኽታት ጥዕና ንምምላኽ ናይ ደገ ክኢላታት ከይተረፉ ይመጽኡ ስለዝነበሩ፡ ምስ ዘለዎም ግዜ ኩለን መዓልታት ናይ ስራሕ ክኾና ዘገድድ እዋን የጋጥም።

ድሕነት ኣደን ህጻንን ጥዕናዊ ቀዳምነታት’ዛ ሃገር ኮይኑ ብውህደት ሳላ ዝተሰርሓሉ ሎሚ ሞት ኣደታት ኣብ መጀመርታ ናጽነት 1590 ዝነበረ ናብ 480 ማለት ብ70% ጎዲሉ። እዚውን ውሑድ ስለዘይኮነ፡ ኣደ ሂወት እናለቀበት ሂወታ ክትሓልፍ የብላን ዝብል መርገጺ እዩ ተወሲዱ። እቲ ዝኾነት ኣደ ኣብ እዋን ጥንሳ ብውሑዱ ኣርባዕተ ግዜ ክትትል ቅድሚ ሕርሲ ክትገብርን ብክኢላ መሕረሲ ክትገላገልን ዝነበረ ጎሰጓሰ፡ ሎሚ ‘ዝኾነት ኣደ ኣብ ትካል ጥዕና ጥራይ ትገላገል’ ናብ ዝብል ቀኒዑ ኣሎ። ትካል ጥዕና ኣብ ኩሉ ጎበታትን ሰናጭሮን ክህሉ ዓቕሚ ስለዘይፈቐደ ድማ ትካላት ብዝተኻለለ መጠን ናብ ህዝቢ

ክቐርባ እዩ ዝስራሕ ዘሎ። ህዝቢውን ናብተን ዝቐረባ ትካላት ጥዕና ክቐርብ ናቱ ጥበብ ይገብር ኣሎ። ጌጋ ይኸለኣይ እምበር ሜላ ናብ ትካል ምቕራብ እቲ ብብዝሒ ኣደታት ኣብ ግዜ ሕርሲ ዝስእን ዝነበረ ዞባ ደቡባዊ ቀይሕ ባሕሪ እዩ ጀሚርዎ። ኣደ ሕርሳ ምስ ቀረበ ኣብ ዘላ ተሃሉ ናብቲ ንዓኣ ዝቐረበ ትካል ጥዕና መጸኢ ክሳብ ዕለት ሕርሳ ክትሰፍር፤ ትካል ጥዕና ድማ ንዓኣን ነቶም ካብኣ ዘይተርፉ ንኣሸቱ ደቃን ኣለይታን ዝዓቕሙ መግቢ እናሃበ፡ ህዝቢ ኣብ ዝሰርሖ ግዝያዊ ኣባይቲ ተዓቕሚ ግቡእ ክትትል ቅድመ ሕርሲ ክትገብር ትጸንሖ። መዓልቲ ምስ ኣኸለ ኣብቲ ትካል ጥዕና ሓሪሳ ናይ ድሕሪ ሕርሲ ክትትላ ጌራ ውላዳ ኣኸቲባ ናብ ቤታ ትፋኖ። እዚ ተመክሮ እዚ፡ ናብ ኩለን ዞባታት ተዘርጊሑ ሎሚ ኣብ ትካል ጥዕና ምሕራስ ዝበለጸ ውሕስነት ድሕነት ኣደ ተራዒሙ ይሰረሓሉ ኣሎ። ህዝቢ ምስ ኣገልገልቱ ብብዓይነቱ ጥበባት’ውን የተኣታቱ ኣሎ። ኣብ ንኡስ ዞባ ናቕፋ ንኡስነት፡ ነፍስወከፍ ስድራ ሓንቲ ናቕፋ ንወርሒ እናዋጸአት ናብ ሳንዱቕ ድሕነት ኣደ ተእቱ። ኣብቲ ንኡስ ዞባ ኣብ ዝኾነ ዓዲ ዘላ ነፍሰጸር ኣብቲ ንሕክምና ትመጽሉ ግዜ ኣምቡላንስ ከይዳ ተምጸኣ፤ ድሕሪ ሕርሳ ንገዝኣ ኣብ ትፋነውሉ ድማ ኣምቡላንስ ብሰላም ናብ ቤታ ተብጸሓ። እቲ ኣብ ሳንዱቕ ዝቐመጥ ገንዘብ ንድሕነት ኣደ ጥራይ እዩ ዘገልግል።

እዛ ጸበባ ተጻዊራ ዝወለደት ኣደ ውላዳ ዓብዩ ክትርኢ ልዕሊኡ ትብህጎ የብላን። እንተኾነ ብዙሕ መኻልፍዮ ዝገጥማ ነይሩ። ሰኣን ክታበት፡ ቅልጡፍ ሕክምና፡ ጽሩይ ማይን ከባብን . . . ዝቐዘፍ፡ ዝማሰን፡ ዝሰንከል ውላድ ውሑድ ኣይነበረን። እንተ ሎሚ ክታበት ካብ ሽዱሽተ ናብ 12 ዓይነት በሪኹ ሞትን ስቓይን ህጻናት ኣጸቢቐ ጎዲሉ፤ ጥዕናዊ ንቕሓት ኣደታትን ብሓፈሻ ሕብረተሰብን ብተዓጻጻፊ ስለዝበረኸ ቆልዑ ናይ ምንባር ዕድሎም ሰፊሑ። ኣብ መጀመርታ ናጽነት ሸፊነ ክታበት ካብ 10% ዘይበዝሕ ዝነበረ ሎሚ ናብ 98% ዘይዱ። ሞት ትሕቲ ሓሙሽተ ዓመት ብ71 ሚእታዊት ክጎድል ከሎ ሞት ናጽላታት ትሕቲ ኣደ ወርሒ ድማ ብኣስታት ፍርቂ (45%) ጎዲሉ።

ካብ ኣደ ናብ ዕሸል ዝመሓላለፍ ሕማማት ንምውጋድ ዝኾነት ኣደ ቅድሚ ሕርሲ መርመራ ኤች.ኣይ.ቪን ብጽታዊ ርክብ ዝመሓላለፉ ሕማማትን ትገብር። ሕማም እንተለዎ ትሕክም፡ ኤች.ኣይ.ቪ እንተለዎ መናውሒ መድሃኒት ይጀመረላ፤ ናብ ዕሸላ ከይመሓላለፍ ድማ ንሳን ዕሸላን ሕክምና ይግበረሎም።

ቀደም ሰብ ከይፈልጦም ዝፈርሑ ዝነበሩ ምስ ኤች.ኣይ.ቪ ዝነበሩ ዜጋታት ሎሚ ናብ ሓፋሽ ወጺኦም ተመክሮኦም የካፍሉ ኣለዉ። ምስ ኤች.ኣይ.ቪ እናነበርካ ምውላድ፡ ምዝማድ፡ ምስራሕ ምብርካት ከም ዝከኣል ይምህሩናኣለዉ። ሳላዚ ድማ ሎሚ ኤች.ኣይ.ቪ ኣብ ሃገርና ካብቲ ኣብ ሓፋሽ 3% በጺሕዎ

ልቢ - ወለድ

መስተንክር ስቱድዮ

ዓብደልቃድር አሕመድ

ሞባይላይ ደዊላ፡ ብዙሕ ቁጽርታት አብ ኩባይ ሞባይላይ ምስርአኹ፡ ካብ ወጻኢ ከምዝተደወለለይ ሞሊተ ምስ ኑባሳይ “መንደኣ ኮይኑ?” እናበልኩ ተቐበልኩዎ፡

“ሄሎ መን ክብል?”

“አማንዮ፡ አማን ዲኻ?” ንድምጺ ደዋሊ ምስ ሰማዕኩ ምስሊ ናይ ቀደም ዓርኪይን ሞክሲይን መተዓቢታይን ተቐጽለኒ፡ ምስ አማን ድሕሪ ናይ ናፍቕታ ቃላት ምልውዋጥን ዘዕብዩና ዝዛውትን ኣብያተ ትምህርትን ብትዝታ ምድህሳስን፡ ዓርኪይ አማን ናብቲ ቀንዲ መደወለኡ ጉዳዩ ሰገረ፡-

“ስምዓኒ አማን ሓወይ ሓንቲ ንእሽቶይ ነገር ከሽግረካ እዮ፡ ጓል ሓብተይ ካብ ለንደን ንእስመራ ተበጊሳላ፡ ኣብዚ ተማሃሪት ዩኒቨርሲቲ እያ፡ ሓደ መጽናዕታዊ ጽሑፍ ከተዳሉ ስለዝኾነት በጃኻ ተሓገዛ፡ ቁጽሪ ሞባይልካ ሂቢዮ ኣለኹ፡ ምስ መጽሓት ክትድውለልካዮ ወይ ዝኖ ክትብሩኻዮም ሓደራ” በለኒ፡

“ጸገምየለን፡ ብዛዕባ እንታይ ደኣ ከተጽንዕ ሓሲባ? መንክ እዩ ሸማ?” ሓተትኩዎ፡

“ሶሊያና እዩ ሸማ፡ ምናልባት ብዛዕባ ታሪኽ ወይ ምስኡ ዝተኣሳሰርዮ ዝኾነውን፡ ብዝኾነ ከምቲ ዝበልኩኻ ግበር ተግዲስካ፡”

አማን ዓርኪይ መስመር ተቐሪጽዎ ኣይቀጸለን፡ ብድሕሪኡውን ኣይደወለን፡ ሶሊያና ግን ኣብ ሓምባይ መዓልቲ ርፍድፍድ ምስ በለ ደዊላ ቅድሚ ሳልስቲ ኣስመራ ከምዝመጽኦትን ክትረኽበኒ ከምእትደልን ሓበረትኒ፡ ንምሽቱ ኣብ መናፈሻ ዓራብና ክንራኽብ ተቐጸርና፡

መንእሰይ ሶሊያና በዓልቲ ፍሪዝ ጸጉሪ ኸደረይቲ ቆማት መንእሰይ እያ፡ ኣሂንታ ደቕቕ ኢለን፡ ትኩራት፡ ቃላት ትግርኛኣ ፍሉያት ኮይናም፡ ምቁራት፡ ዝያዳ ኩሉ ከኣ ሰሓቂት! ኣሃውን ኣዩጋሽሽኩዋን፡ እኳ ደኣ ብቑዝቑዝ ኣዲኣ ክትዛረበኒ ኣተባባዕኩዎ፡ ባህ ኢሉዋ ሓሳባ ክትገልጽ ኣይሓፈረትን፡ ኣሳባይት ብዙሕ ከይደንገድት ዝኣዘዝናዮ ቡንን ማክያቶን ኣምጽኦትልና፡ ሶሊያና ማክያቶኣ ጥዒማ፡ በቲ ጥዑም ላህጃኣ ናብ ጉዳያ ኣተወት፡

“ኣነ ሃሲበ ክስህፍ ስቶሪ”

“ብዛዕባ እንታይ?”

“ኣነ ደልዩ ሕጂ ክጽሕፍ ብዛዕባ ‘ሬድዮ ድምሲ ሃፋሽ’ በለትሞ፡

ካብ ሳንጣ ናይ ላፕቶፕ፡ ንመበገሲ ኢላ ዘዳለወቶ ሕቶታት ዝሓዘ ወረቐትን ካልእ ኣቕዲማ ዝኣከበቶ ጽሑፋትን ኣቐበለትኒ፡ ትሕዝቶ ወረቐቕታ ከንቡብ ቡካይ ናብ ኮካ ክትቅየር ፈረድኩዎ፡ ጓልያት ዓጢቓ እያ መጸኢ! ካብ ጉይይ ምውዓል ከሳድ ምሓዝ ከምዝበሃል፡ ነተን ወረቐቕቲ ኣንቢብ ንጋዝ ኣልቦ ኮካይ ብሓንቲ ምዕን ገሲመ፡ ናብ ዝባን ፈርቶ ንሶሊያና ሒዘያ ክሓኩር መሪጸ፡

“ህጂ ናብይ ንኸይድ?”

“ናብ እንዳ ድምጺ ሓፋሽ”

ሶሊያን ብኸቱር ታሕጓስ፡ ዓቕበት ፎርቶ ምሳይ ሰተዋቶ፡ ኣፍደገ ቀጽሪ ሚኒስትሪ ዜና በጺሕና፡ ዘምጽኣና ጉዳይ ሓቢርና፡ ድሕሪ ገለ ደቓይቕ ምስ ሓደ ካብ ሓለፍቲ ሬድዮ ድምጺ ሓፋሽ ኮፍ በልና፡ ሶሊያና ንምቕሉል ኣቀብብላቲ ሓላፊ ድሕሪ ምምስጋን፡ ወረቐቕታ ካብ ቦርሳኣ ኣውጺኦ ኣቐበለቶም፡ ንሱ እናንበበ፡ ንሳ ነቲ ቤት ጽሕፈት ብዓይና ኮለለቶ፡ ናባይ እናረኣየት ከኣ፡ “ስቱድዮ ድምሲ ሃፋሽ ኣበይዮ?” በለትኒ፡ ኣነ ንርእሴ ጋሻ እንታይ ኢላ ከምዝምልሰላ ግር በለኒ፡ ንትሕዝቶን ሕቶን ሶሊያና ከንቡብ ዝጸንሐ ሓላፊ ገጹ ናባና ኣቕኒዐ፡

“ዌል ክንተሓባበረኪ ድልዎት ኢና?” በለሞ፡ ዘቕረቡቶ ሕቶታት ንምምላስ፡ ድሕሪ ሳልስቲ ተዳልዩ ክጸንፋና ምጂኑ ሓቢሩ፡ መምላሲ እግሪ ክኾነና ግዲ ሓሲቡ፡ “ንሕጂ ናይ ትሽዓተ ብሄራትና መደባት ፊደሎ ዝዳለውሉ ቦታን ስቱድዮታትን ዘይርኩም ክትርእይዎ ምስ ሓደ ሱብ ከተሓሕዘኩምዮ” ኢሉ ብቴሌፎን ንሓደ ኣባል ጸውዐ፡ እቲ ዝመርሓና ኣባል ምስ መጽ፡ ካብ መንበርና ተንሲእና ነቲ ሓላፊ ኣመሰገንና፡ ናብ ዑደትና ኣምራሕና፡

ኣብቲ ዑደት ሕቶታት ሶሊያና መወዳእታ ኣይነበሮን፡ እቲ ዘመርሓና ዝነበረ ኣባል ምስቲ ጋዜጠኛታት ዝሰርሕሉ ናይ ሓባር ኣደራሽን ዘመናዊ ስትድዮታትን ከላልዩና እንከለ፡ ደጋጊማ እናሓተተት ንደበተር ዳይሪኣ ብብርዓ ትልቕልቕ ነበረት፡ ካብ ስክፍታ ዝተላዕለ ይኸውን ገለ ሕቶታታ ናባይ ተቐንዖ ነበረት፡ ነቲ ሱብ ሕተተላይ ማለታ እዩ ዝኾነውን እምበር፡ ኣነ ከምልሽላ ዝኸእል ኣይነበርኩን፡ መልእኽታ ምስ ገጠምኩዎ ኣኸይፊያ፡ ነቲ ሱባይ እናተቐባበልና ሓተትናዮ፡ ዳይሪኣ ዳርጋ ምስ መልኦት ኢና ዑደትና ዝወዳእና፡

ድሕሪ ሳልስቲ፡ ሶሊያና ዲጂታል መቐረጺ ድምጺ ሓዛ ኣብቲ ዝተቐጸርናዮ ቦታ ደበኸ ኢላ፡ ኣድላዩ ዝበለቶ ስእሊ ንምልዓል ከኣ፡ ሃይ ደፍኒሽን ዘመናዊት ሞባይላ ኣብ ሳንጣኣ ነይራ፡ ናብ ቤት ጽሕፈት እቲ ዝቐጸረና ሓላፊ ቅልቅል ምስበልና መሳጢ ፍሽኽታ ጸሓፊቱ ተቐበለና፡ ናብቲ ቀንዲ ክፍሊ ክንኣቱ ድማ ማዕጾ ኣርሓወትልና፡ እቲ

ሐላፊ ሳልሳይ ርእሱ ስለጸንቶና፡ ሸሽቼ በልና፡ ከም ንድሕሪት ምልስ በልና፡ “እተወ! እተወ!” ዝብል ድምጺ ናይቲ ሐላፊ ግዳ ስክፍታና ቐንጢጡ፡ ከንቱ ኣተባብዓና፡ ምስቶም ሰባት ኣላልዩ ድማ ኮፍ ከንብል ዓደመና፡ እቶም ገዳይም ኣባላቱ፡ ቡብዝምልከቶም ሰራሕ ተወሳኺ ሓበሬታ ንኸሰንቑና እዩ፡ ቀሪብዎም ጸኒሑ፡

“መንእሰይ ሶሊያና በሊ ናብ ሕቶታትኪ እተዊ” በለ ሐላፊ፡

ሶሊያና መቐረጽ ድምጻ ኣጻዊዳ ሓደ ድሕሪ ሓደ ሕቶታት እናደርደረት፡ ንድሕረ ባይታን ኣመዓባብላን ድምጺ ሓፋሽ ከትሰንድ ጀመረት፡ ንኣይ ከምቲ ኣበው ዝምስልዎ “ጌቁልዓ ከብላ ይበልዓ” እዩ ኮይኑኒ፡ ኣብ ማእከል ኣስመራ ከሸኹ እሞ፡ ቀጻሊ ንድምጺ ሓፋሽ እናተኸታተልኩ ብዛዕባቲ መስተንክር ኣመሰራርታኣን ምዕባሊታታን ፊደኖ ድምጺ ሓፋሽ ብቐረባ ዘይምፍላጣይ ንኩባይ ክወቕሳ ኣገዲዱኒዩ፡ ምዃን ኩሉ ሱብ ዘዘንባሊኡ ኣለዎ፡ ብላ ኣማን ዓርኪይ ንዝተላለኹዎ ሶሊያና ክሕግዝ ከብል ዝኸሰብኩዎ ታሪኽ ከኣ ኣሓጎሰኒ፡

ንሳ ንሰለስቲኦም እናሓተተት ሓበሬታ ክትቀድሕ፡ ኣነ ብምግራም ክሰምዕ፡ ሰለስተ ሰዓታት ከይተፈለጠና ተሸርበ፡ ሶሊያና ንመጽናዕቲዊ ጽሑፋ ዘድልዩ ሓበሬታ ብምርካባ ሓጎሳ ኣብ ገጸ ይንብብ ነበረ፡ ነቶም ኣባላት ድምጺ ሓፋሽ፡ ካብ ልቢ ብዝመንጨወ ናይ ምስጋና ቃላት ክትፋነዎም እንከላ፡ እቲ ሐላፊ፡ “ካልእ ግዜ እውን፡ ንዝኸነ ሓበሬታ ኣፈላትና ክፋነዎ፡ በርትዒ!” ብዝብል መተባበሪ ቃላት፡ ቀሪብላ ዝጸንሐ ደገፍቲ ጽሑፋትን መጽሄታትን ጠርኒፉ ኣቐበላ፡ ናብቲ ዝዘፍ ሳንጣኣ እናእተወቶ ድማ “thank you! ብዙህ ይከግለይ!” ኢላ ብፍሸኽታን ሰሓቕን ተፈልዮቶ፡ ካብ ካልኣይ ደርቢ እናወረደና ድማ ንኣይ እውን ብዘሕ ኣመስገነትኒ፡ ኣነ ከኣ ለበዋ ኣማን ዓርኪይ ብምፍጻምይ ፈኹሰኒ፡

ካብቲ ዓቢ ህንጻ ምስ ወረደና፡ ንሻሂቡን ናብ ካፈተሪያ ማኒስትሪ ዜና ኣላጎሰና፡ መናበር ስሒብና፡ ዝስተ ምስ ኣዘዝና፡ ኣዲንቲ ሶሊያና ብጽባቕ ናይቲ ኣብ ቅድሚቲ ካፈተሪያ ዝነበረ፡ ‘መናፈሻ ዓራ’ ዝተጻሕፎ ናይ ኣታኸልቲ ቦታ ተመሰጠ፡

“ኣራግ ድምጺ ሃፋሽ ዝነበረቶ ቦታዩ ሃኪይ?” ሓውሲ ሕቶ ደርበየትለይ፡ ናይ ነገር ምህርቲ፡ ድሮ እቶም ኣባላት ካብ ዘዕለልዎ፡ ድምጺ ሓፋሽ ኣብ 1979 ንቅሩብ እዋን ኣብ ዓራግ ሰፊራ ምንባራ ኣጽኒዑዮ እዩ፡ ኣነ ግን፡ ንሳ ምስ በለትኒዮ ኣገናዚበዮ፡

“ጽብቕ ኣለኹ” በልኩዎ፡ ናብታ ኣብ ጥቓና ዝነበረት ሓወልቲ ድማ ኣማዓደኹ፡ ትኩራት ኣዲንታ ነዲንተይ ተኸቲለዎም ኣብ ልዕሊታ ሓወልቲ ዓለቡ፡ ፍሸኽ እናበለት ሞባይላ ጠዋወቕትሞ ካሜራ ኣዋዲዳ ተንሰኣት፡ ናብታ ሓወልቲ መሰምረሐት ሰዓብኩዎ፡

“እዚኦም መንዮም?” ሓተተትኒ፡ ኣብቲ ሓወልቲ ሰፊሩ ንዘሎ ምስሊ ናይ ሰባት ተኩራ እናጠመተት፡ እታ ስእሊ ኣብ ብዙሕ ኣጋጣሚታት ደጋጊመ ይርእዩ ስለዝነበርኩ ክምልሰላ ኣይተጸገምኩን፡

“ተጋደልቲ ተክኒሻናት እዮም፡ እዛ ቴንዳ ከኣ እታ ቀዳመይቲ ስቱድዮ ናይ ድምጺ ሓፋሽ” በልኩዎ ተኣማሚኒ፡

“I can't believe it! ኣማን ሃወይ እዚ ስቱድዮ? ከመይ ጌሩ ይኸውን?” ሶሊያና ብተምሳጥ ኣብ ሓሳብ ተሸመመት፡ ሓቃያ፡ ኣይኮነንዶ ንወለዶ

ሶሊያና ንኣይውን ክኣምኖ የጸግመኒ እዩ፡

ብወገኒይ ሓደ ሓሳብ ቅጅል በለኒ፡ ኣብ ኣፍ በርሳኣ እቲ ሐላፊ ናይ ድምጺ ሓፋሽ ዝሃባ ሰማያዊት መጽሔት ተቐልቂላ ይርእዩ ስለዝነበርኩ፡ ኣብታ መጽሔት ብዛዕባዛ ፈላሚት ስቱድዮ ዝተጻሕፈ ክህሉ ይኸእልዮ ኢላ ሓሰብኩ፡ ኣገዳሲ ኮይኑ ዝተሰምዓኒ ገለ ካብ ትሕዝቶ ናይታ መጽሔት ባዕላይ ናብ እንግሊዝ ተርጉመ ንሶሊያና ክህባ ወሰንኩ፡ ናብቲ ኮፍ ኢልናሉ ዝነበርና መናበር ምስተመለስና ድሕሪ ሓጸር ዝንታ ዝተሓወሶ ኮፍ፡ ሕሳብና ከፊልና ካብ ቀጽሪቲ ማኒስትሪ ወጸእና፡

ንሶሊያና ስሓቕን ፍሸኽታንዮ ዘመልከዓላ፡ ሃንደበት ኣብ ሓሳብን ስቕታን ምሽማማ ከበደኒ፡ ቁልቁለት ፎርቶ ወዲእና ታክሲ ደው ኣበልናዎ፡ ቅድሚ ንሶሊያና ምፍናወይ ኣፈይ ዝሃበኒ፡ “ሶሊያና፡ እዛ መጽሔት ክወስዳ እዩ፡ ብዛዕባዛ ዘገረመትኪ ቀዳማይቲ ስቱድዮ ሓበሬታ እንተረኽቢ ተርጉመ ክህበኪ እዩ” በልኩዎ፡ ሶሊያና እቲ ምልከቶ ፍሸኽታኣ ናብ ቦታኡ ተመለሰ፡ ነናብ ዝፍ ተፋነና፡

ነታ ተስፋ ዘንበርኩላ ሰማያዊት መጽሄት ደጋጊመ ፈተሽኩዎ፡ ኣብኡ ሰፊሩ ዝነበረ ታሪኽ ናይታ ስቱድዮ ክትኣምኖ ዘጸግም እዩ፡ ሶሊያና ከም ተመራማሪት መጠን፡ እዚ ክትኣምኖ ዘጸግም ሓቂ፡ ጽውጽዊይዶ ክመሰላ ይኸእል? ተሰክፍኩ፡ ብዝኸነ፡ ሶሊያና ትእመኖ ኣይትእመኖ ተርጉመ ክህባዎ ክገልግል ብምባል ክሓናጥጥ ጀመርኩ፡ ብርዕይ ከኣ ኣዲንቲ ኣበቃላ ነቲ ሕሊፍ ውዕሎ ብዓይነ ሕልና ከተሰፍሮ ጀመረት፡

እቲ ጽሑፍ ኣገልግሎት ፊደኖ ዳርጋ ካብ ባዶ ከምዝጀመረ እዩ ዝገልጽ፡ ሓንቲ FL-101 ረድዮ ምስ መጉልሒ ድምጺን FL 2277B Sommerkamp ዝተባህላ ንፊኒወ ዘገልግላ መሳርሒታትን ካብ በልጅም ብቤት ጽሕፈት ህዝባዊ ግንባር ኣብ ብራሰልስ ተገዚኣን ኣብ መጨረሻ ኣዋርሕ ናይ 1978 ንምዳ ተላኢኹን፡ ንመደባት ፊደኖ መምልኢ ተባሂለን ድማ ሓንቲ ቶሺቫ (Toshiba RT-8840s) ናይ ካሲት ቴፕሪኮርድርን ሓንቲ ማይክሮፎንን ተገዚኣን፡ ኣቐዲማ ኣብቲ ክፍሊ ተገልግል ዝነበረት ኣካይ (AKAI) ሪል ቴፕሪኮርድር እውን ከም ተወሳኺት ነቲ ዕማም ከተገልግል ተመዲባ፡ በዚ መሳርሒታትኪ ፊኒወ እናተኸየደ ምምላእ መደባት ፊደኖ ይከኣል ኣይነበረን፡ እተን ናይ ፊኒወ መሳርሒታት፡ ብምክንያት ውሽጣዊ መዝሓሊኣንን ዓይነት ድምጽን (Sound Quality) ንፊደኖ ርክብ ከገልግላ ዝተሰርሓ እዩን ነይረን፡ ግዳማዊ መሳርሒ ተወሲኹለን ከኣ ንኣገልግሎት ፊኒወ ፊደኖ በቂዐን፡

ድምጺ ሓፋሽ፡ ኣብ ባሕቲ ጥሪ 1979 ኣብ ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል ኣብ ፋሕ ዝተባህለ ቦታ እዩ ቀዳማይ ፊኒወኣ ዝጀመረት፡ ብትሑት ጉልበት ናይ 200 ዋት፡ ኣብ ፋሕ ዝተባህለ ቦታ ኣብ ሓደ ስንጮሮ ኣብ ዝተደከሙት ናይ ቴንዳ ስቱድዮ “ቃልስና ይቐጽል ይዕውትውን ናይ ግድን፡ ምስ ሓፋሽ ህዝብና ይኸውን ራህዋን ሰላምን!” ብዝብል ናይቲ ግዜቲ ህብብቲ ደርፊ ዜማ ድማ፡ ምጅማር ኣገልግሎት ኣበሰራ፡ ክሳብ 15/3/1979 ዝነበረ እዋን ሓንቲ ፈናዊት ረድዮ እዩ ነይራ፡ ካብዚ ዕለትኪ

ንደሐር ግን ካልኦይቲ ተመሳሳሊት ፈናዊት ፊደላዊ ምስ መሳርሒታት ጽገናን አቅላን ተገዢ ተወሰኸት።

ደምጺ ሓፋሽ፡ ምስቲ ሽዑ ዝከበረ ወተሃደራዊ ኩነታት ኣብ ፋሕ ንሓጺር ግዜ እያ ጸኒሓ። ካብ 1/2/79 ድማ ኣብ ዓንበርቡበ ዝተባህለ ቦታ ኮይና ፈነወአ ቀጸላ። ኣብ ርእሲ ፈነወ ትግርኛ ዓረብን ድማ ብ6 ለካቲት መደብ ኣምሓርኛ፡ ብ16 ለካቲት ከኣ ብዓፈር ፈነወታት ጀመረ። ካልኦይቲ ፈናዊት ፊደላዊ ስለዝከበረት፡ ደምጺ ሓፋሽ ብምክንያት ወተሃደራዊ ኩነታት ቦታታት ከትቀያይር እንከላ፡ ፕሮግራማ ብዘይ ምቁራጽ ይቐጽል ነበረ። ኣብ ግንቦት 1979 ካብ ዓንበርቡበ ናብ ዓረብ ከትግዕዝ ኣብ ዝተደልየሉ ንኣብነት፡ እታ ካልኦይቲ ፈናዊት ፊደላዊ አቅዲማ ኣብ ዓረብ ተተኪላ ንስራሕ ድልውቲ ከምእትኸውን እዩ ተገይሩ። ከሳብዝ ግዜ፡ መሳርሒ ቦታ፡ መምልኢ መደባት ፊደላዊን መፈኒዊን ኣብ ቴንዳታትዮ ቀጸሉ። ድሕሪኡ ግን፡ ንመምልኢ መደባትን (ስትድዮ) ፈነወን ዘገልግሉ ዝተሃደሙ ዝውቲ ተሰራሐም። ንመምልኢ መደባትን ፈነወን ዘገልግሉ ተወሰኸቲ ቴፕሪኮርድራት ተገዢ እን እውን ኣብ ምምሕያሽቲ ስራሕ ዓቢ ኣበርክቶ ገይረን።

ድሕሪዚ ዝሓሸ ጉልበት ዝከበራ ሳልሳይቲ ፈናዊት ፊደላዊ ተገዢ። ነቲ ከሳብ ሽዑ ዝከበረ ናይ 200 ዋት ጉልበት ቦታ ሓዳስ መፈኒዊት ፊደላዊ ናብ 750 ዋት ኩብ ብምባል ከኣ፡ ደምጺ ሓፋሽ ብ13 ለካቲት 1981 ዝያዳ ዝተመሓየሸ ዝኸፈነ ኣገልግሎት ከትህብ ጀመረ።

“እዚ ሓበሬታዚ ቅሩብ ኣብ መጽናዕታ ይሕግዝ ይኸውንምበር?” ኢላ ሓሰበኩ። ዝተርጎምኩዎ ቃላት ኣብ ወረቐት እተሰፍር ዝከበረት ብርዕይ ዓጊተ፡ ሶሊያና ከመይ ትቐበሎ ትኸውን ኢላ ሓሰበኩ። ሶሊያና እፈልጣ እዩ፡ ካልእ ሕጎ ኣልዒላ ዝያዳ መልሲ ከትጽብ እያ። ኣነ ቡቲ ዛንታ ኣመናየ ተመሲጠ። ካብ ጸብጸብ ጉዕዞ ደምጺ ሓፋሽ፡ ኣብቲ መጽሐፍት ሰፊሩ ናብ ዝከበረ ተዘክሮታት ናይቶም ወዓልቲ ክሰግር ኣይተፈለጠን። ብርዕይ ሰዓሪትኒም ንስላይን ስለ ሶሊያናን ክብል ነቲ ዝሰፈረ ዕላል ተዘክሮታት ኣስተማቐርኩዎ።

ብፍላይ ናይ ጋዜጠኛታት ተጋደልቲ ወይኒ ገርዝሂኛን ሓሰን ሸሪፍን ዕላል ዝያዳ ኩሉ ንሶሊያና ኣስሒቐ ከምዘተክዛ ምጊተ ፍሽኽ በልኩዎ፡ ቦታ ናይ ሓሰን ሸሪፍ ዕላል ጀመርኩ።

“ኣብ ዓንበርቡበ ኣብቲ ቀዳማይ እዋን ስቲድዮና ኣብ ትሕቲ ዓባይ ገረብ ጋባ ኣብ ውሽጢ ቴንዳ እዩ ነይሩ። ይትረፍ ናይ ሱበን እንሰሳን ደምጺ ናይ ንፋስ ደምጺ እውን ዘይከላኸል ቴንዳ። ኣብ ከሽነ ኮይናም ናይ ዝድረሩ ሰባት ሰሓቕ ይመጽኣካ፡ ኬድካ ሰቕ በሉ ትብሉም፡ ኣእዱግ ይመጽኡ ኬድካ ተርሕቐም፡ ኣጣሎም ሓዞም ዝሓልፉ ገባር ይመጽኡ ምምላእ ኣቋሪጽካ ከሳብ ዝኸዱልካ ትጽብ። ተግብ እዩ ነይሩ። ሓደ ግዜ ዮሴፍ ተከኒሻን እናመልኣለይ ከሎ፡ ኣብታ ቴንዳና ዝተደኮነትላ ገረብ ዝከብራ ኣዕዋፍ ጭጭጭ እናበላ ከስራሓና ኣይከኣላን። ወጺእና ነባርረን፡ ከይደን ኢልና ምልስ እንተበልና፡ ሰፊረን ስለዝኸነ ናብታ ገረብ ተመሊሰኣን ይመጽኣ። መሊሰና ወጺእና ነባርረን፡ ይምላሳ፡ ጩቕጩቕ ይብላ። ምስ በዝሓና ጽሑፍ ሰቕ ኢልና ንምላእ ኮነ ኢልና ድሕረባይታ ናይ ኣዕዋፍ ደምጺ ዝተጠቐምና እዩ ዝመስል ኢለዮ። ተሰማሚዕና ብኸምኡ እናቐጸልና ከለና ድሕሪ ክልተ ደቂቕ ወየን ጭጭጭጭ ዝብላ

ዝከበራ ኣዕዋፍ ደምጽን ኣጥፊኣ ህልም በላ፡ ንጸብ ኢልና ተጸቢና ብጩቕኽ እንተዝብላ!”

ወይኒ ብግዲኡ፡

“እተን ዓሰርተ ቀዳምት መዓልታት ብፍላይ ነናተን ዝኸርታት ኣለወን። ናይ ፍርቂ ሰዓት መደብ ንምምላእ መሬት ዓሪባ እያ ትወግሓና ነይራ። ንኣብነት ሓንቲ ዓንቀጽ ብሓምሳ ምሉኣት ሓሳባት ዝቐመጥ እንተኸይና፡ ኣብ ነፍሲ ወከፍ ምሉእ ሓሳብ ጥራይ ዘይኮነ፡ ኣብ ነፍሲ ወከፍ ክልተ ነጥቢውን እናተላበት እያ ትምላእ። ኣብ ነፍሲ ወከፍ መላከኪ ከኣ 4-5 ግዜ ትገብር። ብኸምዚ ናይ ዓረብን ትግርኛን ነፍይ ፍርቂ ሰዓት መደብን ምምላእ ንሓድር ነይርና። ኣብታ ቀዳመይቲ ሰሙን፡ ሓደ ምሽት፡ መጀመርያ ሓሰን ሸሪፍ ስቲድዮ ኣትዩ፡ ብኸምዚ ዝተገልጸ ኣገባብ መሊኡ ወዲኡ። ድሕሪኡ ኣነ ኣትዩ። ከጀምር ከላኹ ድሮ ሰዓት 4:00 ኣቢሉ ኮይኑ ነይሩ። ከሳብ መሊኡ ዝውድእ መሬት ወጊሓ ናይ ፈነወ ሰዓት ኣርኪቡ። እቲ ዝገርም እዩም ኣንበብቲ ናይ ትግርኛን ዓረብን፡ ዜና ዘንቡብ፡ ዓንቀጽ ዘንቡብ ወዘተ. እናተበራረና ኢና ንሰርሕ ነይርና። ነቲ እንኮ ተከኒሻን ግን ዘብርዮ ኣይነበረን። ዮሴፍ ኪዳነማርያም ኣጋ ምሽት ሰዓት ኣርባዕተ ኣቢሉ ጀመሩ ምሉእ ለይቲ ሓዲሩ ንግሆ ከገላገል ከሎ ሃይ ይብል ኣይነበረን። ሻሂኡ ሰትዩ እናተጫረቐ ናብታ መደቀሲት ጽላል ከኸይድ ከሎ ልዕሊ 16 ሰዓታት ብዘይ ምቁራጽ ሰራሖ ኣይትብሉን። ቅሩብ ሰዓታት ኣዕራፉ ድማ ናብቲ ልሙድ ዓቕልኻ ዝጽንቐቕ ስራሕ ክኣቱ ምዃኑ ምስፈለጥካ ኣድናቐትካ ይዓገዝ።”

ምስ ሶሊያና ንጽባሒቲ ኣጋምሽት ኣብ ሆቴል ሳንሻይን ተራኺብና። ነተን ዝተርጎምኩወን ወረቐቐቲ ምስታ መጽሕት ኣስተለምኩዎ። ዘይትተርፍ ካልእ ቆጻራ ስለዝከበረትኒ ከኣ፡-

“በሊ ሶሊያና ነዚ ምስ ኣንቡበኩዮ ደውልለይ ኢኺ ሕራይ?” ኢላ፡ መልሳ ክሰምዕ እናተሃንጠኹ ብኣጋ ተሰናበትኩዎ።

ጽባሕ ጸቢሓ፡ ረፈደትውን። ሶሊያና ገና ኣይደወለትን። ብኸቲርታትኣስ እናዘለት ከትስሕቐ ከላ ስለ ዝተራእየትኒ ተሃንጠያ ሞባይላይ ሕጂዶ ድሓር ትውጭጭ እናበልኩ ተጸቢያ፡ ወይከ! እታ መዓልቲ ከይተወደአት ከላ ግን ባዕላይ ከድውላላ ብምውሳን ቁጽርታት ጠዋወቐኩ።

“እው ሶሊያና!” በልኩ ተዛነየ መልሳ ንምስማዕ ኣኣጋሪይ ዘራጊሐ።

“ኣማን ኣነ ሪሰርች እጉበር ኣለሁ ሃቀይ! እንታይዮ እዚ?”

“ወይለይ! ዝኸረየት ትመስል ዶኣ ናይ ድሓን!” ደንጸወኒ።

“እወ! ገለ እንተሓዘኪ ኢላየ ተርጕመ ሂበኪ”

“ኣነ ብዘህ ኣንቢብዮ ግን I don't believe it! ትላገሰለይ ኣለሃ ሃቀይ! ህጂ ኣነ ሃሲብ ካልእ ግዜ ተመሊሰ ብዘህ ብዘህ ሪሰርች ክገብር፡ promis ከትሕግዝኒ ዲኻ?”

እነሆት ሕጂውን ሶሊያና ምእማን ኣብያትኒ። ሓቃያ ብዓንተብኡክኒ ነዚ መን ይኣምኖ?! ስለዚ ተቐዳዲመ ቃል ኣይኣተኹን። ንግዚኡ ግን ክንጽዝዚ ዝገብር ነገር ከምዘይበለይ፡ ንኣ ይኹን ነቲ ናባይ ዝላኣኻ ኣማን ዓርከይ ካብ ምሕባር ወጺኢ ካልእ ኣማራጺ ኣይነበረንን። እንተ ንመጻኢ ግን ሓቢርና ንርእዮ።

ዲ.ዲ.ፒ. ፖሊቴክኒክ
በክሊ፡ ሳልሽ ማዕከላዊ ሮፒንግ ክሊኒክ ገዢነት

ደግሞ ሓፋሽ፡ አብ
ህንጻትን ልምዳትን ሃገር!

